

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 29 Ιανουαρίου 2023 • Έτος 15^ο • Αρ. φύλλου 752

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΜΑΡΙΟΣ ΚΑΡΟΓΙΑΝ

Δεν φοβόμαστε να συνυπάρχουμε με το ΔΗΚΟ

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου μάς δελέασε με καθαριστική συμμετοχή στην κυβέρνηση του στο ενδεχόμενο εκλογής του, αποκαλύπτει στην «Κ» ο Μάριος Καρογιάν. Σχολιάζοντας τα περί «αχταρμά» καλεί τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ να αναρωτηθεί για ποιο λόγο είναι απομονωμένος, όχι μόνο από τα υπόλοιπα κόμματα, αλλά και μέσα στο ίδιο του το κόμμα. **Σελ. 8**

ΕΛΛΑΔΑ

Οι μονομάχοι, η πόλωση και οι αναποφάσιτοι

Προτεραιότητα για τους Κυριάκο Μητσοτάκη και Αλέξη Τσίπρα η αύξηση της συσπείρωσης της Ν.Δ. και του ΣΥΡΙΖΑ, ενώ παράλληλα εστιάζουν στο 10%, περίπου, των αναποφάσιτων ψηφοφόρων. **Σελ. 18**

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΔΙΠΛΑΝΗΣ ΠΟΡΤΑΣ

Ο ντοκιμαντερίστας Broomfield στην «Κ»

Ο σημαντικός ντοκιμαντερίστας Nick Broomfield, με πολλά βραβεία στο ενεργητικό του, μεταξύ αυτών και με ΒΑΦΤΑ, μένει στην παλιά Λευκωσία, και μιλάει στην «Κ». **Σελ. 16**

ΓΡΑΦΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ Α. ΟΜΗΡΟΥ
Διολισθήσεων συνέχεια. **Σελ. 10**

ΠΑΝΙΚΟΣ ΛΕΩΝΙΔΟΥ
Κανένας επιφυλακτισμός μέχρι και τη δεύτερη Κυριακή. **Σελ. 10**

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΟΥΣΟΣ
Εργα σήμερα, αποτελέσματα αύριο. **Σελ. 15**

ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Ο εσωτερικός πόλεμος του Ζελένσκι

Υπό το βάρος αποκαλύψεων, ο Ζελένσκι ξεκίνησε μεγάλη εκστρατεία κατά της διαφθοράς. Τέσσερις υπουργοί, πέντε κυβερνήτες περιοχών και ένας αξιωματούχος της προεδρίας περιλαμβάνονται στο πρώτο κύμα εκκαθαρίσεων. **Σελ. 22**

Εκλογές χωρίς αύριο για τον τρίτο

Οι δημοσκοπήσεις που δείχνουν τον Χριστοδουλίδη ως φαβορί προκαλούν νέα δεδομένα στο κοιμματικό σκηνικό

Τα δημοσκοπικά ευρήματα που δείχνουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη να αποκτά σαφές προβάδισμα από τους άλλους δύο ανθυποψηφίους του ανοίγουν τη συζήτηση για το

ενδεχόμενο ενός νέου κοιμματικού σκηνικού. ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ βρίσκονται για πρώτη φορά τόσο κοντά στην αμφισβήτηση της επάρκειας του κοιμματικού μηχανισμού,

την κοιμματική ανυπακοή και γι' αυτό βρίσκονται σε αγώνα συσπείρωσής τους. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου τα παίζει όλα για όλα, κινδυνεύοντας να χάσει και το κόμμα του, αν

αποκλειστεί, ενώ δύσκολη είναι και η επόμενη μέρα του Στέφανου Στεφάνου, αν ο Α. Μαυρογιάννης αποκλειστεί. Σε αυτό το σκηνικό δεν αποκλείεται η δημιουργία νέων

σχηματισμών. Σε περίπτωση ανατροπής και αποκλεισμού του Ν. Χριστοδουλίδη δεν αποκλείεται να ξεκινήσει η πλήρης φθορά για τα κόμματα του Κέντρου. **Σελ. 4**

Η βουβή Αγία Παρασκευή στη Βασίλεια

Το τοπίο έχει κάτι το απόκοσμο, ο δούσβατος δρόμος που οδηγεί στο εγκαταλελειμμένο μοναστήρι του Σινά, λίγο πιο πάνω από το κατεχόμενο χωριό Βασίλεια της Κερύνειας, σε προϊδεάζει για την ατμόσφαιρα που επικρατεί. Η φύση αδιασάλευτη, κέραμοι, πλίνθοι και ξύλα ατάκτως ερριμμένα. Η θέα προς τη θάλασσα κόβει την ανάσα, ο υποβλητικός κόρνος ορθώνεται αγέρωχος και μοιάζει με τον βράχο που αλυσόδεσαν τον Προμηθέα το Κράτος και η Βία, και εκεί στέκει βουβή, δέσμια, η Αγία Παρασκευή, το σημαντικότερο μετόχι του Σινά στην Κύπρο. **Τέχνες, σελ. 1**

Τέλος της λεγόμενης «σημειακής κρίσης»

Αλλάζει το αμυντικό δογμα

Ο ελληνικός σχεδιασμός απομακρύνθηκε από το σενάριο της «σημειακής κρίσης», για να συμπεριλάβει νέου τύπου απειλές. Πλέον εκτιμάται ότι μια κρίση με την Τουρκία δεν θα παραμείνει περιορισμένη γύρω από ορισμένο γεωγραφικό σημείο. **Σελ. 19**

Θα βρέξει εκποιήσεις τον Μάρτιο

Αρχίζει η αποστολή επιστολών – Θα γίνουν 100-200 τον μήνα

Εκπνέει την Τρίτη, 31 Ιανουαρίου 2023, η τρίμηνη αναστολή των εκποιήσεων και αναμένεται ότι από την 1η Φεβρουαρίου οι τράπεζες θα αρχίσουν να στέλνουν επιστολές σε δανειολήπτες για εκποιήσεις. Από τα μέσα Μαρτίου, 45 ημέρες μετά τις αποστολές των επιστολών, θα αρχίσουν να γίνονται εκποιήσεις. Σύμφωνα με πλη-

ροφορίες της «Κ», οι εκποιήσεις που θα γίνονται από εδώ και πέρα –εάν δεν υπάρξει νέα αναστολή– θα κυμαίνονται σε 100-200 σε μηνιαία βάση, καθώς έχει μαζευτεί ένα σεβαστό «στοκ» ακινήτων που συνδέονται με προβληματικό δανεισμό. Το θέμα θα πρέπει πλέον να χειριστούν η νέα κυβέρνηση και η Βουλή. **Οικονομική, σελ. 3**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Οι ξύλινοι

Όταν τοποθετήσεις που γίνονται από τα πιο επίσημα χείλη εμπεριέχουν ό,τι πιο παλιό υπάρχει και όζουν στερεοτύπων και αυτές περνάνε σχεδόν απαρατήρητες, φαίνεται ότι ως κοινωνία έχουμε ακόμα πολύ δρόμο να διανύσουμε. Είναι καιρός πια να αρχίσουν πρώτοι απ' όλους οι έχοντες θεσμικό δημόσιο λόγο να εκφράζονται συμβαδίζοντας με την κοινωνική εξέλιξη, αλλά και με τη στοιχειώδη ευγένεια. Η κοινωνία πλέον δεν πρέπει να ανέχεται ούτε τον ξύλινο λόγο, ο οποίος αυτή την εποχή προσφέρεται αφειδώς από τους πολιτικούς, αλλά ούτε και υποτιμητικές εκφράσεις.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΙΣΤΟΡΙΑ

Το φάντασμα του ναζισμού

Οι σύγχρονοι Γερμανοί απέναντι και στο δικό τους τραύμα από τον Β' Π.Π. Στην «Κ» μια συνομιλία με τους ιστορικούς Άννα Μαρία Δρουμπούκη και Κωστή Κορνέτη αναφορικά με το αμφιλεγόμενο θέμα του τραύματος των Γερμανών ως θυμάτων και αυτών του χιπλερισμού (αλλά και των συμμαχικών βομβαρδισμών). **Τέχνες, σελ. 11**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Μουσεία με όραμα

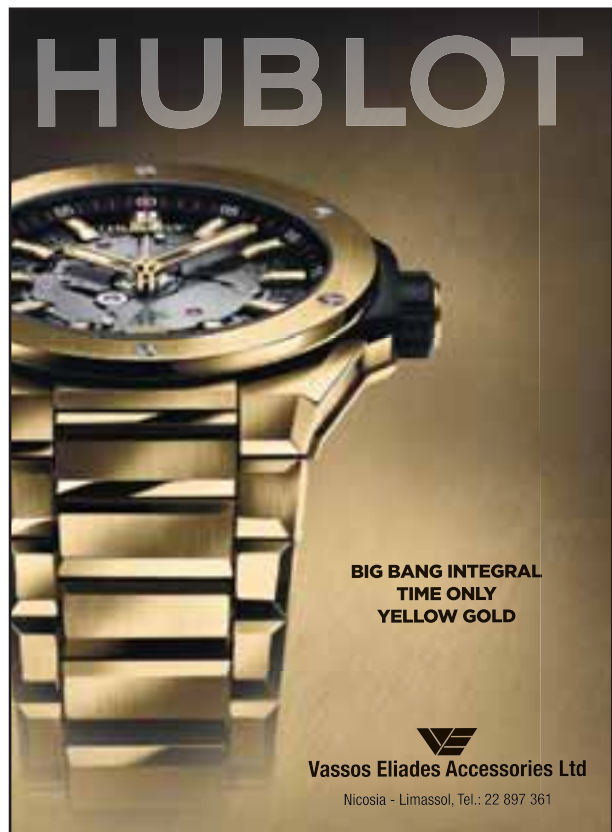
Ο Μαρκ Μαζάουερ μιλάει στην «Κ» και λέει μεταξύ άλλων πως η εισβολή στην Ουκρανία, με τις προσπάθειες της Ρωσίας να εξαλείψει τα ίχνη του ουκρανικού έθνους, ήταν ένα είδος αναδρομής στο παρελθόν που ελπίζαμε ότι είχε παρέλθει. **Τέχνες, σελ. 8**

«Τράπεζα της Χρονιάς 2022» στην Κύπρο
από το διεθνές έγκυρο οικονομικό περιοδικό **The Banker**

Τράπεζα Κύπρου

HUBLOT

BIG BANG INTEGRAL TIME ONLY YELLOW GOLD

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Το παιδί του λαού

Κατά τα παλαιολιθικά χρόνια, την Ιουλία έλκυαν άντρες όπως ο Άγγε-λος Αντωνόπουλος για τον ρόλο του συζύγου, ή ο Αλέκος Αλεξανδράκης για τον ρόλο του εραστή. Σε ακραίες μόνο περιπτώσεις, όταν η λίμπιντο κτυπούσε κόκκινο και οι αντιστάσεις της κατέληγαν να κυλιούνται στα πατώματα, υπέκυπτε στη γοητεία αρσενικών όπως ο Νίκος Κούρκουλος, αλλά ως εκεί. Άντρες του τύπου «παιδί του λαού», πολύ περισσότε-ρο το ίδιο το παιδί του λαού, κατά κόσμον Νίκος Ξανθόπουλος, ουδέ-ποτε τη συγκίνησαν.

Η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, πάλι, που στα νιάτα της τίμησε το γιαπί, το πηλο-φόρι, το μυστρί, είχε ανέκαθεν έφε-ση στα λαϊκά αγόρια. Γι’ αυτό και πένθησε τον πρόσφατο χαμό του Νί-κου Ξανθόπουλου, στα 89 του χρό-νια. Ένας άντρας που έγραψε τη δι-κή του ιστορία με ταινίες όπως το «Περιφρόνα με γλυκιά μου» και εμ-βληματικές ατάκες του τύπου «όχι για μένα, για τη φρουκαρίαρα τη μά-να μου»... Η Ιουλία, σεβόμενη τη συ-ναισθηματική φόρτιση της φιλενά-δας της, πρότεινε στο καρέ μια ευ-φάνταστη ιδέα: τη διοργάνωση θεα-τρικού αναλογίου όπου θα παρου-σιαζόταν σε κλειστό κύκλο μια σύγ-χρονη βερσιόν του Παιδιού του Λα-ού στην κυπριακή διάλεκτο.

Η στήλη έχει δημοσιεύσει ξανά αποσπάσματα από το μελόδραμα «Το κοπέλλιν της Αργάκας». Πρωτα-γωνιστής ένα δικό μας παιδί του Λα-ού, το οποίο από νωρίς βρέθηκε αν-τιμέτωπο με τη σκληρή πλευρά της ζωής. Ένα πτωχό πλιν τιμιο χωρια-τόπαιδο που δέχτηκε μπουλνιγκ ως παιδί και χτυπήματα κάτω από τη μέση ως εν ενεργεία πολιτικός. Τον ρόλο - πρόκληση του εξωστρεφούς Φούλη ανέλαβε να ερμηνεύσει ο Κίκης Παραλής, εισοδηματίας, ο οποίος στα 87 του χρόνια συνεχίζει να διαθέτει εξαιρετική άρθρωση και εκφραστικότητα. Τα φώτα χα-

Το καρέ τίμησε τη μνήμη του Νίκου Ξανθόπουλου με ένα θεατρικό αναλόγιο, όπου ζωντάνεψε η κυπριακή βερσιόν του μελοδράματος «Το Παιδί του Λαού».

μήλωσαν κι ακούστηκε μια θλιμέ-νη μουσική. Τα αυθεντικά λόγια του Φούλη ήχσαν αννά, με φωνή τρε-μάμενη από τη συγκίνηση:

«Εάν υπάρχει σήμερα πολιτικός πρώτης γραμμής που έχει τα ανα-γιώματα τα δικά σας, εν είναι άλλος από τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ. Εν τζιαι γεννήθηκα ούτε σε τζάκια ούτε σε σαλόνια. Εν μες στις αυλατζίες τζιαι μες στις μάντρες που γεννήθηκα... Ο μακαρίτης ο πατέρας μου σχεδόν ώς τα 100 του επάνενε στο κοπάδι του, αυτό που έκανε από ηλικία

οκτώ χρονών. Εν τζιαι λλλιο παράδο-ξο ο φίλος μου ο Νικόλας να εν με τους φτωχούς και τους αδύνατους τζιαι ο πρόεδρος του Συναγερμού που γεννήθηκε μες στη μάντρα που ένα βοσκό τζιαι μια βόσσαινα να εν το κεφάλαιο». (παύση) «Σε κανένα δεντρώ που εν έχει καρπούς εν τζι-αι σύννουν πέτρες. Άστους να λέ-ουν ό,τι θέλουν».

Οι κυρίες πάγωσαν, καθώς η σπα-ρακτική κραυγή του Παραλή τις άγ-γιξε κατευθείαν στην καρδιά. Ξαφ-νικά άναψαν όλα τα φώτα και η

μουσική έβαλε φωτιά στο συναι-σθημα: «Η ατμόσφαιρα ηλεκτρι-σμένη, λέξη από τα χείλη μας δεν βγαίνει, η σιωπή τα λέει απόψε όλα, τι να πεις και τι να πω...». «Αμηνανία» ψέλλισε ο Κίκης - Φού-λης. Κι ύστερα, οι κυρίες βρέθηκαν αντιμέτωπες με ένα μεγαλειώδες σκηνοθετικό εύρημα: Δύο παρα-δουλεύτρες από το Καμερούν, μαύ-ρες, πτωχές και μίζερες, εισέβαλαν στο καθιστικό και κάθισαν στην πα-νάκριβη Eames chair. Ο πρωταγωνι-στής Φούλης είχε πλέον τον λόγο, έτσι όπως τα είπε πρόσφατα για την

πληγή του μεταναστευτικού:

«Ξέρετε τζιαμέ που μνίσκουν ποι-ος τους καθαρίζει; Ναι, στο Πουρ-νάρα... Έχομεν εργαζομένους να καθαρίζουν τα αποχωρητήρια τζιαι τες κουζίνες. Καλά ρε... Έννα σε ταΐσω, έννα σε τζοιμίσω... Έσσω σου αν ήσουν... (παύση) Πρέπει να γίνουμε πιο αυστηροί. Τζιαι έννεν ρατσισμός τούτον το πράμαν, εν δι-καιοσύνη! (παύση) Τα φώτα χαμή-λωσαν ξανά. Οι αλλοδαπές αποχώ-ρησαν ντροπιασμένες και ο ήχος από το μπουζουκάκι έφερε ξανά

μια θλίψη να αιωρείται στην ατμό-σφαιρα. Ο λόγος του Φούλη ήχησε κρυστάλλινος και αιχμηρός, εκθέ-τοντας στο κοινό του αμείλικτες αλήθειες.

«Ύστερα φέρνει ο φούρνος την πυράν. Εν όπως, ο μη γένοιτο, έχου-μεν ένα άξιτεν τζιαι λαλούν έπια-σεν τον η τζιεγκιά, όταν εκρύανεν. Όσου το τράμμαν εν σε βραστόν σώμα εν νιώθεις τον πόνον. Οι τζιεγκιές οι μεγάλες είναι άμα κρυώσεις...» (παύση) «Όπως κά-μνετε τη νύχτα στον Καλό Λόγο που πιάνετε που τον παπά το Άγιο Φως και μεταδίδει το ο ένας στον άλλον και σε ένα λεπτό όλοι οι πιστοί βα-στούν τη λαμπάδα αναμμένη... Μην περιμένετε που τον παπά να δώσει το Φως σε όλους. (παύση) Και να σας πω κάτι... Οι δημοσκόποι θα σσιήσουν τα πτυχία τους».

Ο Κίκης Παραλής πήρε μια βαθιά ανάσα, κατέβασε τον τόνο της φω-νής του για να αποκτήσει την απαι-τούμενη μαγκιά του άντρα του βαρύ του ασήκτου και είπε: «Ο κόσμος να μας βάλει πας την πιλάντζαν τζι-αι να μας ζυάσει. Ποιος βαρεί, για τούτα τα θέματα που απασχολούν την κοινωνία. Ποιος μπορεί να κου-μαντάρει το τιμόνι. Όι σχεδόν εφ-κάλαμεν την προεκλογικήν... Αλλά έννα τα φέρω πούκουππα να ξε-ρεια! Σε δεκαπέντε μέρες εν θα πι-στεύουν ήντα που να μετρούν στην κάλπην».

Το χειροκρότημα ήταν ηχηαίο και αυθόρμητο. Ο Φούλης όμως δεν είχε πει ακόμα τον τελευταίο του λόγο: «Όταν είμαστε ένα μίλι από την κατεχόμενη γη μας δεν είναι αυτά τα τραγούδια που θέλω. Το τραγούδι της Αμμοχώστου να τρα-γουδήσουμε όλοι μαζί! Χώμα που περπάτησα, γη που νοσταλγώ, χώ-μα που μ’ ανástησες Αμμόχω-στος...». Αυλαία.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
29.1.1933

ΚΡΙΣΗ: Μετά μίαν ολονύκτιον ζωηροτάτην συζήτησιν επί των οικο-νομικών νομοσχεδίων, η Βουλή κατεψήφισε την Κυβέρνησιν Μπον-κούρ [φωτ.] και ούτω δημιουργείται νέα κρίσις εν Γαλλία. Οι Σοσιαλι-σταί υπό τον κ. Μπλουμ δεν θέλησαν να εγκρίνουν τας νέας φορο-λογικάς επιβαρύνσεις και κατά συνέπειαν η ψηφοφορία υπήρξε δυ-σμενής διά την Κυβέρνη-σιν. Αλλά υπό τοιαύτας συν-θήκας η λύσις της κρίσεως καθίσταται λίαν δυσχερής δεδομένου αφ’ ενός μεν ότι η ισοσκελισίς του γαλ-λικού προϋπολογισμού απαιτεί νέας θυσίας, αφ’

ετέρου δε ότι μέγα μέρος της Αριστεράς δεν στέργει εις αυτάς, άνευ δε της υποστηρίξεως της Αριστεράς δεν είνε δυνατόν να καταρτισθῇ βιώσι-μος Κυβέρνησις, ως έχει σήμερον η σύνθεσις του γαλλικού κοινο-βουλίου. Από την ευθυκρίσιν του Προέδρου της Δημοκρατίας εξαρτάται ήδη η εξεύρεσις λύσεως ικανοποιούσης τα συμφέροντα του λαού, ο οποίος ήρχισεν ήδη, καίτοι εις μικροτέρον κλίμακα άλ-λων λαών, να δοκιμάζη τα δεινά της οικονομικής καχεξίας και ν’ ανη-συχῇ διά την σταθερότητα του νομίσματός του.

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΡΟΙΑΣ: Η ζώνη η εκσκαφείσα υπό των Σλήμαν και Ντέρπιφελδ εκάλυπτε τα δύο τρίτα περίπου της ομηρικής πόλεως και τα τέσσερα πέμπτα της δευτέρας πόλεως. Τι υπήρχε πέραν των πα-λαιότερων τειχών και πού ευρίσκετο η νεκρόπολις του άστεως δεν ήτο γνωστόν. Η αμερικανική όμως αποστολή εύρε μεταξύ των τει-χών της ωχυρωμένης πόλεως δύο ζώνας, τας οποίας κανείς πρότε-ρον δεν είκεν ερευνήσει. Η πρώτη ευρίσκετο εις το κέντρον της κα-λουμένης Δευτέρας πόλεως, και ακριβώς προς νότον του μεγάλου «Μεγάρου». Η εξέτασις της ζώνης αυτής, ιδίως από της απόψεως του σχηματισμού των διαφόρων εδαφικών στρωμάτων, κρίνεται ως έχουσα εξαιρετικὴν σηµασίαν διά τον ακριβέστερον καθορισμόν των χρονολογικών φάσεων του Τρωικού πολιτισμού, εν συγκρίσει προς άλλα ευρήματα εις άλλα μέρη του Αιγαίου.

Με άριστα το 10

1 Στη σοβαρότητα. Εσύ που είχες επιδείξει τόσο σοβαρότητα στα θέματα της οικονομίας, εσύ που έφαγες κόστος, βάζοντας στοπ σε έκτακτους και νοσοκόμους, εσύ που πέρασες τα νομοσχέδια του μνημο-νίου, όταν το ΑΚΕΛ αυτοπυρπολού-ταν και ο Πρίγκιπας ζητούσε ρου-σφέτια στην αστυνομία; Εσύ έγινες Τσοβόλας; Εσύ;

2 Στη βιβλιογραφία. Αν κάτι μας λείπει για ακόμη μια φορά από τον δημόσιο διάλογο για το μέλλον του τόπου, είναι η φωνή της μετριο-πάθειας, της λογικής, των επιχειρη-μάτων, των νέων ιδεών. Η φωνή των πανεπιστημιακών, που δεν έχουμε.

3 Στις βίζιτες. Κι εσύ αγαπημένε μας θείο βρέφος, που πήγες στα σπία, και μίλησες με κόσμο, το εί-πες τόσες φορές, το εμπεδώσαμε, κάτι άλλο έκανες εκτός από βίζιτες του προηγούμενου μήνες;

4 Στα σκαούλια. Ωραία μπιζνα πάντως οι εκλογές. Η κυβέρνη-ση έδωσε στα κόμματα κρατική χο-ρηγία για τις εκλογές μεγαλύτερη απ’ όσα μπορούν να ξοδέψουν διά νόμου ως υποψήφιοι. Γι’ αυτούς που πήραν χορηγία ενώ δεν έχουν υποψήφιο ή και δεν υποστηρίζουν κάποιον, π.χ. Οικολόγοι, αναμένου-

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΠΙΣΩ / Γράφει ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ

Στους 100 κουμουνιστές, οι 40 είναι αγόρτες, οι 59 αφελείς και ένας μόνο πραγματικός μολοσεβίκος.

Βλαδιμίρος Ιλιτς Λένιν.

με βέβαια πως θα τα επιστρέψουν. Ενεν;

5 Στη λογική. Αυτή έχει χαθεί βέ-βαια εδώ και καιρό με την ΑΗΚ και τη ΠΑΕΚ. Τώρα ζητούν να σταμα-τήσει ο κόσμος να βάζει φωτοβολ-ταικά, γιατί δεν αντέχει άλλα το σύ-στημά τους. Το σύστημα που δεν ετοιμάσαν αυτοί να αντέχει! Εδώ και δέκα και πλέον χρόνια! Μια ιδέα: Για να μην πέσει το σύστημα δεν κλεί-νετε τα πάρκα που τα χρυσοπληρώ-νουμε, δέκα φορές πιο ακριβά από όσο τα πληρώνουν στην Πορτογαλία και τη Γερμανία;

6 Στη λύση. Βέβαια, υπάρχει και μια άλλη λύση: Να βάλουμε όλοι

μπαταρίες σπíti και να μη χρειαζό-μαστε την ΑΗΚ και το δίκτυο της ΡΑ-ΕΚ. Εκεί να δείτε αποφόρτιση το σύ-στημα.

7 Στις μνήμες. Η συγκέντρωση για την ΑΤΑ, πάντως είχε και τα ωραία της. Θυμηθήκαμε τις ένδοξες στιγμές της Σωτηρούλας, αυτό το κο-ρίτσι είχε τόσα χρόνια να το δούμε. Τους αδικείτε τους αριστερούς που τραγουδούν από μέσα τους «πρώτη φορά, ποτέ ξανά αριστερά»;

8 Στο τέλος. Το θείο βρέφος πλη-σιάζει η ώρα που θα βγάλει τα σιδεράκια του, να ωριμάσει από αγόρι σε άντρας. Ο οδοντίατρός του μου είπε πως έχουν ραντεβού στις

27 Φεβρουαρίου.

9 Στη νίκη. Πάντως ό,τι και να βγά-λει η τενέκκα, πρόεδρε Φούλη, για εμάς είσαι ο μεγάλος νικητής. Ξυπνούσες κάθε μέρα και ξεκινού-σες τον αγώνα, γνωρίζοντας πως δεν σε θέλουν. Σθένος, αντοχή. Πα-λικάρι.

10 Στον έρωτα. Αν υποψιαστώ πως ισχύουν αυτές οι φήμες με τον μεγάλο έρωτα που εξελίσε-ται στα δώματα της Δεξιάς, που φέρνει τους ανθρώπους να πιάνον-ται στα χέρια, αν υποψιαστώ λέω, θα σας πω και τον επόμενο πρόεδρο στον ΔΗΣΥ. Διά της επαγωγικής με-θόδου.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίδολου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Νίκος Χριστοδουλίδης
2023

Με τη Δύναμη της δικής σου ψήφου

Από τα Λόγια
στις Πράξεις

Αρ. **13**

Μπήκε στην κόκκινη ζώνη το κομματικό τοπίο

Πώς οι προεδρικές εκλογές, οι δυναμικές που εκτυλίσσονται αλλά και το ποιος θα αποκλειστεί θα διαμορφώσουν νέα πολιτικά δεδομένα

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Ο δρόμος της κοινωνίας προς την κάλπη θα έπρεπε να είναι ένας δρόμος αναζήτησης της ελπίδας. Ελπίδας για την επίλυση των μεγάλων προβλημάτων μέσω συγκεκριμένων θέσεων και προτάσεων του κάθε υποψηφίου. Θα έπρεπε να κυριαρχούσε η λογική και λιγότερο το συναισθημα. Το έντονο συναίσθημα φάνηκε καθ' όλη την προεκλογική, καθώς το αποτέλεσμα κρίνει πολιτικές καριέρες που έχουν ήδη πάρει ένα μεγάλο ρίσκο σε αυτές τις προεδρικές. Θα κρίνει αν αλλάζει το υπάρχον κομματικό σκηνικό, αν εκκολάπτονται νέοι σχηματισμοί από τις ήττες συγκεκριμένων σχηματισμών ή αν παίρνει για ακόμη μία φορά παράταση ζωής η επικράτηση του διπλού ΑΚΕΛ και ΔΗΣΥ. Η κάλπη θα δείξει παράλληλα κατά πόσο οι ψηφοφόροι έχουν κλείσει τα αφτιά στις κομματικές τους σειρήνες ή αν το κομματικό αφήγημα συγκινεί ακόμη σε τέτοιο βαθμό που να υπάρξουν σημαντικές ανατροπές με το άνοιγμα της κάλπης. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης θεωρείται το απόλυτο φαβορί βάσει των δημοσκοπήσεων και αυτό από μόνο του, είτε εκλεγεί είτε τελικά δεν τα καταφέρει, δημιουργεί νέα

“
Τα δύο μεγάλα κόμματα βρίσκονται μπροστά στο υπαρκτό σενάριο αποκλεισμού, με το σενάριο επιλογής στον β' γύρο να κρίνεται επικίνδυνο για την επιβίωσή τους.

δεδομένα στο κομματικό σκηνικό. Αυτή ακριβώς η πολυσυλλεκτικότητα που παρουσιάζει κάνει τα δύο μεγάλα κόμματα να ανησυχούν για την επιβίωσή τους, καθώς βάσει δημοσκοπήσεων ένας εκ των δύο μένει εκτός. Σε αυτό το πλαίσιο δημιουργούνται νέα δεδομένα που θα κρίνουν και το μέλλον των δύο αρχηγών των κόμματος. Και το Στέφανο Στεφάνου για το ΑΚΕΛ αλλά και του Αβέρωφ Νεοφύτου.

Είναι το φαβορί ακλόνητο;

Οι πολιτικές φιλοδοξίες του Νίκου Χριστοδουλίδη είχαν διαπιστωθεί από τους πιο καχύποπτους το 2018 και είχαν καλλιεργηθεί πλήρως από τους πιο γενναϊοδωρους. Είχε μέχρι τότε κτίσει ένα πολύ καλό δίκτυο επικοινωνίας με τους δημοσιογράφους, διαρρέοντας ειδήσεις με ένα βολικό για την κυβέρνηση αφήγημα. Αυτή η ικανότητά του να περνά πολλές φορές –χωρίς δημοσιογραφικό φίλτρο– θέματα στα ΜΜΕ αφήνοντας στο απυρόβλητο την κυβέρνηση Αναστασιάδη ή διευκολύνοντάς την, δεν περνούσε απαρατήρητη ούτε από την Πινδάρου ούτε από τον ίδιο τον Πρόεδρο. Οι διθύραμβοι, τα θετικά παραπολιτικά για το μετριοπαθές προφίλ του και το πολλά υποσχόμενο πολιτικό του μέλλον είχαν αρχικά αγκαλιαστεί από την Πινδάρου που ήθελε σε μία δύσκολη πενταετία να επωφεληθεί από τους πολιτικούς πόντους που κέρδιζε από την ευρύτερη κοινωνία. Στο Προεδρικό τα πράγματα ήταν ακόμη καλύτερα για τον ίδιο, καθώς ο Πρόεδρος είχε εκτιμήσει εξ αρχής τον ήλιο του αλλά και την επικοινωνιακή του δεινότητα. Σε τέτοιο βαθμό που ήθελε να τον έχει συνεχώς κοντά του, παραμερίζοντας σταδιακά άλλα πολιτικά του τέκνα. Είτε γιατί ήταν μακριά από το Προεδρικό και καταπιάνονταν με άλλα μεγάλα ζητήματα (ο Πετρίδης με το Εσωτερικόν και ο Γεωργιάδης με την οικονομία), είτε γιατί όπως αναφέρουν οι επικριτές του Νίκου Χριστοδουλίδη φρόντισε ο ίδιος

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα πιεστεί από τον οργανωτικό μηχανισμό του ΔΗΣΥ. Οι αντοχές του θα δείξουν αν θα επιβεβαιώσει τις δημοσκοπήσεις.

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου έβαλε όλα του τα χαρτιά στην υποψηφιότητά του και θέτει πλέον τον β' γύρο σε ζήτημα ζωής ή πολιτικής του εξόντωσης.

Σκληρό δίλημμα θα είναι για το ΑΚΕΛ αν ο Ανδρέας Μαυρογιάννης αποκλειστεί να αποφασίσει μεταξύ δύο συναγερμικών υποψηφίων.

να τους κρατήσει σε απόσταση από τον Πρόεδρο, καθιστώντας τον εαυτό του απαραίτητο. Κτίστηκε κατ' επέκταση το αφήγημα πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης ήταν ο στενότερος συνεργάτης του Νίκου Αναστασιάδη και γιατί όχι, ο διάδοχος σε μία πιο μετριοπαθή και ήπια εκδοχή. Όταν λοιπόν ο καιρός πέρασε και ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν διέψευδε τις διαρροές που τον ήθελαν να διεκδικεί την Προεδρία, ήταν πολύ αργά ώστε ο ΔΗΣΥ να καταφέρει να τον αποδομήσει αποτελεσματικά εντός του κόμματος ως διασπαστή. Σε ένα κόμμα που τον θεωρούσε όχι μόνο Συναγερμικό αλλά και πολιτικό τέκνο του Προέδρου. Είχε ήδη κτίσει μία καλή εικόνα στην ευρύτερη κοινωνία, την οποία άλλωστε βοηθούσε και το πόστο του. Ως κυβερνητικός εκπρόσωπος επιμελώς απέφυγε να συγκρουστεί με κόμματα όμως και στη συνέχεια από τη θέση του υπουργού Εξωτερικών, οι κινήσεις του σε ένα πιο σκληρό ακροατήριο –στο οποίο και απευθυνόταν– θεωρούνταν διεκδικητικές και οι αστοχίες του αποκλειστικά ευθύνη της τουρκικής αδιαλλαξίας.

Σε ένα σκηνικό που ο Νίκος Χριστοδουλίδης έμενε στο απυρόβλητο λόγω της συνειδητής αποχής του από τη σύγκρουση κατάφερε να κερδίσει μία μερίδα της κοινωνίας που έβλεπε με αποστροφή τους πολιτικούς διαξιφισμούς αλλά και πολίτες που εκτιμούσαν το πιο ανθρώπινο προφίλ που έκτισε επιμελώς στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης. Τόσο, που τα κόμματα του Ενδιάμεσου σύρθηκαν πίσω από την απαίτηση της βάσης του αλλά και τα δημοσκοπικά ευρήματα που τον παρουσίαζαν φαβορί. Η αποδοχή του από την κοινωνία καταγράφεται άλλωστε σε όλες τις δημοσκοπήσεις, με τα θετικά χαρακτηριστικά του να υπερéχουν κατά πολύ των ανθυποψηφίων του. Ακόμη και μετά από πένες αποψηφίων του. Το μεγάλο ερώτημα είναι αν σε αυτό το ιδεατό σκηνικό που παρουσιάζεται μπορεί το αδιαφιλονίκητο για τις δημοσκοπήσεις φαβορί να χάσει.

Δύο είναι τα κύρια ζητήματα που μπορεί να στοιχίσουν στον Νίκο Χριστοδουλίδη:

• **Η αδυναμία** συσπείρωσης των κομμάτων που τον στηρίζουν.

• **Η διαρροή** συναγερμικών ψηφίων και η επιστροφή τους στην κομματική στέγη. Πέραν του ΔΗΚΟ που παρουσιάζει ίσως και μεγαλύτερη συσπείρωση από αυτή που κατέγραφε ο Νικόλας Παπαδόπουλος το 2018, υπάρχει εμφανές ζήτημα στην ΕΔΕΚ αλλά και στη ΔΗΠΑ. Τις τελευταίες μέρες βεβαίως η συσπείρωση βελτιώθηκε στη ΔΗΠΑ και ίσως να οφείλεται στις συχνές δημόσιες τοποθετήσεις του Μάριου Καραγιάν, ο οποίος θέλει να αποκόψει τις όποιες διαρροές προς την υποψηφιότητα Αβέρωφ Νεοφύτου. Όμως τα εσωτερικά προβλήματα που παρουσιάζουν τα εν λόγω κόμματα δεν αποκλείεται να επηρεάσουν σε κάποιο βαθμό τη δυναμική του Νίκου Χριστοδουλίδη. Είτε γιατί ο υποψήφιος έχει διατηρήσει αποστάσεις ασφαλείας από τα εν λόγω κόμματα κατά τη διάρκεια του προεκλογικού, ενισχύοντας ίσως τη δυσφορία κάποιων, είτε γιατί επιμένει στο συμμετοχικό του Συναγερμού είτε γιατί δεν απέρριψε αρχικά τη συνεργασία με το ΕΛΑΜ.

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης αντιλαμβάνεται τις δυσκολίες του ενδιάμεσου χώρου και γι' αυτό ακριβώς τον λόγο έχει επικεντρωθεί στη Δεξιά - συναγερμική ψήφο. Έχει ξεκαθαρίσει πως είναι Συναγερμικός και πως θέλει να κυβερνήσει με τον ΔΗΣΥ, αφενός δελάζοντας με αυτό τον τρόπο συναγερμικά στελέχη που θέλουν να παραμείνει ο ΔΗΣΥ στην εξουσία αφετέρου καθισχάζοντας τους συναγερμικούς ψηφοφόρους του ότι «δεν θα κυβερνήσει με τους Νικόλα - Καραγιάν - Σιζόπουλο» όπως φοβρίζει εδώ και καιρό η Πινδάρου. Το μεγάλο στοίχημα για τον Νίκο Χριστοδουλίδη θα είναι να διατηρήσει τη δυναμική του εντός του Συναγερμού, καθόλου τυχαία η προβολή της συναγερμικής του ταυτότητας ακόμα και η άγαρμπη κίνηση του πανό σε προεκλογική του συγκέντρωση, ότι ο ΔΗΣΥ Λεμεσού τον στηρίζει. Σε αυτό το πλαίσιο ρόλο, θα φανεί πόσες πιέσεις θα δεχτούν οι ψηφοφόροι από τον οργανωτικό μηχανισμό του ΔΗΣΥ αλλά και πόσο

ανθεκτικός εξακολουθεί να είναι. Αυτό ισχύει και για το ΑΚΕΛ το οποίο προσπαθεί σκληρά να μειώσει τις διαρροές του προς τον τέως υπουργό Εξωτερικών αλλά και από το ΕΛΑΜ. Το ενδεχόμενο εκλογής του Νίκου Χριστοδουλίδη αλλάζει άρδην το πολιτικό σκηνικό, καθώς θα είναι ο πρώτος υποψήφιος που εξελέγη χωρίς την επίσημη στήριξη ενός μεγάλου κόμματος, αν και πατά σε ένα μεγάλο κόμμα για να εκλεγεί, αντλώντας ψήφους από όλα τα κόμματα. Θα στείλει παράλληλα το μήνυμα πως οι κομματικοί δεσμοί έχουν ήδη χαλαρώσει σε σχέση με τις προηγούμενες εκλογικές μάχες. Στο ενδεχόμενο ήττας του, ο ίδιος μπορεί να αποχωρήσει, όπως λέει, από την πολιτική, ωστόσο τα κόμματα που τον στηρίζουν τα οποία ήδη αντιμετωπίζουν σοβαρά ζητήματα επιβίωσης θα έχουν να αντιμετωπίσουν νέες προκλήσεις. Δεν αποκλείεται η δημιουργία νέων συνασπισμών από πρόσωπα όπως οι Κολοकाσιδης, Ευσταθίου, Παπαδόκνης, ίσως και η αμφισβήτηση εκ των έσω από τον Νικόλα Παπαδόπουλο καθώς θα μείνει ακόμη μία φορά εκτός εξουσίας.

Μία ρωσική ρουλέτα για τον Αβέρωφ

Ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ είναι ο μόνος πολιτικός αρχηγός μαζί με τον Χρίστο Χρίστου που τόλμησε να διεκδικήσει την προεδρία. Αυτό από μόνο του δείχνει μία τάση που θέλει την κοινωνία να ευνοεί πιο χαλαρές πολιτικές προσωπικότητες, παρά καθαρά κομματικές. Ο πρόεδρος του Συναγερμού είχε από την αρχή να αντιμετωπίσει τρία μεγάλα ζητήματα. Τη μεγάλη κόπωση της δεκαετούς διακυβέρνησης Αναστασιάδη, τα συνεχή σκάνδαλα που έπλητταν και το ίδιο το κόμμα του αλλά και την κακή δική του εικόνα. Τρίτη συνεχόμενη θητεία είναι ήδη ένα δύσκολο έργο, γίνεται για πολλούς πιο δύσκολο, όταν ο υποψήφιος δεν έχει κερδίσει την εμπιστοσύνη της συντριπτικής πλειοψηφίας των ψηφοφόρων του κόμματός του αλλά και των υπό-

λοιπων χώρων. Και αυτό δεν λέγεται αυθαίρετα, καθώς μία ανασκόπηση των δημοσκοπήσεων δείχνει υψηλά ποσοστά αρνητικής ψήφου, σε σημείο που ενισχύεται το αφήγημα συναγερμικών στελεχών ότι η ψήφος στον Νίκο Χριστοδουλίδη δεν είναι τόσο ψήφος στήριξης στον ίδιο, αλλά κίνηση αμφισβήτησης του προέδρου του ΔΗΣΥ. Οι λόγοι ποικίλουν βεβαίως. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου βγήκε μπροστά σε κρίσιμα για την κυβέρνηση ζητήματα από την επόμενη μέρα της εκλογής του Νίκου Αναστασιάδη. Αυτό δεν του έδωσε την ευκαιρία να κτίσει τους δικούς του στενούς δεσμούς με τους Συναγερμικούς και να καταστεί στα μάτια τους ο εις και μόνος υποψήφιος του κόμματος. Καθόλου τυχαίο ότι το τελευταίο δεκαήμερο, το οργανωτικό επιτελείο κάνει αγώνα δρόμου συσπείρωσης που επί του παρόντος αποδίδει. Για την πλήρη συσπείρωση του κόμματος δουλεύουν όλοι. Από την πρόεδρο της Βουλής που δεν έχει χάσει ούτε και μία προεκλογική συγκέντρωση, τους υπουργούς και τους βουλευτές, μέχρι και τον υφυπουργό παρά τω Προέδρω Πέτρο Δημητρίου, ο οποίος ως campaign manager του Αβέρωφ Νεοφύτου διοργανώνει προεκλογικές συνεδριάσεις με λειτουργίες-επιστημονικούς συνεργάτες από το κάθε υπουργείο. Ο ίδιος ο υποψήφιος, του οποίου οι συνεντεύξεις του ήταν άλλοτε μετρημένες και επιλεκτικές, πλέον ζητάει ανοικτό διάλογο με τους πολίτες. Με τις δημόσιες εμφανίσεις του επιχειρεί να ανατρέψει την παράσταση νίκης και να κερδίσει το συναγερμικό κοινό. Είναι άλλωστε εμφανές ότι απευθύνεται καθαρά σε αυτό το κοινό από την σκληρά κομματική ρητορική, την επίκληση στον κομματικό πατριωτισμό και τις αναφορές στον ιδρυτικό ηγέτη του κόμματος. Το διακύβευμα για τον Αβέρωφ Νεοφύτου κρίνεται πολύ μεγάλο, το μεγαλύτερο από τους ανθυποψηφίους του, καθώς στο ενδεχόμενο ήττας του ενδεχομένου να χάσει και το ίδιο του το κόμμα. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι ήδη γίνονται διεργασίες και παρασκευαστικές κινήσεις από τους δελφίνους. Στο ενδεχόμενο νίκης του Αβέρωφ

Νεοφύτου ο ΔΗΣΥ προχωρά σε μία μακρά πολιτική κυριαρχία με τον ίδιο απόλυτο νικητή. Στο ενδεχόμενο ήττας του αλλά παρουσίας του στον β' γύρο θα μπορεί να επαναδιεκδικήσει την προεδρία του κόμματος ως ο υποψήφιος που παρά τη σοβαρή αιμορραγία του κόμματός του, με έναν ακόμη συναγερμικό υποψήφιο, ο ίδιος κατάφερε να περάσει στον β' γύρο. Στο σοβαρό ενδεχόμενο αποκλεισμού του, ο ΔΗΣΥ θα βρεθεί ενώπιον σοβαρών διλημμάτων. Για το αν θα βρεθεί στη συγκυβέρνηση, στο ποιον θα στηρίξει μετά την πολύ σκληρή διαμάχη με το επιτελείο Χριστοδουλίδη και στο ενδεχόμενο σοβαρής πτώσης των ποσοστών του. Το οποίο σενάριο επαναδιεκδικήσης του Αβέρωφ Νεοφύτου χωρίς εμφανή αμφισβήτηση από στελέχη θα είναι ιδιαίτερα δύσκολο. Το θετικό βεβαίως για τον ίδιο από όλη αυτή τη διαδρομή, είναι πως έστω και σήμερα κατάφερε να αποκτήσει σκληρή ψήφο και ισχυρούς υποστηρικτές εντός του κόμματος. Αυτό αναμένεται να τον στηρίξουν την επομένη των εκλογών ανεξαρτήτως αποτελέσματος.

Το δεύτερο κουδούνι για τον Στέφανο

Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης είναι ο υποψήφιος μεταξύ των τριών που έχει να χάσει τα λιγότερα από το ενδεχόμενο ήττας. Έχει καταφέρει να συσπειρώσει σημαντικά το ΑΚΕΛ, ωστόσο δεν κατάφερε να επιβεβαιώσει τις προσδοκίες ότι πρόκειται για μία πολυσυλλεκτική υποψηφιότητα που ενδεχομένως να διεμβολίσει τον ενδιάμεσο χώρο. Ήδη στην Εζέκλια Παπαϊωάννου έχουν ενεργοποιηθεί πλήρως τον κομματικό μηχανισμό με στόχο τη συσπείρωση, όχι των βουλευτικών του 2021, αλλά του 2016, όταν το κόμμα έλαβε 25%. Το γεγονός ότι ΑΚΕΛικοί ψηφοφόροι επιλέγουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ο οποίος δεν απαρνιέται τη συναγερμική του ταυτότητα, είναι μία ένδειξη για τη χαλάρωση των δεσμών του κόμματος με τους ψηφοφόρους του. Σε αυτό ακριβώς το ακροατήριο επιθυμούν να απευθυνθούν με το αφήγημα ότι η επιλογή είναι είτε Αναστασιάδης (με ψήφο σε Αβέρωφ ή Χριστοδουλίδη) είτε αλλαγή με τον Ανδρέα Μαυρογιάννη. Το μεγάλο ρίσκο από την υποψηφιότητα Μαυρογιάννη αφορά το ΑΚΕΛ και ιδιαίτερα τον Στέφανο Στεφάνου. Το ενδεχόμενο νίκης του Ανδρέα Μαυρογιάννη δημιουργεί εντελώς νέα δεδομένα για το πολιτικό σκηνικό, ίσως και την επανάλληψη του μοτίβου Βασιλείου, επαναφέροντας το ΑΚΕΛ στις παλαιότερες ένδοξες στιγμές του. Στο ενδεχόμενο που ο Ανδρέας Μαυρογιάννης περάσει στον β' γύρο δίνει ανάσα ζωής στο κόμμα, δεν μειώνει ωστόσο την γκρίνια που συνοδεύει τη μακρά αποχή από την κυβέρνηση. Δίνει τον χρόνο στον Στέφανο Στεφάνου να οργανώσει το κόμμα όπως ο ίδιος επιθυμεί, να δώσει το δικό του στίγμα και να προγραμματίσει τη δική του υποψηφιότητα για το 2028. Ήδη κινήσεις που κάνει δείχνουν πως δεν αποκλείει ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Το μεγάλο ζήτημα είναι στο σενάριο που ο Ανδρέας Μαυρογιάννης αποκλείεται. Το κόμμα της Αριστεράς θα έχει ενώπιόν του ένα πολύ σκληρό δίλημμα. Θα πρέπει να επιλέξει ανάμεσα σε δύο Συναγερμικούς. Αν και στελέχη θεωρούν δεδομένο ότι η επιλογή θα είναι «Οχι Αβέρωφ Νεοφύτου» οι εξελίξεις στην Αριστερά θα είναι κατακλυστικές. Δεν αποκλείεται να ευνοήσει την δημιουργία νέων αριστερόστροφων σχηματισμών. Αν και στελέχη ξεκαθαρίζουν πως δεν τίθεται θέμα αμφισβήτησης Στεφάνου λόγω της βραχείας παραμονής του στην ηγεσία, η επόμενη μέρα θα είναι σίγουρα δύσκολη για τον Στέφανο Στεφάνου, καθώς θα κλείσει απότομα η όποια επιδίωξη για το 2029 και το ενδεχόμενο αμφισβήτησης ίσως να ξεκινήσει να ενισχύεται από μερίδα των μελών της Γραμματείας.

Wi-Fi
onboard

Καλωσορίζουμε μια νεο εποχή. Το Wi-Fi έφτασε!

aegeanair.com

Το Wi-Fi onboard έρχεται στο νεο στόλο μας και αλλάζει τα δεδομένα. Ολοένα και περισσότερα αεροσκάφη μας θα διαθέτουν Wi-Fi, για να είστε συνδεδεμένοι στο internet καθ' όλη τη διάρκεια της πτήσης σας και να κάνετε το ταξίδι σας ακόμη πιο απολαυστικό.

A STAR ALLIANCE MEMBER

AEGEAN

Το ευρωπαϊκό κρας τεστ των υποψηφίων

Η πρόσληψη της Ε.Ε. για τις προεδρικές εκλογές στην Κύπρο περνά κατά κύριο λόγο μέσα από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία

Τον ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Στα δημοσιογραφικά πηγαδάκια των Βρυξελλών, μία είναι η ερώτηση για τις προεδρικές εκλογές στην Κύπρο: θα αλλάξει η στάση της Λευκωσίας σε σχέση με την απάντηση της Ε.Ε. στη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία; Η ευρωπαϊκή πρόσληψη των εκλογών για τον επόμενο Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας περνά αναπόφευκτα κατά πρώτο λόγο μέσα από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και την ανησυχία μήπως προκύψει... «δεύτερος Ορμπάν». Κατά δεύτερο λόγο, οι εκλογές διαβάζονται μέσα από το πλέγμα ενεργειακών και γεωπολιτικών στο οποίο εντάσσεται το Κυπριακό.

Η απάντηση από κυπριακής πλευράς σε όλα τα επίπεδα, είναι πως φυσικά και δεν θα αλλάξει η στάση της Κύπρου όσον αφορά την Ουκρανία, με το επιχείρημα πως ο εκάστοτε Κύπριος Πρόεδρος έχει λιγότερους περιορισμούς στις κινήσεις του λόγω κοινοβουλευτικών ισορροπιών, ιδιαίτερα σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής. Από εκεί και πέρα, και πέρα από τις θετικές και αρνητικές υπερβολές, ο καθένας από τους επικρατέστερους υποψηφίους έχει το δικό του πεδίο δράσης, και έτσι προκύπτουν θετικά στοιχεία, αλλά και προκλήσεις.

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει μεγαλύτερο έρεισμα και επαφές στην πολιτική οικογένεια του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, ο Ανδρέας Μαυρογιάννης έχει μεγαλύτερες προσβάσεις, εμπειρία και θετικό ιστορικό στο τεχνοκρατικό επίπεδο της Κομισιόν, και ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι επίσης ευρέως γνωστός ως εκπρόσωπος της Προεδρίας του Συμβουλίου και έχει διπλωματικές επαφές.

Ο Αβέρωφ και το ΕΛΚ

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου επενδύει επικοινωνιακά και πολιτικά στην ταυτότητα του ΔΗΣΥ ως μέλους του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, του ευρύτερου χώρου της Δεξιάς που καλύπτει από την Κεντροδεξιά και τη λαϊκή Δεξιά μέχρι και, πριν από μερικά χρόνια, το Fidesz του Βίκτορ Ορμπάν. Άλλωστε, θα μπορούσε να πει κανείς πως και ο ΔΗΣΥ

Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης έχει ισχυρότερες προσβάσεις στο τεχνοκρατικό επίπεδο της Κομισιόν, ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι γνωστός ως εκπρόσωπος της Προεδρίας του Συμβουλίου και έχει διπλωματικές επαφές και ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει μεγαλύτερο έρεισμα στο ΕΛΚ.

Πέρα από τις θετικές και αρνητικές υπερβολές, ο καθένας από τους επικρατέστερους υποψηφίους έχει το δικό του πεδίο δράσης, και έτσι προκύπτουν θετικά στοιχεία, αλλά και προκλήσεις.

αποτελεί «ομπρέλα» διαφόρων τάσεων. Η συγκεκριμένη πολιτική οικογένεια θεωρείται κυρίαρχη στην πολιτική της Ε.Ε., έχοντας σήμερα μέλη της στην ηγεσία της Κομισιόν και του Κοινοβουλίου, όμως τα τελευταία χρόνια «χάνει» κυβερνήσεις στα κράτη μέλη και ως εκ τούτου θέσεις στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ενώ οι τελευταίες προβλέψεις από πλάτφορμες όπως οι Europe Elects και Poll of Polls δείχνουν τους Σοσιαλδημοκράτες (S&D) να έχουν μειώσει αρκετά την απόσταση της δεύτερης από την πρώτη θέση.

Σε αυτό το πλαίσιο, στις τάξεις του ΕΛΚ υπάρχει εκνευρισμός και ανησυχία για το ενδεχόμενο μιας εκλογικής ήττας στην Κύπρο, καθώς παρά το μέγεθος της χώρας, μία θέση στο Συμβούλιο έχει συμβολικό αλλά και πρακτικό βάρος. Σήμερα η πολιτική ομάδα έχει εννέα από τις 27 θέσεις αρχηγών κρατών και αν χάσει στην Κύπρο παραμένει

πρώτη, αλλά αποδυναμωμένη σχετικά με τους Σοσιαλδημοκράτες (έξι κράτη μέλη) και τους Φιλελεύθερους (έξι).

Δεν είναι τυχαίο ότι ο κ. Νεοφύτου, μέσω δηλώσεων και του Αντιπροέδρου της Κομισιόν Μαργαρίτη Σχοινά, επιχείρησε να αξιοποιήσει φημολογίες για σχέσεις Χριστοδουλίδη με τη Ρωσία στις αρχές της καμπάνιας, πολιτική γραμμή η οποία ατόνησε, όταν δεν προέκυψαν στον δημόσιο διάλογο συγκεκριμένα στοιχεία και αναφορές.

Μάλιστα, σε περίπτωση νίκης Χριστοδουλίδη, δεν αποκλείεται το ΕΛΚ να δει θετικά τυχόν στήριξη της διακυβέρνησής του από τον ΔΗΣΥ, ιδιαίτερα αν αντιληφθεί πως πρόκειται για μια κατά βάση δεξιά υποψηφιότητα και λιγότερο προσκείμενη στο S&D στο οποίο συμμετέχουν ΔΗΚΟ (με τις δικές του ιδιαιτερότητες) και ΕΔΕΚ. Το θετικό για τον κ. Νεοφύτου σε περίπτωση εκλογής του είναι αυτές ακριβώς οι προσβάσεις στον χώρο του ΕΛΚ, με το οποίο ταυτίζεται σε πολλά, από το αφήγημα της οικονομικής σταθερότητας μέχρι και τα ανοίγματα στην Άκρα Δεξιά. Μάλιστα, το ΕΛΚ είναι η πολιτική ομάδα στις Βρυξέλλες που συννηθίζει να στηρίζει ενεργά τους υποψηφίους του σε εθνικό επίπεδο.

Μαυρογιάννης: ΕΕ και ΑΚΕΛ

Το βιογραφικό του Ανδρέα Μαυρογιάννη του προσδίδει περισσό-

τερη ορατότητα στις τεχνοκρατικές υπηρεσίες της Κομισιόν, όχι μόνο ως τέως διαπραγματευτής της ε/κ πλευράς με ενεργή εμπλοκή στην ευρωπαϊκή διάσταση των συνομιλιών, αλλά και ως πρώην μόνιμου αντιπροσώπου της Κύπρου στις Βρυξέλλες και υφυπουργού Προεδρίας κατά την Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε. το 2012.

Γ' αυτό και οι ευρωπαϊκές επαφές Μαυρογιάννη σε Βρυξέλλες και Λευκωσία είναι αξιωματούχοι για παράδειγμα από τη γενική διεύθυνση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που εμπλέκεται επί του εδάφους στη στήριξη των Τ/κ και των προσπαθειών επανένωσης. Ταυτόχρονα, είναι γνωστός από τη συμμετοχή του, ως αρμόδιος για την Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου, σε διαβουλύσεις μεταξύ άλλων για τη συνολολόγηση Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου, άσκηση που θεωρείται ιδιαίτερα δύσκολη και για τις πιο έμπειρες Προεδρίες.

Ταυτόχρονα όμως ο κ. Μαυρογιάννης θα μπορούσε να πει κανείς πως φέρει μαζί του και τη βαριά των οικονομικών επιδόσεων της διακυβέρνησης του ΑΚΕΛ το οποίο τον υποστηρίζει. Από πλευράς Βρυξελλών πάντως δεν προκύπτει μεγάλη ανησυχία για «κομμουνιστικές» (με τις διαφορετικές αναγνώσεις του όρου στο δυτικοευρωπαϊκό, ανατολικοευρωπαϊκό και κυπριακό συγκεκριμένο) ιδεοληψίες λόγω του προφίλ του υποψηφίου. Ωστόσο,

το επιτελείο Μαυρογιάννη έχει σίγουρα υπόψη αυτή τη διάσταση, όπως φάνηκε από κινήσεις που έγιναν για να διορθωθούν ουσιαστικά και επικοινωνιακά λάθη στην οικονομία, με αποδέκτη και τον μέσο Κύπριο ψηφοφόρο. Όμως τα περιθώρια κινήσεων μιας διακυβέρνησης σε πολλά οικονομικά ζητήματα περιορίζονται από την κοινοτική νομοθεσία και κοινές αποφάσεις, οι προϋπολογισμοί ελέγχονται προτού εγκριθούν, ενώ δικλίδες ελέγχου για την οικονομική βιωσιμότητα αποτελούν και το Ευρωπαϊκό Εξάμνο και το Ευρωπαϊκό Δημοσιονομικό Συμβούλιο. Κάτι που ενδεχομένως και το ΑΚΕΛ θα πρέπει να ελγχει στους ψηφοφόρους του ως υποσημείωση σε σχέση με τις διακηρύξεις του σε θέματα οικονομικής πολιτικής. Δεδομένων των πολιτικών ισορροπιών στην Ε.Ε., ο κ. Μαυρογιάννης θα κληθεί από τη μία να αξιοποιήσει το κεντρώο του προφίλ περισσότερο από τους συσχετισμούς με την ομάδα της Αριστεράς, κρατώντας όμως την πόρτα ανοικτή στην Αριστερά καθώς και στους Πράσινους.

Το αίνιγμα Χριστοδουλίδης

Η εικόνα του Νίκου Χριστοδουλίδη είναι διττή στις Βρυξέλλες, γιατί μπορεί από τη μία να έχει σχέση συμπάθειας με τους δημοσιογράφους από όταν διέτέλεσε εκπρόσωπος της Κυπριακής Προεδρίας της Ε.Ε., ταυτόχρονα όμως η θητεία

του ως ΥΠΕΞ έχει συνδεθεί με την περίοδο κατά την οποία η κυβέρνηση Αναστασιάδη ελεγχόταν για την υποστηρικτική στάση της έναντι στη Ρωσία, αλλά και με τη στάση του στη συζήτηση για τις κυρώσεις κατά της Λευκορωσίας.

Το επιτελείο Χριστοδουλίδη αξιοποίησε τις επαφές που ο τέως ΥΠΕΞ έχει σε διπλωματικό επίπεδο μέσω και του βίντεο με πρώην και νυν ΥΠΕΞ από διάφορες χώρες εντός και εκτός της Ε.Ε., με τη σημασία του κάθε ονόματος να ελέγχεται αναλόγως των πεποιθήσεων, ή της θετικής ή αρνητικής προδιάθεσης, του καθενός απέναντι στον υποψήφιο. Αν και είναι δεδομένο ότι ο κ. Χριστοδουλίδης θα αξιοποιήσει αυτές και άλλες επαφές, το ερώτημα παραμένει για το αν μπορεί να ξεπεράσει το αρνητικό στίγμα της τότε στάσης του στο θέμα της Λευκορωσίας (όταν η Κύπρος απείλησε ουσιαστικά με βέτο στις κυρώσεις, αν δεν υπήρχε πρόοδος στις κυρώσεις που ζητούσε η Λευκωσία κατά της Τουρκίας).

Την εικόνα περιπλέκουν και οι σκίες για τη στήριξη από τη Ρωσία, τις οποίες φάνηκε να είχε υιοθετήσει (χωρίς να αναφέρεται σε ονόματα) ο Μαργαρίτης Σχοινάς, σκίες που υποχώρησαν από τον δημόσιο διάλογο όσο η στροφή της Ε.Ε. μακριά από τη Μόσχα γινόταν εντονότερη και όσο η κυπριακή κυβέρνηση τασσόταν υπέρ της κοινής ευρωπαϊκής γραμμής.

Η ταυτότητα του κ. Χριστοδουλίδη όσον αφορά τις πολιτικές ομάδες επίσης δεν έχει ξεκαθαρίσει σε αυτό το στάδιο, καθώς στηρίζεται από κόμματα που ανήκουν στους Σοσιαλδημοκράτες (ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ), τη ΔΗΠΑ που έχει προσεγγίσει για ένταξη τους Φιλελεύθερους, αλλά και την Αλληλεγγύη που μέχρι το 2019 ήταν μέλος των Ευρωπαίων Συναρπκτικών και Μεταρρυθμιστών (ECR). Στις Βρυξέλλες πάντως είναι αντιληπτό πως το προφίλ που προωθεί ο υποψήφιος τείνει προς το πιο επικοινωνιακά και ουσιαστικά κεντρώο, και πως μπορεί να διαπιστωθεί μια απόσταση από τις παραδοσιακές πολιτικές του S&D, όμως αυτό δεν σημαίνει πως το κόμμα και η πολιτική ομάδα δεν θα τον «διεκδικήσουν» αν εκλεγεί.

ΑΡΘΡΟ / Της δρος **ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ ΑΓΑΠΙΟΥ ΙΩΣΗΦΙΔΟΥ**

Το ταλέντο να βγάζει η Κύπρος τον καλύτερό της εαυτό

Η Κύπρος το χρειάζεται, το αξίζει, το μπορεί. ... Κα το απέδειξε! Χρειάζεται τώρα να το επαναλάβει, να το θεμελιώσει και να το αναπτύξει ως πολιτικό και νομικό πολιτισμό, κοινωνική επιταγή και αιεφόρο προοπτική ως ένα αξιόπιστο και αξιοσέβαστο μέλος της διεθνούς κοινότητας.

Για «να κάνουν την Κύπρο ξανά τον φιλόξενο τόπο των ονείρων μας» θέλει αλλαγή πλεύσης. Χρειάζεται όραμα, πολιτική βούληση και στοχοπροσηλωση, συνοχή και ευημερία στο εσωτερικό, και θετική και δημιουργική αλληλεγγύη παρουσία στο εξωτερικό. Αναπόσπαστο κομμάτι αυτής της θετικής ημερήσιας διάταξης είναι η εμπέδωση του κράτους δικαίου, της δημοκρατίας και των θεμελιωδών ελευθεριών και σαφώς η πάταξη του πλέον ύπουλου εχθρού της δημοκρατίας και των πολιτών: αυτού της διαφθοράς. Ο υποψήφιος Πρόεδρος

της Δημοκρατίας Ανδρέας Μαυρογιάννης απευθύνεται στις/τους πολίτες με αξιώσεις. Το Κύπρος μπορείς δεν είναι σύνθημα. Είναι φιλοσοφία κατάθεσης ψυχής και ανάληψη υπερνφάνειας. Η επίλυση του Κυπριακού, το κράτος δικαίου, η αιεφόρος οικονομία, η κοινωνική συνοχή, η πάταξη της διαφθοράς, βρίσκονται ψηλά στην πολιτική ημερήσια διάταξη. Το ταλέντο να βγάζει η Κύπρος τον καλύτερό της εαυτό, όπως το ξανάκανε, θα συμβάλει τα μέγιστα στη πάταξη της διαφθοράς.

Το αίσθημα του ανήκειν σ' ένα σύγχρονο κράτος, σ' ένα κράτος δικαίου, σε μια συμπεριληπτική δημοκρατία, σ' ένα διεθνώς αξιόπιστο εταίρο σε όλα τα επίπεδα δημιουργεί θετική δυναμική. Το 2012, με, την κατά κοινή ομολογία, εξαιρετικά επιτυχή Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Κύπρος πέτυχε ένα άθλο. Πέτυχε, ενάντια

σε όλα τα προγνωστικά, ιδιαίτερα υπό τις περιστάσεις που ανέλαβε την ηγεσία του Συμβουλίου της Ε.Ε. Πέτυχε, γιατί έβγαλε τον καλύτερο της εαυτό. Τον καλύτερο εαυτό από όλες/όλους. Πέτυχε γιατί εμπιστεύτηκε τις/τους πολίτες και λειτουργούς της. Πέτυχε γιατί δημιούργησε προοπτική επιτυχίας με στοχοπροσέλωση στο διακύβευμα της συλλογικής επιτυχίας.

Τα εύσημα ανήκουν σε όλες/όλους. Ωστόσο, η πίστη, η τέχνη και η αποφασιστικότητα για να ξεδιπλώσει η Κύπρος το ταλέντο της να βγάλει τον καλύτερό της εαυτό πιστώνεται αδιαμφισβήτητα στον Ανδρέα Μαυρογιάννη, ο οποίος ανέλαβε την ευθύνη της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. και ηγήθηκε της προσπάθειας αυτής με άρτια διακυβέρνηση τόσο σε θεσμικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο. Η επιτυχής διαπραγμάτευση του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου της

Ε.Ε. συνιστά ένα από παράδειγμα. Όσο μεγάλες και να είναι οι επιτυχίες, παραμένουν πρόσκαιρες αν δεν εδράζονται στην αιεφορεία ή/και υπονομεύονται από τη διαφθορά. Η διολίσθηση της Κύπρου από τη 29η/180 το 2012 στη 52η/180 θέση το 2021 στον Δείκτη Πρόσληψης της Διαφθοράς της Διεθνούς Διαφάνειας και ο διεθνής διασυρμός της, π.χ. χρυσά διαβατήρια, είναι ανησυχητική και υπονομεύει το μέλλον. Συνεπώς, η αλλαγή πορείας δεν είναι μόνο επιτακτική αλλά και επιβεβλημένη, καθώς όπου όμως υπάρχει διαφθορά, η δημοκρατία είναι ελλειμματική.

Η διαφθορά φαντάζει ως ένα κοινωνικά και πολιτικά αναπόδραστο φαινόμενο. Ωστόσο, δεν είναι. Βλάπτει σοβαρά τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη, εμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη, θέτει σε κίνδυνο

τη σταθερότητα των δημοκρατικών θεσμών και των ηθικών θεμελιών της κοινωνίας.

Η πρόληψη, η πάταξη και η δίωξη της διαφθοράς είναι ψηλά στις προτεραιότητες του Ανδρέα Μαυρογιάννη και μέρος του προγράμματος των 100 πρώτων ημερών διακυβέρνησης. Οι προτάσεις για διαχωρισμό των αρμοδιοτήτων του γενικού εισαγγελέα σε νομικό σύμβουλο του κράτους και δημόσιο κατάγορο, η εισαγωγή θεσμού εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος, η ενίσχυση της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς, η δημοσιοποίηση των πορισμάτων ερευνητικών επιτροπών και ποινικών ερευνών είναι μόνο η αρχή.

Οι αλλαγές θέλουν τόλημ και αρετή, ακεραιότητα και εντιμότητα, χαρακτηριστικά που είναι συμφών στον Ανδρέα Μαυρογιάννη και τα οποία απέδειξε μέσα από την μακρά ενασχόλησή του με τα κοινά. Από

όπου έχει υπηρετήσει, η Κύπρος έπαιρνε θετικό πρόσημο. Ο προγραμματισμός προϋπολογισμών πέραν του ενός τρισεκατομμυρίου και η εκτέλεση προϋπολογισμών ως Επικεφαλής από διάφορες θέσεις ευθύνων που είχε ομιλούν αφ' εαυτών και συνιστούν εχέγγυα της ακεραιότητας και δείγματα πολιτικής γραφής.

Η προσήλωσή του στα έργα και όχι στα λόγια, η ήπια ηγετική δύναμη την οποία φέρει με ταπεινότητα, η ακεραιότητα χαρακτήρα, η αυθεντικότητα και η βαθιά καλλιέργειά του του επιτρέπουν να αναδείξει το ταλέντο να βγάζει η Κύπρος τον καλύτερό της εαυτό. Κύπρος μπορείς.

Η δρ Καλλιόπη Αγαπίου Ιωσηφίδου, ακαδημαϊκός, Πανεπιστήμιο Κύπρου, είναι μέλος της Ομάδας Υποστήριξης του υποψηφίου Προέδρου της Δημοκρατίας Ανδρέα Μαυρογιάννη.

Κυπριακές Αξίες,
Παγκόσμιας Αποδοχής

46
ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο
και την Υγεία

Λύση «εμπορικού συνεταιρισμού» Ε/κ-Τ/κ

Ο ΟΗΕ προωθεί συνεργασία γειτόνων – Λίστες της Κομισιόν για νέα επεξεργασμένα προϊόντα από τα Κατεχόμενα

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Εικόνα εμπορικού συνεταιρισμού διαμορφώνεται στο Κυπριακό, μέσα από ενέργειες, παραινήσεις και το επίσημο λεκτικό των Ηνωμένων Εθνών, δημιουργώντας την εντύπωση ότι η επιδιωκόμενη λύση εξαντλείται πλέον σε μια συνεργασία μεταξύ γειτόνων που διαβιούν διπλα-δίπλα. Η εικόνα αυτή είναι τουλάχιστον εμφανής στις εκθέσεις του γενικού γραμματέα Αντόνιο Γκουτέρες για την ανανέωση της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, ενώ υποστηρικτικά λειτουργεί και η Κομισιόν, η οποία εμφανίζεται πλέον «ασταμάτητη». Όπως πληροφορείται η «Κ», οι Βρυξέλλες ασκούν πιέσεις προς τη Λευκωσία για να διευρύνει τη λίστα των τουρκοκυπριακών επεξεργασμένων μη ζωικών προϊόντων, τα οποία θα διοχετεύονται μέσω του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής προς τις ελεύθερες περιοχές και κατ' επέκταση προς το σύνολο της ευρωπαϊκής επικράτειας. Όπως έχουμε δημοσιεύσει, η Λευκωσία έχει ήδη εγκρίνει οκτώ συνολικά τουρκοκυπριακά επεξεργασμένα μη ζωικά προϊόντα, τα οποία διακινούνται μέσω της Πράσινης Γραμμής. Κάτι που όπως πληροφορείται η «Κ» έχει «ανοίξει την όρεξη» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία έχει επανέλθει, θέτοντας ενώπιον των κυπριακών Αρχών δύο ακόμη λίστες τ/κ προϊόντων, ζητώντας όπως εγκριθούν άμεσα και με συνοπτικές διαδικασίες. Η όλη προσπάθεια παραπέμπει σε διολίσθηση του Κυπριακού, από ένα πλαίσιο διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας ο' έναν εμπορικό συνεταιρισμό μεταξύ γειτόνων, κάτι που αντανakλάται μέσα από την πρόσφατη έκθεση του γενικού γραμματέα Αντόνιο Γκουτέρες, ο οποίος σημειώνει ότι «ο συνολικός όγκος των συναλλαγών της Πράσινης Γραμμής παραμένει μέτριος», υπογραμμίζοντας χαρακτηριστικά ότι «ο ειδικός αντιπρόσωπος (σ.σ. Κόλιν Στιούαρτ) μίλησε δημόσια υπέρ της άρσης των φραγμών στο εμπόριο και συνέχισε τη δέσμευσή του με τις πλευρές και με διεθνείς εταίρους, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Παγκόσμια Τράπεζα, για την προώθηση του ενδονομιστικού εμπορίου ως σημαντικό μέσο για

την ανάπτυξη συνθηκών που ευνοούν πολιτική διευθέτηση».

Αν και ο κ. Γκουτέρες και ο αντιπρόσωπός του ισχυρίζονται ότι «το ενδονομιστικό εμπόριο» είναι σημαντικό εργαλείο για τη δημιουργία συνθηκών για λύση, καθίσταται σαφές ότι η εν λόγω εκτίμηση είναι τουλάχιστον πλασματική. Καθώς, οι όποιες εμπορικές συναλλαγές και η επικέντρωση στο «ενδονομιστικό εμπόριο» θα αποκτούσαν νόημα, μόνο εάν λειτουργούσαν υποστηρικτικά προς την κατεύθυνση λύσης, κάτι που δεν φαίνεται να συμβαίνει στην πράξη, με αποτέλεσμα η πρακτική του «εμπορικού συνεταιρισμού» να τείνει να υποκαταστήσει την ίδια την ουσία της επίλυσης του Κυπριακού. Άλλωστε, είναι αμφίβολο εάν η

Η Ε.Ε. Ζητάει από τη Λευκωσία τη διάθεση τουρκοκυπριακών λουκουμιών, σουτζούκου, ζαβανίας, μπισκότων, παγωτών σορμπέ, συσκευασμένων ελιών και κυμιών από τα Κατεχόμενα μέσω Πράσινης Γραμμής.

Αποστολή Κομισιόν τον Φεβρουάριο

Σε διαδικασία αξιολόγησης για την πορεία του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής, περιλαμβανομένης και της εμπορικής της διάστασης εισέρχεται η Κομισιόν, η οποία σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», αναμένεται να στείλει ομάδα τεχνοκρατών στην Κύπρο, εντός Φεβρουαρίου. Η αποστολή της Κομισιόν θα καταγράψει τις εξελίξεις γύρω από την πορεία εφαρμογής του Κανονισμού για την Πράσινη Γραμμή το 2022, αναφορικά με τις διελεύσεις, το ζήτημα της παράτυπης μετανάστευσης και αυτό του όγκου του εμπορίου που διεξάγεται από τα Κατεχόμενα προς τις ελεύθερες περιοχές, προκειμένου να εκδώσει

Σε διαδικασία αξιολόγησης για την πορεία του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής, περιλαμβανομένης και της εμπορικής της διάστασης, εισέρχεται η Κομισιόν, η οποία, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», αναμένεται να στείλει ομάδα τεχνοκρατών στην Κύπρο, εντός Φεβρουαρίου.

την ετήσια έκθεσή της. Στο πλαίσιο αυτό, η Κομισιόν αναμένεται να προβεί σε θετικές αναφορές για την απόφαση της Λευκωσίας, την περασμένη άνοιξη, να επιτρέψει τη διακίνηση και διάθεση τουρκοκυπριακών επεξεργασμένων μη ζωικών προϊόντων μέσω της Πράσινης Γραμμής, ζητώντας πάντως διεύρυνση του καταλόγου και ενίσχυση του εμπορίου. Όπως ακριβώς και η πρόσφατη έκθεση του γενικού γραμματέα ΟΗΕ για την ανανέωση της ΟΥΝΦΙΚΥΠ.

Επισημαίνεται ότι σε προηγούμενες εκθέσεις της, η Κομισιόν είχε εγκρίνει τις Αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας ότι δεν επέτρεπαν τη διακίνηση επεξεργα-

σμένων τροφίμων και υλικών για παρασκευή τροφίμων, λόγω ανησυχιών που εκφράζονται από τις υπηρεσίες υγείας σχετικά με τη διαδικασία παραγωγής στο βόρειο τμήμα της Κύπρου. Στην έκθεση που εκδόθηκε το 2021, αναφερόταν ότι «η Κομισιόν επιβεβαίωσε προς την Κυπριακή Δημοκρατία, ότι αυτά τα προϊόντα επιτρέπεται, σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο, να περάσουν μέσω της Πράσινης Γραμμής και δεν θα πρέπει να απαγορευθούν από τις αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας». Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η Κομισιόν έχει επισημάνει επανειλημμένα προς τις κυπριακές Αρχές ότι «ο Κανονι-

νίσχυση των εμπορικών σχέσεων των πλευρών –όπως αποκαλεί τις δύο κοινότητες ο ΟΗΕ– είναι ικανή να συνδράμει την κάλυψη του πελώριου χάρατος που υφίσταται σε σχέση με τη βάση λύσης του Κυπριακού. Την οποία όμως δείχνει πρόθυμος να καλύψει ο ίδιος ο κ. Γκουτέρες με τη συμβολή του εν Κύπρω αντιπροσώπου του, υπαναχωρώντας από τους δικούς του όρους εντολής για λύση διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας και τετραγωνίζοντας τον κύκλο, όπως είπε, με προφανή στόχο να προσεγγίσει τη λύση δύο χωριστών κρατών, στη βάση της γραπτής πρότασης που του δόθηκε από την τουρκική πλευρά και παρέλαβε χωρίς καν να διανοηθεί να την επιστρέψει ως απαράδεκτη.

Αυτό λοιπόν το πλέγμα εμπορικών σχέσεων που δρομολογείται από τον Κόλιν Στιούαρτ στην Κύπρο, στο πλαίσιο ενός συνεταιρισμού ισότιμων γειτόνων, καλείται να συνδράμει η Κομισιόν, η οποία επιδεικνύει πρωτοφανή προθυμία και ασκεί νέες πιέσεις προς τη Λευκωσία, ώστε σύντομα να απελευθερωθεί η διακίνηση όλων των τουρκοκυπριακών επεξεργασμένων μη ζωικών προϊόντων από τα κατεχόμενα, προς τις ελεύθερες περιοχές, με όχημα τον Κανονισμό της Πράσινης Γραμμής.

Αυτό λοιπόν το πλέγμα εμπορικών σχέσεων που δρομολογείται από τον Κόλιν Στιούαρτ στην Κύπρο, στο πλαίσιο ενός συνεταιρισμού ισότιμων γειτόνων, καλείται να συνδράμει η Κομισιόν, η οποία επιδεικνύει πρωτοφανή προθυμία και ασκεί νέες πιέσεις προς τη Λευκωσία, ώστε σύντομα να απελευθερωθεί η διακίνηση όλων των τουρκοκυπριακών επεξεργασμένων μη ζωικών προϊόντων από τα κατεχόμενα, προς τις ελεύθερες περιοχές, με όχημα τον Κανονισμό της Πράσινης Γραμμής.

Σύμφωνα λοιπόν με πληροφορίες της «Κ», η Κομισιόν ασκεί πιέσεις, ούτως ώστε να εγκριθούν δύο ακόμη λίστες, άμεσα, δίνοντας μάλιστα την εντύπωση του κατεπείγοντος. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, η πρώτη λίστα των Βρυξελλών περιλαμβάνει συσκευασμένες ελιές και χυμούς, ενώ η δεύτερη λίστα που δόθηκε υπό μορφή βολυδοσκοπήσης, άτυπου εγγράφου, πέντε ακόμη προϊόντα:

- Τουρκοκυπριακό επεξεργασμένο κρασί.
- Τουρκοκυπριακή επεξεργασμένη ζιβανία.
- Τουρκοκυπριακό σουτζούκο.
- Τουρκοκυπριακό παγωτό σορμπέ (χωρίς ζωικά-γαλακτοκομικά συστατικά).
- Τουρκοκυπριακά μπισκότα (χωρίς ζωικά-γαλακτοκομικά συστατικά).

Σημειώνεται ότι η Λευκωσία έχει ήδη εγκρίνει οκτώ τουρκοκυπριακά επεξεργασμένα προϊόντα, σε δύο φάσεις, επιτρέποντας τη διακίνηση και διάθεσή τους από τα Κατεχόμενα προς τις ελεύθερες περιοχές και κατ' επέκταση στο σύνολο της ευρωπαϊκής επικράτειας, μέσω της Πράσινης Γραμμής. Σε πρώτη φάση, όπως είχαμε δημοσιεύσει, την περασμένη άνοιξη είχαν εγκριθεί έξι τουρκοκυπριακά επεξεργασμένα, μη ζωικά προϊόντα: ελαιόλαδο, χυμοί (πορτοκάλι και ρόδι), καλβάς, μαρμελάδα, ταχίνι και καρουπόμελο. Η Κομισιόν επανήλθε μερικούς μήνες αργότερα και ζήτησε όπως η λίστα διευρυνθεί, κάτι που ικανοποίησε η Λευκωσία, επιτρέποντας πλαστικές και χάρτινες συσκευασίες συντήρησης και διάθεσης τροφίμων, αντίστοιχα.

«Όλος τυχαίως», το γεγονός αυτό καταγράφηκε με εγκωμιαστικά σχόλια στην έκθεση του γενικού γραμματέα ΟΗΕ για την ανανέωση της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, την οποία συνέγραψε ο Κόλιν Στιούαρτ, χαρακτηρίζοντάς το «ένα από τα φωτεινά σημεία για τη διακονομική αλληλεπίδραση». Το οποίο βεβαίως από μόνο του και χωρίς να υποστηρίξει τη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού, παραπέμπει σε απλές εμπορικές σχέσεις δύο οντοτήτων, που διαβιούν δίπλα-δίπλα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Βάσεις με βλέμμα στην Ανατολική Μεσόγειο

Η αναβάθμιση των στρατιωτικών αεροναυτικών εγκαταστάσεων της Τουρκίας στα Κατεχόμενα δείχνει να προχωράει συστηματικά

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν τον Δεκέμβριο του 2019 το πρώτο τουρκικό drone «Bayraktar» προσγειωνόταν στο αεροδρόμιο του κατεχομένου Λευκονοίκου, για μόνιμη μετεγκατάσταση, η πρόσληψη στη Λευκωσία ήταν πως πρόκειται για ένα σινιάλο ισχύος της Τουρκίας στην περιοχή παρά για ένα μοτίβο αναβάθμισης των στρατιωτικών δομών της τελευταίας στον γεωγραφικό χώρο των Κατεχομένων. Τέσσερα χρόνια μετά η ανάπτυξη στρατιωτικών αεροναυτικών δυνατοτήτων της Τουρκίας στα Κατεχόμενα αποτελεί και πραγματικότητα και είναι σίγουρα πιο ρεαλιστική από το αφήγημα «για παραχώρηση μόνιμης βάσης της Κύπρου στη Γαλλία». Και δείχνει να συνδέεται όχι μόνο με την αναβάθμιση των δυνατοτήτων της «ΤΑΒΚ» στο πλαίσιο της θέσης για κυριαρχική ισότητα και δύο κράτη στο Κυπριακό αλλά και με τις επιδιώξεις της Τουρκίας, μετά το 2016, για περιφερειακή ισχύ μέσω του δόγματός «προκεχωρημένη βάση» (forward basing) στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Μάτια και αφτιά...

Ήδη από το 2017 σχηματοποιήθηκε σε πολλές δεξαμενές σκέψης, όπως το SETA, που συνδέονται με την τουρκική κυβέρνηση και το AKP η αντίληψη πως η Τουρκία βλέπει το κατεχόμενο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας ως ανα-

πόσπαστο κομμάτι σε μια στρατηγική για προβολή ισχύος στο αναδυόμενο υποσύστημα της Ανατολικής Μεσογείου, όπου η εμπλοκή της χώρας στο Συριακό, το Κυπριακό και τα ενεργειακά αλλά και οι περιφερειακοί ανταγωνισμοί με κράτη όπως το Ισραήλ και η Αίγυπτος (και φυσικά η Ελλάδα) είχαν τη δική τους επιμέρους σημασία. Στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής για μια προκεχωρημένη βάση στην Ανατολική Μεσόγειο και πολύ πριν από ιδεολογήματα όπως το δόγμα της «Γαλάζιας Πατρίδας» («Mavi Vatan») λάβουν περίοπτη θέση στην εσωτερική πολιτική της χώρας, η Τουρκία προχώρησε σε γενναία βήματα όπως:

- **Στη σταδιακή** μετατροπή του μικρού αεροδρομίου στο Λευκόνικο σε βάση μόνιμης στάθμευσης μη επανδρωμένων αεροσκαφών (UAVs). Την περίοδο 2019-2022 οι πτήσεις drones TB-2 στην περιοχή έχουν αυξηθεί και καταγράφονται με ενδιαφέρον από OSINT (Open Source Intelligence) πηγές όπως η γνωστή εφαρμογή Flight Radar. Οι εν λόγω επιπτώσεις δεν αφορούν φυσικά την Κύπρο μιας και τουρκικά drones πετούν και προς την πλευρά των μεσογειακών ακτών των χωρών ΜΕΝΑ
- **Στην ποιοτική** αναβάθμιση των δυνατοτήτων για το apparatus ασφάλειας της Τουρκίας να συγκεντρώνει, μέσω Κατεχομένων, πληροφορίες στη βάση της SIGINT (Signal Intelligence) και της HU-

Τα drones TB-2 «Bayraktar» αποτελούν και αντικείμενο διπλωματίας για την Άγκυρα λόγω της επιτυχίας των εξαγωγών τους.

MINT (Human Intelligence) στην περιοχή

Η διετία 2017-2019 ολοκληρώνει την ποιοτική αναβάθμιση των Κατεχομένων και η λιγότερο «σοφιστική» δυνατότητες από τα προηγμένα drones και τη συγκέντρωση πληροφοριών. Η αύξηση των δυνάμεων ασφάλειας (κατοχικός στρατός) ακολούθησε ποιοτική πορεία με τη μόνιμη μεταφορά στα Κατεχόμενα από την Τουρκία προηγμένων αρμάτων μάχης (Leopard II) καθώς και αυτοκινούμενων πυροβόλων τουρκικού σχεδιασμού,

T-155 «Firtina». Η Τουρκία, σε κάθε περίπτωση, δείχνει να προτεραιοποιεί έναντι της επίδειξης ισχύος προς την Κ.Δ. την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, με πρώτη επιδίωξη τη συλλογή πληροφοριών σε ένα υποσύστημα με τεράστια γεωπολιτική σημασία διεθνώς στο οποίο θέλει να έχει «μάτια και αφτιά».

Αεροπορική - ναυτική βάση

Όπως ανέδειξε πρώτη η «Κ» στην ηλεκτρονική της έκδοση, η Τουρκία έχει προχωρήσει σε ερ-

γασίες αναβάθμισης της βάσης στο Λευκόνικο με την προσθήκη εγκαταστάσεων –οράτων από δορυφορικές εικόνες– που φωτογραφίζουν τη φιλοξενία μεγαλύτερου αριθμού drones αλλά και μοντέλων πέραν του TB-2 όπως το (σχεδόν διπλάσιο σε μήκος) Akinci και το υπό ανάπτυξη TB-3. Για το 2022 η Τουρκία εξάλλου διατηρεί διεθνώς ρεκόρ εξαγωγής μη επανδρωμένων αεροσκαφών που καθιστούν τα drones και μια επιτυχημένη βιομηχανική/αμυντική πρόταση αλλά και ένα τρόπο για να ασκεί, η Άγκυρα, στρατιωτική διπλωματία και να επιδεικνύει διεθνώς και περιφερειακά ισχύ. Επιπλέον στο Λευκόνικο ολοκληρώθηκε και επίσημα η μετατροπή του σε αμινώς στρατιωτική βάση με την παραχώρηση των δικαιομάτων της εγκατάστασης από Τ/κ επιχειρηματία προς τις «τουρκοκυπριακές δυνάμεις ασφάλειας». Ο σημερινός αριθμός drones που σταθμεύουν μόνιμα στο Λευκόνικο εκτιμάται σε κάτω από 20 σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες. Προς το παρόν δημοσιεύματα στον τ/κ και τουρκικό τύπο που θέλουν τη μεταφορά, σε μόνιμη βάση, μιας μοίρας αεροσκαφών F-16 της τουρκικής πολεμικής αεροπορίας στην περιοχή κρίνονται, για σειρά τεχνικών λόγων, ως απόπειρα εντυπώσεων παρά ως ρεαλιστικό σενάριο. Ωστόσο, δεν θα έπρεπε να εφησυχάζει η Λευκωσία μιας και η σταδιακή αναβάθμιση του Λευκονοίκου από μια περιοχή με ένα

διάδρομο προσγείωσης/απογείωσης σε μια πλήρη στρατιωτική αεροπορική βάση τα επόμενα χρόνια δεν αποτελεί σενάριο επιστημονικής φαντασίας.

Παράλληλα, η συζήτηση για την μετατροπή του λιμανιού στο Μπογάζι Τρικώμου σε ναυτική βάση της Τουρκίας ενώ ξεκίνησε και αυτή το 2019, τέσσερα χρόνια μετά δείχνει σταδιακά να υλοποιείται - με παράλληλες ενέργειες και στην περιοχή Καρπασίας. Η σταδιακή αναβάθμιση της περιοχής σε ένα «μίνι-ναύσταθμο» για τον τουρκικό πολεμικό στόλο δείχνει να εξυπηρετεί σειρά στρατηγικών στοχεύσεων:

- **Σε σχέση** με την τουρκική ναυτική παρουσία, συλλογή πληροφοριών σε σχέση με την θαλάσσια παρουσία πλοίων στην περιοχή και άμεσα της λεγόμενης ΤΑΒΚ στο «ανατολικό άκρο» της ανατολικής Μεσογείου
- **Αναφορικά** με την ευρύτερη προβολή ισχύος της Τουρκίας στη Μεσόγειο και τέλος
- **Με την αντίληψη** της Τουρκίας για τις έρευνες υδρογονανθράκων στην περιοχή ώστε μια ναυτική βάση να δουλεύει υποστηρικτικά για μελλοντικές γεωτρήσεις σε θαλάσσιες περιοχές που η Τουρκία ή η «ΤΑΒΚ» αξιώνουν εγγύς ή κι εντός της κυπριακής ΑΟΖ. Καθώς και για ζητήματα συνεργασίας ή έρευνας και διάσωσης στην περιοχή στα πλαίσια της αναβάθμισης της «ΤΑΒΚ».

ΜΑΡΙΟΣ ΚΑΡΟΓΙΑΝ

Ο Αβέρωφ πρότεινε ενεργή παρουσία μας στην κυβέρνηση του

Ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ ας αναρωτηθεί γιατί είναι απομονωμένος και από τα άλλα κόμματα και εντός του ΔΗΣΥ

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΟΥ

«Κατά τη δεύτερη συνάντηση των δύο αντιπροσωπειών, στην παρουσία αξιωματούχων και των δύο κομμάτων, που διεξήχθη στις 7 Ιουλίου 2022, ο κ. Αβέρωφ Νεοφύτου, προκειμένου να εξασφαλίσει τη στήριξή μας, πρότεινε να διαμορφώσουμε από κοινού ένα πρόγραμμα διακυβέρνησης και να συμμετάσχουμε καθοριστικά στην κυβέρνηση που θα σχημάτιζε, εφόσον πετύχαινε την εκλογή στο ύπατο αξίωμα της χώρας», λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο πρόεδρος της ΔΗΠΑ Μάριος Καρογιάν. Κληθείς να σχολιάσει τα περί αχταρμά που καταγγέλλει ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ και υποψήφιος για την προεδρία, τη συνεργασία κομμάτων με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, διερωνάται γιατί συνομιλούσαν τότε μαζί τους. «Για να κάνουμε μαζί έναν διαφορετικό αχταρμά;» αναφέρει χαρακτηριστικά. Σημειώνει πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου θα πρέπει να αναρωτηθεί για ποιο λόγο είναι απομονωμένος, όχι μόνο από τα υπόλοιπα πολιτικά κόμματα, αλλά και μέσα στο ίδιο του το κόμμα. Ο πρόεδρος της ΔΗΠΑ θεωρεί πως το κόμμα του θα συσπειρωθεί τελικώς γύρω από την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη και απαντά στους φόβους στελεχών του για το ενδεχόμενο αφανισμού της ΔΗΠΑ από το ΔΗΚΟ.

—Γιατί επιλέξατε τον Νίκο Χριστοδουλίδη;

—Για τρεις κυρίως λόγους. Ο πρώτος και σημαντικότερος ήταν η θέση που ο Νίκος Χριστοδουλίδης έλαβε για την ανάγκη σχηματισμού κυβέρνησης εθνικής ενότητας. Για τη ΔΗΠΑ ήταν εξ αρχής όρος και στόχος οποιασδήποτε συνεργασίας ενόψει των προεδρικών εκλογών. Ο δεύτερος λόγος ήταν το γεγονός πως την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη αγκάλιασε μια μεγάλη κοινωνική πλειοψηφία στα μάτια της οποίας ο Νίκος Χριστοδουλίδης ενσάρκωνε τη θέλησή της για ανανέωση του πολιτικού συστήματος και αλλαγή του τρόπου διακυβέρνησης. Τέλος, ο τρίτος λόγος ήταν ακριβώς ότι η ευρύτητα της αποδοχής και της απήχησης του Νίκου Χριστοδουλίδης δημιουργούσε τις καλύτερες προϋποθέσεις για εθνική συνεννόηση και πλατιά κοινωνική συναίνεση. Χωρίς αυτήν τη συναί-

νεση ούτε εθνική συνεννόηση μπορεί να υπάρξει ούτε ένα αρραγές εσωτερικό μέτωπο μπορεί να συγκροτηθεί προ των κινδύνων που απειλούν την ασφάλεια, την ελευθερία και την ανεξαρτησία της πατρίδας μας, ούτε ώθηση θα μπορεί να δοθεί στις τολμηρές μεταρρυθ-

“

Εκείνοι που επέμεναν σε μονοκομματική διακυβέρνηση, το έκαναν άραγε γιατί επεδίωκαν να κρατήσουν όλες τις καρέκλες και τις θέσεις εξουσίας για τους εαυτούς τους και για το κόμμα τους; Και τότε, γιατί συνομιλούσαν μαζί μας; Για να κάνουμε μαζί έναν διαφορετικό «αχταρμά»;

“

Αν φοβόμουν να τον πολιτικό αφανισμό της ΔΗΠΑ, θα ήταν σαν να πιστεύα ότι ο λόγος της ύπαρξής της είναι να αντιπολιτεύεται το ΔΗΚΟ και όχι να εκφράζει μια άλλη αντίληψη για την πολιτική, τον ρόλο και τον λόγο του Κέντρου.

μίσεις που επιβάλλονται για να αλλάξει το παραγωγικό μας μοντέλο και να μη χαθούν τα συγκριτικά στρατηγικά πλεονεκτήματα της χώρας μας. Αν τα χάσουμε θα χάσουμε και το τρένο της επιστροφής σε μια βιώσιμη ανάπτυξη.

—Το 2018, εκφράζατε ανησυχίες για τη σύμπλευση του τότε υπο-

ψηφίου για την Προεδρία Νικόλα Παπαδόπουλου με κόμματα που δεν αποδέχονταν τη διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία όπως η ΕΔΕΚ και η Αλληλεγγύη. Σήμερα δεν ανησυχείτε που οι ίδιες πολιτικές δυνάμεις στηρίζουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη;

—Οποιοι διαβάσει το πρόγραμμα Χριστοδουλίδη διαπιστώνει πόσο καθαρές είναι οι θέσεις του για το Κυπριακό. Μιλάει για λύση ΔΔΟ, στη βάση των ψηφισμάτων του ΟΗΕ, αποδέχεται ως βάση διαπραγματεύσεως το πλαίσιο Γκούντες. Μιλάει για τον πρωταγωνιστικό ρόλο που θα πρέπει να διαδραματίσει η Ε.Ε., καθώς και για τον σεβασμό των βασικών ελευθεριών. Μιλάει για λειτουργικό κράτος, με ευρωπαϊκή φυσιογνωμία, χωρίς κατοχικά στρατεύματα και αναχρονιστικά συστήματα εγγυήσεων και παρωχημένων εξωτερικών εξαρτήσεων. Αυτές είναι οι κοινές μας θέσεις. Με αυτές τις θέσεις ο Νίκος Χριστοδουλίδης ζητάει να λάβει την εντολή του κυπριακού λαού. Όλα τα άλλα είναι εκ του περισού...

—Πάντως δεν είναι λίγοι εκείνοι που λένε ότι στηρίζατε Χριστοδουλίδη επειδή βάσει δημοσκοπήσεων αποτελεί το φαβορί... Περιμένάτε όντως να γείρει η πλάστιγγα;

—Αν περιμέναμε τα ευρήματα δημοσκοπήσεων για να πάρουμε τις αποφάσεις μας, θα είχαμε τοποθετηθεί υπέρ της υποψηφιότητας Χριστοδουλίδη από την πρώτη στιγμή. Γιατί από την πρώτη στιγμή οι δημοσκοπήσεις έδειχναν το προβάδισμα που είχε. Δεν ήταν όμως αυτό το μέλημά μας. Το μέλημά μας ήταν να δώσουμε χρόνο στο σύνολο των κομμάτων να συμβολήσουν για την ανάγκη σχηματισμού κυβέρνησης ευρείας αποδοχής, έστω και εάν η καθυστέρηση στη λήψη των αποφάσεών μας, μάς στερούσε το πλεονέκτημα της συμμετοχής μας στο γίγνεσθαι της συνεργασίας με τα άλλα κόμματα. Θα ήταν άλλωστε αντιφατικό να μιλάμε για κυβέρνηση εθνικής ενότητας και την ίδια ώρα να τοποθετούμαστε υπέρ του ενός ή του άλλου υποψηφίου. Το σημαντικό για εμάς ήταν να μη χαθεί η μεγάλη ευκαιρία να γυρίσουμε σελίδα στην Ιστορία του τόπου, βάζοντας τέλος στους αδιέξοδους κομματικούς αν-

Αλίμονο αν χρειάζονταν τοπιοτηντές για να γίνουν σεβαστές οι προγραμματικές δεσμεύσεις μιας κυβέρνησης, βασικός στόχος της οποίας είναι να ενώνει τους πολίτες και να ανανεώνει τη δημόσια πολιτική ζωή σε συνέντευξη του στην «Κ» ο πρόεδρος της ΔΗΠΑ Μάριος Καρογιάν.

ταγωνισμούς του παρελθόντος. Εξάλλου, η υπέρβαση των παραδοσιακών αντιθέσεων και η παραγωγή νέων συνθέσεων, ήταν το ζητούμενό μας.

—Βάσει των τελευταίων δημοσκοπήσεων, η Δημοκρατική Παράταξη φαίνεται να δυσκολεύεται να συσπειρωθεί γύρω από την υποψηφιότητα του Νίκου Χριστοδουλίδη. Πού οφείλεται;

—Θα ήθελα πρώτα από όλα να πω ότι οι δημοσκοπήσεις δυσκολεύονται γενικότερα να ανιχνεύσουν το πώς συμπεριφέρεται η βάση της ΔΗΠΑ και των μικρότερων πολιτικών κομμάτων, ίσως, ακριβώς γιατί υποαντιπροσωπεύεται στα στατιστικά δείγματα που χρησιμοποιούν. Εξού και δεν βρήκαν τα πραγματικά ποσοστά της ΔΗΠΑ ούτε στις βουλευτικές εκλογές ούτε στις Ευρωεκλογές. Πέραν, όμως αυτού, σε κάθε εκλογική αναμέτρηση για την προεδρία της Δημοκρατίας υπάρχουν ορισμένες μεμονωμένες περιπτώσεις που για διαφορετικούς λόγους δεν ευθυγραμμίζονται με τις αποφάσεις των κομμάτων τους. Στα δημοκρατικά κόμματα αυτό είναι και αναμενόμενο και υγιές. Πολύ δεν περισσότερο όταν στηρίζουν υποψηφίους που δεν προέρχονται από τους κόλπους τους. Σε κάθε περίπτωση,

εκείνο που έχει σημασία είναι να γίνεται σεβαστή η άποψη της πλειοψηφίας, να υπάρχει ευπρέπεια και αυτοσεβασμός μεταξύ των κομματικών μελών. Είμαι σίγουρος για το αίσθημα ευθύνης των μελών και στελεχών μας. Μαζί δώσαμε μέχρι σήμερα όλες τις μάχες που μας ενώνουν. Μαζί θα δώσουμε και την μάχη των προεδρικών εκλογών και είμαι σίγουρος ότι θα ανταποκριθούμε στο χρέος μας απέναντι στην Κύπρο και το μέλλον της.

—Υπήρχαν φίλοι και στελέχη της ΔΗΠΑ που εξέφρασαν ανησυχία πως το γεγονός ότι η ΔΗΠΑ θα βρεθεί στο ίδιο μετερίζι με το ΔΗΚΟ, θα οδηγήσει στον πολιτικό αφανισμό της. Να μην αποκλείσουμε και το ενδεχόμενο τα δύο κόμματα να συγχωνευτούν τελικώς;

—Αν φοβόμουν να τον πολιτικό αφανισμό της ΔΗΠΑ, θα ήταν σαν να πίστευα ότι ο λόγος της ύπαρξής της είναι να αντιπολιτεύεται το ΔΗΚΟ και όχι να εκφράζει μια άλλη αντίληψη για την πολιτική, τον ρόλο και τον λόγο του Κέντρου. Το να βρίσκεσαι στο ίδιο μετερίζι με άλλες πολιτικές δυνάμεις, δεν σημαίνει ούτε ότι κάνεις την ταυτότητά σου ούτε ότι ακυρώνεις τα διαφορετικά χαρακτηριστικά σου. Ούτε με παραταξιακούς εγωισμούς ούτε

με μικροκομματικά πείσματα μπορούν να παραχθούν οι νέες συνθέσεις για να βοηθήσουμε την πατρίδα μας να αντιμετωπίσει τις πολλές και πολύπλοκες προκλήσεις. Άλλωστε, η ΔΗΠΑ δημιουργήθηκε και καθιερώθηκε στον πολιτικό χάρτη ως μια γνήσια κεντρώα και μετριοπαθής δύναμη, χωρίς φοβικά συνδρομα. Κέρδισε τη θέση της στον δημόσιο χώρο, με την ποιότητα των θέσεων της, την υπευθυνότητα της συμπεριφοράς της, τον διεκδικητικό ρεαλισμό που επέδειξε ιδιαίτερα στο Κυπριακό και την κοινωνική ευαισθησία με την οποία πολιτεύτηκε εφ' όλης της ύλης. Για να μπορέσει ο τόπος να προχωρήσει μπροστά απαιτούνται υπερβάσεις. Και ναι, αυτό που κάναμε ήταν μια υπέρβαση, προκειμένου να αντιμετωπίσουμε τους εθνικούς κινδύνους που όλοι αναγνωρίζουν ότι θα έχουμε να αντιμετωπίσουμε το αμέσως επόμενο διάστημα. Άλλωστε, δύο είναι σε τελική ανάλυση τα πραγματικά αντίπαλα στρατόπεδα στην πολιτική μας ζωή. Στο ένα ανήκουν οι προσκολλημένοι σε ξεπερασμένες αντιθέσεις και δικασμούς. Το άλλο είναι αυτό στο οποίο ανήκουν όσοι αναζητούν τις συναινέσεις και παράγουν νέες πολιτικές συνθέσεις και που θέλουν να κερδίσουν το στοίχημα του αύριο. Εμείς επιλέγουμε το δεύτερο.

Σενάριο επιστημονικής φαντασίας ότι διαβουλευθήκα πρώτα με Αναστασιάδη

—Από πολλούς θεωρείται πως συζητήσατε και με τον Πρόεδρο Αναστασιάδη προτού λάβετε τις τελικές σας αποφάσεις...

—Είναι ένα από τα πολλά σενάρια επιστημονικής φαντασίας που κυκλοφορούν όσοι επιμένουν να ταυτίζουν την πολιτική με την ίντριγκα.

—Πώς σχολιάζετε τη συχνή αναφορά του Αβέρωφ Νεοφύτου και του ΔΗΣΥ ότι τα συνεργαζόμενα κόμματα είστε στην ουσία «αχταρμάς», που από τις συζητήσεις σας δεν προκύπτει καμία πρόταση για τη χώρα παρά μόνο πρόταση για τις καρέκλες και τις θέσεις εξουσίας;

—Λυπούμαι για το επίπεδο στο οποίο υποβαθμίζεται η πολιτική κριτική. Διερωτώμαι, εκείνοι που επέμεναν σε μονοκομματική διακυβέρνηση, το έκαναν άραγε γιατί επεδίωκαν να κρατήσουν όλες τις καρέκλες και τις θέσεις εξουσίας για τους εαυτούς τους και για το κόμμα τους; Και τότε, γιατί συνομιλούσαν μαζί μας; Για να κάνουμε μαζί έναν διαφορετικό «αχταρμά»; Αυτοί που μιλούν για δήθεν «αχταρ-

μάδες», διαβάλλοντας τις πολιτικές συνεργασίες στις οποίες δεν συμμετέχουν, στην καλύτερη περίπτωση δεν έχουν αντιληφθεί ότι έχουν παρέλθει οι εποχές της παντοκρατορίας των μονοκομματικών συνασπισμών εξουσίας. Όλη η Ευρώπη πλέον κινείται στον αστερισμό των κυβερνήσεων συνεργασίας, και σε όλη την Ευρώπη αποδεικνύεται ότι είναι αυτές που εξασφαλίζουν μεγαλύτερη σταθερότητα και ευρύτερη κοινωνική συναίνεση. Αντί, λοιπόν να ισχυρίζεται ο κ. Νεοφύτου ότι δεν υπάρχει καμία πρόταση για τη χώρα, από τα κόμματα που στηρίζουν τον κ. Χριστοδουλίδη, ας αναρωτηθεί γιατί ο ίδιος έχει βρεθεί απομονωμένος ακόμα και μέσα στο ίδιο του το κόμμα, για να μη μιλήσουμε για την απομόνωσή του και από τα άλλα πολιτικά κόμματα. Πολύ δε περισσότερο αφού γνωρίζει πολύ καλά και από πρώτο χέρι πόσο και με πόση επιμέλεια ως ΔΗΠΑ επιμείναμε μέχρι και την τελευταία στιγμή, σε συγκεκριμένες προτάσεις για τη χώρα, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση μιας εθνικής συνεννόησης με τη συμμετοχή και

Όλη η Ευρώπη πλέον κινείται στον αστερισμό των κυβερνήσεων συνεργασίας, και σε όλη την Ευρώπη αποδεικνύεται ότι είναι αυτές που εξασφαλίζουν μεγαλύτερη σταθερότητα και ευρύτερη κοινωνική συναίνεση λέει ο Μάριος Καρογιάν.

του ΔΗΣΥ. Και το κάναμε αυτό για τον απλούστατο λόγο ότι όσο πιο πολυμερής είναι η συνεργασία, τόσο βαθύτερες θα είναι οι αναγκαίες τομές για τον εκσυγχρονισμό του πολιτικού, του θεσμικού και του κοινωνικού συστήματος.

—Ο Νίκος Χριστοδουλίδης λέει συχνά πως δεν υπήρξε καμία δέσμευση με τα κόμματα που τον στηρίζουν. Αυτό δεν σας αφήνει εκτεθειμένους ότι στην ουσία του δώσατε λευκή επιταγή;

—Δεν δώσαμε σε κανένα λευκή επιταγή. Συμφωνήσαμε για τις μορφές πολιτικής συνεργασίας και συμμετοχής, που θα υιοθετούσαμε, διατηρώντας το κάθε συμβαλλόμενο μέρος την αυτονομία του. Η ΔΗΠΑ-Συνεργασία θα συνεχίσει να πορεύεται μετεκλογικά, όπως πορεύθηκε και προεκλογικά. Με γνώμονα των αποφάσεων τη συμβολή της στη διαφύλαξη της πολιτικής σταθερότητας και στην αναζήτηση νέων αποτελεσματικότερων απαντήσεων στις προκλήσεις της νέας εποχής. Θα είμαστε η δύναμη του μέτρου, της λογικής και του εποί-

κοδομητικού διαλόγου που θα αντιτάσσεται στον λαϊκισμό και την διαίωνιση του παλαιοκομματισμού.

—Έχει λεχθεί και πως δεν έχετε συζητήσει το ενδεχόμενο παρουςίας της ΔΗΠΑ στο υπουργικό συμβούλιο. Χωρίς την παρουσία στελεχών σας στο υπουργικό με ποιο τρόπο θα διασφαλίσετε ότι θα επηρεάζετε τις θέσεις και τις προτάσεις σας στην ενδεχόμενη διακυβέρνηση Χριστοδουλίδη;

—Αλίμονο αν χρειάζονταν τοπιοτηντές για να γίνουν σεβαστές οι προγραμματικές δεσμεύσεις μιας κυβέρνησης, βασικός στόχος της οποίας είναι να ενώνει τους πολίτες και να ανανεώνει την δημόσια πολιτική ζωή. Προς αυτή την κατεύθυνση μπορούν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους τόσο τα έμπειρα κομματικά στελέχη, όσο και άτομα που έχουν καταξιώθει, από όλο το πολιτικο-οικονομικό φάσμα και έχουν διαπρέψει στους τομείς τους. Εκείνο που ενδιαφέρει είναι να απελευθερωθεί η πολιτική ζωή από τις χρόνιες παθολογίες του κομματικού

της συστήματος και να εξασφαλίσει τη μετάβασή της σε μια αιεφόρα ανάπτυξη και ευημερούσα κοινωνία, ελευθερών και δημιουργικών πολιτών. Ως προς αυτό τον στόχο, η ΔΗΠΑ φλόδοξε να έχει ένα διακριτό λόγο και ρόλο.

—Ο Νίκος Χριστοδουλίδης είχε πει σε διακαναλικό ντιμπέτ πως εκτός από το ΔΗΚΟ και στη ΔΗΠΑ υποσχέθηκε 50-50 συμμετοχή στο υπουργικό του ο Αβέρωφ Νεοφύτου. Ισχύει;

—Κατά τη δεύτερη συνάντηση των δυο αντιπροσωπειών, στην παρουσία αξιωματούχων και των δύο κομμάτων, που διεξήχθη στις 7 Ιουλίου 2022, ο κ. Αβέρωφ Νεοφύτου, προκειμένου να εξασφαλίσει τη στήριξή μας, πρότεινε να διαμορφώσουμε από κοινού ένα πρόγραμμα διακυβέρνησης και να συμμετάσχουμε καθοριστικά στην κυβέρνηση που θα σχημάτιζε, εφόσον πετύχαινε την εκλογή στο ύπατο αξίωμα της χώρας. Για λόγους σεβασμού και δεοντολογίας δεν θα επιθυμούσα να μπω σε περισσότερες λεπτομέρειες.

#xarisesena

Από νέοι
συνάδελφοι,
νέοι κολλητοί

Τάσος
Βοηθός Διευθύντριας
Καταστήματος

Έλλη
Υποδιευθύντρια
Καταστήματος

Χρήστος
Υπάλληλος Ταξινόμησης
Εμπορευμάτων

Μαρία
Υπάλληλος Διοικητικών
Υπηρεσιών

Σε 6 χρόνια αλλάζουν πολλά. Αλλά κάτι το κρατάμε ίδιο.

Είμαστε για 6η συνεχόμενη χρονιά Top Employer στην Κύπρο.

Όλοι μας αλλάζουμε με τα χρόνια. Στη Lidl Κύπρου όμως, κάποια πράγματα δεν αλλάζουν. Όπως το φιλικό κλίμα μεταξύ των συναδέλφων. Όπως το περιβάλλον, που χωρίς τυπικότητες, μας δείχνει πώς να χαιρόμαστε και τη δουλειά και τη ζωή. Ή οι ίσες ευκαιρίες, οι δυνατότητες εξέλιξης και εκπαίδευσης, η ασφάλεια που νιώθουν οι άνθρωποί μας και η αναγνώριση της αξίας τους. Όλα αυτά μαζί και ακόμα περισσότερα, τα αλλάζουμε μόνο όταν πρόκειται να τα κάνουμε ακόμα καλύτερα. Έτσι, είμαστε για 6η συνεχόμενη χρονιά Κορυφαίος Εργοδότης στην Κύπρο!

Μάθε περισσότερα στο team.lidl.com.cy

Όλα όσα είμαστε, χάρη σε σένα.
team.lidl.com.cy

Τριπλή επιδημική επέλαση γρίπης covid RSV

Πάνω από το όριο ασφαλείας των νοσοκομείων τα περιστατικά που χρήζουν νοσπλείας – Σε ύφεση οι παιδιατρικές ιώσεις

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Σε οριακές καταστάσεις φαίνεται να κινούνται τα νοσοκομεία από πλευράς διαθεσιμότητας κλινών αναφορικά με τις εποχικές ιώσεις. Την ώρα που η πανδημία COVID δείχνει σημάδια ύφεσης από πλευράς περιστατικών που χρήζουν νοσοκομειακής φροντίδας, οι εποχικές ιώσεις ανηλίκων και ενηλίκων έρχονται να δημιουργήσουν προβληματισμό. Η κατάσταση που επικρατεί αυτή την περίοδο χαρακτηρίζεται διαχειρίσιμη, πλην, όμως, κρατά σε εγρήγορση τους επαγγελματίες υγείας. Ο λόγος είναι τ' αυξημένα περιστατικά εποχικής γρίπης η οποία βρίσκεται πολύ κοντά στην κορύφωσή της, όπως εκτιμούν ειδικοί από την Μονάδα Επιδημιολογικής Επιτήρησης του υπουργείου Υγείας. Η κατάσταση θα ήταν διαφορετική, εάν οι παιδιατρικές ιώσεις δεν βρίσκονταν σε φάση υποχώρησης και αν τα σοβαρά περιστατικά COVID δεν παρουσίαζαν εκ νέου σημάδια ύφεσης. Σ' ένα αντίθετο σενάριο, όπως επισημαίνουν αρμόδιες υγειονομικές πηγές, σήμερα θα γινόταν και πάλι λόγος για τις αντοχές του συστήματος υγείας όχι από τον COVID αλλά από την τριπλή πανδημία για την οποία γίνονται λόγος μετά το περασμένο καλοκαίρι από την επιστημονική κοινότητα.

Η τριπλή επιδημία

Η ταυτόχρονη επέλαση των ιών δεν αποτελεί μια θεωρητική προσέγγιση των επιστημών. Εδώ και ένα τρίμηνο παράλληλα με τον COVID η ιατρική κοινότητα αντιμετωπίζει την επανεμφάνιση ιώσεων που τα χρόνια της πανδημίας είχαν εξαφανισθεί. Μια πρώτη εικόνα ότι ο φετινός χειμώνας θα ήταν διαφορετικός έδωσε η μεγάλη αύξηση περιστατικών RSV (Αναπνευστικός Συγκυτιακός Ιός), μέσα φθι-

Η εποχική γρίπη αυτή την περίοδο βρίσκεται σε φάση πριν από την κορύφωσή της και ουσιαστικά είναι αυτή που συμβάλλει περισσότερο στην άσκηση πιέσεων στα νοσοκομεία.

νοπώρου αρχές του χειμώνα. Με τον RSV να προκαλεί αρχικά πολλές εισαγωγές σε παιδιατρικές κλινικές και στη συνέχεια να υποχωρεί, εμφανίσθηκε η εποχική γρίπη, η οποία διατήρησε σε υψηλά ποσοστά (πάνω από το 60%) τα περιστατικά που έχρηζαν νοσπλείας. Σε συνδυασμό με τις σοβαρές νοσπλείες COVID, οι οποίες παρέμειναν σταθερές οι επιστήμονες εκτιμούν πως η τριπλή πανδημία στην Κύπρο ξεκίνησε από τον Δεκέμβριο και συνεχίζεται, ξεπερνώντας το όριο ασφαλείας των νοσοκομείων που είναι το 80%.

Η γρίπη

Με βάση επίσημα στοιχεία τα περιστατικά εποχικής γρίπης κινούνται πάνω από το 60%. Ειδικά μετά τα Χριστούγεννα παρατηρείται μια αύξηση στα νέα περιστατικά

Ο μέσος όρος των περιστατικών που κατέληξαν φέτος είναι μεγαλύτερος από το μέσο όρο πριν την πανδημία και πριν την έξαρση του 2019 με 18 θανάτους.

και στις εισαγωγές σε νοσοκομεία που αφορούν ως επί το πλείστον ενήλικα άτομα. Τα αυξημένα πε-

ριστατικά και εισαγωγές έχουν ως αποτέλεσμα οι πληρότητες των νοσοκομείων να κινούνται σε υψη-

λά επίπεδα. Ενδεικτική της κατάστασης που επικρατεί είναι η σύγκριση που γίνεται με τα περιστα-

τικά που κατέληξαν πριν και μετά την πανδημία. Ο φετινός μέσος όρος κινείται πάνω από το μέσο όρο της επιδημικής έξαρσης που είχε παρατηρηθεί πριν το 2019 και ήταν 4 με 5 θάνατοι. Εκτοξεύθηκαν σε 18 το 2019, υποχώρησαν σημαντικά ή και εξαφανίσθηκαν μέσα στην πανδημία λόγω των μέτρων που λήφθηκαν και φέτος επανήλθε η κατάσταση με 8 περιστατικά λοιμώξεων να έχουν καταλήξει.

Ο RSV

Περισσότερο το προηγούμενο διάστημα υπήρχε μια έντονη ανησυχία για τα περιστατικά των παιδικών ιώσεων τα οποία δημιουργήσαν πιέσεις στις παιδιατρικές κλινές τον Νοέμβριο και Δεκέμβριο. Αν και στην παρούσα φάση ο RSV που προκαλεί αναπνευστικές λοιμώξεις έχει υποχωρήσει αρκετά, οι παιδιατρικές κλινές εξακολουθούν να έχουν μια υψηλή πληρότητα και είναι ένας από τους λόγους που συνεχίζεται η πίεση στα παιδιατρικά. Ωστόσο, το σύστημα υγείας βρίσκεται μακριά από φαινόμενα που παρατηρήθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας οπότε και τελικά ασθενείς δεν έγιναν δεκτοί στα νοσοκομεία προκειμένου να αντιμετωπισθούν σοβαρότερες περιπτώσεις.

Αυτή την περίοδο το σύστημα υγείας, σύμφωνα με τους ειδικούς, κινείται με υψηλές πληρότητες με τις σοβαρές νοσπλείες να κατανέμονται σε δύο κατηγορίες: Κοινών θαλάμων με αυξημένη φροντίδα των ασθενών, και εντατικές θεραπείας για τα περιστατικά που παρουσιάζουν επιδείνωση. Λαμβάνοντας υπόψη τη συνήθη διάρκεια των εποχικών λοιμώξεων στην Κύπρο η όλη κατάσταση δεν αναμένεται να εξομαλυνθεί το επόμενο διάστημα. Η πίεση που υπάρχει θα υποχωρήσει όταν η γρίπη θα παρουσιάσει σημάδια ύφεσης.

Πέραν των 110 χιλιάδων εμβολιασμών για γρίπη

Οι επιστήμονες έχουν καταλήξει σε ασφαλή συμπεράσματα για τους λόγους που καταγράφεται η φετινή έξαρση σε λοιμώξεις πέρα από COVID. Τα εμβόλια δεν προκύπτει ότι είναι ένας από τους λόγους επέλασης των ιώσεων. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία πριν από τον χειμώνα έχουν εμβολια-

σθεί περισσότερα από 110 χιλιάδες άτομα για γρίπη. Αριθμός μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο εμβολιασμό πριν από την πανδημία, ο οποίος ανερχόταν κοντά στις 80 χιλιάδες. Πίσω από τις ιώσεις η επιστημονική κοινότητα έχει εντοπίσει δύο παράγοντες που έχουν να κάνουν με την πανδημία

του COVID. Και οι δύο παράγοντες εστιάζουν στην εξασθένιση των αντιστάσεων του ανοσοποιητικού συστήματος. Πρώτον, από τα υγειονομικά μέτρα που λήφθηκαν μέσα στην πανδημία και είχαν ως αποτέλεσμα τον σοβαρό περιορισμό των εποχικών ιώσεων. Δεύτερον, η επάνοδος στην κανονι-

κόττητα βρήκε τους οργανισμούς με εξασθενημένες αντιστάσεις. Οι επιστήμονες εκτιμούν πως η επιστροφή σε ομαλές συνθήκες θα γίνει σταδιακά σε ό,τι αφορά τις κοινές λοιμώξεις. Μια κανονική κατάσταση που θα ολοκληρωθεί όταν ο COVID θα μπει σε φάση ενδημικότητας.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΠΑΝΙΚΟΥ ΛΕΩΝΙΔΟΥ**

Κανένας εφησυχασμός μέχρι τις κάλπες και της 2ης Κυριακής

Η υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη είναι προφανές ότι έχει αποκτήσει εξαιρετική δυναμική, διεισδύοντας σε όλους τους κομματικούς χώρους και τα κοινωνικά στρώματα. Αυτό αποτυπώνεται μέσα από τις δημοσκοπήσεις, αλλά κυρίως εμπεδώνεται στη συνείδηση των πολιτών, κάτι που διαπιστώνουμε και εμείς κατά την καθημερινή επαφή και επικοινωνία μαζί τους. Το γεγονός αυτό γεννά μεγάλη αισιοδοξία για το αποτέλεσμα των επικείμενων προεδρικών εκλογών και την έλευση μιας νέας εποχής στην πολιτική ζωή του τόπου. Αναμφίβολα, όσοι κινούμαστε μέσα στον κόσμο και μετράμε τον σφυγμό της κοινής γνώμης, είχαμε καταλάβει από καιρό ότι το αίτημα της αλλαγής έχει ωριμάσει εντός της κυπριακής κοινωνίας. Οι συμπολίτες μας έχουν κορεστεί από τις παρωχημένες πρακτικές, από τον πεπατημένο τρόπο άσκησης της διακυβέρνησης που έρχεται από άλλες εποχές. Απορρίπτουν τη λογική που θεωρεί δεδομένο κάθε φορά, ως εθιμικό δικαίο, ότι πρέπει να επωφελούνται προνομιακά οι ψηφοφόροι του νικητή. Θέλουν, επιτέλους, να μπει ένα τέρμα στα φαινόμενα της εκτεταμένης διαφθοράς, στην εξυπηρέτηση των ημετέρων, στα επαναλαμβανόμενα σκάνδαλα που πνίγουν την πολιτική ζωή. Κοινή επιθυμία είναι ο εκσυγχρονισμός της πολιτικής, η εμπέδωση του αισθήματος της δικαιοσύνης χωρίς διακρίσεις, η επικράτηση της αξιοκρατίας στον δημόσιο τομέα, η διαφάνεια παντού.

Αυτό το υπόγειο ρεύμα της ανατροπής των κατεστημένων νοοτροπιών, της προσδοκίας για ένα νέο ξεκίνημα, με νέους όρους, το συνέλαβε εγκαίρως το Δημοκρατικό Κόμμα. Και το μετουσίωσε σε πολιτική πρόταση. Στηρίζοντας την ανεξάρτητη υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη. Κι αυτή η οξυδερκής και ευστοχη επιλογή οφείλεται, πρωτίστως, στον πρόεδρο του κόμματος, τον Νικόλα Παπαδόπουλο. Ο οποίος έκανε την πολιτική υπέρβαση. Παραμέρισε θεμιτές προσωπικές και κομματικές φιλοδοξίες, πρόταξε το συμφέρον του τόπου και ακολούθησε την απαίτηση της κοινωνικής πλειοψηφίας.

Σήμερα, τα γεγονότα επιβεβαιώνουν πανηγυρικά αυτήν την επιλογή. Μια επιλογή που μας φέρνει στο κατώφλι μιας μεγάλης πο-

λιτικής ανατροπής, της επικράτησης του λόγου της ενότητας, της δημιουργίας και της εμπιστοσύνης. Κι αυτά τα «υλικά» αποτέλεσαν την πολιτική «συνταγή» που ακολούθησε με συνέπεια το Δημοκρατικό Κόμμα καθόλη την προηγούμενη περίοδο. Για κάθε ζήτημα που προέκυπτε, για κάθε πρόβλημα που ανέκυπτε, για κάθε θέμα που παρουσιαζόταν, η στάση μας ήταν σταθερά εποικοδομητική και ενωτική. Ουδέποτε φυγομαχίσαμε αλλά και ουδέποτε οξύναμε το πολιτικό κλίμα. Ποτέ δεν εκφράσαμε τοξικό πολιτικό λόγο ούτε καταφύγαμε σε συκοφαντίες κατά των πολιτικών μας αντιπάλων. Βρίσκαμε πάντοτε τον κοινό τόπο που μπορούσε να δώσει λύσεις. Το κάναμε εντός και εκτός της Βουλής των Αντιπροσώπων. Και θα συνεχίσουμε απαρέγκλιτα να το κάνουμε και στο μέλλον. Γιατί πιστεύουμε ότι αυτή είναι η μόνη ορθή πολιτική οδός. Και αυτό, είμαστε βέβαιοι ότι θα πράξει και η κυβέρνηση του Νίκου Χριστοδουλίδη. Γιατί αυτή είναι η δέσμευση του υποψηφίου προέδρου αλλά και η εντολή των πολιτών. Μέχρι τότε, όμως, μας χωρίζουν δύο «καυτές» εβδομάδες που θα λάβουν χώρα ο Α΄ και Β΄ γύρος των προεδρικών εκλογών. Τα μέλη και τα στελέχη του Δημοκρατικού Κόμματος, του μεγαλύτερου κομματικού σχηματισμού που στηρίζει την υποψηφιότητα του Νίκου Χριστοδουλίδη, εργαστήκαμε ακατάπαυστα για την εκλογική νίκη. Γυρίσαμε κάθε γωνιά της ελεύθερης Κύπρου, συζητήσαμε με χιλιάδες συμπατριώτες μας, διοργανώσαμε και στηρίξαμε δεκάδες συγκεντρώσεις και πολιτικές συναντήσεις. Και γνώθουμε δικαίως ικανοποιημένοι από το μέχρι τώρα αποτέλεσμα, που αναμένουμε να αποτυπωθεί και στην κάλπη. Με την ίδια αποφασιστικότητα και συνέπεια, και χωρίς κανέναν εφησυχασμό, θα συνεχίσουμε να εργαζόμαστε μέχρι και τις 12 Φεβρουαρίου. Γιατί γνωρίζουμε ότι όσο πιο ισχυρό θα είναι το αποτέλεσμα των εκλογών τόσο μεγαλύτερες θα είναι και οι δυνατότητες την επόμενη ημέρα για μια πραγματικά δημιουργική διακυβέρνηση, προς όφελος της ευημερίας και της προκοπής όλου του κυπριακού λαού.

Ο Πάνικος Λεωνίδου είναι κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του Δημοκρατικού Κόμματος.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΓΙΑΝΝΑΚΗ Α. ΟΜΗΡΟΥ**

Διολισθήσεων συνέχεια

Ος γνωστόν η ηγεσία του ψευδοκράτους ήγειρε επίσημα αξίωση προς τα Ηνωμένα Έθνη να υπάρξει ξεχωριστή συμφωνία με τις κατοχικές αρχές προκειμένου να συνεχιστεί η παρουσία της Ειρηνευτικής Δύναμης στα Κατεχόμενα. Βέβαια το ψήφισμα 186 της 4ης Μαρτίου του 1964 με απόλυτη σαφήνεια αποκλείει κάτι τέτοιο.

Παράγραφος 2 του ψηφίσματος: «Ζητεί από την Κυβέρνηση της Κύπρου η οποία έχει την ευθύνη για τη διατήρηση και αποκατάσταση του νόμου και της τάξης να λάβει όλα τα επιπρόσθετα μέτρα που είναι απαραίτητα για τον τερματισμό της βίας και τις αιματοχυσίες στην Κύπρο».

Παράγραφος 4: «Συστήνει τη δημιουργία με τη συναίνεση της Κυπριακής Κυβέρνησης μιας Ειρηνευτικής Δύναμης του ΟΗΕ στην Κύπρο».

Από το περιεχόμενο αυτών των παραγράφων καθίσταται πρόδηλο και αυτόδηλο ότι θα ήταν αδιανόητο και θα εξέφευγε από τους όρους εντολής του ψηφίσματος 186 του 1964, η σύναψη χωριστής συμφωνίας με το ψευδοκράτος για την παρουσία της Ειρηνευτικής Δύναμης στην Κύπρο.

Περαιτέρω τα ψηφίσματα 541 του 1983 και 550 του 1984 θεωρούν παράνομη την αποσχιστική οντότητα των Κατεχομένων και καλούν τα κράτη-μέλη να αποσχουν από ενέργειες που θα ήταν δυνατόν να προσδώσουν νομιμότητα σε αυτή.

Ως εκ τούτου θα ήταν αδιανόητο για τη Γενική Γραμματεία του Διεθνούς Οργανισμού να παραβιάσει τις ρητές αναφορές αυτών των ψηφισμάτων, συνάπτοντας χωριστή συμφωνία για την Ειρηνευτική Δύναμη με την «αποσχιστική οντότητα των Κατεχομένων». Παρ' όλα αυτά η βαθμιαία διολίσθηση της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Ελληνικής Κυπριακής πλευράς προς λογικές δικονομικότητες του κυπριακού προβλήματος, εξέθρεψε τη θρασεία διατύπωση τέτοιου είδους αξιώσεων από τις παράνομες κατοχικές αρχές.

Ίδου τρία παραδείγματα της διολίσθησης.

Οι επαφές της Εθνικής Φρουράς με τις κατοχικές δυνάμεις πραγματοποιούνται πάντοτε με τη Διοίκηση του τουρκικού κατοχικού στρατού. Αυτό υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Όταν το 1974 κηρύχθηκε η εκκενρία, μετά την ολοκλήρωση της δεύτερης φάσης της τουρκικής εισβολής, ο Διοικητής της Ειρηνευτικής Δύναμης μαζί με τον Αρχηγό της Εθνικής Φρουράς και τον Τούρκο Αρχηγό των κατοχικών Δυνάμεων χάραξαν από κοινού τη γραμμή αντιπαράταξης. Έκτοτε ουδέποτε ετέθη θέμα επαφών μεταξύ Εθνικής Φρουράς και «τουρκοκυπριακών Ενόπλων Δυνάμεων». Πώς είναι δυνατό τώρα να υπάρχει ανοχή προς ενέργειες και δηλώσεις, προηγουμένως από την Ελιζαμπεθ Σπέχαρ και τώρα από τον Κόλιν Σπιάαρτ, για δημιουργία μηχανισμού διαβούλευσης – διαπραγματεύσεων μεταξύ Εθνικής Φρουράς και «τουρκοκυπριακών στρατιωτικών δυνάμεων».

Δεύτερον, είναι παγκοινώς γνωστό ότι το έδαφος στη γραμμή αντιπαράταξης το οποίο παρεχωρήθη από την Κυπριακή Δημοκρατία προς την UNFICYP για σκοπούς επιτέλεσης των όρων εντολής της (τήρηση της εκκενρίας) ανήκει στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Δεν είναι συνεπώς «νεκρή ζώνη» αλλά γραμμή καταπαύσεως του πυρός. Αυτή ήταν μονίμως η διατύπωση μετά το 1974. Γιατί ανεσχθήκαμε τη μετατροπή της σε «Buffer Zone»;

Τρίτον, η «ανακαίνιση του γηπέδου της «Τσετίνκαγια» εντός της γραμμής καταπαύσεως του πυρός από τις κατοχικές αρχές χωρίς τη συναίνεση – συγκατάθεση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Είναι προφανές ότι η εγερθείσα αξίωση του παράνομου μορφώματος των Κατεχομένων, για σύναψη χωριστής συμφωνίας με την Ειρηνευτική Δύναμη, οφείλεται σε αυτή τη βαθμιαία διολίσθηση της Κυπριακής Δημοκρατίας προς λογικές δικονομικότητας

του Κυπριακού και σταδιακή διαγραφή της πραγματικότητας. Δηλαδή του Κυπριακού ως προβλήματος τουρκικής εισβολής και συνεχιζόμενης στρατιωτικής κατοχής.

Το 1982, ένα χρόνο μετά την εκλογή μου στη Βουλή των Αντιπροσώπων, προσκλήθηκε από τον ΟΗΕ να λάβω μέρος και να μιλήσω σε συνέδριο του Διεθνούς Οργανισμού για τη Ναμίμπια. Στην καφετέρια του Μεγάρου των Ηνωμένων Εθνών συνάντησα τον Νέστορα της Κυπριακής διπλωματίας Ζήνωνα Ρωσσίδη, ο οποίος, παρά την προχωρημένη ηλικία του, εξακολουθούσε, τιμής ένκενν, να αντιπροσωπεύει την Κύπρο στην τέταρτη Πολιτική Επιτροπή.

Του συστήθηκαν και τον ρώτησα: «Κύριε Ρωσσίδη πώς μας βλέπουν εδώ στα Ηνωμένα Έθνη οι διάφοροι αντιπρόσωποι των κρατών-μελών; Η απάντησή του άμεση και χωρίς περιστροφές: «Άκουσε, κύριε Ομήρου. Από τη στιγμή που ξεκινήσαμε συνομιλίες με τους Τουρκοκύπριους και όχι με την κατοχική Τουρκία, να ξεχάσουμε την αλληλεγγύη τους.

Αυτοί ενδιαφέρονται και παίρνουν θέση, όταν υπάρχουν προβλήματα ξένων επεμβάσεων. Δυστυχώς εμείς δώσαμε το μήνυμα ότι το πρόβλημα είναι εσωτερικό μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Συνέπώς γιατί να ενδιαφέρονται»;

Η απάντηση αυτή του αείμνηστου Ζήνωνα Ρωσσίδη εξακολουθεί και σήμερα να είναι εξαιρετικά επίκαιρη. Και είναι μια απάντηση και σε όσα σήμερα διαδραματίζονται με τις απαράδεκτες αξιώσεις της Τουρκίας και τις εγκάθετες τ/κ ηγεσίες αλλά και ερμηνεία της στάσης της Γραμματείας των Ηνωμένων Εθνών. Και έτσι ερμηνεύεται και το περιεχόμενο των εκθέσεων του γ.γ. του ΟΗΕ προς το Συμβούλιο Ασφαλείας για το Κυπριακό. Το ερώτημα ωστόσο είναι: Θα ανανήψουμε έστω και με ασύγγνωστη καθυστέρηση;

Ο κ. Γιαννάκης Α. Ομήρου είναι πρώην πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Η «εξομολόγηση» προσωπικών ζητημάτων στο Διαδίκτυο λειτουργεί εκτονωτικά, αλλά σπανίως μπορεί να βοηθήσει ουσιαστικά, λέει ο ψυχαναλυτής Σωτήρης Μανωλόπουλος.

«Όταν κάποιος δημοσιοποιεί τραυματικά συμβάντα, εκτίθεται αναπόφευκτα στον κίνδυνο να επανατραυματιστεί», λέει ο ψυχαναλυτικός ψυχοθεραπευτής Θοδωρής Παπαγαθονίκου.

«Αν αποφασίσεις να εκτεθείς στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, παίρνεις το ρίσκο να σε κρεμάσουν στα μανταλάκια», λέει η ποιήτρια και μεταφράστρια Κρυστάλλη Γλυνιαδάκη.

«Πίσω από μια οθόνη ξέρω τι μοιράζομαι και τι είναι δικό μου. Με απελευθερώνει και είναι κάτι ελεγχόμενο», τονίζει η δημοσιογράφος Βάλια Δημητρακοπούλου.

«Όταν είσαι σε ανάγκη, ακόμη και η στιγμιαία ανακούφιση είναι κάτι πολύτιμο», λέει για την κοινοποίηση ενός προσωπικού προβλήματος ο συγγραφέας Κυριάκος Χαρίτος.

Για τον φωτογράφο Θοδωρή Νικολάου, η διαδικτυακή αγκαλιά δεν είναι ποτέ αρκετή. «Αναζητούμε όλο και περισσότερη. Είναι μάταιο. Και εμπεριέχει πόνο».

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Στις 7 Ιανουαρίου ο συγγραφέας Κυριάκος Χαρίτος έπαθε κρίση πανικού. Λίγες ημέρες μετά θέλησε να μοιραστεί την εμπειρία με τους διαδικτυακούς του φίλους στο Facebook. «Μέσα σε όλο αυτό ψάχνω να βρω το πότε έσπασα», έγραφε ανάμεσα σε άλλα. «Πότε ράγισα ως άνθρωπος. Σκέφτομαι πως αν είμαι έτσι στα 45, πώς στο διάολο θα είμαι μετά (αν φτάσω βέβαια). Ρωτάω διπλανούς αν είμαστε το ίδιο, να νιώσω ένα μαζί. Και να μοιραστώ την ντροπή που δεν είμαι δυνατός».

Ακολουθεί ένας ποταμός από καθυσχαστικά και εμψυχωτικά σχόλια, συμβουλές για βιταμίνες και βοηθητικά συμπληρώματα διατροφής· χώρια τα μηνύματα στο inbox, όπου άλλοι φίλοι και γνωστοί, πραγματικοί και ψηφιακοί, βγαίνουν από το καβούκι τους για να μοιραστούν τις δικές τους ιστορίες. Ο Χαρίτος για λίγες ώρες δεν είναι μόνος σε αυτό που πέρασε. Ο τρόμος θα υποχωρήσει, αλλά, πάλι, κύματα τρυφερότητας θα πλημμυρίσουν την ψυχή του, το κοντέρ του φόβου θα μπεντιστεί σχεδόν.

«Χρειάζεται κανείς να είναι προσεκτικός στο πού κοινοποιεί τη συναισθηματική του κατάσταση, καθώς τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν παρέχουν την ασφάλεια του ψυχοθεραπευτικού χώρου».

Φέρνω στο μυαλό μου ανθρώπους από το timeline μου που δεν δίστασαν κάποιες φορές τα τελευταία ένα ή δύο χρόνια να γίνουν πολύ προσωπικοί και εξομολογητικοί. Να φέρουν στο ημι-δημόσιο φως των μέσων κοινωνικής δικτύωσης δύσκολα προσωπικά θέματα: απώλειες δικών τους ανθρώπων, θέματα υγείας, ψυχικές προκλήσεις. Κανένας τους δεν επιπίπτει στην κατηγορία των «attention whores» (άτομα που αποζητούν σε υπερβολικό βαθμό την προσοχή των άλλων). Όμως φαίνεται πως η πανδημία επιτάχυνε μια διαδικασία που είχε ξεκινήσει πριν από την υγειονομική κρίση και την απομόνωση που έφεραν οι διαδοχικές καραντίνες: την απενοχοποίηση του ψυχικού άλγους. Το πανδημικό απόφθεγμα «it's O.K. not to be O.K.» (είναι O.K. να μην είσαι O.K.) διαπέρασε σαν ηλεκτρικό ρεύμα τις δυτικές κοινωνίες και έδωσε την απαραίτητη σπρωδιά και στους συνήθως εξωστρεφείς Έλληνες να μιλήσουν σε ασυνήθιστα προσωπικούς τόπους. Κάπως έτσι το Facebook και το Instagram, αλλά και πιο νεανικές πλατφόρμες όπως το TikTok, εξελίσσονται σε ένα άτυπο ψυχαναλυτικό ντιβάνι. Γενικά επικρατεί η γοητευτική στα μεσογειακά μας αυτιά άποψη ότι είναι καλό να τα «βγάζεις από μέσα σου», αλλά αρκεί αυτό; Με αυτή την ευκαιρία θελήσαμε να ρωτήσουμε και ειδικούς της ψυχικής υγείας, ψυχιάτρους και ψυχολόγους, για το πόσο πραγματικά καλό κάνουν και σε τι βάθος φτάνουν αυτές οι διαδικτυακές εξομολογήσεις.

«Να μιλήσουμε ανοιχτά»

Τον Απρίλιο του 2021, ο φωτογράφος Θοδωρής Νικολάου δημοσιοποίησε (πάλι μέσω Facebook) τη μάχη του με την κατάθλιψη. Ένας ακόμη δύσκολος κύκλος είχε κλείσει και όπως μου θυμίζει σήμερα έγραφε στην εισαγωγή του ότι δεν επιθυμούσε να εξυφάνει μια ομολογία πίστεως, χαράς ή πόνου. «Ακόμα περισσότε-

Αρκεί ένα έξυπνο κινητό για να βρεθεί κάποιος σε ένα ψηφιακό ψυχαναλυτικό ντιβάνι, με την «εξομολόγησή του» να φτάνει σε χιλιάδες αποδέκτες. Μοιάζει λυτρωτικό, όμως συχνά αποδεικνύεται αναποτελεσματικό, ενίοτε και επικίνδυνο.

Η ψυχή στο στόμα των κοινωνικών δικτύων

Πληθαίνουν όσοι εξομολογούνται τις προσωπικές τους αγωνίες στο Διαδίκτυο· μήπως όμως η έκθεση απειλεί να επιδεινώσει το άγχος; Οι ειδικοί απαντούν

ρο, να μου μεταγγίσει τον οίκτο ή τον θαυμασμό του αναγνώστη σχετικά με την ψυχική μου νόσο». Σχεδόν βέβαιος για τη φερόν της διαδικτυακής προσοχής και φροντίδας, που πιθανότατα οδηγεί τον «ομολογητή» σε ένα αέναο σπινάλι ματαιώσης, και τυχερός όμως όντας που κατάφερε να επουλώσει έως ένα βαθμό στη θεραπευτική αρένα την υπαρξιακή αλλά και πραγματική του θλίψη, ίσως με τις αράδες εκείνες να είχε, όπως μου λέει, μία και μόνο προσδοκία: «Να μιλήσουμε ανοιχτά για την ψυχική υγεία και το κοινωνικό στίγμα». Αν κέρδισε κάτι; «Εκείνη τη στιγμή, δεν με ενδιέφερε. Δεν είπα ένα μεγάλο «ουφ» τελειώνοντας το κείμενο, ούτε αναθάρρησα στη θέα των κοινοποιήσεων και των likes. Αυτό που γέμισε την ψυχή μου είναι πως πέντε-δέκα άνθρωποι, που μέχρι εκείνη τη στιγμή φοβόνταν να αρθρώσουν λέξη για το πώς βίωναν τη συνθήκη του ψυχικού τους πόνου, ανέτρεξαν σε ειδικούς και επαγγελματίες ψυχικής υγείας».

Δεν θέλει να ακουστεί κυνικός. «Πιστεύω στη δύναμη της εκβαθών και ειλικρινούς κατάθεσης, στην κινητοποίηση που μπορεί να οδηγήσει αυτή, ακόμη και αν πραγματοποιείται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Είμαι ταγμένος, όμως, στην πραγματική αγκαλιά, αυτή θεραπεύει». Επιμένω να σκαλίσουμε λίγο περισσότερο το «σπινάλι ματαιώσης». Ο Θοδωρής

πιστεύει πως η διαδικτυακή αγκαλιά, εκτός από μη αληθινή, ποτέ δεν είναι και αρκετή. «Και ως τέτοια, αναζητούμε όλο και περισσότερη. Εκεί είναι το μάταιο, νομίζω. Και αυτό εμπεριέχει πόνο». Ο Κυριάκος Χαρίτος συμφωνεί, αλλά θέλει να υπερασπιστεί λίγο περισσότερα τις διαδικτυακές του εξομολογήσεις. «Όσες φορές έχω “απογυμνωθεί” ψυχικά ανεβάζοντας ζόρικες και απόλυτα προσωπικές στιγμές, έχω καταλάβει πως η ανάρτηση είναι πρωτίστως μια παραδοχή. Και ταυτόχρονα μια πράξη απενοχοποίησης και επομένως έως ένα βαθμό θεραπευτική. Από την άλλη, πιστοποιεί πως ακόμη και μέσα στη δυσκολία υπάρχει η γλώσσα. Που μπορεί να τα πει και να τα χωρέσει όλα. Κι αυτό είναι μια νίκη ή, έστω, μια μεγάλη παρηγοριά. Επιπλέον η “κοινοποίηση” ενός τραύματος, προβλήματος ή μιας πτώσης έχει και ένα πολύ εγωιστικό κίνητρο. Δεν είναι τόσο η καλοσύνη των ξένων και ο οίκτος στον οποίο προσβλέπεις. Είναι η επούλωση επιβεβαίωση πως οι πιο σκοτεινές σου όψεις δεν είναι ένα δικό σου θάω και ειλικρινούς κατάθεσης, στην κινητοποίηση που μπορεί να οδηγήσει αυτή, ακόμη και αν πραγματοποιείται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Είμαι ταγμένος, όμως, στην πραγματική αγκαλιά, αυτή θεραπεύει». Επιμένω να σκαλίσουμε λίγο περισσότερο το «σπινάλι ματαιώσης». Ο Θοδωρής

συμβάντα και επώδυνες εμπειρίες, εκτίθεται αναπόφευκτα στον κίνδυνο να επανατραυματιστεί. Πολλά από τα θέματα και τις δυσκολίες τις οποίες μοιράζεται απαιτούν ιδιαίτερα προσεκτική αντιμετώπιση μέσα σε έναν ασφαλές και προστατευμένο χώρο, όπου υπάρχει ένας κατάλληλος εκπαιδευμένος ειδικός ψυχικής υγείας, ο οποίος μπορεί πραγματικά να βοηθήσει. Όταν κανείς δημοσιοποιεί την ευαλωτότητά του σε αγνώστους, εκθέτει επίσης τον εαυτό του στον κίνδυνο κακοποίησης από ναρκισσιστικές και σαδιστικές προσωπικότητες που αναζητούν να εκμεταλλευτούν μια ευάλωτη λεία. Συνεπώς, χρειάζεται κάποιος να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός στο πού κοινοποιεί τη συναισθηματική του κατάσταση, καθώς τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν παρέχουν την ασφάλεια του ψυχοθεραπευτικού χώρου».

Το Μέσο και το μήνυμα

Ο ψυχαναλυτής Σωτήρης Μανωλόπουλος κάνει μια πολύ ενδιαφέρουσα επισήμανση πριν μπούμε στο κυρίως πιάτο της συζήτησης. «Στις διαδικτυακές συνεδρίες κατά τη διάρκεια της πανδημίας παρατηρήσαμε ότι οι άνθρωποι ήταν πολύ πιο εξομολογητικοί από το σπiti τους. Φαίνεται ότι η σωματική απουσία δίνει μεγαλύτερη ελευθερία, απελευθερώνει από το άγχος και την ενοχή. Αλλά το

να εξομολογούμαστε κάτι προσωπικό στο Διαδίκτυο έχει την ίδια αξία με το να μιλάμε στο μπαρ ή στο ταξί. Δεν υπάρχει η έννοια της προσωπικής δέσμευσης, που είναι πολύ σημαντική όταν μοιραζόμαστε κάτι προσωπικό. Σίγουρα δεν είναι κάτι “επικίνδυνο” ή επιζήμιο, θα το χαρακτηρίζα περισσότερο σύμπτωμα της εποχής μας, λειτουργεί εκτονωτικά, εκφορτίζει, αλλά σπανίως μπορεί να προσθέσει αλήθεια ή να φωτίσει όψεις του ψυχισμού μας και να μας βοηθήσει ουσιαστικά».

Περί πένθους

Με τη συνάδελφο στο περιοδικό «Κ» Βάλια Δημητρακοπούλου είχα χάσει επαφή όσο ζούσε στο Παρίσι. Αλλά μια σειρά από πολύ δυνατά κείμενα στο προσωπικό της newsletter (howitends.substack.com), όπου επεξεργάζονταν ζητήματα όπως η απώλεια του πατέρα της, η σχέση της με τη μητρότητα και θέματα ψυχικής υγείας, μου κέντρισαν το ενδιαφέρον. «Ήταν η καραντίνα, είχα απολυθεί και είχα πίσω μου κάποιες αποτυχημένες απόπειρες εξωσωματικών. Η ιδέα ήταν να γράφω για βιβλία. Είχα σκοπό να γράψω για τη “Λολίτα” του Ναμπόκοφ και κάποιο σχόλιο για τη σεξουαλικοποίηση των νεαρών κοριτσιών. Κάπως όμως, ξαφνικά, τα δάκτυλά μου άρχισαν να πληκτρολογούν λέξεις για τον θάνατο του πατέρα μου – που συνέπιπτε με την ανά-

γνωση της “Λολίτας”. Το κείμενο κατέληξε να είναι 2.000 λέξεις, και η “Λολίτα” να μην ξεπερνάει τις 150. Από κάτω, όταν το πόσταρα στα σόσιαλ, πολλοί μοιράστηκαν τη συγκίνησή τους, άλλοι μου μίλησαν μετά από καιρό, άλλοι μοιράστηκαν δικές τους ανέκδοτες ιστορίες». Στον επόμενο χρόνο, έγραφε ευλαβικά κάθε εβδομάδα. «Έγραφα για τον σεβασμό και την τοξική αρρενωπότητα. Για έναν καθηγητή που προσπάθησε να με φιλήσει. Για την εμμονή μου με τα αδύνατα κορίτσια και την αιωνόβια γιαγιά μου. Έγραφα για τη φιλία και το ανδρικό βλέμμα. Έγραφα για τη γέννηση του γιου μου». Πώς βλέπει τα κείμενα αυτά με την απόσταση του χρόνου; «Αυτή η έκθεση ποτέ δεν με τρόμαξε. Πίσω από μια οθόνη ξέρω τι μοιράζομαι και τι είναι δικό μου. Με απελευθερώνει και είναι κάτι ελεγχόμενο. Αν μπορώ να αγγίξω έστω και μια χορδή κάποιου, βγαίνω κερδισμένη· κι ελπίζω το ίδιο κι εκείνος».

«Να βοηθήσω»

Εξομολογητική στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχει υπάρξει κατά καιρούς και η ποιητρια και

«Το να εξομολογούμαστε κάτι στο Διαδίκτυο έχει την ίδια αξία με το να μιλάμε στο ταξί. Δεν υπάρχει η έννοια της προσωπικής δέσμευσης, που είναι πολύ σημαντική όταν μοιραζόμαστε κάτι προσωπικό».

μεταφράστρια Κρυστάλλη Γλυνιαδάκη. «Αν εκτιθεται προσωπικά στα social media είναι επειδή έχω την αφελή ιδέα (και τρέφω την ελπίδα) ότι αυτά που λέω βγαίνουν και παραέξω από τα social media και ο σκοπός μου, εξ αρχής, είναι να βοηθήσω ανθρώπους που μπορεί να έχουν τλαιπωρηθεί όπως κι εγώ, είτε στο θέμα της ομοφυλοφιλίας μου είτε στο θέμα της διπολικής διαταραχής», μου λέει. Την ίδια στιγμή πιστεύει ότι το περιβάλλον των μέσων κοινωνικής δικτύωσης δεν είναι ιδιαίτερα ασφαλές: «Αν αποφασίσεις να εκτεθείς εκεί, παίρνεις το ρίσκο να σε κρεμάσουν στα μανταλάκια, αλλά αρπάζεις και την ευκαιρία να βοηθήσεις ανθρώπους στους οποίους δεν θα μπορούσες να είχες φτάσει διαφορετικά». Ο Σωτήρης Μανωλόπουλος ακούει όλες τις προσεγγίσεις με σεβασμό και διακριτικότητα. «Το να μιλάς, να μοιράζεσαι, είναι ανθρώπινη ανάγκη, αυτό το ξέρουμε ήδη από την αρχαία τραγωδία. Και δεν μπορούμε να αποκλείσουμε περιπτώσεις μιας γνήσιας έκφρασης προσωπικής αλήθειας να αξιοποιηθούν από άλλες διαδικτυακές μας επαφές και να θέσουν στον εαυτό τους ερωτήματα και να ανοίξουν ένα δρόμο. Αλλά η πραγματικότητα είναι ότι στο Διαδίκτυο όλοι έχουν γνώμη, αλλά κανείς ευθύνη». Επομένως; «Είναι ανθρώπινη ανάγκη να παρουσιάζεις την προσωπική οδύνη ενώπιον του άλλου στον οποίο απευθυνόμαστε για να ερμηνεύσει αυτό που του δίνουμε για να γίνουμε κατανοητοί. Η ανωνυμία του Διαδικτύου ενισχύει την άμυνα έναντι της επαφής με τον άλλον· σε απαλλάσσει από το συναισθηματικό, τον άγχος, την ντροπή, την ενοχή και τον διαταγμό που συνεπάγεται το πλησίασμα. Δεν φοβάσαι τι κακό μπορούν να κάνουν οι επιθυμίες σου στον άλλον. Κρατάς τον άλλον ως υποκειμενικό φαινόμενο, κάτω από τον έλεγχό μας. Και αυτό δεν προσφέρει ουσιαστική ανακούφιση».

Και πάλι μη χείρον βέλτιστον;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Τι θα περίμενε από αυτή την προεκλογική ένας βαθιά προβληματισμένος πολίτης που έχει συνείδηση των ανατροπών που βιώσαμε τα τελευταία χρόνια, αλλά και των όσων σαθρών του πολιτικού συστήματος κυκλοφόρησαν ξεδιάντροπα μπροστά μας; Θα περίμενε αυτό που βλέπουμε να συμβαίνει σήμερα; Με αυτούς τους πρωταγωνιστές; Με αυτό τον πολιτικό λόγο και πολιτικά επικοινωνήματα; Αυτή ήταν η προσδοκία ενός υποψιασμένου πολίτη που διατηρεί συνείδηση της πραγματικότητας και της κρισιμότητας της εποχής;

Δεν νομίζω να ήταν αυτή. Το πιο πιθανόν είναι πως ο σκεπτόμενος πολίτης δεν αισθάνεται καθόλου καλά, δεδομένου ότι οι επιλογές που ξεδιπλώνονται μπροστά του μοιάζουν να μην ανταποκρίνονται στις υπερβάσεις που θα ανέμενε να συμβούν και οι οποίες θα τον έπειθαν ότι πράγματι έγινε μια μετατόπιση στον πολιτικό τρόπο σκέψης και δράσης. Τι θα ανέμενε λοιπόν ο σκεπτόμενος πολίτης; Πρώτα απ' όλα να αντιληφθούν τα δύο μεγάλα κόμματα πως ο τρόπος που λειτουργούν με την παλαιοκομματική τους νοοτροπία και την παρωχημένη τους συνθηματολογία απέχει χιλιόμετρα μακριά από την ψήφο εμπιστοσύνης του κόσμου. Και πως η εμμονική προσπάθεια σε μεθόδους οι οποίες μέχρι τώρα εξυπηρετούσαν τα μικροκομματικά συμφέροντα με τη συντήρηση των υπογείων «συναλλαγών και ανταλλαγών» είναι πλέον αποκρουστική για τον ψηφοφόρο που διατηρεί ικνή πολιτικές ωριμότητας. Θα ανέμενε λοιπόν αυτός ο ψηφοφόρος να δει και τους μεν και τους δε να επαναπροσδιορίζονται και να εγκαταλείπουν τα δικαστικά αφηνήματα και όχι να τα επαναφέρουν μόνο και μόνο για να έχουν αυτοί λόγο ύπαρξης και τα κόμμάτα τους ελπίδες συσπείρωσης, ζημιώνοντας έτσι τον ίδιο τον τόπο. Θα ανέμενε επίσης πως οι εν λόγω αρχηγό μετά από όσα έχουν αποκαλυφθεί –ένθεν και ένθεν– θα είχαν τη διορατικότητα να αντιληφθούν πως όσο επέμεναν στην ιεράρχηση του κομματικού πατριωτισμού πάνω από το καλό του τόπου το μόνο που θα πετύχαιναν ήταν τη δημιουργία πρόσφορου εδάφους για να εμφανιστούν ανεξάρτητοι «σωτήρες».

Η όποια δημοφιλία των ανεξάρτητων υποψηφίων είναι πρωτίστως αποτέλεσμα της ανεπάρκειας των δύο μεγάλων κομμάτων και όχι τόσο των φοβερών ικανοτήτων των ιδίων ή της όποιας αποδεδειγμένης τολμής τους να τα βάλουν με το κατεστημένο. Και είναι γι' αυτό που ο σκεπτόμενος πολίτης αισθάνεται μούδιασμένος. Διότι ένας υποψήφιος, ο οποίος κατεβαίνει ανεξάρτητος, για να ανταποκριθεί στις σημερινές προσδοκίες της κοινωνίας, θα έπρεπε να έχει την αποφασιστικότητα να τα βάλει με το κατεστημένο και όχι να του προσφέρει τον χώρο και το άλλοθι να παριστάνει πως κάνει υπερβάσεις ενότητας, ενώ στην πραγματικότητα εκείνο που κάνει είναι αυτό που ανέκαθεν έκανε: να κυνηγά πάση θυσία την εξουσία. Ένας υποψήφιος που πραγματικά θέλει να πάρει το μαχαίρι μέχρι το κόκκαλο των παθογενειών μας και δη της διαφθοράς θα έπρεπε να έχει την τόλμη να διαχωρίζει τη θέση του από τους υπαίτιους και τα αιτιατά της. Ένας υποψήφιος που θέλει να υπερβεί τα σάπια της κοιματοκρατίας και να φέρει άλλο πολιτικό ήθος θα έπρεπε να μην ανέχεται τη συνεργασία με πολιτικά πρόσωπα που συχνά πυκνά έχουν συμπεριφερθεί με πολιτική αγυρτεία εις βάρος του δημόσιου συμφέροντος αλλά και να δακτυλοδείχνει τα σάπια του δικού του κόμματος. Άρα, ποια μετατόπιση πετύχαμε τελικά; Ποιος είναι αυτός ο πολιτικός –από τους βασικούς που διεκδικούν την ψήφο μας– που έχει όντως αντιληφθεί πως επείγει ένα άλλο πολιτικό ήθος; Εκείνος που επιμένει με γνιάτι στις παλαιοκομματικές πρακτικές ακόμα και όταν εκείνες έχουν χρεωκοπήσει; Ο άλλος που επικαλείται την προοδευτική αλλαγή χωρίς να την έχει πρώτα απαιτήσει από το ίδιο το κόμμα που τον στηρίζει; Ή ο τρίτος που δεν δείχνει την τόλμη να διαχωρίζει τη θέση του από κομματικά κατεστημένα και πρόσωπα αμφιβόλου πολιτικού ήθους, ενώ επικαλείται την ανανέωση; Ο βαθιά σκεπτόμενος ψηφοφόρος δυστυχώς αφήνεται ξανά και πάλι στην ίδια θλιβερή επιλογή του μη χείρον βέλτιστον. Και στο θλιβερό προβληματισμό ποιο άραγε να είναι αυτό;

elenixenou11@gmail.com

Ακτιβιστές και συγγενείς εργαζομένων των μέσων ενημέρωσης της Σρι Λάνκα πραγματοποιούν αγρυπνία στη μνήμη δολοφονημένων ή εξαφανισμένων δημοσιογράφων στα μέσα ενημέρωσης στο Κολόμπο της Σρι Λάνκα.

Στα ένστικτα

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Τον περασμένο Ιούλιο, ο Συνδεσμος Δημοσκόπων εξέφραζε δημοσίως την έκπληξη του για το γεγονός ότι ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ και υποψήφιος για την προεδρία καλούσε τους πολίτες να μην εμπιστευτούν τις δημοσκοπήσεις γιατί «οι δημοσκόποι θέλουν να διαλύσουν τον Δημοκρατικό Συναγερμό». Αφορμή υπήρξε το ότι οι δημοσκοπήσεις που έβγαιναν τότε, παρουσίαζαν πρώτο με διαφορά τον Νίκο Χριστοδουλίδη και τον Αβέρωφ Νεοφύτου να δυσκολεύεται αρκετά να συσπειρώσει το κόμμα του. Σε αυτό το πλαίσιο εξηγούσε πως και στις περασμένες βουλευτικές εκλογές «όλοι οι δημοσκόποι, όλες οι δημοσκοπήσεις έδειχναν πέντε μέρες πριν από τις εκλογές τον ΔΗΣΥ από 19 ως 20% χωρίς αναγωγή και δεύτερο κόμμα».

Η αλήθεια βεβαίως απείχε πολύ από το δημόσιο ξέσπασμα του συναγερμικού προέδρου, καθώς σε αντίθεση με όσα υποστήριζε, καμία απολύτως δημοσκοπήση που είχε δημοσιοποιηθεί κατά τη διάρκεια του προεκλογικού, δεν είχε δείξει τον ΔΗΣΥ δεύτερο κόμμα. Αντίθετα, ήταν στελέχη του Συναγερμού που διέδιδαν την παραμόλη των εκλογών ότι βάσει των δημοσκοπήσεων τους το ΑΚΕΛ παρουσιάζεται πρώτο. Είτε γιατί ο δικός τους δημοσκόπος έπεφτε πολύ έξω, είτε γιατί με ψέματα ήθελαν να χειραγωγήσουν τον κόσμο τους και να τον οδηγήσουν στην κάλπη.

Εκείνη όμως η έκκληση του Αβέρωφ Νεοφύτου ξένιζε και για πολλούς άλλους λόγους. Όχι μόνο για την υποκρισία, αν λάβει κανείς υπόψη πως το μόνο κόμμα που έχει προσλάβει επί μονίμου βάσεως δημοσκόπο είναι ο ΔΗΣΥ, αλλά και για την ουσία. Βλέπετε, τα πολιτικά πρόσωπα ενοχλούνται, όταν πολίτες τους τσουβαλιάζουν και ισοπεδώνουν την πολιτική με το «όλοι είναι το ίδιο» και το «μαυρίστε τους», όμως οι ίδιοι νομιμοποιούνται να αποδομούν και να απαξιώνουν ένα επιστημονικό και διεθνώς αναγνωρισμένο εργαλείο, όταν αυτό παρουσιάζει στοιχεία που δεν τους συμφέρουν.

Οι δημοσκοπήσεις είναι ένα επιστημονικό εργαλείο και με αυτό τον τρόπο πρέπει να αντιμετωπίζεται. Το τι καταγράφει δεν αποτελεί θέσφατο, δεν αντικαθιστά την κάλπη και σίγουρα δεν θα έπρεπε σε καμία περίπτωση να μετατρέπεται σε μέσο χειραγώγησης της κοινής γνώμης. Βέβαια, για τη διαφύλαξη της αξιοπιστίας των δημοσκοπήσεων πρώτο λόγο έχουν οι ίδιοι οι δημοσκόποι. Όπως απάντησαν αμέσως στην απαξίωση του επαγγέλματός τους από τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ, με τον ίδιο τρόπο θα έπρεπε να αντιδρούν, όταν βλέπουν δημοσιεύματα να

αναφέρονται γενικά και αόριστα σε δημοσκοπήσεις και νούμερα, χωρίς να παρουσιάζουν ταυτότητα, δείγμα και για λογαριασμό ποιου γίνεται η εν λόγω δημοσκόπηση. Όταν δημοσιεύματα παρουσιάζουν περιβόητες δημοσκοπήσεις χωρίς ταυτότητα, τότε δεν είναι τίποτα άλλο από χειραγώγηση που ευνοεί συγκεκριμένα πολιτικά συμφέροντα. Με τον ίδιο τρόπο θα έπρεπε οι δημοσκόποι να διασφαλίσουν ότι δεν θα υπήρχε σύγκρουση συμφέροντος στο επάγγελμά τους. Δεν μπορεί μια εταιρεία ερευνών δηλαδή να χρηματοδοτείται από συγκεκριμένο επτελείο και παράλληλα δημοσιεύει δημοσκοπήσεις για λογαριασμό συγκεκριμένων ΜΜΕ.

Κάποιοι λοιπόν θα πρέπει να λογοδοτήσουν την επομένη των εκλογών. Είτε ονομάζονται εταιρείες ερευνών για τις ενδεχόμενες αποκλίσεις τους, είτε εμείς οι δημοσιογράφοι, για το αν αντί να μεταφέρουμε αντικειμενικά τις ειδήσεις παίζαμε παιχνίδια χειραγώγησης, είτε πολιτικά πρόσωπα για τα ένστικτα που ενεργοποίησαν σε όλο αυτό τον μακρύ προεκλογικό.

Δεν γνωρίζω αν οι δημοσκοπήσεις θα διαψεύσουν, αν οι δημοσκόποι θα σκίσουν τα πτυχία τους, αλλά ο τρόπος που αντιμετωπίζονται είναι ενδεικτικός ενός προεκλογικού που δεν επικράτησε ο ρεαλισμός, η μετριοπάθεια και κυρίως η ψυχραιμία. Από τα fake accounts που δημιούργησε ο Νίκος Χριστοδουλίδης, τα οποία απαξίωναν δημοσιογράφους, όταν τολμούσαν να του ασκήσουν κριτική, τη μεταχρονολογημένη διαπίστωση Μαυρογιάννη ότι ο Πρόεδρος του μίλησε για δύο κράτη για να συσπειρώσει το ΑΚΕΛ και τις μικρότητες του Αχιλλέα Δημητριάδη στο debate. Μέχρι βεβαίως και τα ρατσιστικά παραληρήματα που είδαμε από υποψηφίους, διεκδικώντας την ακροδεξιά ψήφο. Του Χρίστου Χρίστου για παράδειγμα, με τον οποίο δεν θα είχε πρόβλημα να συνεργαστεί ο Νίκος Χριστοδουλίδης αλλά και του Αβέρωφ Νεοφύτου που θα έκτιζε φράχτη και δεν θα άλλαζε τον κατώτατο μισθό για να μην «έρθει εδώ η μισή Αφρική».

Η πολιτική απαιτεί συνέπεια, θέσεις αρχών, μεγαλοθυμία αλλά και ψυχραιμία, όταν οι καταστάσεις δεν σε ευνοούν. Και επειδή την τελευταία βδομάδα που απομένει, τα κόμματα θα δώσουν μία μεγάλη μάχη συσπείρωσης, as έχουν υπόψη τους πως η ενεργοποίηση των χειρότερων ενστικτών, να ρίχνουν νερό στον μύλο της οργής, δεν θα έχει καλή κατάληξη. Ούτε για τους ίδιους ούτε και για την κοινωνία για την οποία κατά τα άλλα κόπτονται πως θέλουν να διασωθούν.

economidou@kathimerini.com.cy

Η τρίτη θητεία Αναστασιάδη

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Κάπου εδώ λοιπόν μπαίνει μια άνω τελεία. Πέντε ημέρες απόμειναν άλλωστε για να ολοκληρωθεί μια μακρά προεκλογική περίοδος, η οποία κατά γενική ομολογία κούρασε. Αν θέλουμε πάντως να είμαστε δίκαιοι, η ευθύνη γι' αυτό δεν βαρραίνει μόνο τους υποψηφίους. Τα πολλά και βαρετά στην πλειονότητά τους debates αποτελούν ένα καλό παράδειγμα έλλειψης μέτρου αλλά το αφήνουμε ως εδώ. Στο σημείο που βρισκόμαστε εξάλλου αν έχει κάτι αξία είναι το διά ταύτα. Αυτό που προκύπτει από το άθροισμα της αντιπαράθεσης ανάμεσα στους βασικούς υποψηφίους και συνήθως χαρακτηρίζουμε ως διακύβευμα των εκλογών.

Τι διακυβεύεται αλήθεια την ερχόμενη Κυριακή; Η απάντηση δεν είναι μονοσήμαντη καθώς τα μέτωπα σε αυτή την αναμέτρηση είναι πολλά. Διακύβευμα αποτελεί π.χ. η ενότητα του ΔΗΣΥ, ενώ σπαράσσεται από την εμφύλια διαμάχη. Διακύβευμα επίσης αποτελεί και το στοίχημα του ΑΚΕΛ να βγει αλώβητο από την αναμέτρηση του πρώτου γύρου. Το αληθινό διακύβευμα όμως αφορά στη ρότα της χώρας. Αν θα παραμείνει δηλαδή στην ίδια κατεύθυνση ή θα γυρίσει σελίδα μετά τη δεκαετή διακυβέρνηση.

Τα περί κυβέρνησης εθνικής ενότητας που διακηρύσσει ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι εύηχα, λένε όμως τη μισή αλήθεια. Όταν ο ίδιος δηλώνει υπερήφανος συναγερμικός και αποδίδει τα εύσημα στη σημερινή διακυβέρνηση δεν μπορεί παρά να αποτελεί συνέχεια της. Πόσο μάλλον όταν δεν κρύβει την πρόθεσή του να υποурγοποιήσει συναγερμικά στελέχη, ενδοχορμώνας και εν ενεργεία υπουργούς. Όσο για την υποψηφιότητα του Αβέρωφ Νεοφύτου δεν χρειάζεται κάποια διευκρίνιση. Είναι αυτό ακριβώς που με παρησία δηλώνει: 100% ΔΗΣΥ. Σε περίπτωση δε εκλογής του θα υπάρξει συνέχεια και σε πρόσωπα που κρατούν υπουργικά χαρτοφυλάκια, όπως ο νυν υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης και ο νυν υπουργός Εσωτερικών Νίκος Νουρής.

Με τα πιο πάνω ως εισαγωγή, επιστρέφουμε στο διακύβευμα των εκλογών της ερχόμενης Κυριακής. Το οποίο, εάν αφήσουμε στην άκρη τα ονόματα των υποψηφίων, θα αντιληφθούμε πως αφορά στη συνέχιση ή μη της σημερινής διακυβέρνησης και τη συνακόλουθη δικαίωση της δεκαετίας του Νίκου Αναστασιάδη. Επί της ουσίας δηλαδή πρόκειται για την ανανέωση της λαϊκής εντολής ώστε να ακολουθήσει μια τρίτη θητεία Αναστασιάδη. Αυτό θα μετρηθεί στην κάλπη, κάτι που έπεται από τόσους μήνες προεκλογικών αντιπαράθεσων θα έπρεπε να έχουμε –αν μη τι άλλο– την ειλικρίνεια να το παραδεχτούμε.

Ο καθένας έχει το δικαίωμα φυσικά να κάνει τις επιλογές του, ζυγιάζοντας όσα άκουσε ως τώρα από τους υποψηφίους αλλά και όσα βίωσε ως πολίτης. Προσωπικά δεν ανήκω στη σχολή σκέψης που βλέπει την πολιτική ως άσπρο - μαύρο. Δεν πιστεύω δηλαδή στην αντιπαραθετική λογική που υποστηρίζει ότι από τη μία βρίσκεται το απόλυτο κακό και από την άλλη το θαυματουργό αντιδοτο. Όλα αυτά αποτελούν κατά τη γνώμη μου υπεραπλοποιήσεις. Στην πολιτική, όπως ακριβώς και στην πραγματική ζωή, ανάμεσα στο άσπρο και το μαύρο απλώνεται μια αχανής γκριζα ζώνη. Εκεί όπου δοκιμάζονται οι βεβαιότητες, αλλά και τα ανέξοδα συνήθως «θα» των πολιτικών. Γι' αυτό και δεν χωράνε επιλεκτικές εξαίρεσεις. Η διακυβέρνηση Αναστασιάδη, όπως και όσες προηγήθηκαν, είναι τουλάχιστον αφελές να κριθεί με λογικές άσπρου - μαύρου. Προφανώς και έχει παραχθεί έργο. Όπως το ΓεΣΥ για παράδειγμα το οποίο αποτελεί μια θεμελιώδη κοινωνική μεταρρύθμιση.

Επιστρέφοντας όμως στο διακύβευμα της ερχόμενης Κυριακής θα πρέπει με την ίδια ειλικρίνεια να αντικρίσουμε τη μεγάλη εικόνα. Τι συνέβη στον τόπο μας τα τελευταία δέκα χρόνια; Ή μάλλον, τι είναι αυτό που καθόρισε την πατρίδα μας τα τελευταία ειδικά πέντε χρόνια; Σύμφωνα με τη δική μου πολιτική ανάλυση εκείνο που κυριάρχησε ήταν ένα τρομακτικό ηθικό έλλειμμα. Ένα νέο ποιοτικό στοιχείο για την Κύπρο, όχι επειδή στο παρελθόν δεν υπήρξαν φαινόμενα διαφθοράς, αλλά επειδή για πρώτη φορά εμπλέκεται ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και υπουργοί του. Αυτός ο «λεκές» στο πέτο της Δημοκρατίας είναι το αληθινό διακύβευμα των εκλογών. Οπότε as αναλάβει ο καθένας, με την ψήφο του, το μερίδιο της ατομικής ευθύνης που του αναλογεί. Μετά την απομάκρυνση εκ της κάλπης, ουδέν λάθος αναγνωρίζεται.

stavros.christodoulou@gmail.com

Είναι ο κ. Στιούαρτ «εκπρόσωπος όσων παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο»;

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Ο ειδικός αντιπρόσωπος του γ.γ. ΟΗΕ, Κόλιν Στιούαρτ, σύμφωνα με τη τ/κ εφημερίδα «Γενί Ντουζέν», φέρεται να είπε σε μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας ότι «το βόρειο τμήμα της Κύπρου έχει ενσωματωθεί οικονομικά και πολιτικά στην Τουρκία» και ότι «η ελληνοκυπριακή πλευρά είναι αυτή που πρέπει να κινητοποιηθεί για να αλλάξει η κατάσταση, όπως (σ.σ. ο Ελληνοκύπριοι) μόνο διαμαρτύρονται, καταδικάζουν και καταγγέλλουν».

Το Υπουργείο Εξωτερικών, σε μια πρωτοφανή κίνηση, κάλεσε τον ίδιο τον Κόλιν Στιούαρτ, μέσω twitter να ξεκαθαρίσει τη θέση του, απαντώντας σε ανάρτηση της ΟΥΝΦΙΚΥΠ που είχε προηγουμένως «απορρίψει όλους τους ισχυρισμούς περί μεροληψίας ως λανθασμένους και αβάσιμους». Προφανώς η τοποθέτηση της ΟΥΝΦΙΚΥΠ δεν ικανοποίησε τη Λευκωσία, η οποία διά του Προέδρου Αναστασιάδη, επανήλθε, αναφέροντας χαρακτηριστικά: «Έχει προ-

κληθεί ο κ. Στιούαρτ για να αποκαταστήσει την πραγματικότητα. Αν όντως ελέχθησαν κάτι ανάλογα, το ελάχιστο που θα μπορούσε να λεχθεί είναι ότι δεν μιλούμε για μια εκπρόσωπο των Ηνωμένων Εθνών, αλλά για εκπρόσωπο όσων παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο. Είναι λοιπόν ο κ. Στιούαρτ «εκπρόσωπος όσων παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο», άρα και της Τουρκίας;

Η Λευκωσία και ο Πρόεδρος Αναστασιάδης γνωρίζουν πολύ καλά τι έχει πράξει ο Κόλιν Στιούαρτ από την ημέρα ανάληψής των καθηκόντων του. Είναι σε θέση να ξέρουν, όπως γνωρίζει και η «Κ», ότι ο ειδικός αντιπρόσωπος του ΟΗΕ επεχείρησε να ανακινήσει το ζήτημα του Κανονισμού για το απευθείας εμπόριο και της ταίριαποίησης του ψευδοκράτους. Είναι επίσης γνωστό στον Πρόεδρο Αναστασιάδη ότι ο κ. Στιούαρτ εισήχθηκε προς τη Λευκωσία να ανάψει πράσινο φως στη νομιμοποίηση του «αεροδρομίου» Τύμπου, ως επίσης και του λιμανιού της Αμμοχώστου, ξεκινώντας το αντάλλαγμα επιστροφής της περικλει-

στας πόλης και «αγοράζοντας ελπίδα» ότι η τουρκική πλευρά ίσως ξανακοιτάξει δήθεν το ζήτημα της δικαιοσύνης, διζωνικής μοσπονδίας. Λαμβάνοντας απάντηση από τον ΥΠΕΞ ότι «δεν είμαστε ανόητοι να πέσουμε σε μια τέτοια παγίδα», στην οποία παγίδα είχε συμμετοχή ο κ. Στιούαρτ.

Όπως είναι επίσης γνωστό στον Πρόεδρο Αναστασιάδη ότι ο Κόλιν Στιούαρτ διαδραματίζει ρόλο για να εξευθεθεί «πρακτική διευθέτηση» μεταξύ ΟΥΝΦΙΚΥΠ και ψευδοκράτους, το οποίο απαιτεί χωριστή συμφωνία στρατιωτικού καθεστώτος (SΟ-FA), με ό,τι αυτό συνεπάγεται σε επίπεδο «αναβάθμισης». Και ότι έφτασε σε σημείο να ενεργοποιήσει και τη νομική υπηρεσία του ΟΗΕ για να μη χαλάσει το χατίρι της τουρκικής πλευράς. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας γνωρίζει ακόμη ότι ο κ. Κόλιν Στιούαρτ «εγκώρνησε» καθ' υπέρβαση εξουσίας, τμήμα της νεκρής ζώνης, το «γήπεδο Τσετίν Καγιά», προς την κατοικήσιμη Τουρκία, παρά τις ενστάσεις του ΥΠΕΞ. Ως επίσης

και ότι όταν τον κάλεσε ο Γιαννάκης Κασουλίδης για διάβημα, δεν πήγε προφασιζόμενος ότι ήταν αδιάθετος, αν και το προηγούμενο βράδυ ήταν ευδιάθετος και είχε συμφάγει με επίσημο της Ε.Ε., ενώ την επόμενη μέρα ήταν σε θέση να ταξιδέψει στο εξωτερικό. Θεωρώ επίσης ότι όλοι θυμούνται ότι ο κ. Στιούαρτ είχε πρωτοστατήσει (ευτυχώς ανεπιτυχώς) το περασμένο καλοκαίρι ώστε το ψήφισμα ανανέωσης της ΟΥΝΦΙΚΥΠ να «καλωσορίζει την παρουσία των νέων ιδεών των δύο ηγετών», στις οποίες εντασσόταν βεβαίως και αυτή που απέστειλε ο Τατάρ ανήμερα της τουρκικής εισβολής στον Πρόεδρο Αναστασιάδη, αξιώνοντας λύση δύο χωριστών κρατών.

Το ερώτημα λοιπόν που προκύπτει από την τοποθέτηση του Προέδρου Αναστασιάδη, εάν δηλαδή ο Κόλιν Στιούαρτ «είναι εκπρόσωπος όσων παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο», είναι ξεπερασμένο από τα ίδια τα γεγονότα. Εκ της πολιτικής συμπεριφοράς του κ. Στιούαρτ, εδώ και πολύ καιρό. Και

δεν χρειάζεται το δημοσίευμα της «Γενί Ντουζέν» (το οποίο διέψευσε ο κ. Στιούαρτ σε συνάντησή με γ.δ. ΥΠΕΞ) για να κριθεί ο ρόλος που διαδραματίζει ο ειδικός αντιπρόσωπος του ΟΗΕ.

Το μοναδικό ερώτημα που ενδοχορμώνας παραμένει αναπάντητο και θα έπρεπε να απευθύνει καταρχάς στον ίδιο του τον εαυτό ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, είναι γιατί θυμήθηκε ένα μήνα πριν από την ολοκλήρωση της θητείας του να επικρίνει σε τέτοιο βαθμό τον κ. Στιούαρτ, ενώ τόσο καιρό τον άφηνε να αλωνίζει, διαστρεβλώνοντας τη βάση λήσσης του Κυπριακού, χωρίς να ζητάει την αντικατάστασή του; Και ποιος έχει την ευθύνη γι' αυτά που δρομολογούνται στο Κυπριακό; Ένας Καναδός διπλωμάτης του ΟΗΕ; Ή τα συντεταγμένα όργανα ενός κράτους, τα οποία επέτρεψαν στον Κόλιν Στιούαρτ να δημιουργήσει συνθήκες κατάργησης της υποστάσεως της Κυπριακής Δημοκρατίας;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η καθυστερημένη αφύπνιση της Δύσης

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Εμείς βράζουμε στο ζουμί μας και βγάζουμε τα μάτια μας. Γύρω μας, όμως, συμβαίνουν πράγματα που είναι σημαντικά αλλά και απρόβλεπτα, και μας αφορούν. Η Τουρκία μοιάζει να τράβηξε το σχοινί στις σχέσεις της με τη Δύση παραπάνω από όσο άντεχε. Ο Ερντογάν ενδεχομένως να μην κατάλαβε και ο ίδιος πόσο άλλαξε ο κόσμος μετά τη ρωσική επέμβαση στην Ουκρανία. Το μπλόκο στην ένταξη της Σουαδίας και της Φινλανδίας στο ΝΑΤΟ έχει προκαλέσει απίστευτο εκνευ-

Σήμερα μιλάμε πλέον για μια Τουρκία που βρίσκεται σε σαφή αντιδυτική τροχιά και που διακρίνεται από έντονο αντιαμερικανισμό.

ρισμό τόσο στην Ουάσιγκτον όσο και στην Ευρώπη. Το ίδιο και το «παιχνίδι» που παίζει η Τουρκία με τη Ρωσία, προκειμένου να παρακαμφθούν οι δυτικές κυρώσεις. Όλοι πλέον γνωρίζουν ότι οι τεράστιες ποσότητες μικροτσιπ που εισάγει τελευταία η Τουρκία δεν οφείλονται σε δεκαπλάσιασμό της παραγωγής της. Το ίδιο ισχύει ασφαλώς και για τα ανταλλακτικά αεροσκαφών. Οι εξομολογήσεις του τέως υπουργού Εξωτερικών Μάικ Πομπέο έριξαν φως στο τι συνέβαινε στα αμερικανικά κέντρα αποφάσεων σε σχέση με τον Ερντογάν πριν από την Ουκρανία. Είχε συσσωρευθεί πολύς εκνευρισμός από τα όσα συνέβαιναν στη Συρία, αλλά και τις σχέσεις με ακραίες μουσουλμανικές δυνάμεις. Φαίνεται

πως ακόμη και στο Πεντάγωνο, που ήταν παραδοσιακά ο μεγαλύτερος υποστηρικτής της Αγκυρας, είναι πολλοί πια που σπκώνουν τα χέρια ψηλά. Οχι πως η Τουρκία δεν έχει ακόμη απολογητές και συμμάχους. Διαθέτει τέτοιους τόσο στην Ουάσιγκτον όσο και στο Βερολίνο. Απλά ο Ερντογάν τούς δυσκολεύει με τους χειρισμούς του. Κάτι σημαίνει όταν ο παγίως φιλοτουρκικός Economist φτάνει στο σημείο να ασκήσει τόσο σκληρή κριτική στον Τούρκο ηγέτη.

Τι σημαίνουν όλα αυτά για εμάς, εδώ στην Ελλάδα; Οι κυβερνώντες θεωρούν ότι θα περάσουμε μια ήσυχη περίοδο έως το πέρας των ελληνικών και των τουρκικών εκλογών. Υπάρχουν, προφανώς, σχετικές διαβεβαιώσεις από ευρωπαϊκές και αμερικανικές πηγές. Από την άλλη, η Αγκυρα συνεχίζει να κτίζει ένα αφήγημα με δηλώσεις αλλά και αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας της. Εμπειροί αναλυτές αρχίζουν να αναρωτιούνται αν κινήσεις, όπως η δημοσιοποίηση ενός βίντεο κρατικής πολεμικής βιομηχανίας που δείχνει ένα μη επανδρωμένο αεροσκάφος να επιτίθεται σε ελληνικό νησί, είναι κάτι τυχαίο ή αν επιχειρεί να δημιουργήσει αντίστοιχο κλίμα και μέσα στην Τουρκία.

Το βέβαιο είναι ότι μιλάμε για μιαν άλλη Τουρκία, που δεν έχει καμία σχέση με την Τουρκία των Ιμίων ή του 1974. Μια Τουρκία που βρίσκεται σε σαφή αντιδυτική τροχιά και που διακρίνεται από έντονο αντιαμερικανισμό. Και έναν Ερντογάν που βλέπει παντού εχθρούς, αλλά ταυτόχρονα θεωρεί τον εαυτό του ίσο με τον Μπάιντεν, τον Σολτς και τον Πούτιν. Και μια Δύση που σιγά σιγά, και με μεγάλη καθυστέρηση, αρχίζει να αντικρίζει τη νέα πραγματικότητα.

Μεταξύ Αρν και Αφροδίτης

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Η απόφαση του Γερμανού καγκελαρίου Ολαφ Σολτς να δρει τις επιφυλάξεις του και τελικώς να ανακοινώσει την αποστολή στο Κίεβο 14 αρμάτων μάχης τύπου Leopard 2 δεν εξέπληξε. Το Βερολίνο μπορεί να κάνει επίδειξη ισχύος –ενίοτε με τρόπο άτεγκτο– στο πλαίσιο της Ε.Ε. και μόνον. Σπανίως όταν τίθεται θέμα ευθυγράμμισης της Γερμανίας με την πολιτική των ΗΠΑ.

Ενδιαφέρον είναι επίσης ότι για μια φορά ακόμη, ήταν η Βρετανία η χώρα που πρώτη ανταποκρίθηκε στην έκκληση του Κιέβου για παροχή συγχρόνου οπλισμού και απέστειλε ήδη στην Ουκρανία άρματα μάχης τύπου Challenger 2. Ακόμη και στις μέρες μας, το Ηνωμένο Βασίλειο διατηρεί στοιχειά αυτοκρατορικής πολιτικής και συμπεριφοράς στο διεθνές επίπεδο.

Ο εκπρόσωπος του Κρεμλίνου, Ντμίτρι Πεσκοφ, δήλωσε ότι μετά την απόφαση του κ. Σολτς, «το ρολόι της Αποκάλυψης μετακινήθηκε πιο κοντά από ποτέ στα μεσάνυχτα», προβάλλοντας το ενδεχόμενο χρήσεως ακόμη και πυρηνικών πεδίων μάχης στον πόλεμο με την Ουκρανία.

Το αμερικανικό Πεντάγωνο έχει εξετάσει ασφαλώς το θέμα αυτό εμπεριστατωμένα και έχει προσδιορίσει με ακρίβεια τις αντιδράσεις της Ουάσιγκτον σε μια τέτοια εξέλιξη. Όσο για την Ευρώπη, διέρεχεται απλώς περίοδο αναμονής, απροσδιορίστου διάρκειας. Άλλοι κινούν τα νήματα στις οκτιρτές αυτών αντιπαραθέσεων.

Καθόσον αφορά τις σχέσεις Ευρώπης και ΗΠΑ, το θέμα είναι ασφαλώς ιδιαίτερα περίπλοκο. Και έχουν περάσει είκοσι χρόνια από τότε που κάποιες νεωτερικές απόψεις διατυπώθηκαν με τρόπο συ-

στηματικό, από Αμερικανούς αναλυτές διεθνούς στρατηγικής.

«Είναι καιρός να παύσουμε να προσποιούμεθα ότι οι Ευρωπαίοι και οι Αμερικανοί έχουν μια κοινή αντίληψη περί του κόσμου ή ότι ακόμη ζουν στον ίδιο κόσμο», έγραφε το 2003 σε ένα περιεκτικότατο βιβλίο του, περίπου εκατό σελίδων, ο Ρόμπερτ Κάγκαν.

Σε γενικές γραμμές, κατά την άποψη των Αμερικανών νεοφιλελευθέρων –μεταξύ των οποίων ο κ. Κάγκαν θεωρείται ο κορυφαίος θεωρητικός σε θέματα εξωτερικής πολιτικής–, η Ευρώπη έχει απομακρυνθεί από την πολιτική ισχύος και πλέον κινείται σε έναν κόσμο όπου κυριαρχούν οι νόμοι, οι κανόνες, οι διακρατικές διαπραγματεύσεις και η συνεργασία.

Ενώ, αντίθετα, οι ΗΠΑ ασκούν πολιτική ισχύος σε έναν κόσμο όπου οι νόμοι και οι κανόνες είναι αναξιοπίστοι και όπου η πραγματική ασφάλεια, η άμυνα και η παραγωγή της φιλελεύθερης τάξης πραγμάτων εξακολουθούν να εξαρτώνται από την κατοχή και χρήση της στρατηγικής ισχύος. Για αυτόν τον λόγο στα μείζονα στρατηγικά και διεθνή ζητήματα στις μέρες μας «οι Αμερικανοί έρχονται από τον Αρν, ενώ οι Ευρωπαίοι από την Αφροδίτη», γράφει ο κ. Κάγκαν, που είναι παρεμπιπτόντως σύζυγος της κ. Βικτόρια Νούλαντ, υφυπουργού Εξωτερικών στη διοίκηση του προέδρου Μπάιντεν.

Συντηρητικοί επικριτές της πολιτικής του κ. Μπάιντεν υποστηρίζουν ότι η ακολουθούμενη πολιτική του ενδέχεται να καταστώσει τη Ρωσία προκεχωρημένο φυλάκιο της Κίνας στην Ευρώπη. Ίσως είναι καιρός οι ένθερμοι υποστηρικτές του ευρωπαϊκού οράματος να αρχίσουν να διερευνούν το μέλλον της Ε.Ε. στη φάση μιας αμερικανικής κοσμοκρατορίας, που σήμερα προωθεί η Ουάσιγκτον.

Διαβάζω αυτόν τον καιρό τους «Εμπόρους των Εθνών» του Παπαδιαμάντη. Θα μου πείτε, περίμενες να φτάσεις σ’ αυτήν την ηλικία για να το διαβάσεις; Το είχα ξαναδιαβάσει στα νιάτα μου, όμως δεν θυμόμουν τίποτε. Και τώρα που το ξαναβρίσκω είναι σαν να το διαβάζω για πρώτη φορά. Ιστορικό μυθιστόρημα με υπόθεση που διαδραματίζεται στις αρχές του 13ου αιώνα και την επικράτηση της Ενετοκρατίας στα Επτάνησα. Θα μου πείτε επίσης ότι η συγγραφική μεγαλοφυΐα του Παπαδιαμάντη αναδεικνύεται στα μικρά του κείμενα. Όμως και τα μεγάλα του μυθιστορήματα, όπως «Ο έμπορος των Εθνών» και η «Γυφτοπούλα», έχουν τη σημασία τους. Και δεν θα μιλήσω για τη μουσική της φράσης και την αζεπέραστη γοντεία της. Με ενδιαφέρει περισσότερο η συγγραφική πρόθεση, αυτή που προγραμματίζει τη χειρονομία του έργου. Ο Παπαδιαμάντης μπορεί να έψελνε στον Άγιο Ελισσαίο, όμως όταν συμπεριφερόταν ως δημιουργός συνομιλούσε με τον κόσμο της εποχής του. Και η εποχή του έχει αναδείξει σε κυρίαρχη μορφή τέχνης το μυθιστόρημα, την κατεξοχήν ευρωπαϊκή τέχνη. Ο Παπαδιαμάντης από την πρώτη στιγμή συνομιλεί με το ευρωπαϊκό

μυθιστόρημα. Αυτό «ζηλεύει» και από τις τροπές του αντλεί τους δικούς του αφηγηματικούς τρόπους. Και γι’ αυτό δεν είναι παθητικός ηθογράφος του δικού του περιβάλλοντος. Παλεύει να δώσει στον μικρόκοσμο της μικρής κοινότητας την ψυχολογική ευρύτητα που δίνει ο Μπαλζάκ στο Παρίσι του. Το αριστούργημά του, «Η φόνισσα», μετatrέπει το μικρό νησί σε τραγική σκηνή.

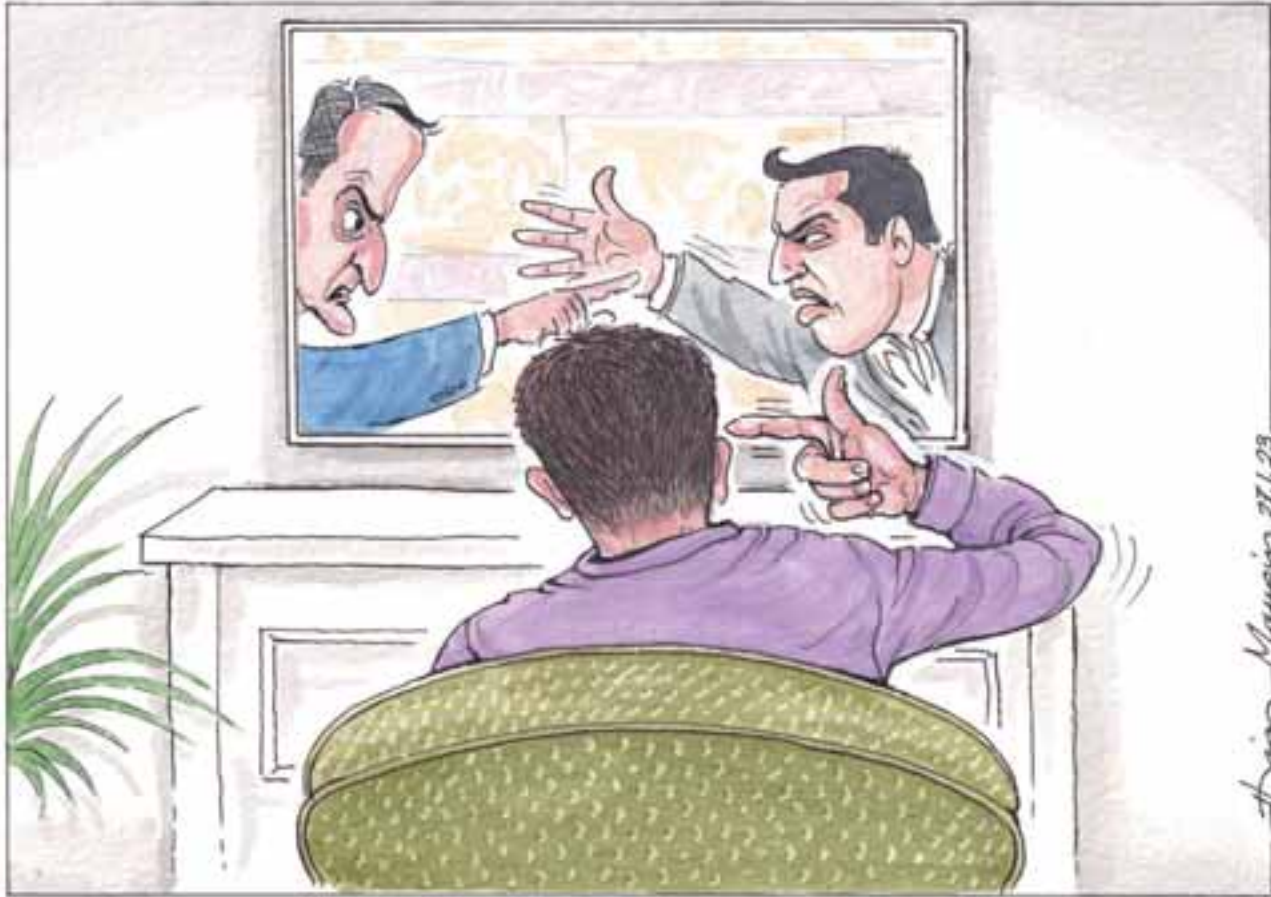
Γιατί να αναφερθώ στον Παπαδιαμάντη σε ένα σημείωμα του τέλους Ιανουαρίου του 2023, ενώ προετοιμαζόμαστε για μια προεκλογική περίοδο που μας έχει κουράσει πριν ακόμη αρχίσει; Ας μη γελοιάστε. Αυτή η κούραση είναι πολύ πιο επικίνδυνη για τη δημοκρατία από τις παρακολουθήσεις ή τις σακούλες με τα πενντάρικα που περιφέρονται από γραφείο σε γραφείο. Και γίνεται ακόμη πιο επικίνδυνη, διότι δεν αφορά μόνον την Ελλάδα. Ολόκληρη η Ευρώπη είναι κουρασμένη από τη δημοκρατία της. Είναι κουρασμένη από τους πολιτικούς της, που και αυτοί με τη σειρά τους είναι κουρασμένοι από τις μακρόσυρτες συνεδριάσεις και τις αργόστροφες αποφάσεις τους. Ποια πολιτική, και ποιοι πολιτικοί μπορούν να εμπνεύσουν σήμερα τις κοινωνίες τους; Ίσως

μόνον οι ακραίοι λαϊκιστές, όμως κι αυτοί προκαλούν σπασμούς σ’ ένα σώμα που έχει βαρεθεί την ίδια του την ανία. Οι εξάρσεις που προκαλούν είναι περιστασιακές και δεν λαμβάνουν υπ’ όψιν το πολιτισμικό υπόβαθρο, αυτό που οδήγησε στην αυτοκριτική τον Μονέ. «Αν ξανάρχιζα την Ευρώπη θα ξεκινούσα απ’ τον πολιτισμό και όχι απ’ την οικονομία».

Επανέρχομαι στον Παπαδιαμάντη. Στη δεκαετία του ογδόντα χρησιμοποιήθηκε ως σημαιοφόρος ενός ελληνισμού που ήταν ξένος προς την Ευρώπη. Η ελληνική «ψυχή» του δεν μπορούσε να εγκλωβιστεί σε κανόνες, που γι’ αυτήν ήταν στενός κορσές. Παραγνώριζοντας ότι ο ίδιος σεβάστηκε αυτούς τους κανόνες για να δημιουργήσει το έργο του. Είναι ο πρώτος που μου ήρθε στο μυαλό όταν άκουσα κάποιους πανεπιστημιακούς να αναρωτιούνται αν «Μένουμε Ευρώπη». Ασχολήθηκα σε προηγούμενο σημειωμά μου με τον πολιτικό αναχρονισμό του προβληματισμού. Και πιστεύω πως ήρθε η ώρα να ασχοληθούμε και με την ουσία του ερωτήματος. Και η ουσία του ερωτήματος είναι οι σχέσεις του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού με τον σύγχρονο ευρωπαϊκό πολιτισμό. Μόλις το Έθνος άνοιξε τα βρεφικά

του ματάκια και αντίκρισε τον κόσμο γύρω του, είπε: «Σ’ αυτούς θέλω να μοιάσω». «Σαν κι αυτούς θέλω να γίνω». Η ένταξή μας στους ευρωπαϊκούς θεσμούς που πέτυχε ο Κωνσταντίνος Καραμανλής τη δεκαετία του εβδομήντα μπορεί να είχε άμεσο οικονομικό ή πολιτικό αντίκρυσμα. Ήταν όμως το αποτέλεσμα γενιών ολόκληρων, που δημιούργησαν και όργωσαν το πολιτισμικό μας υπόβαθρο για να επιτευχθεί. Δεν χρειάζεται να αναφέρω ονόματα και έργα. Ο κατάλογος είναι μακρύς.

Οι ελίτ μας πάσχουν από επαγγελματική διαστροφή. Οι συνταγματολόγοι θεωρούν ότι αρχή και τέλος της κοινωνίας είναι οι θεσμοί, οι οικονομολόγοι η οικονομία και οι πολιτικοί οι εκλογές. Το είχε γράψει ο Αεζλός: «Γιατί οι Εβραίοι άκουσαν τους προφήτες τους κι εμείς οι Έλληνες δεν ακούσαμε τους ποιητές μας;». Η κακεκτική μας εκπαίδευση, υπόδουλη της πολιτικής, φέρει μεγάλο μέρος της ευθύνης. Αν θέλουμε να καταλάβουμε γιατί «Μένουμε Ευρώπη», ας ξαναχρυσουμε απ’ τους ποιητές μας, τους ζωγράφους μας, τους μουσικούς μας, τους πεζογράφους μας. Όπως και η Ευρώπη, αν θέλει να καταλάβει γιατί είναι Ευρώπη, ας στραφεί στο πολιτισμικό της κεφάλαιο.

ΣΚΙΤΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Πραγματικότητα και εντυπώσεις

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Σχολείο, κοινότητα, κοινοβούλιο καθορίζουν τη δημοκρατία – ή την πολιτική ως απάτη.

εξυμνήσει σαν κατόρθωμα, να αυτοπδονίζεται με την αστραφτεράδα της σκέψης του.

Η εικόνα του αντι-ρήτορα ηγέτη, ποια θα μπορούσε να είναι; Μάλλον του ανθρώπου που εκφράζεται με ανεπιτήδευτη προσοχή, προσπαθεί να κυριολεκτεί, να πείθει με τον πραγματισμό και τη λιτότητα των λεγομένων του. Μεταγγίζει με τον λόγο του την άνεση να τον εμπιστευθείς, εμπνέει σιγουριά, τον νιώθεις ειλικρινή, αξιόπιστο, συνετό. Έχει νηφάλια λεκτική ευθυβολία, περισκεψη, σοβαρότητα. Το ρητορικό του «υστέρημα» το αναπληρώνει με την ήρεμη λεκτική ευθυβολία, περισκεψη και σοβαρότητα. Δεν ενθουσιάζει, δεν είναι δημαγωγός, είναι ηγέτης επειδή πείθει.

Από τον αντι-ρήτορα διαφέρει ο απλώς ατάλαντος. Στην εικόνα του ατάλαντου κυριαρχεί η αδεξιότητα, η εγγενής αμηχανία. Είναι φανερά ανασφαλής: Παιρνει πόζες, σφίγγεται, χαμογελάει βεβιασμένα, δαιότητα μπορεί να την εξωράσει ο ταλαντούχος ρήτορας, να την

μπροστά σε ανθρώπους έστω και ελάχιστα ευφυέστερους – άλλα τον ρωτούν και σε άλλα απαντάει. Δεν έχει την ευελιξία να ξεγλιστρήσει, ούτε την αυτοβεβαιότητα να ομολογήσει ότι δεν έχει απάντηση. Θλιβερή φιγούρα ο ατάλαντος, περισσότερο τον λυπάσαι για τις ηγετικές του προνομίες, παρά τον καλοτυχίζει.

Συγκεκριμένες συγκεκριές οδηγούν, κατά καιρούς, στην κεφαλή της ηγεσίας λαών, που πρωταγωνιστούν στον διεθνή στίβο, ανθρώπους με τους οποίους οι ψηφοφόροι να κυριολεκτεί, να πείθει με τον λόγο του την άνεση να τον εμπιστευθείς, εμπνέει σιγουριά, τον νιώθεις ειλικρινή, αξιόπιστο, συνετό. Έχει νηφάλια λεκτική ευθυβολία, περισκεψη, σοβαρότητα. Το ρητορικό του «υστέρημα» το αναπληρώνει με την ήρεμη λεκτική ευθυβολία, περισκεψη και σοβαρότητα. Δεν ενθουσιάζει, δεν είναι δημαγωγός, είναι ηγέτης επειδή πείθει.

Από τον αντι-ρήτορα διαφέρει ο απλώς ατάλαντος. Στην εικόνα του ατάλαντου κυριαρχεί η αδεξιότητα, η εγγενής αμηχανία. Είναι φανερά ανασφαλής: Παιρνει πόζες, σφίγγεται, χαμογελάει βεβιασμένα, υπερποπτικά, δεν μπορεί να συμπεριφερθεί απλά, φυσικά. Τα κάνει

κοινωνική κριτική, εδραιώνει συνθήκες που καθιστούν ανέφελη ή επικίνδυνη την αμφισβήτηση των τα πρώτα φερόντων. Στο καθεστώς της κομματοκρατίας οι διώξεις των αντιφρονούντων είναι εξοντωτικές αλλά νομιμοφανείς, διακριτικές, άσφογα μεθοδευμένες. Οι πολιτικοί στην κομματοκρατία ψευδολογούν, επειδή την ψευδολογία την επιβάλλουν ως αυτονόητη οι σύγχρονοι κανόνες «επικοινωνίας». Και όσο πιο ατάλαντοι οι πολιτικοί τόσο πιο खुδαία η ψευδολογία τους.

Η κοινωνική «συμφιλίωση» με τη μετριότητα, τη μικρόνοια και την «επικοινωνιακή» ψευδολογία υποκρεώνει και δημοσιογράφους εξαιρετικής ευφυΐας και κριτικές οξυδέρκειας να αποφεύγουν καταγγελία ή κλευασμό της πολιτικής ηγεσίας, για να μη δυσαρεστήσουν την «αγορά». Ακόμα και φύλλα με χρόνιο εθισμό στην εξωραϊσμένη ψευδολογία, την έντεχνη λογοκρισία και την αρεθώλυτη προσφορά λιβανωτού στην εξουσία, έχουν πια επιβληθεί στην αγορά ως απαραίτητο «αξεσουάρ» κάθε ημιεργάμματος που θέλει να φιγουράρει σαν «προοδευτικός».

Αυτή η περιπτώσιολογία θα μπορούσε ίσως να φωτίσει το χρόνο κενό «νοήματος» που αδρανοποιεί και αχρηστεύει τη λειτουργία της εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Τα τανκς της υποκρισίας

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Στην πιο κρίσιμη καμπή του πολέμου στην Ουκρανία η σπουδή της Δύσης να συνεχίσει με ισχυρή στρατιωτική βοήθεια προς το Κίεβο περνάει μέσα από την εξίσωση της αποστολής αρμάτων μάχης. Τα τανκς, εξάλλου, σε ένα τερέν επικειρήσεων σαν αυτό της Ουκρανίας, θα μπορούσαν να κάνουν τη διαφορά για μια αντεπίθεση της τελευταίας προκειμένου όχι μόνο να απελευθερώσει μεγαλύτερο αριθμό εδαφών αλλά και να επιταχύνει το τέλος του πολέμου –ενός πολέμου που εξαρχής δεν πήγε καλά για τη Ρωσία.

Και ξαφνικά τα άρματα μάχης Leopard βρίσκονται στο επίκεντρο του διεθνούς ενδιαφέροντος. Όχι μόνο γιατί τα Leo είναι από τα κορυφαία –αν όχι το κορυφαίο εξαγωγικά τα τελευταία χρόνια μέσο άρμα με πωλήσεις σε 21 χώρες– άρματα στον κόσμο αλλά και γιατί το διαθέτουν αρκετοί στρατοί της Ευρώπης προκειμένου να το προσφέρουν στην Ουκρανία. Ενδεικτικά, η Ελλάδα διαθέτει 353 άρματα Leopard II. Η ιστορία φυσικά τείνει να μετατραπεί σε ένα διπλωματικό φιάσκο για την Ευρώπη και τη Δύση, μεταφέροντας μια κόντρα στην καρδιά της ευρωατλαντικής σύνθεσης. Οι ΗΠΑ πάζουν. Τα κράτη της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης επίσης. Το Κίεβο ζητάει εδώ και μήνες το συγκεκριμένο άρμα. Και, ξαφνικά, όλα σκοντάφτουν στο Βερολίνο. Και στην κυβέρνηση του καγκελάριου Σολτς.

Η εμμονή της Γερμανίας να επικαλείται την άδεια τελικού χρήστη για το γερμανικού σχεδιασμού και κατασκευής άρμα μάχης Leopard έρχεται –εν μέσω πολέμου με τη Ρωσία– να μπλοκάρει την αποστολή και να δημιουργήσει τριγμούς εντός Ε.Ε. αλλά και στη σχέση Ε.Ε.-Αμερικής. Υπενθυμίζοντας, εν μέσω σημειολογικά πολέμου με τη Ρωσία, όλο το συγκεκριμένο της γερμανικής τραυματικής εμπειρίας στην Ευρώπη μεταπολεμικά: Τη μείωση του στρατού της και τη σχεδόν θεολογική προσέγγιση της Γερμανίας στο να μην αναπτύσσει στρατεύματα στο εξωτερικό. Τον διαχωρισμό της και την εμπειρία της επανένωσης με ένα μέρος της πρώην ανατολικής Γερμανίας να φέρνει διάφορα κατά καιρούς δεινά σε οικονομία και πολιτική. Τις γερμανικές πολιτικές ελίτ που τα τελευταία χρόνια παρά τη ρωσική επιθετικότητα έβλεπαν στη Μόσχα έναν πολύτιμο εμπορικό κι ενεργειακό εταίρο. Και μια ατολμία που πηγαίνει μέχρι τον πυρήνα της αποτυχίας, διαχρονικά, της Ε.Ε. να αποκτήσει ενιαία εξωτερική και αμυντική πολιτική. Και που έχει και... γερμανικό μερίδιο μεταξύ άλλων.

Φυσικά κανείς δεν μπορεί να παραβλέψει την ιστορική εμπειρία της Γερμανίας από τον Β΄ ΠΠ και τον Ψυχρό Πόλεμο μέχρι την επανένωση και την οικονομική ηγεσία της εντός Ευρωζώνης. Ο ιστορικός αντιγερμανισμός δεν έχει θέση ούτε στη δημόσια συζήτηση αλλά ούτε και στην ανάλυση. Αλλά κανείς δεν μπορεί να μην παραβλέψει και την υποκρισία που υπάρχει στην τρέχουσα συγκυρία. Το Βερολίνο μιλάει για κλιμάκωση του πολέμου με την αποστολή τανκς, επικαλείται το German Weapons Control Act και τον κανονισμό του Wassenaar (του 1996) για τις εξαγωγές και την άδεια τελικού χρήστη, όπως για κάθε κράτος μέλος του ΝΑΤΟ, ως προς τη μεταφορά Leopards από την Πολωνία. Αλλά ξεχνά κάτι: Πως η Τουρκία, ως πελάτης της πιατφόρμας των Leopards, έκανε ουσιαστικά επανεξαγωγή των εν λόγω αρμάτων. Και τα μετέφερε στα Κατεχόμενα. Χωρίς να υποστεί οποιαδήποτε συνέπεια στη σχέση της με τη Γερμανία σε εξοπλιστικό επίπεδο. Και όταν κάποτε ο γράφων ρώτησε την τότε ΥΠΙΑΜ της Γερμανίας για το θέμα, νυν επικεφαλής της Κομισιόν, φορ ντε Λάιεν, εισέπραξε μια απάντηση του τύπου «είναι ζήτημα που αφορά την Τουρκία».

Υποκριτές όμως είναι και οι υποψήφιοι για την προεδρία της ΚΔ. Ο κ. Νεοφύτου και ο κ. Χριστοφίδης μάς μιλάνε για ένταξη στο ΝΑΤΟ ως καταλύτη λύσης του Κυπριακού. Το ΑΚΕΛ, παραδοσιακά, προσλαμβάνει το ΝΑΤΟ με όρους παλαιοκομμουνισμού και ο κ. Χριστοδουλίδης –του φοβερού διπλωματικού φιάσκο με τις κυρώσεις στη Λευκορωσία– μας λέει «ότι δεν διατάζει να τσαλακωθεί» αλλά το ΝΑΤΟ «δεν βλέπει πώς βοηθά». Καλά, κανείς εξ αυτών δεν έχει ένα σκόλιο να κάνει για τα Leopards, σαν αυτά που είναι στην κατεχομένη Κυθρέα, στην Ουκρανία τώρα που το ζητουμε καίει; Το δε κράτος τι κάνει επί τούτου; Το κλείσανε λόγω εκλογών;

Φτηνή πρόταση κάνεις. Μια σοβαρή προσπάθεια όμως, για την επαναφορά ενός σοβαρού ζητήματος, χρειάζεται πολλά παραπάνω.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Επιβάτες περιμένουν στον ανατολικό σιδηροδρομικό σταθμό του Nanning, στην αυτόνομη περιοχή Guangxi Zhuang, της Κίνας. Χιλιάδες εργαζόμενοι επιστρέφουν στις εργασίες τους, μετά από τις διακοπές του Ανοιξιάτικου Φεστιβάλ.

Στο ίδιο έργο θεατές!

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Τα Ηνωμένα Έθνη στις 25 Ιανουαρίου είπαν ότι «υπάρχει στενή συνεργασία και με τις δύο πλευρές, απορρίπτουμε τους ισχυρισμούς περί μεροληπτικής στάσης, είναι αβάσιμοι και λανθασμένοι». Αφορμή για το πιο πάνω ασυνήθιστο tweet, η είδηση, που υπογράφει ο αρθρογράφος και τέως διευθυντής της «Γενί Ντουζέν», Τζενκ Μουτλούγιακαλί ότι «ο επικεφαλής της ΟΥΝΦΙΚΠ, Κόλιν Στιούαρτ, ανέφερε στη Νέα Υόρκη πως «το βόρειο τμήμα της Κύπρου έχει τώρα ενσωματωθεί οικονομικά και πολιτικά με την Τουρκία. Η ε/κ ηγεσία είναι αυτή που πρέπει να κινητοποιηθεί για να αλλάξει αυτή την κατάσταση».

Όμως, μόνο διαμαρτύρονται, καταδικάζουν, κατηγορούν». Ο ΟΗΕ με ακρίβεια αποτυπώνει την κατάσταση της ε/κ ηγεσίας: «Διαμαρτύρεται, καταδικάζει, κατηγορεί». Βέβαια, δεν χρειαζόμαστε κανέναν Στιούαρτ να μας το πει. Κάθε μέρα και κάθε βράδυ είμαστε στο ίδιο έργο θεατές-Αναστασιάνης, ΚΕ και Κασουλίδης. Ακόμα και για ένα γήπεδο προπόνησης στη νεκρή ζώνη διαμαρτυρίες για να μη βλέπει η κοινή γνώμη τα χάλια αυτής της πολιτικής. Ποτέ δεν έχει ακουστεί στην ε/κ κοινή γνώμη η φράση «ας ακούσουμε κάποιον άλλο έξω από τον ομφαλό της γης, ίσως, κάτι χρήσιμο μάς λέει». Ο Κ. Στιούαρτ υποστήριξε πως «λέγεται συχνά σε εμένα ότι υποστηρίζω την τουρκική πλευρά, όμως κάνω μια αντικειμενική αξιολόγηση». Είναι η γνωστή συνταγή. Δεν είναι αντικειμενικός, άρα ως αν-θέλληνας, είναι φιλότουρκος! Να γιατί οι 35 απεσταλμένοι του ΟΗΕ έφυγαν από το νησί συνοδευόμενοι από διά-

φορα επίθετα και κανένας δεν είπε κάτι καλό για την ε/κ ηγεσία εδώ και πολλά χρόνια. Παράδειγμα ο Αϊντε έφυγε επαίνωντας τον Ακιντζί. Η κοινότητα που υφίσταται τις συνέπειες της εισβολής, με τους χειρισμούς της ηγεσίας της κατάφερε να χάσει συμμάχους, αλληλεγγύη, και, κυρίως, το ηθικό της πλεονέκτημα!

Μέσα σε αυτό το κλίμα ο υποψήφιος Αβ. Νεοφύτου δήλωσε στον Κορμακίτη ότι «θα είμαι μόνο τότε ευτυχής, όταν ξανάρθω με ελεύθερη Κύπρο» 22 Ιανουαρίου. Ο δε υποψήφιος Ν. Χριστοδουλίδης έγραψε ότι η «επανεναρξη των διαπραγματεύσεων για την επίλυση του Κυπριακού στη συμφωνημένη βάση λύσης», 8 Ιανουαρίου. Ο επίσης υποψήφιος Α. Μαυρογιάννης στήριξε «λύση ΔΔΟ, κατάργηση των εγγυήσεων και αποχώρηση όλων των κατοχικών στρατευμάτων», 20 Ιανουαρίου.

Όλα όσα αναφέρονται πιο πάνω από τους τρεις υποψήφιους ως μελλοντικοί στόχοι, ήταν πάνω στο τραπέζι με εισήγηση του γ.γ. του ΟΗΕ στις 30 Ιουνίου 2017.

Αυτούσια τα κείμενα και ο καθένας/μια, μπορεί να κρίνει:

Έκθεση γ.γ. για το Κυπριακό, 28/9/17: «Στις 30 Ιουνίου, παρουσίασα στα μέρη ένα πλαίσιο για την ταυτόχρονη επίλυση έξι μεγάλων εκκρεμούντων ζητημάτων που θα οδηγούσε σε μια συνολική διευθέτηση (εδαφικό, πολιτική ισότητα, περιουσιακό, ισοδυναμική μεταχείριση, ασφάλεια και εγγυήσεις). Τα μέρη έφτασαν κοντά στο να καταλήξουν σε στρατηγική κατανόηση για μια συνολική διευθέτηση. Συνεπώς, πιστεύω ακράδαντα ότι στο Κραν Μοντανά χάθηκε μια ιστορική ευκαιρία».

Ο Έοπεν Μπαρθ Αϊντε, 22/7/17:

«Από τις διάφορες διμερείς επαφές είδαμε τη δυνατότητα να φτάσουμε σε ένα συνολικό πακέτο με πολλά στοιχεία σε αυτό, ένα από τα οποία θα ήταν το τέλος των εγγυήσεων».

Πώς θα προχωρούσε μια ενδεχόμενη συμφωνία; Λέει ο Αϊντε, 22/7/17:

«Όλα τα μέρη είχαν ορισμένες γραπτές προτάσεις, αλλά υπήρχαν και ορισμένα πράγματα που είπαν στον γ.γ. Δεν είναι κάθε τι βασισμένο σε έγγραφες τοποθετήσεις. Ο γ.γ. δοκίμαζε τα όρια του καθενός από τους συμμετέχοντες. Είπε, θέλω να ακούσω τι θέλεις, θέλω να μάθω ποια είναι η κόκκινη γραμμή σου και θέλω να κατανοήσω πού είναι η ευελιξία σου».

Πώς τελείωσε η διάσκεψη; Ξανά ο Αϊντε: «Το κλίμα, ο τόνος, ο τρόπος που μιλούσαν οι άνθρωποι ο ένας για τον άλλο και μεταξύ τους, δεν ταιριάζει σε ανθρώπους που επρόκειτο να ενώσουν την πατρίδα τους. Ύστερα ο γ.γ. είπε ότι μετά από όσα που άκουσε κατά τη διάρκεια του δείπνου, δεν βλέπει καμία προοπτική συνέχισης της διάσκεψης. Ρώτησε τους συμμετέχοντες αν συμφωνούσαν και συμφώνησαν».

Ο γ.γ. στις 28/9/17 για το ίδιο θέμα: «Τα μέρη συμφώνησαν με το συμπέρασμά μου ότι η Διάσκεψη πρέπει να κλείσει».

Το κορυφαίο, επόμενο σημείο: Ο Μ. Ακιντζί δήλωσε στις 2/5/18 πως «αν η ε/κ πλευρά αποδεχτεί το Πλαίσιο Γκουτέρες, αυτό θα ανακρινόταν ως στρατηγική συμφωνία». Ο Ν. Αναστασιάνης απάντησε την ίδια μέρα πως «εάν ο κ. Ακιντζί αποδέχεται το Πλαίσιο Γκουτέρες όπως αυτό διαμορφώθηκε οριστικά στις 4 Ιουλίου 2017, αυτό αποτελεί θετική εξέλιξη». Ύστερα η δήλωση Γκουτέρες στο Βερολίνο: «Οι δύο ηγέτες επιβεβαίωσαν

τη δέσμευσή τους στο πλαίσιο των Έξι Σημείων που παρουσίασε ο γ.γ. του ΟΗΕ στις 30 Ιουνίου 2017», 25/11/2019.

Τα γραπτά μιλούν! Τώρα οι τρεις πιο πάνω υποψήφιοι ζητούν αυτά που ήταν εκεί μπροστά τους, πάνω στο τραπέζι, αλλά οι ίδιοι κοιτούσαν σιωπηλοί το αφεντικό και ακολουθούσαν τη γραμμή του! Το ίδιο αφεντικό σε χαιρετισμό του στα αποκαλυπτήρια γλυπτού για αθλητές του ΓΣΕ (22/1), δήλωσε ότι «το μόνο πικρό που θα έχω να μεταφέρω είναι την αδυναμία, ως αποτέλεσμα της τουρκικής αδιαλλαξίας, να επιτύχουμε μια αποδεκτή λύση, μια λύση που θα μας απάλλαζε από τις αναχρονιστικές εγγυήσεις, τα επεμβατικά δικαιώματα, την παρουσία του κατοχικού στρατού». Όλα όσα υποκριτικά ζητάει ο Ν. Αναστασιάνης τώρα, τα περιελάμβανε το Πλαίσιο Γκουτέρες! Όπως στο σημείο 1, με τον τερματισμό των επεμβατικών δικαιωμάτων. Όπως στο σημείο 2, με την αποχώρηση τουρκικών στρατευμάτων-μείωση σε 950, 650 όπως προνοεί το σύνταγμα του 1960. Συνάντηση με πρωθυπουργούς, Ελλάδας, Τουρκίας, Μ. Βρετανίας για καθορισμό ρήτρας τερματισμού ή και ρήτρας αναθεώρησης για τους 950, 650 για ΕΛΔΥΚ-ΤΟΥΡΔΥΚ. Στον ίδιο χαιρετισμό του ανέφερε πως «οι αναθεωρητικοί στόχοι της Τουρκίας, με την ανοχή και της διεθνούς κοινότητας, δεν απέτρεψαν την ανατροπή των όσων καταγράφονται στο έδαφος». Έτσι βρέθηκε ο ένοχος, είναι η διεθνής κοινότητα, να την καταδικάσουμε και αγέρωχοι να πάμε στην επόμενη οπισθοδρόμηση!

www.larkoslarkou.org.cy

Γιατί δεν ψήφισαν

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Στη Λευκωσία αυτό μπορεί να μοιάζει αδιανόητο, αλλά οι δημοσιογράφοι που θέλουν να πληροφορηθούν για τις επικείμενες κυπριακές προεδρικές εκλογές, επίσημα και ανεπίσημα, έχουν ένα ερώτημα: υπάρχει περίπτωση να αλλάξει η στάση της Κύπρου όσον αφορά την απάντηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και να έχουμε «ακόμα έναν Ορμπάν;»

Η άγνοια με την οποία προσεγγίζεται η κυπριακή πολιτική από εκπροσώπους των ΜΜΕ από άλλες χώρες της Ευρώπης δεν είναι μόνο απότοκο της κατάρας της μικρής χώρας – είναι και υπενθύμιση του ποια εικόνα έχει δημιουργήσει η χώρα μας στις Βρυξέλλες.

Η εικόνα αυτή δείχνει μια χώρα που επιμένει να τοποθετείται σε μόνο ένα θέμα ακόμα και όταν βρίσκεται εκτός θέματος, και η οποία θεωρεί τα δικά της ειδικά συμφέροντα όχι μόνο ανώτερα των ειδικών συμφερόντων μεγαλύτερων χωρών αλλά ανώτερα και των γενικότερων συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κάποτε, ανώτερα και των ιδίων της των αξιών ως χώρα που ήταν θύμα εισβολής και παραμένει δέκτης επιβολής από μια μεγαλύτερη γειτονική χώρα.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως αν σήμερα συμπλέουμε –παρά τους αρχικούς αστερίσκους και δηλώσεις λύπης– με την κοινή ευρωπαϊκή γραμμή (και της κοινής ηθικής, δεδομένης της ιστορικής μας εμπειρίας), η αβανιά και η τάτσα δεν ξε-

πλένεται από τη μια ημέρα στην άλλη. Αυτήν την τάτσα θα πρέπει να έχουν υπόψη τους και οι έξι ευρωβουλευτές μας, όταν αποφασίζουν πώς θα ψηφίσουν, αν θα ψηφίσουν, και πώς θα τοποθετηθούν σε διάφορα σημαντικά ζητήματα, είτε στην αίθουσα της Ολομέλειας είτε έξω από αυτήν. Όχι γιατί η ψήφος της κυπριακής ομάδας στο Στρασβούργο θα φέρει την πλάστιγγα, αλλά επειδή βρίσκονται στην κατάλληλη θέση και στον κατάλληλο χρόνο για να στείλουν σημαντικά μηνύματα για τη χώρα στην Ε.Ε., αλλά και για τον ίδιο τον χαρακτήρα της χώρας μας στο εξωτερικό.

Πέντε από τους έξι ευρωβουλευτές της Κύπρου δεν ψήφισαν την Πέμπτη 19 Ιανουαρίου για το (μη δεσμευτικό) ψήφισμα με το

οποίο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζητάει τη δημιουργία διεθνούς δικαστηρίου για την εισβολή κατά της Ουκρανίας. Μεταξύ των 472 ψήφων υπέρ, η μόνη κυπριακή ψήφος ήταν αυτή του ευρωβουλευτή Κώστα Μαυρίδη (Σοσιαλδημοκράτες, ΔΗΚΟ).

Αναπόφευκτα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αλλά και στα ΜΜΕ ξεκίνησαν τα σχόλια, αναλόγως ερμηνείας, συμπαθειών και αποψεων, για το γιατί και πώς δεν ψήφισαν οι άλλοι πέντε. Όμως για να κάνουμε ερμηνείες χρειάζεται πρώτα να εξακριβώσουμε με συγκεκριμένο τρόπο τα δεδομένα, για να ξέρουμε τι είδους παράλειψη επικρίνουμε. Πολιτική, ηθική ή οργανωτική;

Στην πράξη όσοι δεν βρίσκονταν εκεί είχαν πολύ συγκεκριμένα θέ-

ματα, από προσωπικά ζητήματα έως... μεταφορικά (καθώς πολλοί ευρωβουλευτές έτρεξαν να αναχωρήσουν γρήγορα για να προλάβουν πτήση λόγω των απεργιών εκείνης της ημέρας στη Γαλλία, όπου βρίσκεται το Στρασβούργο).

Αυτό βεβαίως δεν απαλλάσσει τους ευρωβουλευτές από την ευθύνη να γνωρίζουν ποια είναι τα πιο σημαντικά θέματα και να ενεργούν προληπτικά ώστε να μη δημιουργούνται εσφαλμένες εντυπώσεις. Δεδομένου πως ο κ. Μαυρίδης, για τον ένα ή για τον άλλο λόγο, μπορούσε να παραμείνει και να ψηφίσει, δεν θα μπορούσαν οι ευρωβουλευτές να ξεκαθαρίσουν σε μια κοινή ανακοίνωση πως για λόγους ανωτέρας βίας μόνο ο ένας μπόρεσε να δώσει το «παρόν» του, αλλά πως η θέση και των έξι είναι

ξεκάθαρα η τάση (υπέρ ή κατά, ελπίζω υπέρ όλων);

Μπορεί η ομάδα των Κύπριων ευρωβουλευτών να μην είναι αρκετά μεγάλη ώστε η απουσία της να χαλάει τις ισορροπίες, όμως ακριβώς αυτό το μικρό μέγεθος δίνει τη δυνατότητα της προσωπικής επαφής και του συντονισμού σε έκτακτες περιστάσεις, όπως αυτήν.

Όποιος θέλει να επικρίνει την Κύπρο στο εξωτερικό δεν θα μπει στον κόπο να αντιληφθεί τα δεδομένα της στιγμής – το πιο πιθανόν είναι πως θα κρίνει στη βάση της προκατάληψης πως η Κύπρος είναι ακόμα και τώρα ένας ρωσικός δορυφόρος. Ας μη το κάνουμε πια τόσο εύκολο.

ykakouris@gmail.com

Ακροβασίες με το Σύνταγμα

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Τροποποίηση του Συντάγματος «διά πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν». Πολιτικοί και πολιτικάντηδες ρίχνουν ακρίτως στην αρένα των πολιτικών συζητήσεων, κάθε λίγο και λιγάκι, την πρόταση για τροποποίηση του Συντάγματος, ακόμη και για τα θεμελιώδη άρθρα, τα οποία δεν αλλάζουν και αποτελούν τους πυλώνες του πολιτικού συστήματος. Κατάντησε η τροποποίηση του Συντάγματος το άλλοθι για τη διαιώνιση των μεγάλων προβλημάτων. Η αδυναμία συμβιβασμών, η πολιτική ατομία, ή ακόμη και ανομολόγητα συμφέροντα, αντικαθιστούν την κοινή λογική στην αντιμετώπιση προβλημάτων. Το τελευταίο διάστημα, ελέω προεκλογικών υποσχέσεων, ήλθε πολλές φορές στο προσκήνιο η ιδέα για συνταγματικές αλλαγές, ως μια μορφή «τάφου του Αγίου Νεοφύτου», η οποία χωρεί όλους και όλα. Οι λεκτικές ακροβασίες με το Σύνταγμα στα τηλεοπτικά «μπαλκόνια», όπως αναφέρουν σοβαροί συνταγματολόγοι, ανοίγουν τον ασκό του Αιόλου για πολιτειακές εκτροπές. Στις Ηνωμένες Πολιτείες το Σύνταγμα σπρίχθηκε στο αίμα ενός αιμοβόρου εμφυλίου πολέμου.

Οι σοφοί της εποχής άφησαν ένα φαινομενικά κενό, στις περιπτώσεις ασυμφωνίας μεταξύ Κογκρέσου και Βουλής των Αντιπροσώπων. Ο στόχος δεν ήταν άλλος από τον «εξανакκασμό» των δύο σωμάτων να προβαίνουν σε εκατέρωθεν συμβιβασμούς, ώστε να βρίσκειται η χρυσή τομή και να επιλύονται οι διαφορές. Το κυπριακό Σύνταγμα, όπως λένε συνταγματολόγοι, αντέγραψε τη φιλοσοφία του αμερικανικού συντάγματος. Η ισορροπία δυνάμεων θεσμοθετήθηκε μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων και τέθηκαν ρυθμίσεις, ώστε να αναγκάζονται σε συνεργασία οι δύο κοινότητες. Ωστόσο, οι σοφοί της εποχής φαίνεται ότι δεν υπολόγισαν ότι τα πάθη και το αίμα, κατά τη διάρκεια του αγώνα της ΕΟΚΑ 1955-59 και η ανωριμότητα των πολιτικών της εποχής, θα μπορούσαν να ανατρέψουν ένα Σύνταγμα, το οποίο θεωρητικά ήταν «τέλειο» για μια νεοσύστατη πολιτεία. Κατά καιρούς, λέγεται η απλή δικαιολογία, ότι το Σύνταγμα ήταν «δάκτυλος» των Βρετανών για να διαλυθεί η Κυπριακή Δημοκρατία και να χωριστεί στα δύο το νησί. Ακόμη και αν ήταν έτσι, για όλα φταίει το «ξερό μας το κεφάλι». «Τα πάντα ρει» κατά τον Ηράκλειτο, τα πάντα αλλάζουν. Τα Συντάγματα είναι ανθρώπινα κατασκευάσματα, τα οποία πρέπει αλλάζουν, όταν διαφοροποιούνται οι κοινωνικές συνθήκες. Ωστόσο, οι αρχές και τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν πρέπει ποτέ να τοποθετούνται στο κρεβάτι του Προκρούστη. Κάθε βιασμός της φύσης, κάθε βιασμός της λογικής, οδηγεί σε τραγικά αποτελέσματα. Από την εποχή του μακαρίτη Δημήτρη Χριστόφια, μέχρι και σήμερα

ακούγεται η φράση «κυβερνώσα Βουλή» ως ένα αντίδοτο στις «αυτοκρατορικές» εξουσίες του εκάστοτε Προέδρου της Δημοκρατίας, ο οποίος από το 1963 μέχρι και σήμερα δεν έχει να δώσει λόγο σε κανένα, μετά την αποχώρηση των Τουρκοκυπρίων. Δηλαδή η βασική αρχή κάθε πολιτεύματος, ότι όλοι ελέγχονται, στην περίπτωση της Κύπρου, κάπου ανατρέπεται λόγω του δικαίου της ανάγκης, το οποίο κατάντησε μονιμότερο του προσωρινού.

Οι εραστές της αλλαγής του Συντάγματος ορέγονται τη μετατροπή της Προεδρικής Δημοκρατίας, σε Κοινοβουλευτική Δημοκρατία, στην οποία ο Πρόεδρος θα εκλέγεται και θα ελέγχεται στους διορισμούς αξιωματούκων από τη Βουλή. Σήμερα η Βουλή ουσιαστικά ελέγχει μόνο τις οικονομικές δραστηριότητες της κυβέρνησης, χωρίς να μπορεί να αυξήσει ούτε και κατά ένα σεντ τις δαπάνες του κράτους. Μπορεί όμως να αποκόψει δαπάνες. Το κοινοβούλιο, με αμφιλεγόμενους νόμους, σύμφωνα με έγκυρους νομικούς, εγκρίνει και τροποποιεί σχέδια εργασίας και κανονισμούς, παρεμβαίνοντας εμμέσως πλην σαφώς στην εκτελεστική εξουσία. Γι' αυτό και εμπεριστατωμένες εκθέσεις της πανίσχυρης Επιτροπής Ελέγχου – οιονεί δικαστικών αποφάσεων – καταλήγουν συνήθως σε σκονισμένα συρτάρια και ξεχνιούνται. Σε ορισμένες περιπτώσεις, συνεργούντων και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, οι «ένοχοι» οδηγούνται ενώπιον της Δικαιοσύνης ή τουλάχιστον «διαπομπεύονται» δημοσίως.

Καλό είναι να γίνονται δημόσιες συζητήσεις για το Σύνταγμα, αλλά θα πρέπει να διεξάγονται με σοβαρότητα και όχι από τα τηλεοπτικά παράθυρα. Υπάρχουν τεράστιοι κίνδυνοι, οι οποίοι δεν πρέπει να παραγνωρίζονται. Οποιαδήποτε βεβιασμένη αλλαγή μπορεί να οδηγήσει σε τραγικά αποτελέσματα. Στην Ελλάδα θα έχουμε σε λίγους μήνες εκλογές, όχι για να αναδειχθεί νέα κυβέρνηση, αλλά για να επικυρωθεί η τροποποίηση του Συντάγματος, να αλλάξει η νομοθεσία για την απλή αναλογική και να γίνουν και πάλι εκλογές. Στο παρελθόν ανάλογες απανωτές εκλογές οδήγησαν στην οικονομική κατάρρευση της χώρας. Στην Ιταλία κάθε λίγο και λιγάκι διεξάγονται εκλογές, αφού το Σύνταγμα, αλλάζει όπως τους νόμους. Στην Κύπρο κάθε φορά που διεξάγονται εκλογές αδειάζουν τα ταμεία και γεμίζουν οι καρέκλες του Δημοσίου. Φανταστείτε τι θα συμβεί, αν θεσμοθετηθεί το κοινοβουλευτικό σύστημα, με τα πολλά κόμματα τα οποία δραστηριοποιούνται στο νησί. Θα οδηγηθούμε σε ένα αλαλούμ και το νησί θα βυθιστεί σύντομα ξανά στην οικονομική εξαθλίωση.

kaparispan@yahoo.gr

Έργα σήμερα, αποτελέσματα αύριο

Του ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΡΟΥΣΟΥ

Τα τελευταία χρόνια σε ό,τι αφορά το υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων έχουν δρομολογηθεί έργα, έχουν παρθεί αποφάσεις και έχουν αναληφθεί πρωτοβουλίες που θα επηρεάσουν με θετικό τρόπο την καθημερινότητα όλων μας. Οι θετικές συνέπειες μπορεί να μην είναι άμεσα ορατές αλλά θα ξεκινήσουμε να απολαμβάνουμε καρπούς μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Αυτό προφανώς και δεν μας εμπόδιζε από το να περάσουμε από τα λόγια στα έργα αλλά και να αναλάβουμε το πολιτικό κόστος λόγω της ταλαιπωρίας που υφίστανται οι πολίτες εξαιτίας των κατασκευαστικών έργων. Η ταλαιπωρία θα φύγει, τα έργα όμως θα μείνουν! Δεν ήταν προτεραιότητά μας να προχωράμε σε κινήσεις εντυπωσιασμού και σε επικοινωνιακά τεχνάσματα με πρόσκαιρη δημοσιότητα αλλά να αναβαθμίσουμε την ποιότητα της ζωής των Κυπρίων σε βάθος χρόνου. Το αν το πετύχαμε, είναι και θα είναι μετρήσιμο.

Η επαρκής συνδεσιμότητα ήταν η φιλοσοφία γύρω από την οποία χτίσαμε στρατηγική και πορευθήκαμε. Σημαντικά οδικά δίκτυα – απαίτηση τοπικών αρχών και φορέων που ήταν για χρόνια «στον πάγο» είναι τώρα υπό κατασκευή. Η ολοκλήρωση και παράδοσή τους θα κάνει την διαφορά. Με την υπογραφή προ ολίγων ημερών και του αυτοκινητόδρομου Παλαιχωρίου – Λευκωσίας ολοκληρώνεται μια προσπάθεια των τελευταίων ετών, μέσα από την οποία κατορθώ-

σαμε να έχουμε σήμερα υπό κατασκευή όλους τους κομβικούς και πολυαναμενόμενους αυτοκινητόδρομους που θα συνδέσουν τις απομακρυσμένες και ορεινές περιοχές με τα αστικά κέντρα και τα αεροδρόμιά μας με όλα τα συνεπακόλουθα οφέλη.

Στα επόμενα χρόνια τόσο η ορεινή Λεμεσού (με τον αυτοκινητόδρομο Λεμεσού – Σαϊτίττα και το νέο οδικό δίκτυο 18 χλμ. Γερμασόγειας – Αρακαπιά), όσο και η ορεινή Λευκωσία (με τους αυτοκινητόδρομους Παλαιχωρίου – Λευκωσίας και Αστρομερίτη – Ευρύχου σε συνδυασμό με τον περιμετρικό της Λευκωσίας) θα βιώσουν σημαντικές αλλαγές. Το ίδιο και η επαρχία της Πάφου με τον αυτοκινητόδρομο Πόλης – Πάφου. Σε όλες τις περιπτώσεις θα μειωθούν οι χρόνοι διαδρομής, θα ενισχυθεί η οδική ασφάλεια και θα βελτιωθεί η προσβασιμότητα. Συνεπακόλουθα, θα δούμε νέους να προτιμούν να διαμένουν στις ορεινές περιοχές, θα καταπολεμηθεί η αστυφιλία και θα έρθει ανάπτυξη, πρόοδος και τουρισμός σε αυτές τις περιοχές.

Τη διαφορά θα κάνει και η αναβάθμιση του οδικού δικτύου Λάρνακας – Δεκέλειας, το οποίο σε συνδυασμό με τη μετακίνηση των εγκαταστάσεων πετρελαιοειδών θα δημιουργήσει συνθήκες ανάπτυξης όλου του παραλιακού μετώπου. Στην ελεύθερη Αιμώχωστο δε, με την ολοκλήρωση της αναβάθμισης του δρόμου Δερύνειας – Σωτήρας, θα βελτιωθεί η καθημερινότητα χιλιάδων πολιτών. Πολλές φορές

βρεθήκαμε, και το Υπουργείο και προσωπικά, στο στόχαστρο για το κυκλοφοριακό ιδίως στην πρωτεύουσα. Τα επόμενα χρόνια, όμως, θα βιώσουμε απόμειωση του φαινομένου αφού είναι προς υλοποίηση αριθμός έργων και πρωτοβουλιών. Υπήρξαμε και τολμηροί για τα κυπριακά δεδομένα, εφαρμόζοντας λόγω κάρη πιλοτικά από το 2022 την υπηρεσία μεταφοράς μαθητών Δημοτικού στα σχολεία με τη μέθοδο door 2 door. Με την επέκτασή της χιλιάδες γονείς και παιδιά θα επωφεληθούν.

Η κατασκευή του Περιμετρικού, του οποίου η πρώτη φάση θα παραδοθεί περί τα τέλη του 2023 θα μειώσει τα οχήματα στην είσοδο της Λευκωσίας κατά 25%, περαιτέρω βελτίωση θα δούμε και με την παράδοση της Ιπποκράτους – Αργυρουπόλεως (η οποία επίσης είναι υπό κατασκευή), ενώ ο ανισόπεδος κόμβος στη Σταυρού και η Αλεξανδρουπόλεως (έργα προς προκήρυξη) θα αποσυμφορήσουν το κέντρο του Στροβόλου κατά 70%.

Αργώς θα έρθει και η τεχνολογία με την εγκατάσταση εξυπνων φωτών τροχαίας, σε 125 σημεία σε Λεμεσό και Λευκωσία, με τη μείωση καθυστέρησης να υπολογίζεται από 10% μέχρι 35%. Σε δύο χρόνια αναμένεται να τεθούν σε λειτουργία 125 ψηφιακοί τροχονόμοι, με τεχνική νοημοσύνη θα αναλύουν τα στοιχεία και θα διαχειρίζονται έξυπνα την τροχαία κίνηση. Η προσφορά θα ανακοινωθεί τις επόμενες μέρες και έτσι ακόμα μια τομή της οποίας τα οφέλη θα ενσωματω-

θούν στην καθημερινότητά μας, μπαίνει σε πορεία υλοποίησης.

Η πόλη της Λάρνακας και η τροχιά ανάπτυξης στην οποία έχει εισέλθει αποδεικνύει ότι η έγνοια μας δεν ήταν να κόβουμε κορδέλες χωρίς αντίκρισμα. Η ανάπτυξη πλέον σε λιμάνι και μαρίνα, η μεγαλύτερη στην Κύπρο αυτή τη στιγμή, με 1,2 δισ. ευρώ θα αναβαθμίσει και θα βελτιώσει την πόλη, η οποία πλέον για σκοπούς συγκρηματοδότησης έχει χαρακτηριστεί ως αστικό κέντρο στα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών. Υπολογίζεται ότι θα δημιουργηθούν 4000 νέες θέσεις εργασίας και 120 εκατ. ευρώ συνεισφορά σε επίσημη βάση στην οικονομία, αύξηση των τουριστικών αφίξεων αλλά και συνθήκες ανταγωνισμού με το λιμάνι Λεμεσού.

Άφρησα για το τέλος, το νέο Κυπριακό Μουσείο στη Λευκωσία. Είμαστε ιδιαίτερα περήφανοι για την τεράστια επένδυση κατασκευής του νέου Κυπριακού Μουσείου στη Λευκωσία, μας συγκινεί το ότι αποτελούμε κομμάτι του μεγαλύτερου έργου πολιτισμού στη χώρα μας που αναμένεται να καταστεί σημείο αναφοράς στον ευρωπαϊκό χάρτη.

Το είπα και στον πρόσφατο απολογισμό της θητείας μου, το επαναλαμβάνω και εδώ με σεμνότητα: δημιουργήσαμε παρακαταθήκη για ένα καλύτερο αύριο και δικαιούμαστε να νιώθουμε περήφανοι γι' αυτό.

Ο κ. Πάννης Καρούσος είναι Υπουργός Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Η εκπαίδευση ως σύστημα μετάδοσης γνώσεων και ως κριτική σκέψη

Στην αρχή του έβδομου βιβλίου της «Πολιτείας», ο Πλάτων, προκειμένου να μιλήσει για την παιδεία ή την έλλειψή της στις ανθρώπινες κοινωνίες, αφηγείται μια παράξενη σκηνή που διαδραματίζεται σε υπόγειο σπηλιά. Μας μεταφέρει σε ένα είδος αρχαϊκού υπόγειου θεάτρου σκιών, όπου οι θεατές είναι αλυσοδεμένοι σε πασσάλους έτσι ώστε να μην βλέπουν ο ένας τον άλλο ούτε όμως και τους μαριονετίστες πίσω τους. Στην ουσία βλέπουν μόνο τις σκιές που προβάλλονται μπροστά τους και ακούν τους ήχους και τις φωνές των χειριστών των μαριονετιών, νομίζοντας ότι είναι οι ήχοι και οι φωνές των σκιών.

Οι φυλακισμένοι είναι σε αυτή την κατάσταση όλα τους τη ζωή. Καθώς δεν έχουν γνωρίσει άλλη πραγματικότητα, πιστεύουν ότι οι σκιές είναι πραγματικά όντα και ότι η πραγματικότητα στο σύνολό της είναι το θέατρο σκιών που τους υποδεικνύουν οι αισθήσεις τους

και διαμορφώνουν αρχαϊκοί κατασκευασμοί. Αυτή η κατάσταση συμβολίζει την απαιδευσία. Πρόκειται για ένα τυπικό κοινωνικό σύστημα μετάδοσης παραδεδομένων γνώσεων. Ποιοι είναι όμως αυτοί οι παράξενοι χειριστές μαριονετών;

Ο Πλάτων μας το λέει σε όλο του το έργο. Ρήτορες, σοφιστές, ποιητές, και όλοι όσοι άκριτα παρουσάζουν θέσεις για τον άνθρωπο, την κοινωνία και την πολιτική, είναι αυτοί που κρατούν τους πολίτες δέσμιοις στην άγνοια των σκιών. Δεν είναι τυχαίο που ο Πλάτων στο δέκατο βιβλίο της «Πολιτείας» εξορίζει τον Όμηρο και τους ποιητές από την ιδεατή πολιτεία του. Ο Αθηναίος φιλόσοφος παραδέχεται πως ο Όμηρος και ο Ηοίδος είναι οι παιδαγωγοί της Ελλάδος, γιατί τα κείμενά τους μεταδίδουν «ιερή» γνώση και θρησκευτικές δοξασίες.

Με τον τρόπο αυτό παράγουν τα πρότυπα και δημιουργούν τις κοινές αξίες, επηρεάζοντας τις κοινωνικές συμπεριφορές, οι οποίες

και αντανakλώνται στα πολιτικά συστήματα και στους νόμους της πόλης. Αν αυτό το σύστημα σκιών αφηνύονται στη μοίρα του, δεν θα μπορούσε να επέλθει κοινωνική αλλαγή ή κοινωνική πρόοδος. Δεν θα μπορούσε να υπάρξει ανάπτυξη των επιστημών ούτε να δημιουργηθεί τεχνολογία ικανή να βελτιώσει τις ανθρώπινες συνθήκες ζωής. Δεν θα υπήρχε ο κόσμος όπως τον γνωρίζουμε σήμερα. Στη θέση του θα υπήρχαν μόνο φυλές που για χιλιάδες χρόνια θα ζούσαν σύμφωνα με τα προγονικά τους ήθη και έθιμα.

Κάθε κοινωνία από την πλέον αρχαϊκή έως την πλέον μοντέρνα αναπτύσσει τέτοια συστήματα μετάδοσης γνώσεων. Αυτά τα συστήματα όμως μόνο από άγνοια μπορεί κανείς να τα αποκαλέσει «εκπαιδευτικά». Η εκπαίδευση είναι κάτι εντελώς διαφορετικό. Δεν είναι οι γνώσεις ή η παραγωγή και μετάδοση γνώσεων, αλλά η στάση απέναντι στην παραδεδομένη γνώση και στα υπάρχοντα συστήματα παραγωγής και μετάδοσης της οποίας γνώσης. Ο Πλάτων παρουσιάζει τη

στάση αυτή με απλά λόγια. Κάποια στιγμή, κάποιος από τους δεσμώτες λύνεται από τα δεσμά του και θεωρεί τις μαριονέτες και τις σκιές τους ως πραγματικές. Γυρίζει το κεφάλι του προς τα πίσω, βλέπει τους υπόλοιπους δεσμώτες δίπλα του, βλέπει όλη τη μηχανή του θεάτρου σκιών και αρχίζει με μόχθο να ανηφορίζει το μονοπάτι προς την έξοδο από τη σπηλιά.

Όταν επιτέλους βγει στον ήλιο και με πόνο στα μάτια αντικρίσει το αληθινό φως, τα πραγματικά όντα και τον ίδιο τον ήλιο, τότε πλέον έχει θεραπευθεί από την απαιδευσία του. Έχοντας γνωρίσει την πραγματική παιδεία, θέλει να επιστρέψει στη σπηλιά, να λύσει τα δεσμά των συνανθρώπων του και να τους οδηγήσει και αυτούς έξω από τη σπηλιά στο φως του ήλιου για να γνωρίσουν και αυτοί την πραγματικότητα και να καταλάβουν ότι τόσο καιρό έβλεπαν μόνο είδωλα και σκιές που τα περνούσαν για αληθινά.

Αυτή είναι η ουσία της κριτικής στάσης απέναντι στην παραδεδο-

μένη γνώση και της αληθινής εκπαίδευσης.

Αν τα συστήματα μετάδοσης γνώσεων είναι «φυσικά» σε κάθε κοινωνία, αρχαϊκή, παραδοσιακή ή νεωτερική, η ανάπτυξη του εκπαιδευτικού συστήματος είναι το αποτέλεσμα πολύ συγκεκριμένης ιστορικής συγκυρίας, της γέννησης της φιλοσοφίας. Από τον Πλάτωνα έως τον Ζήνωνα τον Κιτιέα, από τον Κικέρωνα έως τον Θωμά τον Ακινάτη και από την Αναγέννηση μέχρι τον Διαφωτισμό, γεννήθηκε στην Ευρώπη και στη Δύση μια ισχυρή εκπαιδευτική δυναμική. Αρχή της δυναμικής αυτής ήταν η γόνιμη αμφισβήτηση και η συνεχής κριτική του παλαιού παράλληλα με την αναζήτηση του νέου. Η δυναμική αυτή εισήγαγε στις κοινωνίες την κοινωνική ανατροπή και τη βελτίωση των καθημερινών, απαγορεύοντας στην καθυστοκία τάξη πραγμάτων, θεσμών και γνώσεων να αναπαράχθει στο διηνεκές. Αυτή τη διαρκή ανατροπή που φέρνει η κριτική σκέψη ονομάζουμε «πρόοδο». Η κριτική στάση όμως

δεν είναι χωρίς κινδύνους για αυτούς που την υιοθετούν. Ο Σωκράτης και ο Σενέκας καταδικάστηκαν σε θάνατο, ο Giordano Bruno κόπηκε ζωντανός, ο Βολτέρος και οι Διαφωτιστές φυλακίστηκαν στη Βασιλία. Ανέκαθεν τα ελεύθερα πνεύματα διώκονταν και θα συνεχίσουν να διώκονται όσο τα εκπαιδευτικά μας συστήματα δεν επιτελούν το πραγματικό έργο της μύησης των μαθητών και των φοιτητών στην κριτική σκέψη και τη χρήση του λόγου. Ο Σωκράτης θέτει το ερώτημα: Όταν αυτός που βγήκε στην επιφάνεια και είδε το φως του ήλιου και τα αληθινά όντα κατέβει και πάλι στη σπηλιά, πιστεύεις ότι θα θεωρήσει σημαντικούς τους διαγωνισμούς και τα βραβεία, τους τίτλους και τις τιμές που δίνονται εκεί κάτω;

Ή μήπως θα τα αγνοήσει όλα αυτά ψάχνοντας τρόπους να απελευθερώσει όσους δεσμώτες μπορεί;

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΔΙΠΛΑΝΗΣ ΠΟΡΤΑΣ

Οι ημέρες του Broomfield στη Λευκωσία

Ο βραβευμένος ντοκιμαντερίστας μοιράζεται πλέον τον χρόνο του και στα μικρά σοκάκια της παλιάς πόλης

Του **ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Στη **βρετανική** και όχι μόνο κοινότητα των επαγγελματιών του ντοκιμαντέρ, ο 74χρονος Nick Broomfield θεωρείται θρύλος. Πρόκειται για έναν emblematico, επιδραστικό και διεθνούς βεληνεκούς ντοκιμαντερίστα, ο οποίος μεταξύ άλλων βραβύσεων, έχει τιμηθεί δύο φορές με BAFTA, που αφήνει ισχυρό αποτύπωμα στην έβδομη τέχνη ως ο δημιουργός ντοκιμαντέρ που επινόησε το προσωπικό του, ρηξικέλευθο ύφος, το οποίο έχει βασιστεί στη σκηνοθετική απλότητα και αμεσότητα, από τη μία, και στον διάβολο που βρίσκεται στη λεπτομέρεια, από την άλλη.

«Είναι les και μιλάει ο Superman με τον Spiderman», γράφτηκε σε εύστοχο σχόλιο κάτω από συνέντευξη του στο BBC με τον Louis Theroux και πώς αλλιώς, αφού ο Nick Broomfield είναι ο άνθρωπος που βρίσκεται πίσω από πολυσυζητημένα ντοκιμαντέρ όπως το «Soldier Girls» που το 1981 έγραψε ιστορία στα BAFTA, το προβοκατόρικο και θαρραλέο «Battle for Hatitha», που διερευνά σφαγές αμάχων στο Ιράκ και το «Whitney: Can i be me», που ακολουθεί την Whitney Houston σε tour της που είχε γίνει το 1999. Και δεκάδες άλλα. «Στη διαδικασία του μοντάζ», είχε γράψει κάποτε ο γνωστός βρετανός δημοσιογράφος John Carlin, αναφερόμενος στο ιδιάζον στυλ των ντοκιμαντέρ του Nick Broomfield «έχει την τάση να αφήνει πάντοτε μέσα, ό,τι όλοι οι υπόλοιποι θα αφαιρούσαν».

Από τα Bafta...

Πώς όμως ο διεθνούς φήμης ντοκιμαντερίστας των πολλών ταξιδιών, των βραβείων και των μεγάλων ιστοριών, μετατρέπεται σε μία ιστορία της διπλανής πόρτας στη Λευκωσία; «Γεια σας, είμαι ο Nick Broomfield και παρόλο που συνήθως ταξιδεύω για δουλειά και για τα ντοκιμαντέρ που φτιάχνω, αυτή

Ο δεκάχρονος γιος μου, ο *Charlie*, γράφτηκε φέτος σε τοπικό σχολείο [σ.σ. της Λευκωσίας], μιας και η μητέρα του κατ'άγεται από την Κύπρο. Σκεφτήκαμε ότι θα ήταν καλή ιδέα για τον μικρό να γνωρίσει αυτό το θαυμάσιο νησί και να μάθει λίγα ελληνικά.

τη φορά, βρέθηκαν εδώ, επειδή ο μικρός, δεκάχρονος γιος μου, ο Charlie, γράφτηκε φέτος σε τοπικό σχολείο, μιας και η μητέρα του κατ'άγεται από την Κύπρο. Σκεφτήκαμε ότι θα ήταν καλή ιδέα για τον μικρό να γνωρίσει αυτό το θαυμάσιο νησί και να μάθει λίγα ελληνικά» μάς είπε τις προάλλες ο Broomfield, στο πλαίσιο μιας απολαυστικής και εντελώς ανάλαφρης συνομιλίας μαζί του, στο διατηρητέο σπίτι που νοικιάζει, σε αυτό το επεισόδιο της ζωής του, στην περιοχή της Αρχιεπισκοπής.

Απολαμβάνει μάλιστα πολύ τον χρόνο που περνάει στην Κύπρο, μάς είπε, λόγω του γεγονότος ότι πρόκειται για μία από τις ελάχιστες φορές που βρέθηκε κάπου χωρίς να πρέπει να τρέξει μια ιστορία. «Αυτό που είναι υπέροχο στη Λευκωσία είναι η παλιά της πόλη. Κάθε μικρή της γωνία είναι ένας απρόσμενος θησαυρός. Μπορεί να είναι ένα περίεργο, ασυνήθιστο μαγαζί ή κάτι που δεν θα ανέμενες με τίποτα να αντικρίσεις. Ορισμένες φορές περπατάς σε άδειους δρόμους με εγκαταλελειμμένα σπίτια που είναι έτοιμα να καταρρεύσουν και ξαφνικά βλέπεις ένα απίθανο μαγαζί με την πιο σύγχρονη και την πιο μονάτη επίπλωση. Μιλάμε για απίστευτο μέρος».

Στη συνέντευξη του στην «Κ»

Ο **Nick Broomfield** είναι ο άνθρωπος που βρίσκεται πίσω από πολυσυζητημένα ντοκιμαντέρ, όπως το «Soldier Girls» που το 1981 έγραψε ιστορία στα BAFTA, το «Battle for Hatitha» και το «Whitney: Can i be me».

ο Nick Broomfield αναφέρει πως «είναι ολίγον τι ηλίθιο να θεωρεί κανείς τον εαυτό του ή οποιονδήποτε άλλον star, ειδικά στον χώρο του ντοκιμαντέρ» και παρόλο που ευλόγως κολακεύεται από τέτοιου τύπου σχόλια ο ίδιος απλώς κουράζεται και συχνά βαριέται κιόλας με τον εαυτό του. «Νομίζω ότι όταν φτιάχνεις ένα ντοκιμαντέρ θέλεις τους ανθρώπους να είναι ανεπιτήδευτοι, να αισθάνονται άνετα και να επιθυμούν οικειοθελώς να μοιραστούν πράγματα μαζί σου» απαντά σε σχέση με το τι κάνει ένα ντοκιμαντέρ «καλό». «Όσο λιγότερο αυστηρός, λιγότερο τυποποιημένος και λιγότερο επεμβατικός είσαι, τόσο το καλύτερο», τονίζει. Αξιοπρόσεκτη είναι η άποψη του Broomfield για την ωφελιμότητα της διερευ-

νητικής δημοσιογραφίας, που πραγματοποιείται μέσω μεγάλου μήκους ντοκιμαντέρ όπως αυτά που φτιάχνει ο ίδιος, σε αντιδιαστολή με την καθημερινή, έντυπη ειδησεογραφία.

Παραδοξότητες

Κατά τη διάρκεια της έρευνας για ένα ντοκιμαντέρ, εξηγεί, έχει κανείς τον χρόνο και τη δυνατότητα να εντοπίζει αντιφάσεις και παραδοξότητες και να παρουσιάζει όλες τις αποχρώσεις του γκρίζου. Αντιθέτως, η έντυπη (σ.σ. ειδησεογραφική) κάλυψη των γεγονότων είναι πολύ πιο μαυροασπρη, πιστευτεί. «Συνήθως είναι ή το ένα ή το άλλο. Δεν έχεις χρόνο, για παράδειγμα, να ασχοληθείς με έναν φασίστα που ήταν μεν φασίστας αλλά υπήρ-

ξε και πολύ φιλόζωος και στοργικός ως σύζυγος». Οι ταινίες και συγκεκριμένα τα ντοκιμαντέρ που είναι πάνω από 90 λεπτά είναι ένας πολυτελής και σίγουρα φανταστικός τρόπος να αφηγηθείς περιπλοκές ιστορίες, σημειώνει. Αναφορικά με στιγμές που ίσως ξεχωρίζει από τις δεκαετίες συναρπαστικών εμπειριών που συνέλεξε στο πλαίσιο της δουλειάς του –έχει συνολικά δημιουργήσει 40 ντοκιμαντέρ– ο Broomfield αναφέρθηκε στην περίοδο που πέρασε με μια διαβόητη γυναίκα serial killer στην Αμερική, την Aileen Wuornos, καθώς και σε ένα αλλόκοτο και εξαιρετικά άβολο περιστατικό που συνέβη στο πλαίσιο γυρισμάτων για το ντοκιμαντέρ «Petishes». «Νόμιζε ότι η κάμερα ήταν κλειστή», μάς είπε για την

Wuornos «και μας εξομολογήθηκε ότι σε αυτοάμυνα είχε σκοτώσει». Το σοκαριστικό, σύμφωνα με τον Broomfield, είναι ότι επειδή στο τέλος της ζωής της η γυναίκα αυτή ήθελε πια να πεθάνει είχε –ψευδώς– δηλώσει ένοχη για όλους τους φόνους. «Εγώ όμως ανέκαθεν πίστευα ότι ειδικά στον πρώτο φόνο είχε σκοτώσει σε αυτοάμυνα, ήταν τρελός εκείνος ο τύπος» αναφέρει ο ντοκιμαντερίστας.

«Θυμάμαι επίσης όταν γυρίζαμε ένα εκκεντρικό ντοκιμαντέρ σε ένα σπίτι με επιβήτορες στη Νέα Υόρκη. Μπαϊνόβγαιναν συνεχώς τύποι με ασυνήθιστα βίτσια και φρετίχ και θυμάμαι συγκεκριμένα να έχει πολλούς εβραϊκής καταγωγής άνδρες, που αρκετοί ήταν και τραπεζίτες από τη Wall Street, που έρχονταν με το φρετίχ να κακοποιηθούν από γυναίκα με ναζιστική στολή. Γεγονός που από μόνο του ήταν ήδη αρκετά άβολο και θυμάμαι πως καθώς κινηματογραφούσαμε, ένας τύπος είχε φρικάρει εντελώς και άρχισε να ωρύεται και να ρίχνει ό,τι αντικείμενο έβρισκε μπροστά του και εμείς έπρεπε να βρούμε τρόπο να τον πρεμίσουμε και να το δώσουμε φαρμακευτική αγωγή». Ολοκληρώνοντας, ο Βρετανός δημιουργός μας επανέλαβε πόσο ευτυχής αισθάνεται που κάνει αυτή την περίοδο «διάλειμμα» στην Κύπρο. «Όπως είπα νωρίτερα, αγαπώ πολύ που βρίσκομαι στη Λευκωσία, χωρίς να γνωρίζω κανένα, εξερευνώντας και ποδηλατώντας σε αυτά τα υπέροχα δρομάκια, απολαμβάνοντας πολύ καυτό καιρό από την Αγγλία και ευρισκόμενος ανάμεσα σε θαυμάσιους, φιλικούς ντόπιους». Άπειρες οι ιστορίες που μπορεί να κρύβονται πίσω από μια κατά τ' άλλα, προβλέψιμη, κυριολεκτικά διπλανή, πόρτα.

Η βιντεογραφημένη εκδοχή της συνέντευξης με τον Nick Broomfield θα δημοσιευθεί στον ιστότοπο της Καθημερινής τη Δευτέρα 30 Ιανουαρίου.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΡΙΠΗ**

Η κανονικοποίηση του ΕΛΑΜ δεν ήρθε στο debate

Η **συνήθης** τακτική του Νίκου Χριστοδουλίδη να αποφεύγει να δίνει σαφείς απαντήσεις σε καίρια ερωτήματα, με τα οποία βρίσκεται αντιμέτωπος ως προεδρικός υποψήφιος, φαίνεται να έφτασε στο ταβάνι της στο πρόσφατο debate της 19ης Ιανουαρίου.

Δικαίως, η αδυναμία του κ. Χριστοδουλίδη να πάρει μια ξεκάθαρη θέση ενάντια στο ενδεχόμενο συμμετοχής του φασιστικού ΕΛΑΜ σε αυτό που ο ίδιος αποκαλεί κυβέρνηση ευρείας αποδοχής, προκάλεσε πολιτικές αντιδράσεις («δεν αποκλείουμε κανένα, είμαστε εδώ για να ενώσουμε»). Φαίνεται δε να αποτελεί το κερασάκι στην απολίτικη αυτή τούρτα που φιλοδοξεί να κυβερνά από τον ερχόμενο Μάρτιο.

Μάταια, ο κ. Χριστοδουλίδης προσπάθησε το επόμενο πρωί στο ραδιοφωνικό του Πολίτη να αλλάξει τροπάριο, λέγοντας ότι με το ΕΛΑΜ δεν μπορεί να υπάρξει συνεργασία, διότι υπάρχουν διαφορές. Ποιες είναι αυτές οι διαφορές δεν μάς είπε. Είναι στο Κυπριακό; Όπου ο κ. Χριστοδουλίδης στα λόγια σπριζίζει τη διζωνική, δικονομική ομοιοπονδία, αλλά στην πράξη φαίνεται να ήταν εξ αυτών που απέτρεψαν τη συμφωνία σε Μον Πελεράν και Κραν Μοντανά;

Είναι στο μεταναστευτικό; Που ο κ. Χριστοδουλίδης επαινεί τα ρατσιστικά μέτρα του υπουργού Εσωτερικών ενάντια στους αιτητές ασύλου; Ή που δεν έχει κανένα πρόβλημα να τον σπριζίζουν βουλευτές όπως ο ανεκδιήγητος Χρυσάνθος Ζαββίδης, ο οποίος ενώθηκε άνετα να ηγείται ξενοφοβικής πορείας στη Χλώρακα, φωνάζοντας «Διώξτε τους»; Και ενώ ο κ. Χριστοδουλίδης προσπαθούσε κάποιες ώρες μετά από το debate να τηρήσει αποστάσεις από τους (φανερούς) φασίστες, ισχυριζόμενος πως «ξέρει πολύ καλά τι λέει», αμέσως μετά σε άλλη ραδιοφωνική εκπομπή στον ΣΠΟΡ FM, εκπρόσωπος του επιτελείου του δήλωνε ότι ως πρόεδρος θα μιλά με όλα τα κοινοβουλευτικά κόμματα.

Τι κι αν η μητρική οργάνωση του ΕΛΑΜ,

η Χρυσή Αυγή για όσες και όσους μπορεί να λησμονούν, καταδικάστηκε ως εγκληματική οργάνωση στην Ελλάδα; Το εδώ παράρτημα το βλέπουμε ακόμα ως κοινοβουλευτικό κόμμα. Πρόκειται για άλλη μια υπεκφυγή από την ομάδα Χριστοδουλίδη. Η ιστορία έχει δείξει πολλές φορές πως η λαϊκή ετυμγορία και λανθασμένη μπορεί να αποδεικτεί και επικίνδυνη. Και όχι, δεν λέμε ότι πρέπει να αγνοείται η λαϊκή ετυμγορία. Υπάρχουν όμως τρόποι, όσοι πολεμούν τη δημοκρατία, να περιθωριοποιείται, το ΕΛΑΜ κανονικοποιείται σταθερά. Και η κανονικοποίηση του φασισμού, του ρατσισμού, του σεξισμού και του θρησκευτικού φονταμενταλισμού που εκπροσωπεί το ΕΛΑΜ, δεν ήρθε μόνο από τον κ. Χριστοδουλίδη και τις κωλοτούμπες του επιτελείου του στα τέλη της προηγούμενης βδομάδας. Προκαλεί αλγεϊνή εντύπωση, να βγαίνει ο ΔΗΣΥ να επικρίνει το πρώην πούλην του για τη διστακτικότητα του να αποστασιοποιηθεί από το ΕΛΑΜ. Ο ΔΗΣΥ, ο πρόεδρος του οποίου ήταν αυτός που στις 10 Ιουνίου του 2021, στην πρώτη Ολομέλεια μετά τις βουλευτικές εκλογές για την εκλογή προέδρου της Βουλής, γύριζε προς τους βουλευτές του ΕΛΑΜ, υποδεκνόντάς τους να ψηφίσουν την Αννίτα Δημητρίου στον β' γύρο της ψηφοφορίας. Τότε ήταν καλό το ΕΛΑΜ; Ή μήπως πρέπει να ξεχάσουμε την κρίση που προκάλεσε στις συνομιλίες το κυβερνών κόμμα, υιοθετώντας τον Γενάρη του 2017 την πρόταση του ΕΛΑΜ να τιμάται η συλλογή υπογραφών από την Εκκλησία της Κύπρου στις 15 Γενάρη 1950, υπέρ της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα;

Τα όψιμα κροκοδείλια δάκρυα, λοιπόν, δεν πείθουν. Γιατί μπορεί ο Αντρέας Κλημής να πέταξε την μπανανόφλουδα στα πόδια του κ. Χριστοδουλίδη (και αυτός να την πάτησε και με τα δύο), αλλά ο κ. Νεοφύτου δεν μπορεί να επικαλείται πρότερο έντιμο βίο σε ό,τι αφορά τη σχέση του ΔΗΣΥ με το ΕΛΑΜ.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΔΗΜΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ**

Δεν θέλω να ζω σε μισή πατρίδα

Γ**εννήθηκαν** πρόσφυγας, μακριά από τις ρίζες μου. Μισός Κερυνεϊώτης, μισός Αμμοχωστιανός. Αγάπησα τον τόπο καταγωγής μου χωρίς να ζήσω εκεί ποτέ... Δεν θέλω να ζω σε μισή πατρίδα και, γι' αυτό, το Κυπριακό είναι πρωταρχικός παράγοντας για την επιλογή μου να σπριζώ τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Γιατί όμως;

Δεν υπάρχει Κύπριος που να μην παραδέχεται ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει μια μοναδική ικανότητα να σπάξει αδιέξοδο και να βρίσκει λύσεις. Ένα ηγετικό χάρισμα επιβεβαιώνεται και μέσα από το πολύ καλά μελετημένο πλάνο που παρουσίασε, προκειμένου να ξεκλειδώσει την επίλυση του Κυπριακού. Το τρίπτυχο ασφάλεια – ενέργεια – οικονομία, μπορεί πράγματι να σπάσει το σημερινό αδιέξοδο. Με την πρότασή του για αξιοποίηση του συστήματος ασφαλείας της Δύσης ο Αβέρωφ Νεοφύτου σπάει ταμπό. Προτείνει τον μόνο ρεαλιστικό τρόπο που να λυθεί το ζήτημα της ασφαλείας, των εγγυήσεων και η απαλλαγή από κατοχικά στρατεύματα. Γιατί, δίχως ρεαλιστικό πλάνο ή πιστεύοντας στον μύθο πως μπορούμε δόξην σ' ασκήσουμε από μόνοι μας πιέσεις στη Τουρκία, οι διαπραγματεύσεις θα καταλήξουν σ' ένα ακόμα ναυάγιο. Καθαρή η πρόταση του Αβέρωφ Νεοφύτου, η οποία συγκεντρώνει τις περισσότερες πιθανότητες αποδοχής από την τουρκική πλευρά – η πτυχή της ασφαλείας να γίνει υπόθεση του συστήματος ασφαλείας της Δύσης.

Ο Αβέρωφ τόλμωσε να θέσει την ενέργεια ως το κλειδί που θα ξεκλειδώσει το Κυπριακό. Σε περίοδο παγκόσμιας ενεργειακής κρίσης το χαρτί των φυσικών πόρων της Ανατολικής Μεσογείου είναι το ισχυρότερό μας όπλο για να προκαλέσουμε το διεθνές ενδιαφέρον. Μιλώντας με τη γλώσσα της λογικής και χωρίς να κρύβεται για να προσταθεί το πολιτικό του κεφάλαιο προτείνει το μόνο ρεαλιστικό πλάνο, συμπεριλαμβανόντας και την Τουρκία στην ενεργειακή εξίσωση, εφόσον επανενωθεί το νησί μας,

δίνοντας έτσι τα κίνητρα που απαιτούνται για να σπάσει η τουρκική αδιαλλαξία. Θα πρέπει επιτέλους να συνειδητοποιήσουμε ότι με άδεια χέρια και θολές προτάσεις δεν λύνεις ούτε το Κυπριακό, ούτε το οποιοδήποτε άλλο ζήτημα.

Συμμερίζομαι τη θέση που συνεχώς επαναλαμβάνει ο Αβέρωφ Νεοφύτου, ότι η επίλυση του Κυπριακού θα είναι η μεγαλύτερη μεταρρύθμιση στον τόπο μας και ειδικότερα στο θέμα της οικονομίας. Μια ελεύθερη Κύπρος μπορεί να ελκύσει ακόμα περισσότερες ξένες επενδύσεις, ακόμα περισσότερους τουρίστες, ακόμα περισσότερες ευκαιρίες οικονομικής ανάπτυξης τόσο για τους Ε/κ όσο και για τους Τ/κ. Για να λύσουμε το Κυπριακό χρειαζόμαστε έναν πρόεδρο ισχυρό στην Ευρωπαϊκή Ένωση που να μπορεί να επιτυγχάνει τη στήριξη των εταίρων μας. Έναν πρόεδρο που μπορεί να αποδείξει στη Διεθνή Κοινότητα ότι έχει την πολιτική βούληση για επανένωση των διαπραγματεύσεων και περιβάλλεται από ανθρώπους διατεθειμένους να σπριζούν αυτή την προσπάθεια. Για το πρώτο, η στενή σχέση του Αβέρωφ Νεοφύτου με τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, Manfred Weber, ο οποίος εξέφρασε ανοιχτά τη στήριξη του προς την υποψηφιότητα του προέδρου του ΔΗΣΥ και οι ισχυρές σχέσεις σε πολιτικό και προσωπικό επίπεδο που διατηρεί με τον πρωθυπουργό της Ελλάδας, Κυριάκο Μητσοτάκη και την πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Ρομπέρτα Μέτσολα δείχνουν τη δυναμική και το πολιτικό εκτόπισμά του εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Αβέρωφ, έχει ξεκάθαρο δυτικό προσανατολισμό. Ποτέ δεν πατούσε σε δύο βάρκες και οι απόψεις του ποτέ δεν αμφιταλαντεύονταν. Γι' αυτό είναι που έκτισε τη διεθνή αξιοπιστία του και γι' αυτό μπορεί να εξασφαλίσει τη διεθνή στήριξη που χρειάζεται.

Ειδικά στο θέμα της απαραίτητης αξιοπιστίας και της ανάγκης επιδείξεως καθαρής πολιτικής βούλησης προς τη

διεθνή κοινότητα, θα πρέπει να προσμετρήσουμε το πολιτικό ιστορικό και των τριών επικρατέστερων υποψηφίων. Από τη μία ο κύριος Μαυρογιάννης υπήρξε ο διαπραγματευτής του Κυπριακού που απέρριψε οποιαδήποτε λύση μέχρι σήμερα. Από την άλλη, σε περίπτωση εκλογής του κύριου Χριστοδουλίδη, η συμπίεση με το αντιδραστικό ΔΗΚΟ και την απορριπτική ΕΔΕΚ, μόνο αποθαρρυντικά μηνύματα θα στείλει στη Διεθνή Κοινότητα.

Πριν από μερικές ημέρες οι Τουρκοκύπριοι έστειλαν ένα ενθαρρυντικό μήνυμα στις «εκλογές» της τοπικής αυτοδιοίκησης στα Κατεχόμενα. Σε αυτή τη βάση οφείλουμε να κτίσουμε για την επόμενη μέρα των συνομιλιών. Χωρίς φόβο και χωρίς να πολιτευόμαστε μόνο για τα χειροκροτήματα του εσωτερικού μας ακροατηρίου, έχουμε πατριωτικό χρέος να βρούμε έδαφος συνεργασίας και με τους Τουρκοκύπριους, για να καταφέρουμε να διασφαλίσουμε την επίλυση του κυπριακού ελληνισμού στο νησί μας. Την ίδια ώρα όμως, χρειαζόμαστε και κάποιον που να μπορεί να ανακατίσει τον τουρκικό αναθεωρητισμό και την επιθετικότητα. Να έχει αυτό το διεθνές έρεισμα. Και να διαθέτει την πολιτική ικανότητα και την εμπειρία να σπάσει αδιέξοδο.

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου είναι ο υποψήφιος που, σε αντίθεση με τις πρακτικές ενός επιφυλακτικού - συντηρητικού διπλωμάτη, επιδιώκει να βρει λύση στο πρόβλημα παρά να βρει τα πιθανά προβλήματα της λύσης. Έχει τη γνώση αλλά και την πολιτική βούληση που χρειάζεται για την επανένωση των διαπραγματεύσεων. Έχει την ικανότητα να εκμεταλλεύεται τις διεθνείς συνθήκες προς όφελος της πατρίδας μας. Θέλουμε να επιστρέψουμε στις ρίζες μας, θέλουμε την επανένωση του τόπου μας, θέλουμε την απελευθέρωσή μας. Γι' αυτό, λοιπόν, Αβέρωφ Νεοφύτου.

Ο κ. Δήμος Γεωργιάδης είναι δικηγόρος.

Χρειάζεται η Ν.Δ. το αντισύριζα μέτωπο;

Οι δημοσκοπήσεις, οι μετατοπίσεις και τα όρια επιρροής

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Τέσσερα χρόνια μετά την ευρεία νίκη του Κυριάκου Μητσοτάκη στις εκλογές του 2019, που στηρίχθηκε σε μια μεγάλη κοινωνική πλειοψηφία που ονομάστηκε «αντισύριζα μέτωπο», τα ερωτήματα ενόψει των εκλογών έρχονται στην επιφάνεια: Σήμερα το μέτωπο αυτό είναι ενεργό; Μπορεί να παίξει τον ίδιο ρόλο που έπαιξε το 2019 και τι συμβαίνει στο «εσωτερικό» του;

Εντός της εβδομάδας, με αφορμή τη συμμετοχή του Ευάγγελου Βενιζέλου αλλά και του Νίκου Αλιβιζάτου σε μια εκδήλωση υπό τον τίτλο «Μένουμε Ευρώπη;», άνοιξε ένα μέτωπο, καθώς υπήρξε δημόσια διαμάχη μεταξύ του πρώην προέδρου του ΠΑΣΟΚ και πάλι ποτέ κορυφαίων στελεχών του κόμματος αλλά και του «αντισύριζα μετώπου», όπως της Άννας Διαμαντοπούλου και του Γιώργου Φλωρίδη, που άσκησαν κριτική δημοσίως στον κ. Βενιζέλο πως ανοίγει παράθυρο συνομιλίας με όσους ήθελαν την Ελλάδα εκτός Ευρώπης τα πρώιμα χρόνια της διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ. Ο Νίκος Μπίστης έσπευσε να διαπιστώσει «πως το αντισύριζα μέτωπο δεν υφίσταται πλέον», με τον Γιώργο Φλωρίδη να απαντά πως «κάποιοι, μέσα στην απελπισία τους, ονειρεύονται τη διάλυση του αντισύριζα μετώπου», προσθέτοντας ότι δεν κατάλαβαν ποτέ «ότι το μέτωπο ήταν και παραμένει αυθεντικό δημιούργημα της κοινωνίας». Η πραγματικότητα είναι πως το «αντισύριζα μέτωπο» υπήρξε ένα ετερόκλητο κοινωνικό

σύνολο, αποτελούμενο από την Κεντροαριστερά έως τη Δεξιά, που συντάχθηκε κάτω από την ομπρέλα της Ν.Δ. το 2019 «για να φύγει ο ΣΥΡΙΖΑ».

Την κοινωνική αυτή συσπείρωση την προκάλεσαν πολλές διαφορετικές πολιτικές της τότε κυβέρνησης: Η υπερφορολόγηση της μεσαίας τάξης, οι οβιδιακές μεταλλάξεις στην αρχή της διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, η διαχείριση κρίσεων όπως το Μάτι, αλλά και η πολιτική των ανοικτών συνόρων, μαζί με τις

Το κυβερνών κόμμα έχει αμφίπλευρη επιρροή τόσο στο Κέντρο, με το 48% των κεντρώων να δηλώνει πως θα μπορούσε να ψηφίσει Ν.Δ., όσο και στα δεξιά, όπου το ποσοστό φτάνει το 75%.

Πρέσπες, συσπείρωσαν εντελώς διαφορετικές δυνάμεις. Σήμερα, μετά 3,5 χρόνια διακυβέρνησης Νέας Δημοκρατίας, από αυτούς τους λόγους που δημιούργησαν τότε την τάση αυτή, άλλοι εξακολουθούν να υφίστανται, άλλοι όμως έχουν παραδοθεί στη λήθη.

Στην κεντρώα μεταρρυθμιστική ζώνη, που θεωρείται παραδοσιακά η πιο «απαιτητική», έχει υπάρξει σαφής ρωγμή «λόγω της διαχείρισης πολλών θεσμικών θεμάτων με ανεπάρκεια», όπως λέει στην «Κ» στέλεχος που κινείται σε αυτόν

τον χώρο. Κορυφαίο παράδειγμα, ο Ευάγγελος Βενιζέλος, «εμβληματικό» πολιτικό πρόσωπο του «αντισύριζα μετώπου», ο οποίος ασκεί πλέον συχνότερα κριτική στην κυβέρνηση από ό,τι την υποστηρίζει. Και στα δεξιά, όμως, παρατηρούνται διαρροές. Είτε στη Βόρεια Ελλάδα λόγω του μακεδονικού, που για κάποιους εξακολουθεί να παίζει ρόλο στην ψήφο τους, είτε λόγω της «υπερβολικής δόσης ΠΑΣΟΚ», όπως λέγεται, στο μείγμα της διακυβέρνησης, αρκετοί δεξιοί ψηφοφόροι δείχνουν δυσανεκτικότητα.

Η πολιτική της κυβέρνησης σε άλλα ζητήματα, ωστόσο, δείχνει ικανή να συγκερατίζει δυνάμεις του μετώπου: Στο προσφυγικό, αλλά κυρίως στην άμυνα και στην εξωτερική πολιτική, οι πολιτικές της κυβέρνησης συγκερατούν μεγάλο κομμάτι των δεξιών ψηφοφόρων. Στην οικονομία, η μείωση φόρων κρατά σχεδόν ανέπαφη τη σχέση με τη μεσαία τάξη. Ταυτόχρονα, ο ίδιος ο ΣΥΡΙΖΑ, που έχει δείξει αδυναμία μετεξέλιξης, δίνει επιπλέον αβαντάζ στον Κυριάκο Μητσοτάκη. «Εμείς δεν ετεροπροσδιοριζόμαστε», λέει στην «Κ» κυβερνητική πηγή, προσθέτοντας πως «θέλουμε να μας ψηφίσει κάποιος για όσα κάναμε κατά τη θητεία μας».

Την ίδια ώρα, όμως, παραδέχεται πως η αποστροφή μιας μερίδας πολιτών προς τον ΣΥΡΙΖΑ εξακολουθεί να είναι παρούσα. «Το αντισύριζα μέτωπο ήταν και είναι μια παλαιά κοινωνική τάση, την οποία ωστόσο έφτασε ο ίδιος ο ΣΥΡΙΖΑ και όχι η Ν.Δ.», επισημαίνει

Ο Αδωνīs Γεωργιάδης και ο Νίκος Καρανίκας στα εγκαίνια εργοστασίου φαρμακευτικής κάνναβης ήρθαν υπεράνω «μετώπων». Η Ν.Δ. όμως φαίνεται ότι θα μπορούσε να ωφεληθεί εκλογικά αν κατάφερνε να διεγείρει τα «αντισύριζα» αντανάκλαστικά του 2019.

η ίδια πηγή, προσθέτοντας πως αυτή η τάση προφανώς και ενδιαφέρει τη Ν.Δ., καθώς η συσπείρωση της βάσης του κόμματος από μόνη της δεν είναι αρκετή για την αυτοδυναμία, «καθώς χρειάζονται και άλλες δεξαμενές».

Οι μετρήσεις

Τα παραπάνω θεωρητικά παίρνουν σάρκα και οστά από τους αριθμούς. Οι κυλιόμενες δημοσκοπήσεις που είναι σε γνώση της «Κ» δείχνουν πως τα όρια εκλογικής επιρροής της Ν.Δ. είναι ακόμη και σήμερα τα υψηλότερα μεταξύ των κομμάτων, κάτι που σίγουρα έχει να κάνει και με το «αντισύριζα μέτωπο», το οποίο δείχνει ενεργό. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», μεσοσταθμικά τη Ν.Δ. δηλώνει πως θα μπορούσε να ψηφίσει το 43% των ψηφοφόρων στο σύνολο, ενώ τον ΣΥΡΙΖΑ το 37%, κάτι που τον φέρνει τρίτο, πίσω από το ΠΑΣΟΚ, που είναι στο 40%.

«Η περαιτέρω ανάλυση της τοποθέτησης των ψηφοφόρων που θα μπορούσαν να ψηφίσουν

τη Ν.Δ. δείχνει πως το εύρος στο οποίο απευθύνεται το κυβερνών κόμμα είναι από την Κεντροαριστερά έως τα δεξιά, κάτι που δείχνει πως το μέτωπο είναι παρκατικό ακόμη και η Ν.Δ. λαμβάνει μέρος των ψήφων από μεγάλο πολιτικό φάσμα», λέει στην «Κ» κυβερνητικό στέλεχος. Συγκεκριμένα, οι κεντροδεξιοί δηλώνουν σε ποσοστό 85% πως θα μπορούσαν να την ξαναψηφίσουν –κάτι που δεν αποτελεί έκπληξη–, αλλά την ίδια ώρα η Ν.Δ. έχει αμφίπλευρη επιρροή τόσο στο Κέντρο, με το 48% των κεντρώων να δηλώνει πως θα μπορούσε να την ψηφίσει, όσο και στα δεξιά, όπου το ποσοστό φτάνει το 75% και μάλιστα είναι αυξημένο σε σχέση με το παρελθόν. Το ποσοστό αυτό σε όσους δηλώνουν κεντροαριστεροί είναι πολύ χαμηλότερο, της τάξεως του 19%, αλλά όχι αμελητέο. «Αυτό πρακτικά σημαίνει πως η Ν.Δ. έχει μια σφαίρα επιρροής που ξεκινάει από την Κεντροαριστερά και φτάνει έως την παραδοσιακή σκληρή Δεξιά», λέει στην «Κ» εκλογικός αναλυτής.

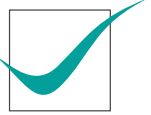
Για τον ΣΥΡΙΖΑ αντιστοίχως είναι πολύ υψηλά τα ποσοστά του στην Αριστερά με 60%, στην Κεντροαριστερά με 70%, αλλά υποχωρούν αισθητά στο Κέντρο με 34%, που είναι χαμηλότερα από της Νέας Δημοκρατίας. Και βεβαίως στην Κεντροδεξιά είναι ακόμη χαμηλότερα, στο 12%, κάτι που δείχνει ότι το εύρος του ΣΥΡΙΖΑ είναι σαφώς πιο περιορισμένο. Συνολικά ένα 60% των ψηφοφόρων δηλώνει πως δεν θα ψήφιζε ποτέ ΣΥΡΙΖΑ, με τους μισούς από αυτούς να λένε πως ίσως ψήφιζαν Ν.Δ. Τέλος, ένα πολύ ενδιαφέρον στοιχείο είναι πως ένα ποσοστό της τάξεως του 38%, που δείχνει αυξητικές τάσεις, δηλώνει πως δεν ψηφίζει με βάση παραδοσιακούς διαχωρισμούς –Αριστερά, Κέντρο ή Δεξιά– και αναζητάει λύσεις στα προβλήματά του. Αυτό το ποσοστό, που είναι κυρίως νέοι σε ηλικία, και ενδιαφέρει τόσο τη Ν.Δ. όσο και τον ΣΥΡΙΖΑ, μπορεί να αποτελέσει και το βαρόμετρο για το τελικό αποτέλεσμα.

“Συναντηθήκαμε σε κάθε χωριό και κάθε πόλη. Μιλήσαμε για όσα μας φοβίζουν και για όσα θέλουμε να αλλάξουμε. Διαμορφώσαμε ένα πρόγραμμα διακυβέρνησης που θα κάνει την καθημερινότητά μας καλύτερη.

Είμαστε αποφασισμένοι να εργαστούμε για την επανένωση της Κύπρου και των ανθρώπων της.
Έχουμε τα εφόδια για να δώσουμε ρόλο στη χώρα μας στην Ευρωπαϊκή και παγκόσμια πραγματικότητα.
Το συμβόλαιο με το αύριο είναι έτοιμο.

Είναι στο χέρι μας να γίνουμε η δυναμική πλειοψηφία που θα οδηγήσει την Κύπρο, σε μια νέα, σύγχρονη εποχή. Με θετικό πρόσημο σε όλους τους τομείς.
Έχουμε ρόλο και ευθύνη να αποδείξουμε ότι ναι, η Κύπρος μπορεί!”

Κύπρος Μπορείς!
Εσύ αποφασίζεις με την ψήφο σου.

Αρ. 9

Ανδρέας Μαυρογιάννης

Ανεξάρτητος Υποψήφιος Πρόεδρος 2023

Το ψυχογράφημα των αναποφάσιστων

Οι ασκήσεις συσπείρωσης και τα ευρήματα των μετρήσεων για τις επιθυμίες του 10% που κινείται στην «γκριζα ζώνη»

Του **Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Σε ασκήσεις συσπείρωσης των παραδοσιακών ψηφοφόρων τους και στο «κυνήγι» των αναποφάσιστων που σε μεγάλο βαθμό θα διαμορφώσουν τους τελικούς συσχετισμούς στην πρώτη κάλπη της απλής αναλογικής θα συνεχίσουν να επιδιίδονται ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης και ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ Αλέξης Τσίπρας στον απόηχο της εκρηκτικής αντιπαράθεσης που είχαν προχθές στη Βουλή.

Με τη χώρα να έχει εισέλθει πλέον σε προεκλογική περίοδο, ένα από τα μεγαλύτερα στοιχεία για τη Ν.Δ. και την Κουμουνδούρου είναι η προσέγγιση των λεγόμενων αναποφάσιστων ψηφοφόρων, που σύμφωνα με τις ποιοτικές έρευνες του Μεγάρου Μαξίμου, καθώς και ποσοτικές δημοσκοπήσεις, έχουν συγκεκριμένη κομματική προέλευση, χαρακτηριστικά, αλλά και «ζητούμενα» προκειμένου να προβοήθουν στην τελική επιλογή τους μπροστά στην κάλπη.

Ειδικότερα, στις περισσότερες έρευνες της κοινής γνώμης, οι αναποφάσιστοι κινούνται στην περιοχή του 10%. Εξ αυτών, οι μισοί περίπου προέρχονται από τη Ν.Δ. και τον ΣΥΡΙΖΑ και οι υπόλοιποι από τα μικρότερα κόμματα. Το 5%-6% που στην προηγούμενη εκλογική αναμέτρηση, του 2019, είχε επιλέξει τους δύο βασικούς μονομάχους και πλέον κινείται στη λεγόμενη «γκριζα ζώνη» είναι, δε, εν πολλοίς μοιρασμένο, με κάποιες αυξομειώσεις «υπέρ» της Ν.Δ. ή του ΣΥΡΙΖΑ, αναλόγως της πολιτικής συγκυρίας. Για το Μέγαρο Μαξίμου και την Κουμουνδούρου έχουν ως εκ τούτου κρίσιμη σημασία τα κριτήρια που θέτουν οι συγκεκριμένοι ψηφοφόροι προκειμένου να διαμορφώσουν την τελική τους πολιτική επιλογή. Ποια είναι αυτά;

- **Σταθερότητα.** Όπως λέγεται, ως έννοια εμφανίζεται να καλύπτει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, από την οικονομία μέχρι τη δημόσια τάξη και την εθνική ασφάλεια, με τους πολίτες να τείνουν να κάνουν την τελική επιλογή τους με βάση το ποιον «εμπιστεύονται». Υπό το ανωτέρω πρίσμα, στο συγκεκριμένο πεδίο ο κ. Μητσοτάκης εμφανίζεται να έχει συγκριτικό πλεονέκτημα, ενώ στον ΣΥΡΙΖΑ φαίνεται πως κοστίζουν τοποθετήσεις σε συγκεκριμένα θέματα, όπως για παράδειγμα το μεταναστευτικό ή τα εξοπλιστικά προγράμματα, καθώς και το κυβερνητικό παρελθόν του.

- **Κόστος ζωής.** Η ακρίβεια λόγω των παρενργειών του πολέμου στην Ουκρανία έχει αναδειχθεί

σε «νούμερο ένα» πρόβλημα για την πλειονότητα των πολιτών και βεβαίως για το σώμα των αναποφάσιστων ψηφοφόρων. Ο κ. Τσίπρας ως αντιπολίτευση είναι σαφώς ευκολότερο να επενδύσει στο συγκεκριμένο μέτωπο. Στον αντίποδα, ο πρωθυπουργός επιχειρεί να «ισορροπήσει» προτάσσοντας τα μέτρα στήριξης που έχουν ληφθεί έως τώρα. Ενώ, παράλληλα, έχει ως «όπλο» την εικόνα προσωπικής του αξιοπιστίας με το σύνθημα πως μετά την υλοποίηση της δέσμευσης για «λιγότερους φόρους» την περίο-

Στα κριτήρια ψήφου της πλειοψηφίας κυριαρχούν η σταθερότητα και το κόστος ζωής – όχι τα σκάνδαλα που μονοπώλησαν την κοινοβουλευτική αναμέτρηση.

δο 2019-2023, το πρόταγμα της επόμενης τετραετίας θα είναι οι «καλύτεροι μισθοί».

- **Αντίδραση στην τοξικότητα.** Μεγάλη μερίδα των αναποφάσιστων αποστρέφεται τη σκανδαλολογία και την ακραία πόλωση. Ο κ. Τσίπρας, όμως, είναι εν πολλοίς υποχρεωμένος να ακολουθήσει μια εκστρατεία ιδιαίτερα υψηλών τόνων –όπως κατέδειξαν και οι τελευταίες παρεμβάσεις του στη Βουλή– προκειμένου να συσπειρώσει την εκλογική του βάση αλλά και να εκφράσει όσους, εκτός ΣΥΡΙΖΑ, θέλουν την ήττα της παρούσας κυβέρνησης. Ο κ. Μητσοτάκης είναι προφανές πως προτιμά η προεκλογική αντιπαράθεση να επικεντρωθεί στον προγραμματικό λόγο και στη σύγκριση των κυβερνητικών πεπραγμένων Ν.Δ. και ΣΥΡΙΖΑ. Όμως, κατά περιόδους, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την προχθεσινή αναμέτρηση επί της πρότασης δυσπιστίας, είναι υποχρεωμένος, προκειμένου να

εκφράσει τους παραδοσιακούς υποστηρικτές του, να σπκώνει το γάντι του κ. Τσίπρα παρά το όποιο κόστος στο μέτωπο των αναποφάσιστων.

Τέλος, ψηλά ως κριτήρια επιλογής των ψηφοφόρων, περιλαμβανομένων εκείνων που δεν έχουν κάνει την τελική τους επιλογή, ενόψει των επερχόμενων εκλογικών αναμετρήσεων βρίσκονται:

- **Η αίσθηση «ταύτισης» του αρχηγού με τον πολίτη.** Όπως λέγεται, είναι κρίσιμο να υπάρχει η αίσθηση ότι οι κ. Μητσοτάκης και Τσίπρας κατανοούν το μέγεθος των προβλημάτων, ακόμη και εάν δεν είναι σε θέση να τα αντιμετωπίσουν πλήρως. Δεν είναι τυχαίο, δε, πως οι ομιλίες του πρωθυπουργού έχουν και αυτή τη διάσταση. Ενδεικτική επ' αυτού ήταν μια αποστροφή της ομιλίας του, την περασμένη Πέμπτη στην Κρήτη, για το κόστος ζωής: «Προσοχή, όμως, θα ξαναπώ ότι ούτε μπορώ ούτε και θέλω, ούτε

και θα ήμουν έντιμος απέναντί σας εάν ωραιοποιούσα τα πράγματα. Θα επιμείνω, όμως, ότι για την ακρίβεια και αγωνιούμε και προσπαθούμε και αντιδρούμε πολύ πιο αποτελεσματικά από ό,τι το κάνουν πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες», ανέφερε χαρακτηριστικά ο πρωθυπουργός, υπογραμμίζοντας την έννοια της «αγωνίας».

- **Η αυτοκριτική.** Η αναγνώριση λαθών από τους κυβερνώντες θεωρείται κρίσιμη, με τον κ. Μητσοτάκη να έχει ως «συν» ότι δεν έχει διστάσει να αναγνωρίσει αστοχίες

Οι ψηφοφόροι που δεν έχουν ακόμη κατασταλάξει ως προς την επιλογή κόμματος αξιώνουν ενσυναίσθηση και αυτοκριτική από τις ηγεσίες.

ες, όχι μόνο στην υπόθεση των υποκλοπών που κυριαρχεί κατά την τρέχουσα συγκυρία στην επικαιρότητα, αλλά και σε άλλα θέματα, όπως οι πυρκαγιές του 2021, όπου στη συνέχεια έλαβε αποτελεσματικά μέτρα ενίσχυσης της πολιτικής προστασίας.

Η ψαλίδα

Όπως προαναφέρθηκε, πέραν της προσέγκυσης των αναποφάσιστων, το δεύτερο μεγάλο στοιχείο για τους κ. Μητσοτάκη και Τσίπρα είναι η αύξηση της συσπείρωσης των κομμάτων τους, που εμφανίζεται να κινείται σε ποσοστά λίγο κάτω του 70%. Γνώστες των δημοσκοπήσεων αναφέρουν πως κατά την αντίστοιχη περίοδο το 2019, Ν.Δ. και ΣΥΡΙΖΑ εμφανίζαν συσπειρώσεις σαφώς μεγαλύτερες, στις περιοχές του 80% και 70% αντίστοιχως. Όμως θεωρούν πως η «φωτογραφία της στιγμής» που αποτυπώνουν οι έρευνες της κοινής γνώμης ίσως μεταβληθεί μόλις προκληθούν και επισημώς οι εκλογές. Επίσης, σημειώνουν πως η συμπεριφορά των ψηφοφόρων στην παρούσα φάση ίσως είναι διαφορετική σε σχέση με το 2019, καθώς η πρώτη αναμέτρηση θα διεξαχθεί με απλή αναλογική, οπότε ενδεχομένως το δίλημμα της διακυβέρνησης θα είναι ασθενέστερο και οι συσπειρώσεις των δύο μονομάχων χαμηλότερες στις πρώτες κάλπες.

Σε κάθε περίπτωση, με τις τρέχουσες δημοσκοπήσεις να δείχνουν σαφές προβάδισμα της Ν.Δ. έναντι του ΣΥΡΙΖΑ –33,5% έναντι 26%, σύμφωνα με την τελευταία έρευνα της Pulse για τον ΣΚΑΪ–, τα δύο μεγάλα κόμματα εμφανίζονται να έχουν διαφορετικά ζητούμενα στην πορεία προς τις επερχόμενες κάλπες. Με βάση το ποσοστό και τη σύνθεση των αναποφάσιστων και τον βαθμό συσπείρωσης της Ν.Δ. που μπορεί να αυξηθεί, ο στόχος επίτευξης της αυτοδυναμίας στις δεύτερες εκλογές με τον νέο εκλογικό νόμο εμφανίζεται ρεαλιστικός για τον κ. Μητσοτάκη. Ως εκ τούτου, θα επιμείνει σε μια προγραμματική σύγκρουση και σύγκριση με τον κ. Τσίπρα, ώστε να διασφαλίσει έστω την ψήφο «ανοχής» μιας κρίσιμης μάζας πολιτών που θα οδηγήσει τη Ν.Δ. σε ποσοστά άνω του 37%-38%.

Αντιθέτως, με δεδομένο ότι η συσπείρωση του ΣΥΡΙΖΑ είναι χαμηλή για κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης και ο κ. Τσίπρας δεν έχει επιτύχει να δημιουργήσει «ρεύμα ανατροπής», η ακραία πόλωση εμφανίζεται εν πολλοίς ως μονόδρομος για την Κουμουνδούρου.

Ο **Κυριάκος Μητσοτάκης** προτιμά η προεκλογική αντιπαράθεση να επικεντρωθεί στον προγραμματικό λόγο και στη σύγκριση των κυβερνητικών πεπραγμένων Ν.Δ. και ΣΥΡΙΖΑ, ωστόσο, σε περιπτώσεις ακραίας πόλωσης δεν θα διστάσει να σπκώσει το γάντι έναντι του Αλέξη Τσίπρα, προκειμένου να εκφράσει τους παραδοσιακούς υποστηρικτές του. Φωτογραφία από την πρόσφατη ομιλία του στο Ηράκλειο Κρήτης.

Ο συντελεστής των «λοιπών» κομμάτων και το προηγούμενο του 2012

Της **ΔΩΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Στις βουλευτικές εκλογές του 2019 συμμετείχαν 20 κόμματα. Τα έξι από αυτά πέτυχαν είσοδο στη Βουλή. Ο τελικός αριθμός κομμάτων που θα συμμετέχουν στις επόμενες εκλογές δεν είναι ακόμη γνωστός, μένει να ανακοινωθεί από τον Αρειο Πάγο. Δεν αναμένεται, πάντως, να υπάρξει μεγάλη διαφορά στον αριθμό των κομμάτων που θα καταφέρουν να μπουν στη Βουλή. Παρά το γεγονός ότι οι εκλογές γίνονται με απλή αναλογική και κάτι τέτοιο θα ευνοούσε την είσοδο περισσότερων κομμάτων, η διατήρηση του ορίου 3% ως προϋπόθεση, αποτελεί έναν ανυπέρβλητο φραγμό για τους «μικρούς» του πολιτικού φάσματος.

Μπορεί το ποσοστό που θα λάβουν τα περισσότερα μικρά κόμματα να μην τους εξασφαλίζει μετακίνηση στην κεντρική πολιτική σκηνή, ωστόσο η επίδρασή τους στην τελική διαμόρφωση της επόμενης Βουλής αναμένεται σημαντική. Ο εκλογικός

νόμος που θα ισχύσει μπορεί επί της ουσίας να μη διευκολύνει τα μικρά κόμματα, ωστόσο δυσκολεύει την επίτευξη αυτοδυναμίας. Αυτή, άλλωστε, ήταν μια από τις βασικές επικρίσεις που δέχθηκε ο ΣΥΡΙΖΑ όταν έφερε την αλλαγή του εκλογικού νόμου: ότι

Στην πρώτη κάλπη, τα εκτός Βουλής μπορεί να αποσπάσουν ένα ποσοστό κοντά στο 10%, αλλά στη δεύτερη οι συνθήκες θα είναι διαφορετικές.

δεν ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για την πραγματική αντιπροσώπευση της βουλής του λαού στη Βουλή, αλλά πρωτίστως να παραμείνει στο παιχνίδι της εξουσίας ακόμη κι αν χάσει τις εκλογές.

Στις εκλογές του Ιουλίου 2019 τα κόμματα που έμειναν εκτός Βουλής κατάφεραν να συγκε-

ντρώσουν αθροιστικά ποσοστό 8,07%. Η Ν.Δ. κατέκτησε την αυτοδυναμία με 39,85%. Σε ένα υποθετικό σενάριο όπου τα εκτός Βουλής κόμματα θα συγκέντρωναν το ίδιο ακριβώς ποσοστό με τον εκλογικό νόμο που θα ισχύει στις προσεχείς εκλογές, το πρώτο κόμμα χρειάζεται να συγκεντρώσει 46,27% για να εξασφαλίσει την αυτοδυναμία. Ποσοστό εξωπραγματικό με βάση τις δημοσκοπήσεις, αλλά και την πολιτική πραγματικότητα των τελευταίων αρκετών χρόνων.

Σύμφωνα με τον γενικό διευθυντή της Pulse, Γιώργο Αράπογλου, η εικόνα που διαμορφώνεται για τη δυναμική των μικρών, εκτός Βουλής, κομμάτων αυτή τη στιγμή είναι η εξής: τα κόμματα που κινούνται στα δεξιά και άκρα δεξιά του πολιτικού φάσματος εκτιμάται ότι θα μπορούσαν να συγκεντρώσουν αθροιστικά ένα ποσοστό της τάξης του 5%, χωρίς να συνυπολογίζεται το ποσοστό του κόμματος Κασιδιάρη, που στις δημοσκοπήσεις εμφανίζεται γύρω στο 2,5%. Στα αρι-

στερά του πολιτικού φάσματος υπολογίζεται ότι τα εκτός Βουλής κόμματα θα μπορέσουν να συγκεντρώσουν ποσοστό της τάξεως του 3%. Αν οι εκτιμήσεις επιβεβαιωθούν και αθροιστούν όλα αυτά, συγκεντρώνεται ποσοστό υψηλότερο του 10%. Βεβαίως, ο κ. Αράπογλου επισημαίνει ότι η εμπειρία δείχνει ότι συνήθως καθώς πλησιάζουμε στις εκλογές η διάθεση χαλαρής ψήφου υποχωρεί, κάτι που αποτυπώνεται με περιορισμό της δύναμης των μικρών κομμάτων. Αυτό γίνεται ακόμη πιο έντονο στις επαναληπτικές εκλογές, όπου η πόλωση εντείνεται και τα διλήμματα προς τους ψηφοφόρους είναι περισσότερο συγκεκριμένα. Το ενδιαφέρον, πάντως, είναι ότι στη δεδομένη συγκυρία, παρά το γεγονός ότι σχεδόν προεξοφλείται η δεύτερη εκλογική αναμέτρηση, δεν δείχνει, με βάση τις δημοσκοπήσεις πάντοτε, να επικρατεί κλίμα χαλαρής ψήφου που θα ευνοούσε τους «μικρούς».

Στις επαναληπτικές εκλογές,

που θα γίνουν με τον νέο εκλογικό νόμο και μπόνους εδρών για το πρώτο κόμμα, ο κανόνας είναι ότι όσο αυξάνεται το συνολικό ποσοστό των εκτός Βουλής κομμάτων, τόσο χαμηλώνει ο πήχης της αυτοδυναμίας. Ενδεικτικά, εάν τα εκτός Βουλής κόμματα πάρουν τη δεύτερη Κυριακή 6%, το πρώτο κόμμα κατακτά την αυτοδυναμία με 38,5%. Για 8% εκτός Βουλής χρειάζεται 37,9% και εάν τα κόμματα που θα μείνουν εκτός αθροιστικά πάρουν 10%, τότε η αυτοδυναμία επιτυγχάνεται με 37,5%.

Πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα παραγόντων που μπορεί να ενισχύσουν τη δύναμη των μικρών κομμάτων είναι οι διπλές εκλογές του 2012. Τον Μάιο του 2012, στην καρδιά της πρωτοφανούς οικονομικής και πολιτικής κρίσης και σε συνθήκες που ευνοούσαν ιδιαίτερα την αντισημτική ψήφο, στις εκλογές έλαβαν μέρος 32 κόμματα. Με σύστημα ενισχυμένου μπόνους για το πρώτο κόμμα, επτά κόμματα κατάφεραν να μπουν στη

Βουλή και τρία έμειναν εκτός για λιγότερο από μισή ποσοστιαία μονάδα. Στις επαναληπτικές εκλογές, που έγιναν σε συνθήκες πρωτόγνωρης πόλωσης, και πάλι επτά κόμματα κατάφεραν να μπουν στη Βουλή. Ωστόσο, το όγδοο στη σειρά κόμμα συγκέντρωσε μόλις 1,59%.

Η εμπειρία του 2012 έχει ιδιαίτερη σημασία για την τύχη των μικρών κομμάτων, καθώς ακόμη και σε εκείνη την εξαιρετικά ιδιαίτερη συγκυρία, που πολιτικά ήταν ευνοϊκή για τους «μικρούς», η αδυναμία συνεννόησης και συνεργασίας σε ευρύτερα σχήματα και η επιλογή της «μοναχικής πορείας» για τους περισσότερους κομματικούς σχηματισμούς δεν τους επέτρεψε να αξιοποιήσουν τα πλεονεκτήματα της εποχής. Όταν, μάλιστα, προκύπτει αδυναμία συνεργασίας σε συνθήκες ευνοϊκές για είσοδο στη Βουλή, η συνεργασία γίνεται ακόμη πιο δύσκολη σε συνθήκες που ευνοούν την ενίσχυση των «μεγάλων».

Πώς άλλαξε το αμυντικό δόγμα

Γιατί ο ελληνικός σχεδιασμός απομακρύνθηκε από το σενάριο της «σημειακής κρίσης», για να συμπεριλάβει νέου τύπου απειλές

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Φέτος συμπληρώνονται 27 χρόνια από την κρίση των Ιμίων και πέρα από τη μνήμη των τριών στελεχών του Πολεμικού Ναυτικού, Χριστόδουλου Καραθανάση, Παναγιώτη Βλαχάκου και Εκτορα Γιαλοφού, που οι αξιωματικοί και υπαξιωματικοί των Ενόπλων Δυνάμεων κρατούν ζωντανή, στην Ιστορία έχει περάσει και η έννοια της λεγόμενης «σημειακής κρίσης».

Η έννοια αυτή γεννήθηκε το 1996, όταν οι ναυτικές δυνάμεις Ελλάδας και Τουρκίας είχαν συγκεντρωθεί γύρω από τις δύο νησίδες των Ιμίων, προτού αναχωρήσουν έπειτα από τη γνωστή μεσολάβηση Χόλμπρουκ. Η «σημειακή κρίση» είχε ως συνώνυμο στην εκφορά του δημοσίου λόγου το «θερμό επεισόδιο». Πλέον η αντίληψη αυτή έχει υποχωρήσει πλήρως και έχει αντικατασταθεί από το τρίπτυχο «ένταση - κρίση - γενικευμένη σύρραξη». Εν ολίγοις, σε ανώτατο επιτελικό επίπεδο, πλέον θεωρείται ότι μια κρίση με την Τουρκία δεν θα παραμείνει περιορισμένη γύρω από ένα ορισμένο γεωγραφικό σημείο (νησίδα, νησί, βράχο), αλλά θα εξαπλωθεί σε όλο το μέτωπο της ελληνοτουρκικής οριογραμμής, από τον Εβρο μέχρι το Καστελλόριζο.

Για σχεδόν δύο δεκαετίες η έννοια της «σημειακής κρίσης», δηλαδή του σεναρίου μιας βραχύ-χρονου και γεωγραφικά περιορισμένης σύγκρουσης ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία κινήθηκε πάνω σε δύο βασικές υποθέσεις: πρώτον, την άμεση αντίδραση των ΗΠΑ και δεύτερον την πρόθεση της Αγκυρας να πείσει προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση, την προώθηση της θεωρίας των «γκρίζων ζωνών». Η —φρούδα όπως αποδείχθηκε— ελπίδα μιας Τουρκίας που θα «πατήσει» πάνω στα κριτήρια του Ελσίνκι για να γίνει μια πεφωτισμένη ανατολική, αλλά δυτικότερη δημοκρατία υποβλήθηκε στη διαιώνιση της υπόθεσης, ότι μια ελληνοτουρκική κρίση, ακόμη κι αν εκδηλώνταν ξανά, δεν επρόκειτο να επεκταθεί.

Η εγκατάλειψη του, ούτως ή άλλως τεχνητού, δόγματος της «σημειακής κρίσης» είχε σε επιτελικό επίπεδο αποφασιστεί εδώ και καιρό. Κοινοποιήθηκε και στο ευρύ κοινό μέσα από μια συζήτηση που είχε τον Ιούνιο του

27 Ιανουαρίου 1996: Τούρκοι δημοσιογράφοι της εφημερίδας «Χουριέτ» μεταβαίνουν με ελικόπτερο στη Μεγάλη Ιμια, υποστέλλουν την ελληνική σημαία και υψώνουν την τουρκική. Η αντίληψη της «σημειακής κρίσης» που κυριάρχησε μετά τα γεγονότα των Ιμίων έχει πλέον αντικατασταθεί από το τρίπτυχο «ένταση - κρίση - γενικευμένη σύρραξη», δηλαδή μια νέα ένταση με την Τουρκία δεν θα περιοριστεί στο σημείο του αρχικού επεισοδίου.

Πλέον εκτιμάται ότι μια κρίση με την Τουρκία δεν θα παραμείνει περιορισμένη γύρω από ορισμένο γεωγραφικό σημείο (νησίδα, νησί, βράχο).

2020 ο αρχηγός ΓΕΕΘΑ Κωνσταντίνος Φλώρος με δημοσιογράφους, στους οποίους είχε τότε πει ότι «δεν είναι δυνατόν να γίνει κάτι στο Καστελλόριζο και να μην εξαπλωθεί παντού». Η συζήτηση αυτή είχε καταγραφεί σε μια φάση ραγδαίας επιδείνωσης των ελληνοτουρκικών σχέσεων, μετά την κρίση του Εβρου (Φεβρουάριος 2020) και λίγο πριν από την πολύμηνη ανάπτυξη των πολεμικών στόλων Ελλάδας και

Τουρκίας στα νότια Ρόδου και Καστελλόριζο. Η δημοσιοποίηση από στρατιωτικές πλευρές ήταν σε πλήρη συνεννόηση με την πολιτική ηγεσία της χώρας και σε σημαντικό βαθμό αποτελούσε και ένα μήνυμα προς την Αγκυρα, καθώς ήδη τότε υπήρχαν οι ενδείξεις ότι η κλιμάκωση επίκειται.

Το νέο δόγμα «ένταση - κρίση - γενικευμένη σύρραξη» δεν είναι μονολιθικό και, σύμφωνα με άριστα πληροφορημένες πηγές που έχουν χειριστεί πτυχές των ελληνοτουρκικών κρίσεων τα τελευταία χρόνια, μπορεί να περιλάβει πολλά. Όπως λένε, σε ένα σύγχρονο περιβάλλον οι διακριτικές γραμμές δεν είναι πλέον σαφείς, λόγω των ασύμμετρων απειλών. Η χρήση επιθετικής ρητορικής (casus belli), η εργασία-ποίηση του μεταναστευτικού, οι κυβερνοεπιθέσεις, η χρήση

drones και UAV για τον κορεσμό της αεράμυνας και πιο διαδεδομένες υβριδικές απειλές, όπως οι πιθανές επιθέσεις σε υποδομές της χώρας (ηλεκτροδότηση, υδροδότηση κ.ά.) εντάσσονται σε αυτή τη γενική περιγραφή.

Η νέα κατάσταση στην αντίληψη του είδους της κρίσης που μπορεί να προκύψει στα ελληνοτουρκικά οδήγησε σε κάποιες κινήσεις, όπως η συγκρότηση στο ΓΕΕΘΑ ομάδας χειρισμού κρίσεων που τροφοδοτεί με πληροφορίες το σύστημα διοίκησης και ελέγχου των Ενόπλων Δυνάμεων. Στη συνέχεια η ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων ενημερώνει για την επικερπνη κατάσταση του υπουργείου Εξωτερικών. Η επιτελική ομάδα που ελέγχει τις φάσεις και εισπνέει στον αρχηγό ΓΕΕΘΑ την αποδεδειγμένη μέτρων συναγερμού και κανόνων εμπλοκής ονομάζεται Ομά-

δα Συστήματος Συναγερμού και Κανόνων Εμπλοκής και λαμβάνει τα δεδομένα της από την Ομάδα Στρατηγικής Ανάλυσης Κατάστασης.

Το προηγούμενο του 2015

Πέρα από τις δύο κρίσεις του 2020, του Εβρου και του «Ορούτς Ρέις», είχαν προηγηθεί σημάδια τα οποία συνήγορησαν στην αλλαγή αντίληψης περί «σημειακής κρίσης». Το πρώτο «καμπανάκι» χτύπησε στις αρχές του 2015 όταν ξεκίνησε η μεγάλη προσφυγική κρίση. Πέρα από τη μεγάλη εικόνα, δηλαδή εκείνη της προώθησης προσφύγων και μεταναστών προς τα ελληνικά νησιά, πολλές φορές βάρκες εγκαταλείπονταν σε νησίδες και νησιά με σκοπό την αμφισβήτηση της κυριαρχίας τους στο πλαίσιο της επιχείρησης Ερευνας και Διάσωσης (SAR) των ναυαγών.

ΑΠΟΨΗ

Τα διδάγματα του 1996

Του **ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Έπειτα από είκοσι επτά έτη δημοσιογραφικής και επιστημονικής έρευνας, μπορούμε με αντικειμενικότητα να αντλήσουμε ορισμένα διδάγματα από την κρίση των Ιμίων. Η Αθήνα βιάστηκε να στρατιωτικοποιήσει την αντιπαράθεση για το καθεστώς της βραχονησίδας, αφού δεν αντιλήφθηκε εγκαίρως το πραγματικό διακύβευμα. Η τουρκική ηγεσία επιδίωκε την αμφισβήτηση της ελληνικής κυριαρχίας στο Ανατολικό Αιγαίο μέσω της δημιουργίας «γκρίζων ζωνών». Σε στρατηγικό επίπεδο η ελληνική πλευρά υπέπεσε σε τρία ολέθρια σφάλματα, που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη δυσμενή κατάληξη.

Πρώτον, ο τότε πρωθυπουργός και ο υπουργός Εξωτερικών διαχειρίστηκαν την κρίση μέσα από το πρίσμα της αντιπαλότητας με την εσωκομματική αντιπολίτευση. Η σχέση ανάμεσα στην πολιτική και στη στρατιωτική ηγεσία δεν ήταν αρμονική, όπως επίτασε η κρισιμότητα των στιγμών. Ο πρωθυπουργός και το επιτε-

λείο του, μαζί με τον Α/ΓΕΕΘΑ, συνεδρίαζαν σε μια αίθουσα της Βουλής και όχι στο Εθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων. Η ΕΥΠ και ο διοικητής της παραγκωνίστηκαν με απαξιωτικό τρόπο, άνευ ουσιαστικού λόγου.

Δεύτερον, η Αθήνα εγκλωβίστηκε σε μια λογική κλιμάκωσης, δίχως να υπολογίσει τους συσχε-

Η πολυπλοκότητα της τουρκικής απειλής ξεπερνάει τον εκλογικό κύκλο μιας κυβέρνησης. Απαιτείται μια διαφορετική στρατηγική, που θα βασίζεται σε μακροχρόνιο σχεδιασμό.

τισμούς ισχύος στο διεθνές και περιφερειακό σύστημα. Σε μια εποχή αμερικανικής παντοκρατορίας, η Αθήνα βρέθηκε απελπιστικά μόνη της, χωρίς πραγματικούς συμμάχους. Η φιλοσερβική στάση των προηγούμενων κυ-

βερνήσεων είχε υπονομεύσει σημαντικά τη θέση της Ελλάδας μέσα στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ.

Τρίτον, η διαπραγμάτευση της Αθήνας με την Ουάσινγκτον και κατ' επέκταση την Αγκυρα ξεκίνησε από λανθασμένη αφετηρία. Μετά τις πρώτες δύο μέρες, η ελληνική κυβέρνηση έστειλε μηνύματα ότι δεν επιθυμεί την πολεμική σύγκρουση με τη γειτονική χώρα. Ετσι όμως αποδυναμώσε την αξιοπιστία της αποτροπής μας, που βασιζόταν στην απειλή της στρατιωτικής αντίδρασης. Με άλλα λόγια, η πολιτική ηγεσία λειτούργησε σχεδόν ερασιτεχνικά και δεν επέδειξε την πρόεπουσα σοβαρότητα.

Σε καθαρά επιχειρησιακό επίπεδο, μετά την απόβαση των Τούρκων κομάντος στη δυτική Ιμια, η κυβέρνηση Σημίτη υπέστη έναν αιφνιδιασμό που άλλαξε τη δυναμική της κρίσης. Με τη δημιουργία του τετελεσμένου γεγονότος (fait accompli), η Αθήνα στέρηψε από επιλογές και αυτό έγινε αμέσως εμφανές στην άλλη πλευρά. Το γεγονός ότι οι λήπτες αποφάσεων πληροφορήθηκαν την τουρ-

κική ενέργεια από τρίτες πηγές καταδεικνύει την κατάσταση που επικρατούσε στην Αθήνα. Επίσης, ο υποδόσκιος ανταγωνισμός ανάμεσα στον Στρατό Ήπρας και στο Πολεμικό Ναυτικό δημιούργησε περιττές εντάσεις. Τέλος, δεν φαίνεται να υπήρχε ένα καλά επεξεργασμένο σχέδιο στρατιωτικής αντίδρασης για μια πρόκληση τόσο μικρής κλίμακας. Η ελληνική αποτροπή είχε σχεδιαστεί να αντιμετωπίσει το ενδεχόμενο μιας επιχείρησης τύπου «Αττίλας» 1974.

Εύλογα αναρωτιέται κανείς αν το σημερινό πολιτικό και στρατιωτικό προσωπικό της χώρας έχει διδαχθεί από τα λάθη των προκατόχων τους. Είναι αλήθεια ότι σε επιχειρησιακό επίπεδο, οι Ενοπλες Δυνάμεις βρίσκονται σε εξαιρετικό επίπεδο. Τα γεγονότα των Ιμίων λειτούργησαν αφηνιστικά για το στράτευμα, που έχει πλέον επεξεργαστεί πολλά σενάρια για τη μορφή της επόμενης κρίσης. Η εξελισσόμενη ενίσχυση των Ειδικών Δυνάμεων είναι εντυπωσιακή και δημιουργεί ένα ανάχωμα στις τουρκικές επιδιώξεις. Η συστηματική προ-

ώθηση της διακλαδικότητας εγγυάται την αποτελεσματικότητα των Ενόπλων Δυνάμεων, αν αυτή απαιτηθεί. Η Ελλάδα σήμερα διαθέτει τα μέσα και τον σχεδιασμό για να αποκρούσει μια επιθετική ενέργεια, εφόσον κινηθεί γρήγορα και αποφασιστικά. Ωστόσο, η επιχειρησιακή μας επάρκεια και ετοιμότητα δεν είναι η μοναδική προϋπόθεση για την επιτυχημένη διαχείριση μιας στρατιωτικής κρίσης.

Σε στρατηγικό, δηλαδή πολιτικό, επίπεδο εξακολουθούν να υπάρχουν παθογένειες που μπορεί να αποδειχθούν μοιραίες για την αποτελεσματική μας στρατηγική. Η πολυπλοκότητα της τουρκικής απειλής ξεπερνάει τον εκλογικό κύκλο μιας κυβέρνησης. Απαιτείται μια διαφορετική στρατηγική που θα βασίζεται σε μακροχρόνιο σχεδιασμό και «τεχνοκρατική» προσέγγιση του προβλήματος. Ετσι κι αλλιώς, η προσωπική διπλωματία έχει ελάχιστες πιθανότητες να αποφέρει θετικά αποτελέσματα. Η ανοικοδόμηση του συστήματος εθνικής ασφάλειας συνιστά πλέον μια επιτακτική ανάγκη. Οι ελληνικές υπηρεσί-

Οργή Αγκυρας κατά Πομπέο

Σφοδρές αντιδράσεις στην Τουρκία προκάλεσε το νέο βιβλίο του τέως ΥΠΕΞ των ΗΠΑ, Μάικ Πομπέο, ο οποίος αμφισβητεί την ισχύ του τουρκικού στρατού και τη δυνατότητα του να αποκρούσει το Ισλαμικό Κράτος στη Συρία, αιτιολογώντας έτσι γιατί οι ΗΠΑ επέλεξαν να συμμαχήσουν με τους Κούρδους (YPG). Για «παραπληροφόρηση» και «υποκρισία» έκανε λόγο ο επικεφαλής της τουρκικής διπλωματίας, Μεβλούτ Τσαβούσογλου, καταγγέλλοντας τον Πομπέο ότι σχεδιάζει να θέσει υποψηφιότητα για την προεδρία των ΗΠΑ το 2024 και στο πλαίσιο αυτό επιζητεί τις ψήφους του ελληνοαμερικανικού λόμπι. «Πρόκειται για ένα υποδειγματικό μάστερ κλας στην επίδειξη οργής, που διαπερνά την αμερικανική πολιτική σκηνή», έγραψε ο βιβλιοκριτικός της «Ουάσιγκτον Ποστ», προσθέτοντας ότι το πονήμα του διαθέτει περισσότερο δηλητήριο από ένα «κοπάδι» κόμπρες. «Δεν πιστεύω ότι οποιοσδήποτε κινείται στους διπλωματικούς διαδρόμους περίμενε ένα κολακευτικό πορτρέτο της Τουρκίας από τον Πομπέο», σχολίασε μια άλλη πηγή, φίλη προσκείμενη στην τουρκική προεδρία. «Δεν έκρυψε ποτέ πως δεν είναι οπαδός του Ερντογάν ή της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής». Όταν το 2018 ο τότε πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ ανέθεσε το πόστο στον Πομπέο, ο Τσαβούσογλου διακήρυξε πως ενώ η Τουρκία θα ήθελε να συνεργαστεί μαζί του με αμοιβαίο σεβασμό και κατανόηση, ο Πομπέο θα πρέπει πρώτα να μάθει να συμπεριφέρεται, να μας πλησιάσει και να μας σέβεται».

Καταληκτικά, η κρίση των Ιμίων έχει πολλά να μας διδάξει. Πρέπει να μαθαίνουμε από τα λάθη και τις παραλείψεις μας, χωρίς ιδεολογικές αγκυλώσεις. Το πιο σημαντικό, όμως, είναι ότι δεν πρέπει να ξεκινάμε εύκολα αυτους που έκαναν την υπέρτατη θυσία εκείνο το βράδυ. Πιστοί στις παραδόσεις του έθνους μας, ο Χριστόδουλος Καραθανάσης, ο Παναγιώτης Βλαχάκος και ο Εκτορας Γιαλοφός μάς υπενθύμισαν ότι «ανδρείος είναι αυτός που δεν φοβάται τον τιμημένο θάνατο».

Ο κ. Μάνος Καραγιάννης είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και Reader στη Διεθνή Ασφάλεια στο King's College London. Το νέο του βιβλίο «Αποτροπή και άμυνα» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Παπαδόπουλου.

Γάμος 10 εκατ. με μασέρ και τενίστες

Υπερπαραγωγές με δυσθεώρητο τζίρο περιλαμβάνει πλέον η βιομηχανία του γαμήλιου τουρισμού στην Ελλάδα

Της **ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΚΑΚΑΟΥΝΑΚΗ**

Η προετοιμασία για τον συγκεκριμένο γάμο –ή μάλλον το πάρτι του γάμου– στην Ελλάδα ξεκίνησε υπό άκρα μυστικότητα, ένα χρόνο πριν. Το διάσημο ζευγάρι δεν είχε σχέση με τη χώρα μας, παντρεύτηκαν στη Νέα Υόρκη το 2019 και μετά την πανδημία αποφάσισαν να το γιορτάσουν με 150 φίλους σε ένα μέρος που είχαν επισκεφθεί και τους άρεσε. Η «επιχείρηση» που στήθηκε, με προϋπολογισμό που αγγίζει τα 10 εκατ. δολάρια, είναι ίσως μία από τις πιο ακραίες περιπτώσεις μιας βιομηχανίας που πλέον ανθεί στη χώρα μας: αυτή του γαμήλιου τουρισμού.

Αποκλειστικά για τη συγκεκριμένη εκδήλωση εργάστηκαν πάνω από 200 άτομα. Κάποιοι για το τριήμερο, άλλοι για μήνες. Κάποιοι που ειδικεύονται σε συγκεκριμένο κομμάτι είχαν ταξιδέψει από πολύ μακριά. Για παράδειγμα, υπήρχε μια γυναίκα από την Ελβετία που ήταν επικεφαλής 20 ατόμων που θα λειτουργούσαν ως «σκιές» των καλεσμένων. Ένας άνδρας, ασιατικής καταγωγής, που είχε αποστηθίσει όλων τις διατροφικές προτιμήσεις - αλλεργίες και ήταν παρών στα γεύματα, για να επιβεβαιώνει πως δεν έχει γίνει κάποια παράλειψη. Μία γυναίκα που φημίζεται για τη δουλειά που κάνει με τις βαλίτσες, ήταν υπεύθυνη για τους δεκάδες αχθοφόρους, που τις παραλάμβαναν από τα διάφορα ιδιωτικά ή δημόσια αεροδρόμια για να τις μεταφέρουν στο δωμάτιο κάθε καλεσμένου. Άλλος από την Αμερική ήταν υπεύθυνος για το φαγητό (και είχε προσλάβει κάποιους από τους καλύτερους σεφ της Ελλάδας ως προσωπικό κάθε βίλας). Ακόμη και η υπεύθυνη για τον ανθοστολισμό είχε ταξιδέψει από τη Νέα Υόρκη. Η ομάδα της (τεσσάρων ατόμων) συνεργάστηκε με Ελληνίδα ανθοπώλισσα. Εβδομάδες πριν όλοι έπρεπε να βρίσκονται στην Ελλάδα. Σε ένα διαμέρισμα - «αρχηγείο» στο κέντρο της Αθήνας είχαν γίνει οι συνεντεύξεις και μετέπειτα η εκπαίδευση του προσωπικού. Επαγγελματίες τενίστες που θα έπαιζαν με όποιον ήθελε, γιατροί, σωματοφύλακες, κομμώτριες και

Οι τριήμερες εκδηλώσεις για τον γάμο που έγινε πέρυσι στο Κυπαρίσσι της Λακωνίας (στη φωτογραφία το γαμήλιο τραπέζι) είχαν συνολικό προϋπολογισμό 1,8 εκατ. ευρώ. Από αυτά τα χρήματα περίπου το 1/3 εκτιμάται ότι έμεινε στα ταμεία των ντόπιων.

Δόθηκε παράσταση Καραγκιόζη με θέμα την ιστορία του ζευγαριού, εκείνος επιτυχημένος επενδυτής, εκείνη διανοούμενη – Οι καλεσμένοι τους ήταν η αφρόκρεμα της Αμερικής.

μασέρ. Ακόμη και μία φιλόλογος είχαν προσλάβει, που ήταν διαθέσιμη να μιλήσει για Ιστορία με όποιον καλεσμένο το επιθυμούσε. Τον φωτισμό είχε αναλάβει η ομάδα κορυφαίας σχεδιάστριας φωτισμού στην Ελλάδα.

«Να είστε αόρατοι»

Το προσωπικό είχε παραλάβει τέσσερις διαφορετικές στολές που έπρεπε να φορέσουν (ραμμένες για τον καθένα σε σχέδιο ανάλογα με τον σωματότυπό του) και

αναλυτικές οδηγίες για τη συνολική του εμφάνιση. Θα έπρεπε να κάνουν δύο φορές ντους την ημέρα, να καλύψουν τατουάζ που φαίνονταν, να μην έχουν ψεύτικες βλεφαρίδες, έντονο μακιγιάζ ή βαμμένα νύχια. «Πρέπει να είστε αόρατοι. Να μην νιώθουν πως τους ακούτε, αλλά να είστε διαθέσιμοι με το που θα σας απευθύνουν τον λόγο. Θα τους καλημερίζετε και θα τους καληνυχτιζετε στα ελληνικά», τους είπαν. Συζήτησαν για ώρα τα διάφορα σενάρια και πώς θα τα αντιμετώπιζαν. Όλοι τους υπέγραψαν αυστηρές συμβάσεις εχεμύθειας. Κάθε καλεσμένο τον υποδέχονταν με δώρα – ένα μαρμάρινο καραβάκι από γλυπτή στην Τήνο, βιβλία για την Ελλάδα, πετσέτα με κεντημένα τα ονόματα του σκάφους που θα χρησιμοποιούσαν (το «Χριστίνα»). Το ζευγάρι τους καλωσόριζε με χειρόγραφα σημειώματα. Οι εορτασμοί, τους έγγραφαν, θα ξεκινούσαν την Παρασκευή. Μπορούσαν να πάνε με σκαφάκια στην Υδρα

ή σε κάποιο αρχαιολογικό χώρο. Την επόμενη ημέρα στις Σπέτσες – είχαν κλείσει μία από τις καλύτερες ταβέρνες του νησιού για μεσημεριανό. Στο ξενοδοχείο θα είχε σόου συγχρονισμένης κολύμβησης και ζωντανή μουσική από δημοφιλή νέα Ελληνίδα τραγουδίστρια. Το βράδυ στο ξενοδοχείο είχε «ελληνική» βραδιά. Είχαν στηθεί διάφορα περίπτερα σαν σκηνικά θεάτρου –σουβλατζίδικο, φούρνος κ.ο.κ.– με ελληνικό «street food». Μετά παρακολούθησαν στο αμφιθέατρο παράσταση Καραγκιόζη με θέμα την ιστορία του ζευγαριού: εκείνος επιτυχημένος επενδυτής, εκείνη διανοούμενη. Οι καλεσμένοι τους ήταν η αφρόκρεμα της υψηλής κοινωνίας της Αμερικής. Μετά την παράσταση βγήκαν κλαρίνα. Το επόμενο βράδυ περίμενε τους καλεσμένους η μεγάλη έκπληξη. Όσοι από το προσωπικό γνώριζαν λεπτομέρειες είχαν αυστηρές οδηγίες να μην τις αποκαλύψουν. Και ενώ το ζευγάρι εί-

Για δύο ώρες τραγούδισε ένας από τους διασημότερους καλλιτέχνες – Εργαζόμενοι είχαν οδηγίες να δώσουν γαρδένιες στους καλεσμένους και να τους μάθουν πώς να σπάνε πιάτα.

χε παρακαλέσει τους φίλους του να μην ποστάρουν τίποτα κατά τη διάρκεια του τριήμερου (και φαίνεται πως το τήρησαν αφού στο Διαδίκτυο δεν υπάρχει καμία πληροφορία), το βράδυ εκείνο τα μέτρα ήταν δρακόντεια. Μπαίνοντας στον χώρο, όλοι ανεξαιρέτως οι καλεσμένοι έπρεπε να βάλουν τα κινητά σε μια ειδική θήκη με αντικλεπτικό. Κανείς δεν έφερε αντίρρηση (μόνον ένας καλεσμένος που είχε να παρακολουθήσει τον αγώνα της κόρης του, οπότε

ένας εργαζόμενος κάθισε μαζί του μέχρι να τελειώσει ο αγώνας). Για περίπου δύο ώρες τραγούδισε ένας από τους διασημότερους καλλιτέχνες. Προς το τέλος, κάποιοι εργαζόμενοι είχαν οδηγίες να δώσουν γαρδένιες στους καλεσμένους και να τους μάθουν πώς να σπάνε πιάτα μπροστά στον οργανοπαίκτη που βγήκε να τον συνοδεύσει με το μπουζούκι του.

Την επομένη, το ζευγάρι έφυγε για μία εβδομάδα στα νησιά με τη θαλαμηγό «Χριστίνα» (με αυτό είχαν φτάσει όλοι οι καλεσμένοι από την Αθήνα). Η δουλειά των διοργανωτών, όμως, δεν σταμάτησε εκεί. Σχεδόν όλοι οι καλεσμένοι συνέχισαν τις διακοπές τους στην Ελλάδα και το τηλεφώνό τους χτυπούσε συνεχώς με κάποιο αίτημα. Ένας από τους διασημότερους καλεσμένους, για παράδειγμα, ζήτησε να φάει –ινκόγκνιτο– στην Αθήνα παιδάκια και να πει ρετσίνα. Υπάλληλος της ταβέρνας θυμάται πως διάφοροι «κομπάρσοι» είχαν καθίσει στα γύρω τραπέζια για να μην νιώσει ο καλεσμένος το περιβάλλον... αποστειρωμένο.

Παρότι δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία για τον γαμήλιο τουρισμό (κυρίως διότι οι περισσότεροι επιλέγουν να κάνουν εδώ μια συμβολική τελετή και όχι να τελέσουν μυστήριο), Έλληνες διοργανωτές που μίλησαν στην «Κ» εξηγούν πως η χώρα μας φιλοξενεί κάθε χρόνο εκατοντάδες γάμους ξένων – κάποιους πραγματικά υψηλών προδιαγραφών. «Οργανωνόμαστε και κάθε χρόνο είμαστε όλο και πιο έτοιμοι», λένε στην «Κ». Εκτός από τα νησιά όπως η Μύκονος ή η Σαντορίνη που παραμένουν ψηλά στις προτιμήσεις των ξένων, υπάρχουν πλέον και άλλοι προορισμοί στην Ελλάδα που επιλέγουν για τους γάμους τους οι ξένοι. Σύμφωνα με στοιχεία που έχει συγκεντρώσει μεταπτυχιακή φοιτήτρια για τη διπλωματική της με θέμα «Η έρευνα και η ανάλυση του γαμήλιου τουρισμού στην Ελλάδα» (Παπαδοπούλου, 1018) εξίσου δημοφιλείς είναι πλέον και πολλοί άλλοι προορισμοί όπως η Κρήτη, η Ρόδος, αλλά και η ηπειρωτική Ελλάδα, η Μονεμβασιά, το Ναύπλιο και η Χαλκιδική.

Ο γαμπρός (Ελληνοαμερικανός τρίτης γενιάς) και η νύφη στον γάμο που έγινε στο Κυπαρίσσι και άφησε εποχή στο μικρό ψαροχώρι της Πελοποννήσου. Για τη μεταφορά των προσκεκλημένων χρησιμοποιήθηκαν μέχρι αμαξάκια του γκολφ. Δεξιά, ο Γιώργος Καραγιώργας και η «παντόφλα» που επιστράτευσε προκειμένου να στήσει σε ακατοίκτο νησί των Σποράδων γαμήλια δεξίωση 500 ατόμων.

Όταν 15 φορτηγά εισέβαλαν σε ψαροχώρι της Πελοποννήσου

Ο Γιώργος Καραγιώργας, που αναλαμβάνει χρόνια τώρα (και) γάμους ξένων, πλέον αναζητάει στο εξωτερικό μόνο dj ή κάποια μπάντα και αυτό εάν οπωσδήποτε το επιθυμεί ο πελάτης. Για οτιδήποτε άλλο τους διαβεβαιώνει πως οι Έλληνες προμηθευτές μπορούν να αντεπεξέλθουν σε οποιαδήποτε απαίτησή τους. «Απλώς ακόμα παραμένουν λιγότερες οι επιλογές», διευκρινίζει στην «Κ». Για παράδειγμα υπάρχουν μόνο δύο προμηθευτές που κάνουν καταπληκτικά σκηνικά. Εξηγεί πως αυτή είναι η νέα μόδα, το να δημιουργείς φανταστικούς κόσμους (έδωσε το παράδειγμα ενός γάμου που ετοιμάζει φέτος στην Πελοπόννησο, όπου ο περιβάλλων χώρος ενός ξενοδοχείου θα μεταμορφωθεί σε ιαπωνικό κήπο).

Μέχρι στιγμής, το πιο «απαιτητικό» πάρτι που έχει κληθεί ο ίδιος να διοργανώσει ήταν στις Σποράδες. Όταν πρωτοπήγε στο σημείο με το ζευγάρι (εκείνος ξένος, εκείνη Ελληνίδα) ενθουσιάστηκε με το μαγικό τοπίο, αλλά στο μυαλό του άρχισαν να «τρέχουν» οι χιλιάδες δυσκολίες που θα αντιμετώπιζε. Και αυτό γιατί η τοποθεσία ήταν ένα... ακατοίκτο ιδιωτικό νησί χωρίς τρεχούμενο νερό, χωρίς ρεύμα, ούτε βέβαια λιμάνι για να φθάσουν οι προμήθειες για μια δεξίωση 500 ατόμων. Ένα μήνα πριν από τον γάμο συνεδιοποίησε πως υπήρχε ακόμη ένα πρόβλημα: το νησί ήταν γεμάτο έντομα και τρωκτικά (τελικά προμηθεύτηκαν ειδικό σύστημα που εξέπεμπε υπερηχητικά κύματα, εκατοντάδες κεριά σιτρινέλας

και ψέκασαν παντού με ειδικά αιθέρια έλαια για τα κουνούπια). Ο κ. Καραγιώργας έφαξε και νοίκιασε από την Κάλυμνο ένα πλοίο-παντόφλα, το οποίο ταξίδεψε στο Λαύριο και από εκεί στο ιδιωτικό νησί με όλες τις προμήθειες: ψυγεία, έπιπλα, πατώματα, αλλά και γεννήτριες, δεξαμενή με νερό, ακόμα και αποχετευτικά φορτηγά που θα έπαιρναν τα λύματα. Παράλληλα, εργάτες έφτιαχναν για ημέρες ένα υποτυπώδες «οδικό δίκτυο» στο νησί για να μπορέσουν να φθάσουν όλα αυτά τα φορτηγά στα διαφορετικά σημεία. Δύο εβδομάδες μετά όλα ήταν έτοιμα για να υποδεχθούν το ζευγάρι και τους φίλους τους που είχαν ταξιδέψει απ' όλο τον κόσμο. Πολλοί από τους καλεσμένους δεν μπορούσαν να πιστέψουν πως όλο αυτό το σκηνικό είχε στηθεί μόνο

για το πάρτι και πως την επόμενη ημέρα απλώς θα εξαφανιζόταν. Η διοργανώτρια γάμων Ιωάννα Βαμβακάρη είχε παντρευτεί πριν από χρόνια στη Μονεμβασιά και είχε δει τις περιορισμένες δυνατότητες, αλλά ταυτόχρονα και την προοπτική που είχε ο τόπος. Με τον τότε δήμαρχο έκαναν παρουσιάσεις στους ξενοδόχους και τους εστιάτορες, προσπαθώντας να τους πείσουν να επενδύσουν στον γαμήλιο τουρισμό. «Υπάρχουν εκατοντάδες Έλληνες μετανάστες σε Αμερική και Αυστραλία που διψούν να επιστρέψουν στον τόπο τους για τις χαρές τους», τους έλεγε. Εκείνοι δίσταζαν να επενδύσουν, αλλά σιγά σιγά το τόλμησαν και πλέον η Μονεμβασιά είναι δημοφιλής προορισμός (μόνο η ίδια κάνει εκεί 20 γάμους τον χρόνο). «Από τέτοιους γάμους επωφελείται

η τοπική κοινωνία», τονίζει. Μόνο από ένα γάμο που έκανε πέρυσι στη Λακωνία, το 1/3 του συνολικού προϋπολογισμού (1,8 εκατ. ευρώ) υπολογίζει πως έμεινε στα ταμεία των ντόπιων. Οι γονείς του γαμπρού (Ελληνοαμερικανοί δεύτερης γενιάς) είχαν μια απαράβατη επιθυμία: οι τριήμεροι εορτασμοί να γίνουν στον τόπο καταγωγής τους, στο Κυπαρίσσι, και να χρησιμοποιηθούν στις προετοιμασίες τόσο οι άνθρωποι όσο και οι πρώτες ύλες της περιοχής. Όταν η ομάδα της Βαμβακάρη πρωτοπήγε στο μικροσκοπικό ψαροχώρι, η αντίδραση όλων ήταν η ίδια: «Δεν γίνονται αυτά εδώ. Πού νομίζετε πως είστε;», της έλεγαν. Πέρα από τους 680 καλεσμένους θα απασχολούσαν 200 άτομα προσωπικό και οι διαθέσιμες κλίνες δεν έφθαναν ούτε για τους μισούς. Τελικά τους

έδωσαν και το τελευταίο δωμάτιο στην ευρύτερη περιοχή, ενώ ο δήμος τους παραχώρησε τον μώλο του λιμανιού για το γλέντι. Ο δρόμος βέβαια ήταν υπερβολικά στενός, οπότε μέτρησαν κάθε σημείο –κατά μήκος και ύψος– και χρειάστηκε να νοικιάσουν ειδικά φορτηγά που ρύθμιζαν τον αέρα στα λάστιχα για να περάσουν κάτω από μπαλκόνια ή δέντρα. Όταν τελικά έφθασαν τα φορτηγά (πάνω από 15), οι γιαγιάδες του χωριού βγήκαν στον δρόμο: «Αγόρι μου, ό,τι και να κάνεις δεν χωράς να περάσεις!», φώναζαν. Και όμως είδαν το ένα μετά το άλλο να ξεφορτώνουν στο μικρό λιμάνι και να φεύγουν. Όλο το χωριό ήταν καλεσμένο. Γλέντησαν μέχρι το πρωί και όλοι ένιωθαν περήφανοι που έγινε ένας τέτοιος γάμος στον τόπο τους.

WIZ GUIDE

20
22

wiz-guide.com

500 BEST

RESTAURANTS

BY

Bank of Cyprus

January 30, 2023

SUPPORT BY

Τζέιμς Σταυρίδης

Πρώην επικεφαλής των νατοϊκών δυνάμεων στην Ευρώπη

Να εξετάσουμε αν θα στείλουμε και αεροσκάφη στην Ουκρανία

*Δύσκολη η πλήρης απόθηση της Ρωσίας*Συνέντευξη στον **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟ**

Ολ βασική παραφωνία στην ενόττητα της δυτικής συμμαχίας κατά της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία αναδεικνύει τη στάση της Τουρκίας ο ναύαρχος εν αποστρατεία Τζέιμς Σταυρίδης. Μιλώντας αποκλειστικά στην «Κ», ο πρώην επικεφαλής των νατοϊκών δυνάμεων στην Ευρώπη (SACEUR) μεταξύ 2009-2013 εκφράζει την ελπίδα «να μη φθάσουμε στο σημείο όπου η Συμμαχία θα είναι ουσιαστικά αναγκασμένη να επιλέξει μεταξύ της παραμονής της Τουρκίας και της ένταξης της Σουηδίας και της Φινλανδίας». Συμβουλεύει να πέλσουν οι τόνοι, αλλά προειδοποιεί την Αγκυρα ότι «η υπομονή των υπόλοιπων 29 μελών του NATO στο θέμα αυτό έχει τα όριά της και η υποστήριξη για την ένταξη των Σουηδών και των Φινλανδών είναι ισχυρότατη».

– Ποια είναι η άποψή σας για τη λύση που προέκυψε σχετικά με την αποστολή δυτικών τανκς στην Ουκρανία; Είστε εκπληκτος που οι ΗΠΑ έδωσαν το πράσινο φως για τα Abrams; Ήταν ο στόχος του καγκελαρίου Σολτς εξαρχής να «γληθεί από τα μετόπισθεν»;

– Στόχος της Γερμανίας ήταν πάντα να λάβει τη μέγιστη δυνατή συμμαχική υποστήριξη για τις παραδόσεις τανκς – και τα κατάφεραν καλά. Πέρα από τα βρετανικά τανκς τύπου Challenger, έπεισαν τις Ηνωμένες Πολιτείες να στείλουν 30 από τα πανίσχυρα Abrams. Σε αυτά θα προστεθούν δεκάδες, αν όχι εκατοντάδες, Leopard από διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, ενδεχομένως και γαλλικά Leclerc. Μιλάμε για μια ισχυρή και ικανή δύναμη τεθωρακισμένων.

– Σας προξενεί εντύπωση η επίμονη διαφορά στην προσέγγιση απέναντι στον πόλεμο που

υιοθετούν οι χώρες της δυτικής έναντι της ανατολικής Ευρώπης;

– Από τη δική μου οπτική εδώ στην Ουάσινγκτον, οι διαφορές δεν μοιάζουν μεγάλες. Η Συμμαχία στο σύνολό της κινείται ουσιαστικά ενωμένη στην κατεύθυνση της αναβάθμισης του επιπέδου της πολεμικής βοήθειας και της ικανότητας των Ουκρανών να πολεμήσουν. Η ανθρωπιστική βοήθεια ρέει ομαλά προς τους απελπισμένους αμάχους που βομβαρδίζονται με βάρβαρο τρόπο από τη Ρωσία, η οποία διαπράττει εγκλήματα πολέμου κατά συρροή. Η μόνη παρακώλυση προέρχεται από την Τουρκία, η οποία συνεχίζει να κωλυσιεργεί στο ζήτημα της επίσημης ένταξης της Φινλανδίας και της Σουηδίας στο NATO. Συνολικά πάντως, η ενόττητα και ο συντονισμός της δυτικής συμμαχίας είναι αξιοσημείωτα.

– Ο στρατηγός Μίλι (αρχηγός ΓΕΕΘΑ των ΗΠΑ) δήλωσε πριν από λίγες ημέρες ότι «θα είναι πολύ δύσκολο» να απομακρυνθούν οι ρωσικές δυνάμεις από το έδαφος της Ουκρανίας φέτος. Άλλοι, όπως ο στρατηγός εν αποστρατεία Μπεν Χότζες, είναι πολύ πιο αισιόδοξοι για τις προοπτικές των Ουκρανών. Εσείς, πού στέκεστε;

– Συμφωνώ με τον στρατηγό Μίλι ότι η πλήρης απόθηση της Ρωσίας από όλα τα κατεχόμενα εδάφη θα είναι δύσκολο έργο. Δεν είναι αδύνατον, ειδικά αν συνεχιστούν οι πολύ κακές επιδόσεις του ρωσικού στρατού στον εφοδιασμό. Αλλά ειδικά στην Κριμαία οι Ρώσοι έχουν οχυρωθεί καλά και δεν έχουν σκοπό να αποχωρήσουν. Συνεπώς η δική μας δουλειά στη Δύση είναι να συνεχίσουμε να δίνουμε στους Ουκρανούς ό,τι χρειάζονται για να βρεθούν στην καλύτερη δυνατή θέση όταν έρθει η ώρα των αναπόφευκτων διαπραγματεύσεων, ελπίζω εντός του τρέ-

AP PHOTO / PETER DAVID JOSEK

«Ανυσυχή ιδιαίτερα για τη συνεχιζόμενη πορεία της Ρωσίας προς το καθεστώς ενός κράτους - παρία», επισημαίνει ο ναύαρχος εν αποστρατεία Τζέιμς Σταυρίδης, ο οποίος διετέλεσε επικεφαλής των νατοϊκών δυνάμεων στην Ευρώπη μεταξύ 2009-2013 και γνωρίζει σε βάθος τα ζητήματα της ευρύτερης περιοχής.

“

Η υπομονή των συμμαχικών του NATO για την Τουρκία έχει και όρια. Να περιμένουμε να γίνουν οι εκλογές.

χοντος έτους. Η συζήτηση που πρέπει να κάνουμε τώρα, υπό αυτό το πρίσμα, αφορά το αν θα αποσταλούν στην Ουκρανία προηγμένα μαχητικά αεροσκάφη (MIG-29, F-16), τα οποία αυτή τη στιγμή δεν διαθέτουν.

– Πόσο ανησυχείτε για το ενδεχόμενο μια νητμημένη Ρωσία να αποτελέσει πηγή παγκόσμιας αστάθειας;

– Ανησυχώ ιδιαίτερα για τη συνεχιζόμενη πορεία της Ρωσίας προς το καθεστώς ενός κράτους - παρία. Το αν θα εκδιωχθούν από όλες τις πτυχές του διεθνούς συστήματος διακυβέρνησης εξαρτάται από τις αποφάσεις που θα λάβουν. Αν –αλίμονο– ο Πούτιν επιλέξει να χρησιμοποιήσει ένα τακτικό πυρηνικό όπλο, η υποστήριξη που απολαμβάνει σε μέγεθος της διεθνούς κοινότητας θα εξανεμιστεί. Αν ωστόσο εμπλακεί καλώς ή κακά σε διαπραγματεύσεις,

υπάρχει δρόμος επιστροφής για τη Ρωσία. Ας ελπίσουμε ότι θα πάρει τις σωστές αποφάσεις.

– Η Τουρκία, όπως αναφέρατε, συνεχίζει να εμποδίζει την ένταξη της Φινλανδίας και της Σουηδίας στο NATO και έχει παίξει ζωτικό ρόλο στον περιορισμό των επιπτώσεων των δυτικών κυρώσεων στη Ρωσία. Στην πρόσφατη στήλη σας για τον Bloomberg, γράψατε για την πιθανότητα αποχώρησης της Τουρκίας από το NATO, λέγοντας ότι αυτό θα ήταν λάθος. Εξακολουθούν όμως τα οφέλη για τη Συμμαχία από τη συμμετοχή της Τουρκίας να αντισταθμίζουν το κόστος αυτής της κωλυσιεργίας και της αυτονομιστικής εξωτερικής της πολιτικής; Θα είναι πιο συνεργάσιμος ο πρόεδρος Ερντογάν αν επανεκλεγεί;

– Ελπίζω να μη φθάσουμε στο σημείο όπου η Συμμαχία θα είναι ουσιαστικά αναγκασμένη να επιλέξει μεταξύ της παραμονής της Τουρκίας και της ένταξης της Σουηδίας και της Φινλανδίας. Δεν είμαστε ακόμη στο σημείο αυτό και πρέπει να περιμένουμε την ολοκλήρωση της εκλογικής διαδικασίας στην Τουρκία την προσεχή άνοιξη. Αλλά η υπομονή των υπόλοιπων 29 μελών του NATO στο θέμα αυτό έχει τα όριά της και η υποστήριξη για την ένταξη των Σουηδών και των Φινλανδών είναι ισχυρότατη. Στην παρούσα φάση,

το σωστό είναι να αφήσουμε να πέσει το θερμόμετρο, να δούμε τι θα συμβεί με τις τουρκικές εκλογές και μετά να αξιολογήσουμε ποιες πρέπει να είναι οι επόμενες κινήσεις μας. Σε τελική ανάλυση, είμαι σίγουρος ότι η Σουηδία και η Φινλανδία θα γίνουν μέλη του NATO φέτος.

– Είστε βέβαιος ότι υπό το νέο Κογκρέσο, με τη Βουλή των Αντιπροσώπων υπό τον έλεγχο των Ρεπουμπλικανών, η υποστήριξη των ΗΠΑ προς την Ουκρανία θα συνεχιστεί αμείωτη;

– Είμαι απόλυτα πεπεισμένος για τη συνέχιση της πολιτικής υποστήριξης της Ουκρανίας σε διακομματική βάση. Παρότι θα υπάρξουν κάποιες παραφωνίες στο περιθώριο, τόσο προς τα δεξιά όσο και προς τα αριστερά, η συντριπτική πλειονότητα των νομοθετών κατανοεί ότι πρόκειται για μια μάχη ιστορική (σ.σ.: once in a generation στο πρωτότυπο) για την ελευθερία, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου. Το να αφαιρεθεί η Ρωσία να εισβάλει και να κατακτήσει μια γειτονική χώρα θα ήταν ένα ανατριχιαστικό, φρικτό προηγούμενο, που θα οδηγούσε σε πολλές άλλες επιθετικές ενέργειες παγκοσμίως. Είναι καλύτερο να σταματήσουμε τη Ρωσία, παρά να ανοίξουμε την πόρτα σε αντίστοιχες συμπεριφορές ανά τον κόσμο. Είμαι σίγουρος ότι μπορούμε να κάνουμε ακριβώς αυτό.

ΑΠΟΨΗ

Το παιχνίδι του Ερντογάν με Φινλανδία και Σουηδία

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

Η διαπραγμάτευση ανάμεσα στις ΗΠΑ και την Τουρκία διεξάγεται σε κλίμα αμοιβαίας δυσπιστίας και με πολλά μέτωπα να παραμένουν ανοικτά. Για τους Αμερικανούς η διεύρυνση του NATO αποτελεί κορυφαία επιλογή ενόττητας και ισχυροποίησης ενός οργανισμού που μέχρι πρότινος βρισκόταν σε αμφισβήτηση. Η δε συμπερίληψη δύο κρατών με μακρά παράδοση ουδετερότητας, ιδίως της Σουηδίας, θα είναι η πληρωμένη απάντηση στον ρωσικό αναθεωρητισμό και θα προσφέρει στρατηγικό βάθος στην κρίσιμη περιοχή της Βαλτικής.

Η Τουρκία όμως έχει για την ώρα άλλη άποψη. Εξαρχής κράτησε αποστάσεις και επιφυλάξεις, κρίνοντας ότι τις παρουσιαζόταν μοναδική ευκαιρία να τροποποιήσει δραστηρία των πολιτικών των δύο σκανδιναβικών κρατών απέναντι στο κατά αυτή κουρδικό τρομοκρατικό στοιχείο, που διαβίει κυρίως στη Σουηδία. Επίσης, η Αγκυρα απαιτούσε την άρση του εμπάργκο όπλων που της

είχε επιβληθεί μετά το 2019, με τη Φινλανδία να το κάνει πράξη. Και αυτό γιατί το Ελσίνκι «καίγεται» για την επιτάχυνση των διαδικασιών, φτάνοντας στο σημείο να προτείνει να αποσυρθεί η υπόθεση με την αδιέξοδη περίπτωση της Σουηδίας.

Ιδανικά η Τουρκία επιζητεί την οριστική διακοπή της υποστήριξης που προσφέρουν οι ΗΠΑ στους Κούρδους της Συρίας.

Την ίδια αποσύνδεση, αλλά σε άλλο επίπεδο, επιχειρεί ανεπιτυχώς και η Τουρκία, αναφορικά με την προμήθεια των F-16 και την επέκταση του NATO. Προκειμένου, λοιπόν, να αποφύγει τις αμερικανικές πιέσεις, μου περιήλθε η πληροφορία ότι ο πρόεδρος της τουρκικής Εθνοσυνέλευσης σκέφτεται να ζητήσει να γίνουν δύο ξεχωριστές

ψηφοφορίες ακόμη και πριν από τη διάλυση της Βουλής, ώστε να επικυρωθεί το πρωτόκολλο ένταξης για τη Φινλανδία, αλλά να ανάλψει κόκκινο για τη Σουηδία.

Το περιστατικό με τον Δανό ακροδεξιό πολιτικό που έκαψε το Κοράνι έξω από την τουρκική πρεσβεία στη Στοκχόλμη και η κρεμάλα ομοιώματος του Τούρκου προέδρου από Κούρδους διαδηλωτές είναι βούτυρο στο ψωμί του Ερντογάν, ο οποίος προσπαθεί τώρα να βγει από τη δύσκολη θέση και να εκθέσει τη Σουηδία ως την αποκλειστική υπεύθυνη για κάτι που ο ίδιος είχε αποφασίσει εξαρχής να χρησιμοποίησει ως διαπραγματευτικό χαρτί. Πλέον πιστεύει ότι κανείς δεν θα μπορεί να τον κατηγορήσει ότι παίζει το παιχνίδι του Πούτιν, μπλοκάροντας τη διεύρυνση του NATO, εκτιμώντας, ωστόσο, ότι η Ουάσινγκτον δεν θα καμφθεί, δεχόμενη την ένταξη των δύο σκανδιναβικών κρατών σε διαφορετικές (χρονικά) φάσεις, άρα το τέλμα θα παραμείνει. Ομως, η Σουηδία θα πάρει τον μουντζούρη και είναι αλήθεια ότι πέρα από τους τα-

κτικισμούς Ερντογάν η κυβέρνηση της Στοκχόλμης παρότι έδειξε πιο ευέλικτη σε θέματα κράτους δικαίου συγκριτικά με την προηγούμενη, εν συνεχεία και υπό την πίεση των ανεβασμένων ακροδεξιών δυνάμεων υιοθέτησε μια σκληρότερη στάση στα έξι αιτιάματα της Αγκυρας περί έκδοσης προσώπων εχθρικών προς το καθεστώς, και όχι μόνο εγκληματιών και τρομοκρατών.

Η τουρκική ηγεσία από την πλευρά της εκμεταλλεύεται το μομέντουμ για να προβάλλει το πρόσωπο του προστάτη των αδυνάτων και δη μουσουλμανικής προέλευσης (έχει άλλωστε επενδύσει συστηματικά σε αυτό), προκειμένου να υπερασπιστεί τα δικαιώματα και την περηφάνια των μουσουλμάνων και για να φανεί ότι νοθεύει τους Ευρωπαίους (κάλεσε και τον Ολλανδό πρόεδρο για ανάλογο περιστατικό με το Κοράνι), καταγγέλλοντάς τους για διακρίσεις, ξενοφοβία και παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ετσι διευρύνει το ακροατήριό του στο εξωτερικό και ικανοποιεί απόλυτα το εγχώριο. Ο ρόλος του ηγέτη

που στρέφει τον καθρέφτη στη Δύση για να φανεί η υποκριτική της γήμνια ταιριάζει γάντι στον Ερντογάν και θα τον εξαντλήσει στον δρόμο προς τις εκλογές και ενώ τα αρνητικά δημοσιεύματα για την αυταρχική του διακυβέρνηση στον δυτικό Τύπο

Γίνεται ακόμη πιο δύσκολο για την Τουρκία να προσθέσει άλλο ένα «αγκάθι» στις παραγμένες σχέσεις της με τις ΗΠΑ, προκαλώντας κρίση με την Ελλάδα.

πολλαπλασιάζονται. Εν γνώσει του άλλωστε αλληλοτροφοδοτείται με τα άκρα εντός της Ευρώπης, γιατί στην πράξη τα θέλει ως συνομιλητές του για να μπορεί να στέλνει τα μηνύματά του διεθνώς.

Ομως, το κυριότερο για την Αγκυρα είναι η επίδραση της στάσης της απέναντι στην Σουη-

Μια λάθος εξίσωση

– Ο μη δυτικός κόσμος, συμπεριλαμβανομένων των μεγαλύτερων χωρών (Κίνα, Ινδία, Βραζιλία), αλλά και το μεγαλύτερο μέρος της Αφρικής συνεχίζουν να βλέπουν τον πόλεμο υπό ένα πολύ διαφορετικό πρίσμα σε σύγκριση με τη δυτική συμμαχία. Πώς το εξηγείτε αυτό; Έχει κάνει αρκετά η Δύση για να πείσει ότι έχει δίκιο;

Πολλές χώρες επιδίδονται σε μια προσπάθεια εξίσωσης της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία με την εισβολή των ΗΠΑ στο Αφγανιστάν και το Ιράκ. Πρόκειται για εντελώς διαφορετικές περιπτώσεις. Η εισβολή στο Αφγανιστάν ήταν η απάντηση των ΗΠΑ και του NATO στις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου από τρομοκράτες, η βάση των οποίων ήταν στο Αφγανιστάν. Η εισβολή στο Ιράκ ήταν ένα λάθος, που βασίστηκε σε εσφαλμένες πληροφορίες σχετικά με την ύπαρξη πυρηνικού οπλοστασίου στη χώρα. Αξίζει βέβαια να θυμόμαστε ότι ο Σαντάμ Χουσεϊν συχνά καυχόταν για τα όπλα που είχε στη διάθεσή του και ήταν ξεκάθαρο στο μίος που έτρεφε για τις ΗΠΑ, εξαιτίας της ήττας του στον πρώτο Πόλεμο του Κόλπου μετά την αδικαιολόγητη εισβολή του στο Κουβέιτ. Στην περίπτωση της Ρωσίας έχουμε εισβολή χωρίς να έχει προηγηθεί καμία στρατιωτική πρόκληση, εξαιτίας της επιθυμίας κατάκτησης μιας γειτονικής χώρας πλούσιας σε φυσικούς πόρους – μια εισβολή πανομοιότυπη με την επέθεση του Σαντάμ Χουσεϊν στο Κουβέιτ. Η Δύση πρέπει να εξηγήσει πιο αποτελεσματικά τις διαφορές αυτές. Πρέπει να αναπτύξει τη βασική λογική της υπεράσπισης της Ουκρανίας ως στήριξης ενός δημοκρατικού έθνους που υπέστη άδικη επίθεση» να επισημάνει ότι δεν έχει καμία επιθυμία να εμπλακεί σε έναν ευρύτερο πόλεμο με τη Ρωσία» και να αναδείξει τις θηριωδίες των Ρώσων στην Ουκρανία: τα βασανιστήρια, τους βιασμούς, την αλόγιστη καταστολή μη στρατιωτικών στόχων και βασικών υποδομών.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων, καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος και αναλυτής διεθνών θεμάτων του ANTI.

Ο άγνωστος πόλεμος του Ζελένσκι

Εκστρατεία κατά της διαφθοράς ώστε να καθισχυαστούν οι ανησυχίες των Δυτικών για διασπάθιση της βοήθειας

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Ο υφυπουργός Αμυνας ελέγχεται για απάτη εκατομμυρίων με σκανδαλώς φουσκωμένα τιμολόγια σίτισης του στρατεύματος. Ο αναπληρωτής γενικός εισαγγελέας, θεωρητικά ο νούμερο δύο Αδιάφθορος της Δημοκρατίας, συλλαμβάνεται από τα μίντια να κάνει χριστουγεννιάτικες οικογενειακές διακοπές στη Μαρμπέλα της Ισπανίας οδηγώντας Mercedes γνωστού επιχειρηματία. Ο αναπληρωτής διευθυντής του προεδρικού γραφείου κατηγορείται για εμπλοκή σε κυκλώματα υπεξαίρεσης της διεθνούς οικονομικής βοήθειας στη χώρα του. Για οποιαδήποτε κυβέρνηση στον κόσμο, η συσσώρευση τόσων και τέτοιων σκανδάλων θα συνιστούσε τεράστιο πρόβλημα. Πολύ περισσότερο που εδώ δεν μιλάμε για οποιαδήποτε κυβέρνηση, αλλά για εκείνη της Ουκρανίας, μιας χώρας

Τέσσερις υφυπουργοί, πέντε κυβερνήτες περιοχών και ένας αξιωματούχος της προεδρίας περιλαμβάνονται στο πρώτο κύμα εκκαθαρίσεων που δρομολόγησε ο Ζελένσκι.

που δίνει αγώνα ζωής και θανάτου, με τους ηγέτες της να καλούν τον λαό σε θυσίες και να ζητούν από τη διεθνή κοινότητα να βάλει πιο βαθιά το χέρι στην τσέπη για να εξασφαλιστεί το υπέρτατο αγαθό, η εθνική επιβίωση.

Υπό το βάρος των αποκαλύψεων που έφερε στο φως η δραστηρία ερευνητική δημοσιογραφία της Ουκρανίας, ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι ξεκίνησε μεγάλους κλίμακας εκστρατεία κατά της διαφθοράς. Ο κυβερνητικός ανασχηματισμός και οι σαρωτικές αλλαγές στον κρατικό μηχανισμό βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη, αλλά ήδη τα πρώτα δείγματα γραφής είναι ενδεικτικά. Τέσσερις υφυπουργοί, πέντε κυβερνήτες περιοχών και ένας αξιωματούχος της προεδρίας περιλαμβάνονται στο πρώτο κύμα εκκαθαρίσεων που δρομολόγησε ο Ουκρανός πρόεδρος. Οι περιπτώσεις μιλούν από μόνες τους για την έκταση και τη σοβαρότητα του προβλήματος.

Για τους διεθνείς παρατηρητές, ειδήσεις περί σκανδάλων διαφθο-

Βιατσεσλάβ Σαποβάλοφ
Ο «στρατηγός» των υπερτιμολογήσεων

Ο υφυπουργός Αμυνας κατηγορείται για τα παραφουσκωμένα τιμολόγια (δύο ή και τρεις φορές πάνω από τις κανονικές τιμές) σπιρρεσιών στρατιωτών της πρώτης γραμμής ή των μετόπισθεν, χάρη στα οποία οι εμπλεκόμενες εταιρείες υπολογίζεται ότι λήστεψαν από τα δημόσια ταμεία 360 εκατ. ευρώ. Οι αποκαλύψεις έφεραν σε δύσκολη θέση και τον ίδιο τον υπουργό Αμυνας Ολέξ Ρέζνικοφ, ένα από τα πιο προβεβλημένα πρόσωπα της ουκρανικής κυβέρνησης στους 11 μήνες του πολέμου.

ράς στην Ουκρανία είναι τόσο συνταρακτικές όσο οι αναφορές περί ξηρασίας στη Σαχάρα. Στις επτήσεις αξιολογήσεις της Διεθνούς Διαφάνειας η χώρα κατατάσσεται, μαζί με τη Ρωσία, στον μαυροπίνακα των πιο διεφθαρμένων χωρών της Ευρώπης, αν όχι και του κόσμου. Όπως μάθαμε από τα WikiLeaks, το Στέιτ Ντιπάρτμεντ χαρακτήριζε την Ουκρανία «κλεπτοκρατία» ακόμη και επί προεδρίας του ακραιφνώς φιλοαμερικανού Βίκτορ Γιούσενκο. Η μεγάλη διαφορά με τη Ρωσία είναι ότι ενώ το αυταρχικό κράτος που οικοδόμησε ο Πούτιν στέρψε

Βασίλι Λοζίνσκι
Γύρισε τη «ρίζα» στις γεννήτριες

Ο υφυπουργός Υποδομών συνελήφθη από την Εθνική Υπηρεσία Δίωξης της Διαφθοράς (NABU) καθώς κατηγορείται ότι εισέπραξε «μίζες» της τάξεως των 400.000 δολαρίων από εταιρείες που εξασφάλιζαν τον εφοδιασμό της Ουκρανίας με γεννήτριες - ζωτικά αναγκαίες λόγω των εκτεταμένων καταστροφών που προκαλούν στο εθνικό ενεργειακό δίκτυο οι ρωσικοί βομβαρδισμοί.

Κίριλο Τιμοσένκο
Το «μακρύ» χέρι στη διεθνή βοήθεια

Στενός σύμμαχος του Ζελένσκι, ο αναπληρωτής διευθυντής του προεδρικού γραφείου φέρεται να εμπλέκεται σε κυκλώματα υπεξαίρεσης 7 εκατ. ευρώ από τη διεθνή ανθρωπιστική βοήθεια που φθάνει στη χώρα του, στην περιοχή της Ζαποριζία. Ο Τιμοσένκο είχε σκανδαλίσει την κοινή γνώμη και νωρίτερα, καθώς εντοπίστηκε από τα μίντια να οδηγεί πολυτελή Porsche επιχειρηματία που επονομαζιόσε κρατικές συμβάσεις ενώ η χώρα βομβαρδίζονταν από ρωσικούς πυραύλους.

Ολέξι Σιμονένκο
Επέσε στο «μέτωπο» της Μαρμπέλα

Ο αναπληρωτής γενικός εισαγγελέας που είδε την «κόκκινη κάρτα» μετά τις διακοπές του στη Μαρμπέλα απασχολούσε από καιρό τον ουκρανικό Τύπο, καθώς φερόταν να έχει «πνίξει» τις έρευνες για τον αναπληρωτή προσωπάρχη του Ζελένσκι, Ολέγκ Τατάροφ, ο οποίος κατηγορείτο για δωροδοκία. Μετά το σκάνδαλο Σιμονένκο, ο Ζελένσκι απαγόρευσε σε όλους τους Ουκρανούς ηλικίας 18 έως 60 ετών να φεύγουν για το εξωτερικό χωρίς ειδική άδεια από το κράτος όσο διαρκεί ο πόλεμος.

για την πάταξη της διαφθοράς και των ολιγαρχών έρχονταν με το σταγονόμετρο. Στο εύλογο ερώτημα «γιατί τώρα και γιατί τόσο θεαματικά;», η γαλλική Le Figaro έχει μια απάντηση.

Σύμφωνα με το ρεπορτάζ, η κυβερνηση Μπάιντεν άρχισε να πιέζει σοβαρά τον Ζελένσκι να πάρει κεφάλια από το περασμένο καλοκαίρι, καθώς αυξανόταν η πίεση στο Κογκρέσο γύρω από την ανάγκη ελέγχου των όπλων και των κονδυλίων που έστελνε αφειδώς η Αμερική σε μια χώρα η οποία δεν αποτελούσε υπόδειγμα χρηστών πθών. Οι πιέσεις εντάθηκαν όταν οι Αμερικανοί επρόκειτο να αποδεσμεύσουν πυραύλους Patriot για το Κίεβο. Εκείνη τη στιγμή, τον περασμένο Δεκέμβριο, εξέδωσε ο Ζελένσκι να διαλύσει το Διοικητικό Δικαστήριο του Κιέβου, ένα τεράστιο εκτροφείο σκανδάλων, και να συλλάβει τον Πάβλο Βοβκ, στον οποίο οι Αμερικανοί είχαν

Η κυβέρνηση Μπάιντεν άρχισε να πιέζει τον Ουκρανό πρόεδρο να πάρει κεφάλια από το καλοκαίρι, καθώς αυξανόταν η πίεση στο Κογκρέσο για τον έλεγχο των κονδυλίων.

επιβάλει κυρώσεις χαρακτηρίζοντάς τον «τον πιο διεφθαρμένο δικαστή της Ουκρανίας».

Στην παρούσα συγκυρία ο Μπάιντεν είχε τρεις καλούς λόγους να εντείνει την πίεση στον Ζελένσκι. Ο πρώτος ήταν η επιλεγμένη (επισημοποιήθηκε την Τετάρτη) αποστολή αμερικανικών αρμάτων μάχης Abrams στην Ουκρανία, μια μείζονος σημασίας εξέλιξη. Ο δεύτερος ήταν η επικράτηση των Ρεπουμπλικανών στη Βουλή των Αντιπροσώπων, με τον νέο πρόεδρο του Σώματος, Κέβιν Μακάρθι, να δηλώνει ότι στο εξής δεν θα υπάρχουν «λευκές επιταγές» στο Κίεβο. Και ο τρίτος ήταν η αναμενόμενη έναρξη έρευνας, σε επίπεδο Βουλής, για τις αμφιλεγόμενες δοσοληψίες του Χάντερ Μπάιντεν, γιου του προέδρου, ο οποίος εισέπραττε 50.000 δολάρια τον μήνα από την ουκρανική εταιρεία Burisma όταν ο πατέρας του ήταν αντιπρόεδρος της χώρας, επιφορτισμένος από τον Ομπάμα με το Ουκρανικό. Η συνέχεια αναμένεται ενδιαφέρουσα.

Πολύ μαστίγιο και λίγο καρότο στη Σερβία για το Κόσοβο

Οι όροι της συμφωνίας που προτείνουν οι Δυτικοί και οι ελιγμοί του προέδρου της Σερβίας Αλεξάνταρ Βούτσιτς

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΖΙΜΙΑ**

Την περασμένη εβδομάδα μετέβη στο Βελιγράδι πενταμελής αντιπροσωπεία Ευρωπαίων και Αμερικανών διπλωματών και παρουςίασε στον Σέρβο πρόεδρο Αλεξάνταρ Βούτσιτς σχέδιο με δέκα σημεία, επί των οποίων καλείται σε διάλογο με τους Αλβανούς για την εξομάλυνση των σχέσεων με το Κόσοβο. Ο ίδιος παραδέχθηκε ότι δεν του άφησαν κανένα περιθώριο απόρριψης. «Μου είπαν: “Θα αντιμετωπίσετε (σ.σ. αν δεν το δεχθείτε), πρώτον, τη διακοπή της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, δεύτερον, τη διακοπή και την απόσυρση των επενδύσεων και, τρίτον, θα ληφθούν ολοκληρωτικά μέτρα σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο που θα βλάψουν τη Σερβία”. Αυτό μου επαναλήφθηκε τρεις φορές κατά τη διάρκεια της συνομιλίας και κάθε φορά αντιδρούσα...» δήλωσε αμέσως μετά στους δημοσιογράφους.

Και ποια ήταν η απάντησή του στις ασφυκτικές πιέσεις; «Τους εξήφρασα την πρόθεσή μου να συμμετάσχω στον διάλογο επ’ αυτού

του σχεδίου», είπε, ενώ ερωτηθείς για τα ανταλλάγματα που έλαβε, απάντησε πως «αυτή τη φορά έφεραν μόνο το μαστίγιο», προσθέτοντας ότι «τους ζήτησα και εγώ διάφορα πράγματα, υποστήριξη και βοήθεια από την Ευρωπαϊκή Ένωση κ.ά.».

Ο Σέρβος ηγέτης βρίσκεται με την πλάτη στον τοίχο. Οι Δυτικοί έθεσαν ενώπιόν του, ως μοναδική πλέον επιλογή, το γαλλογερμανικό σχέδιο, το οποίο εδράζεται στο λεγόμενο «μοντέλο των δύο Γερμανιών». Με βάση αυτό, το Βελιγράδι δεν θα αναγνωρίσει το Κόσοβο, ούτε όμως θα το εμποδίζει να ενταχθεί στον ΟΗΕ και σε άλλους διεθνείς οργανισμούς ως κρατική οντότητα στα σημειρινά της σύνορα. Σε αντάλλαγμα, οι Σέρβοι του Κοσόβου θα λάβουν καθεστώς μιας διευρυμένης αυτονομίας υπό αυτοδιοικητική στέγη και βεβαίως το Βελιγράδι θα συνεχίσει να απολαμβάνει τη βοήθεια της Δύσης σε επενδύσεις και η ευρωπαϊκή του πορεία θα επιταχυνθεί. Οι εξελίξεις αναμένεται να προκαλέσουν ισχυρές αναταράξεις στους Σέρβους, που βλέπουν τους

ηγέτες τους έτοιμους να προσυπογράφουν την απώλεια του «κερού διακοπτόρημο» του έθνους τους.

Όταν ο Βούτσιτς, μετά τη συνάντησή με την ομάδα των ξένων διαπραγματευντών, θέλησε να ενημερώσει την ηγεσία του κόμματός του για την ανάγκη

Οι Δυτικοί έθεσαν στον Σέρβο πρόεδρο ως μονόδρομο το γαλλογερμανικό σχέδιο, το οποίο εδράζεται στο λεγόμενο «μοντέλο των δύο Γερμανιών».

συμβιβασμού, καθώς, όπως τους επισήμανε, «η διατήρηση μιας “παγωμένης” διένεξης αποτελεί τη χειρότερη επιλογή», δέχθηκε σφοδρές επικρίσεις που τον ανάγκασαν να αποχωρήσει από την αίθουσα, απειλώντας μάλιστα με παραίτηση. «Εάν κάποιος νομίζει ότι μπορεί να κυβερνήσει καλύτερα τη Σερβία, θα αποσυρθώ. Εάν

τρωτική απόκρηψη για να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντά τους. Η πρωίδα του αντιρωσικού μπλοκ στην «Πορτοκαλί Επανάσταση» του 2005, Γιούλια Τιμοσένκο, έκλεισε ως πρωθυπουργός αμφιλεγόμενες συμφωνίες με τον Πούτιν για την προμήθεια ρωσικού φυσικού αερίου και ενοχοποιήθηκε για διαφθορά από τον πρώην σύμμαχό της, Γιούσενκο. Ο «βασιλιάς της σοκολάτας» Πέτρο Ποροσένκο, από τους ελάχιστους δισεκατομμυριούχους (σε δολάρια) της χώρας, έγινε πρόεδρος εναντίον του όντως διεφθαρμένου, φιλορώσου προέδρου Βίκτορ

Γιανουκόβιτς μετά την εξέγερση του Μείντάν, το 2014, αλλά σήμερα είναι υπόδικος με κατηγορίες για εσχάτη προδοσία λόγω θυρλούμενων επιχειρηματικών δοσοληψιών με τους φιλορώσους αυτονομιστές του Ντονμπάς.

Ο αγώνας εναντίον της ενδημικής διαφθοράς ήταν η σημαία του Βολοντίμιρ Ζελένσκι ήδη από την τηλεοπτική σειρά που τον έκανε διάσημο – «Υπνρέτς του Λαού». Τον ίδιο τίτλο διάλεξε για το κόμμα που ίδρυσε, ως εργατήριο για την άνοδο του στην προεδρία. Από τη στιγμή που ήρθε στην εξουσία, όμως, τα βήματα

Ολα δείχνουν ότι στα (Δυτικά) Βαλκάνια επικείται «κάτι μεγάλο», όπως είχε υπαινιχθεί προ ημερών και ο Βούτσιτς, και κατά τα φαινόμενα αυτό θα αφορά ένα συμβιβασμό Σέρβων και Αλβανών στο Κόσοβο. Μόνο που μια τέτοια «γέφυρα» δεν μπορεί παρά να προκαλέσει σεισμό τόσο στον σερβικό όσο και (λιγότερο ίσως) στον αλβανικό εθνικισμό, που γαλουχήθηκαν χρόνια τώρα από τους ταγούς τους με το εθνικό ανυποχώρητο, καθώς και στη γεωπολιτική της περιοχής. Ήδη σχεδιάζονται οι πρώτες λιτανείες και διαδηλώσεις ακροδεξιών κομμάτων στο Βελιγράδι.

Εως τώρα ο Βούτσιτς για Ευρωπαίους και Αμερικανούς είναι ένας εθνικιστής ηγέτης, ομορτυριστής και ερωτευμένος με τον Πούτιν. Η εικόνα του μπορεί να αλλάξει αν ρυθμίσει τα του Κοσόβου και απαγκιστρωθεί από τη ρωσική αγκαλιά. Κάπως έτσι δεν είχε γίνει και με τον Μιλόσεβιτς; Μέχρι το Ντέιτον ήταν ο «χασάπης των Βαλκανίων». Με το που υπέγραψε τη συμφωνία έγινε ο «ηγέτης της ειρήνης» στα Βαλκάνια. Και μετά πήγε φυλακή.

Γκολ, θέαμα και τίτλος

Πρώην Ομοσπονδιακοί συμφωνούν για τα φαβορί βάζοντας στην κουβέντα και τον Αρη

Τον ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Δύο ερωτήματα κλασικά, διαχρονικά και που προκαλούν συζητήσεις σε όλο τον κόσμο, ιδιαίτερα όταν «τρέξει» κανονιστικός αριθμός αγώνων για να μπορούν να απαντηθούν με μεγαλύτερη σαφήνεια και πειστικότητα είναι: Ποια ή ποιες ομάδες έχουν περισσότερες πιθανότητες για την κατάκτηση του τίτλου, ή κινδυνεύουν με υποβιβασμό κλπ. Όσοι κλήθηκαν να απαντήσουν σε αυτό το ερώτημα δεν είχαν αποκλίσεις. Είναι χρήσιμο να σημειώσουμε πως οι απαντήσεις δόθηκαν πριν την έναρξη της 21ης αγωνιστικής, ως εκ τούτου δεν ήταν γνωστό το αποτέλεσμα του ντέρμπι ΑΕΚ-ΑΠΟΕΛ.

Το δεύτερο ερώτημα που τέθηκε είχε περισσότερο ζουμί και ευρύτερο πλαίσιο για επεξήγηση: Ποια ή ποιες ομάδες παίζουν μέχρι στιγμής το καλύτερο ποδόσφαιρο και κάπου εδώ μπαίνει και ο Άρς στο... κάδρο.

Στην «Κ» μίλησαν πέντε άνθρωποι που έχουν διατελέσει Ομοσπονδιακοί προπονητές, οι τέσσερεις (Πανίκος Γεωργίου, Σταύρος Παπαδόπουλος, Χριστάκης Χριστοφόρου και Πάμπος Χριστοδούλου) στην εθνική Ανδρών της Κύπρου και ο ένας (Σοφούλης Στυλιανού) στην εθνική Ελπίδων και στην εθνική Ανδρών Φούτσαλ.

Πανίκος Γεωργίου
Εθνική Κύπρου
1997-1999

-Ποια ή ποιες ομάδες είναι τα φαβορί για τον τίτλο;

-Η ΑΕΚ παίζει πολύ ωραίο ποδόσφαιρο αλλά και ο ΑΠΟΕΛ με τον ερχομό του Μιλόγεβιτς και τις μεταγραφές που έκανε έχει προοπτική να ανεβάσει κι άλλο την απόδοσή του. Στα φαβορί λίγο πιο πίσω είναι και η Πάφος που επίσης παίζει ωραίο ποδόσφαιρο και έχει ένα καλό προπονητή. Κατάφερε να αυξήσει τον κόσμο της στις εξέδρες του «Στέλιος Κυριακίδης» και δεν μπορείς να τη σβήσεις τόσο ναρς από το... χάρτη. Όμως θέλω να ξεκαθαρίσω ότι οι βασικοί διεκδικητές του τίτλου είναι η ΑΕΚ και ο ΑΠΟΕΛ.

-Ποια ή ποιες ομάδες παίζουν το καλύτερο ποδόσφαιρο σε αυτές τις πρώτες 20 αγωνιστικές;

-Θα έλεγα η ΑΕΚ και η Πάφος. Η Πάφος είναι μια επιθετική ομάδα, έχει τον πρώτο σκόρερ του πρωταθλήματος που κάνει τη διαφορά. Και ο Άρς παίζει ωραίο ποδόσφαιρο αλλά στα τελευταία του παιχνίδια κάπου έχασε από την απόδοσή του και έμεινε αρκετά πίσω. Απλώς ο προπονητής του, δεν κοιτά τόσο την άμυνά του... μοιάζει όπως την Βραζιλία των παλαιότερων δεκαετιών.

Σταύρος Παπαδόπουλος
Εθνική Κύπρου
1999-2001

-Ποια ή ποιες ομάδες είναι τα φαβορί για τον τίτλο;

-Φαβορί είναι η ΑΕΚ και ο ΑΠΟΕΛ. Λόγω εκτοπίσματος, των ονομάτων που κουβαλούν, έχουν τον πρώτο λόγο. Δεν δίνω χάντικαπ σε καμιά. Είναι ομάδες με κόσμο, περισσότερο βέβαια ο ΑΠΟΕΛ, είναι ομάδες με μεγάλο όνομα, διότι άλλο ΑΠΟΕΛ και άλλο Πάφος η οποία μεγάλωσε τα τελευταία χρόνια. Όμως θα πρέπει να παραδεχούμε ότι ποιοτικά η Πάφος είναι στην ίδια θέση με ΑΕΚ και ΑΠΟΕΛ.

-Ποια ή ποιες ομάδες παίζουν το καλύτερο ποδόσφαιρο σε αυτές τις πρώτες 20 αγωνιστικές;

-Το καλύτερο ποδόσφαιρο το παίζει η ΑΕΚ με την Πάφο. Η ΑΕΚ έχει ένα τρόπο παιχνιδιού που το χρησιμοποιεί και της βγαίνει. Σωστό κρίτημα της μπάλας, έχει επιλογές και όπως είδαμε στην Ευρώπη δεν είναι τυχαία η εικόνα της. Παίζει το καλύτερο ποδό-

ο Άρς παίζει πολύ θεαματικό ποδόσφαιρο, ενώ ο ΑΠΟΕΛ είναι ανεβασμένος και ένα από τα βασικά φαβορί για τον τίτλο.

Η ΑΕΚ διαθέτει τη σταθερότητα για να παλέψει μέχρι το τέλος, αλλά και η Πάφος έχει ποιοτικό ρόστερ και μπορεί να ανατρέψει τα βαθμολογικά δεδομένα.

σφαιρο που έπαιξε ποτέ στην ιστορία της. Η Πάφος παίζει επίσης καλό ποδόσφαιρο. Έχει καλούς παίκτες, αλλά της λείπει ακόμη το εκτόπισμα της μεγάλης ομάδας. Το ποδόσφαιρο που έπαιξε η ΑΕΚ στην Ευρώπη της έδωσε αυτοπεποίθηση, σταθερότητα και δείχνει να έχει και διάρκεια. Κατά τη γνώμη μου και ο ΑΠΟΕΛ έχει ποιοτικούς παίκτες αλλά το παιχνίδι του έχει σκαμπανεβάσματα. Απλώς, στις μέτριες εμφανίσεις του έκανε νίκες. Δεν χάνει αγώνες και δείχνει σταθερή ομάδα.

Σοφούλης Στυλιανού
Εθνική Ελπίδων
2000-2005

-Ποια ή ποιες ομάδες είναι τα φαβορί για τον τίτλο;

-Αν μιλούσαμε τον Οκτώβριο θα έδινα πρώτο φαβορί την Πάφο, δεύτερο την ΑΕΚ και τρίτο τον ΑΠΟΕΛ. Σήμερα τέλη Ιανουαρίου πιστεύω πως πρώτο φαβορί είναι η ΑΕΚ δεύτερο ο ΑΠΟΕΛ και τρίτο η Πάφος. Ίσως το Μάρτιο αλλάξει πάλι η σειρά, επειδή το ποδόσφαιρο είναι ζωντανός

οργανισμός, ίσως τα πράγματα, σε μερικές εβδομάδες, τα δεδομένα είναι διαφορετικά.

-Ποια ή ποιες ομάδες παίζουν το καλύτερο ποδόσφαιρο σε αυτές τις πρώτες 20 αγωνιστικές;

-Η ΑΕΚ παίζει το καλύτερο ποδόσφαιρο. Είναι προσλωμένη στο στόχο του τίτλου και τούτο το έδειξε με την παρουσία της στα τελευταία ματς. Ξεμπουκώνει και επιθετικά, γι' αυτό και στο θεσμό του κυπέλλου έπαιξε με αλλαγές, διότι στόχευσε στο πρωτάθλημα. Έχει συγκεκριμένο πλάνο και παρουσιάζει καλό ποδόσφαιρο. Ο ΑΠΟΕΛ, παρά το γεγονός ότι είχε αστάθεια στο ξεκίνημα της σεζόν, στη συνέχεια φάνηκε να ξεκαθαρίζουν οι ρόλοι των παικτών στο γήπεδο, παρουσιάζει πολύ καλή αμυντική συμπεριφορά που είναι χαρακτηριστικό πρωταθλητισμού και το τελευταίο διάστημα ανεβαίνει και επιθετικά. Επίσης, η Πάφος ως ομάδα μπορεί να κερδίσει οποιοδήποτε αντίπαλο. Είναι εξαιρετικά στελεχωμένη, πιο έμπειρη μετά τις πρώτες προηγούμενες χρονιές και έχει και ένα προπονητή που είναι ζυμωμένος στον πρωταθλητισμό. Τούτη είναι η τριάδα που μπορεί να κερδίσει το πρωτάθλημα.

Πάμπος Χριστοδούλου
Εθνική Κύπρου
2014-2015

-Ποια ή ποιες ομάδες είναι τα φαβορί για τον τίτλο;

-Το τι είδαμε μέχρι τώρα οι τρεις ομάδες που ερίζουν για τον τίτλο είναι ΑΕΚ, ΑΠΟΕΛ και Πάφος. Έχουν τη μεγαλύτερη σταθερότητα αν και η Πάφος έχασε βαθμολογικό έδαφος τελευταίως, όμως, έχει πλούσιο ρόστερ και μπορεί να ανατρέψει τα βαθμολογικά δεδομένα. Αν' εκεί και πέρα η ΑΕΚ διαθέτει σταθερότητα ακόμη και όταν δεν παίζει το ποδόσφαιρο που θέλει ο προπονητής της, παίρνει αποτελέσματα ενώ ο ΑΠΟΕΛ έχει εμπειρία και αν του βγουν οι προσθήκες Ιανουαρίου θα είναι πιο δυνατό και θα παλέψει μέχρι το τέλος.

-Ποια ή ποιες ομάδες παίζουν το καλύτερο ποδόσφαιρο σε αυτές τις πρώτες 20 αγωνιστικές;

-Η ΑΕΚ με ένα προπονητή από την αρχή της σεζόν έφτιαξε μια σταθερή ομάδα που παίζει καλά και παίρνει αποτελέσματα. Επίσης, μια ομάδα που παίζει πολύ καλά μεσοεπιθετικά από την αρχή της σεζόν αλλά δεν ολοκληρώθηκε ακόμη και με μεσομυντικά είναι ο Άρς. ΑΠΟΕΛ και Πάφος είναι ομάδες που παίρνουν αποτελέσματα ακολουθώντας συγκεκριμένη τακτική και σε δεύτερη μοίρα προσπαθούν να συνδυάσουν θεαματικό ποδόσφαιρο.

Χριστάκης Χριστοφόρου
Εθνική Κύπρου
2016-2017

-Ποια ή ποιες ομάδες είναι τα φαβορί για τον τίτλο;

-Φαβορί είναι η ΑΕΚ και ο ΑΠΟΕΛ. Έχουν καλή οργάνωση εντός και εκτός γηπέδου, πρωταγωνιστούσαν τα τελευταία χρόνια και διεκδικούσαν τίτλους. Έχουν καλό ρόστερ και με βάθος, η ΑΕΚ συνεχίζει και στην Ευρώπη, αμφότερες διαθέτουν έμπειρους παίκτες και καλούς προπονητές.

-Ποια ή ποιες ομάδες παίζουν το καλύτερο ποδόσφαιρο σε αυτές τις πρώτες 20 αγωνιστικές;

-Βλέπω σχεδόν όλα τα ματς. Τα καλύτερα παιχνίδια που παρακολούθησα φέτος ήταν το ΑΕΚ-Άρς 4-3, και ΑΠΟΕΛ-Άρς 4-2 για το κύπελλο. Ο Άρς «προκαλεί» να γίνονται τα καλύτερα ματς. Ο Άρς παίζει το πιο καλό ποδόσφαιρο. Όμως δεν παίζει «ασφαλισμένα». Παίζει για τους φιλάθλους περισσότερο, για το θέαμα. Με αυτή την προσέγγιση ο Άρς παίζει το πιο καλό ποδόσφαιρο.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Δικαιοσύνη ταχυδακτυλουργικά

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Παλαιότερα έμοιαζε να λειτουργεί ως «ασύμμετρο απειλή». Δεν ήξερες πώς δικάζει, με ποιο σκεπτικό, πώς επιβάλλει τις ποινές και κυρίως πότε παρεμβαίνει.

Κατά καιρούς έπραξε ως Πόντιος Πιλάτος, νίπτοντας τα χέρια του σε υποθέσεις πολύ σοβαρές, σε κάποιες άλλες περιπτώσεις ζήτησε ή υιοθέτησε τακτικές του αρχαίου βασιλιά Σολομώντα, ενώ άλλες φορές ήταν παντελώς άφαντος. Εδώ και καιρό πάντως ο αθλητικός δικαστής της ΚΟΠ μοιάζει να λειτουργεί ως εκτελεστικό όργανο «αόρατων δυνάμεων» που δεν επιθυμούν το σταύρωμα ή το συναπάντημα οπαδών μεγάλων ομάδων.

Με την αστυνομία να εμμένει στην εισήγηση της για την απαγόρευση μετακίνησης φιλοξενουμένων, την γενική αποδοχή ότι το «ΑΛΦΑ-ΜΕΓΑ ΣΤΑΔΙΟ» δεν είναι ακόμη σε θέση να φιλοξενεί αγώνες υψηλού κινδύνου αφού υπολείπεται οδικού δικτύου, σου δίνεται η εντύπωση ότι οι αποφάσεις του αθλητικού δικαστή προσαρμόστηκαν πλήρως στις επιθυμίες κάποιων σε κέντρα εξουσίας.

Επί τούτου, κάθε φορά που του δίνεται ευκαιρία ή ακόμη και με ψύλλου πύδημα ο αθλητικός δικαστής της ΚΟΠ, με κάθε τρόπο επιχειρεί να βρει εκείνες τις λύσεις που θα εκμηδενίζει τις πιθανότητες να συναντώνται οπαδοί μεγάλων ομάδων.

Μέχρι στιγμής και με αποφάσεις επιβόλης απαγορεύσεων μετακίνησης των οπαδών, οι οπαδοί του ΑΠΟΕΛ δεν έχουν ακόμη επισκεφτεί το νέο γήπεδο της Λεμεσού, ενώ ποιητή επιβλήθηκε και στους οπαδούς του Απόλλωνα να ταξιδέψουν στην Λευκωσία για το ματς της ομάδας τους κόντρα στον ΑΠΟΕΛ. Λαμβάνοντας δε υπόψη ότι η κόντρα των οπαδών της Λεμεσιανής ομάδας με την ομάδα της πρωτεύουσας εκτροχιάστηκε στο μνημόσυνο του ιδρυτή της ΕΟΚΑ Β', άρετα κανείς μπορεί να συμπεράνει ότι ο αθλητικός δικαστής της ΚΟΠ δεν αγνόησε τα εν λόγω δεδομένα και επέλεξε να κάνει το έργο όλων πιο εύκολο.

Επί της ουσίας, το θέμα δεν έχει να κάνει με τις αποφάσεις του που ολόένα και ενισχύουν το σενάριο ότι προσπαθεί να θέσει σε εφαρμογή αποφάσεις που επιθυμούν άλλα κέντρα εξουσίας, αλλά με την αξιοπιστία που πρέπει να διαθέτει ως ο αθλητικός δικαστής της Κυπριακής Ομοσπονδίας Ποδόσφαιρου.

Όχι και πως ποτέ η δικαιοσύνη της ΚΟΠ χαρακτηρίστηκε ανεξάρτητη αλλά τον τελευταίο καιρό πέρα από το πόσο προβλέψιμη έχει γίνει, φαίνεται να βασίζεται σε ταχυδακτυλουργικά τρικ που κάνει κάποιους να χαριεντίζονται από χαρά και όλους εμάς να αναρωτιόμαστε ξύνοντας το κεφάλι μας για τον τρόπο λειτουργίας της.

Η Ανόρθωση στη νέα (δύσκολη) εποχή

Του **ΓΙΑΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΗ**

Ο κύριος Χρίστος Πουλλαΐδης ξεκαθάρισε ότι θα τηρήσει τη δέσμευσή του, στηρίζοντας οικονομικά την Ανόρθωση μέχρι την ολοκλήρωση της φετινής αγωνιστικής περιόδου. Ο νέος πρόεδρος, Ανδρέας Σάντης ήταν ξεκάθαρος, πως δεν μπορεί η Ανόρθωση να βασίζεται και να θεωρεί δεδομένη τη χωρίς περιορισμούς οικονομική αρωγή της οικογένειας Πουλλαΐδη. Πιο απλά, γίνεται ολόένα και πιο ξεκάθαρο πως η νέα εποχή στην Ανόρθωση

καμία σχέση δεν θα έχει με το τι συνέβαινε μέχρι τώρα, ως προς την οικονομική πτυχή της λειτουργίας του ποδοσφαιρικού τμήματος.

Ακόμη και με σημαντική συμβολή από τον κύριο Πουλλαΐδη, ειδικά όσο ακόμη παραμένει μεγαλομέτοχος, η πλήρης κάλυψη είτε για έλλειμμα είτε για... άνοιγμα στον προϋπολογισμό, κάθε άλλο παρά δεδομένη πρέπει να θεωρείται από το καλοκαίρι και έπειτα. Το πρώτο που λογικά απαιτείται, στη νέα αυτή τάξη πραγμάτων είναι η σωστή οικονομική διαχείριση, το κατάλληλο πλάνο και ο ρεαλιστικός προϋπολογισμός, στη βάση των οποίων οικονομικών δυνατοτήτων θα υπάρχουν, κυρίως από εγγυημένα έσοδα. Αυτό ίσως και να θεωρείται το πιο εύκολο, αρκεί να υπάρχει θέληση και αποφασιστικότητα για μια συνετή οικονομική πολιτική, από την οποία δεν θα δημιουργηθούν κίνδυνοι για τη βιωσιμότητα της ποδοσφαιρικής εταιρίας.

Πιο δύσκολο είναι να αποδειχθεί, πως στην επόμενη μέρα και νέα της εποχή, η Ανόρθωση βγαίνει όντως ενωμένη. Ο κύριος Σάντης στηρίχθηκε από εταιρεία και σωματείο, τα λόγια όμως θα πρέπει να ακολουθήσουν και οι πράξεις. Είναι επίσης πολύ σημαντικό να αποδειχθεί, πως όλοι όσοι έχουν ρόλο, λόγο και δυνατότητα, έχουν όντως αντιληφθεί τον τρόπο με τον οποίο είναι υποχρεωμένη πλέον η Ανόρθωση να λειτουργεί. Ειδικά όλοι όσοι ασκώντας σκληρή κριτική, με το σωστό έστω τρόπο, αμφισβήτησαν και κατ' επέκταση απαίτησαν με την καλή έννοια, την αλλαγή στα διοικητικά της Ανόρθωσης.

Είναι ένα πράγμα η κριτική και η απαίτηση για αλλαγές, ακόμη και αν απόλυτα σωστά κρίνονται και είναι άλλο οι λύσεις που θα πρέπει να προτείνονται να αποδεικνύονται εφικτές και ουσιαστικά εφαρμόσιμες. Εύκολο το... πούλα και φύγε που για πολλούς έγινε σύνθημα το τελευταίο χρονικό διάστημα και πολύ πιο δύσκολο το αγοράζω ή έστω συνεισφέρω... Αν θα αποδειχθεί και αδύνατο, με ότι αυτό μπορεί να σημαίνει για την Ανόρθωση, ο χρόνος θα δείξει και σύντομα ίσως...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
0,90%

Χ.Α.
3,71%

1,93%

4,22%

3,12%

1,42%

0,18%

ΠΡΩΤΗ ΣΤΗΝ ΕΕ
Στην Ελλάδα
ο γηραιότερος
στόλος Ι.Χ.
και φορτηγών
Σελ. 6

0,10%

0,18%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΤΟ 2022 ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ

Επενδύσεις 1,1 τρισ. για πράσινη ενέργεια

Η ενεργειακή και η κλιματική κρίση εξώθησαν οικονομίες, επιχειρήσεις και επενδυτές σε αύξηση των επενδύσεων σε καθαρή ενέργεια. Σύμφωνα με στοιχεία της BloombergNEF, τα κεφάλαια που επενδύθηκαν διεθνώς στη μετάβαση σε καθαρή ενέργεια, ανήλθαν στο 1,1 τρισ. δολ. το 2022. **Σελ. 11**

ΕΛΛΑΔΑ

Τζίρος 2,2 δισ. ευρώ για μισθώσεις Airbnb

Στα 2,2 δισ. ευρώ εκτιμάται ο τζίρος των μισθώσεων τύπου Airbnb στη διάρκεια του 2022, στην Ελλάδα, αυξημένος κατά 800 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το 2019. Η μέση τιμή ανά διανυκτέρευση διαμορφώθηκε πέρυσι σε 193 ευρώ και είναι αυξημένη κατά 35% σε σχέση με το 2019. **Σελ. 8**

ΑΓΟΡΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

Πρωταθλήτρια η Αθήνα σε φθηνές κατοικίες

Τις χαμηλότερες τιμές πώλησης για αγορά κατοικίας διαθέτει η Αθήνα, όπως προκύπτει από παγκόσμια έρευνα της CIA Landlords Insurance. Η μέση τιμή πώλησης στο κέντρο διαμορφώνεται σε 1.940 ευρώ/τ.μ., όταν η επόμενη πόλη είναι η Μαδρίτη της Ισπανίας με κόστος 3.190 ευρώ/τ.μ. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,87%	-0,15%
Γερμανία	2,24%	0,19%
Γαλλία	2,70%	0,09%
Ιταλία	4,06%	0,30%
Ισπανία	3,21%	0,22%
Ιρλανδία	2,68%	0,11%
Ελλάδα	4,21%	0,21%
Ην. Βασίλειο	3,31%	0,04%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο- πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB-	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

Βροχή εκποιήσεων φέρνει ο Μάρτιος

Από την 1η Φεβρουαρίου θα αρχίσουν να στέλνονται επιστολές και δημοσιεύσεις στον Τύπο

Εκπνέει την Τρίτη, 31 Ιανουαρίου 2023, η τρίμηνη αναστολή των εκποιήσεων και αναμένεται ότι από την 1η Φεβρουαρίου οι τράπεζες θα αρχίσουν να στέλνουν επιστολές σε δανειολήπτες για εκποιήσεις. Ταυτόχρονα, θα αρχίσουν οι δημοσιεύσεις στον Τύπο, όπως προνοεί η νομοθεσία. Από τα μέσα Μαρτίου, 45 ημέρες μετά τις αποστολές των επιστολών, θα αρχίσουν να γίνονται εκποιήσεις. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», οι εκποιήσεις που θα γίνονται

από εδώ και πέρα –εάν δεν υπάρξει νέα αναστολή– θα κυμαίνονται από 100 – 200 σε μηνιαία βάση. Και οι αριθμοί αυτοί δικαιολογούνται αφού έχει μαζευτεί ένα σεβαστό «στοκ» ακινήτων που συνδέονται με προβληματικό δα-

νεισμό. Πλέον είναι στα χέρια της νέας Κυβέρνησης και της Βουλής όλο το πλαίσιο των εκποιήσεων και το πώς θα γίνει κατορθωτό να γίνει πιο δίκαιο για τους δανειολήπτες, αλλά και για τις τράπεζες και τις εταιρείες εξαγοράς

πιστώσεων. Θα πρέπει να εξετασθούν οι δύο πιυχές του προβλήματος. Αν δηλαδή θα δημιουργηθεί το πολυδιαφημισμένο «ειδικό δικαστήριο» τότε και πώς θα προχωρήσει το «πρότζεκτ» ενοίκιο έναντι δόσης. **Σελ. 3**

Μεταναστεύουν μαζικά οι εύποροι κινέζοι

Η απόφαση του Κινέζου προέδρου Σι Τζινπίνγκ να ανακαλέσει πλήρως την πολιτική μηδενικής ανοχής στον κορωνοϊό και να επιτρέψει στους Κινέζους να κινούνται ελεύθερα τόσο εντός όσο και εκτός Κίνας αναμένεται να οδηγήσει σε νέα μεγάλη έξοδο κεφαλαίων από τη δεύτερη οικονομία του κόσμου. Ηδη, μεγάλη κινεζική συμβουλευτική εταιρεία ακινήτων καταγράφει από τις αρχές του έτους αύξηση αιτημάτων για εύρεση ακινήτων στο εξωτερικό κατά 53%, καθώς μεγάλος αριθμός εύπορων Κινέζων βλέπει πολύ θετικά το ενδεχόμενο μετανάστευσης. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΣΑΛΟΜΟΝ ΦΙΝΤΛΕΡ*

Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού θα χρειαστεί χρόνο

Τα στοιχεία του πληθωρισμού στην Ευρωζώνη τον Ιανουάριο, τα οποία πρόκειται να δημοσιοποιηθούν την επόμενη εβδομάδα, ενδέχεται για τεχνικούς λόγους να εξακολουθήσουν να προκαλούν έκπληξη. Παρά ταύτα, είναι απίθανο να αλλάξουν τη γενικότερη εικόνα. Κι αυτό σημαίνει πως ο δείκτης είναι πιθανό να έχει ξεπεράσει το σημείο κορύφωσής του στην Ευρωζώνη και στις περισσότερες χώρες-μέλη της. Το σοκ από τον πόλεμο στην Ουκρανία πλέον εξασθενεί. Ο ρυθμός του πληθωρισμού εκτινάχθηκε σε διψήφιο ποσοστό στα περισσότερα κράτη-μέλη κατά τη διάρκεια του 2022. Κύριοι παράγοντες η αύξηση των τιμών

της ενέργειας και των τροφίμων. Από τα τέλη του καλοκαιριού οι τιμές –και κυρίως αυτές του φυσικού αερίου– άρχισαν να υποχωρούν. Οι τιμές της ενέργειας, που αφορούν το καταναλωτικό κοινό, πρόκειται να επιβραδυνθούν πρώτα, ενώ ο δομικός πληθωρισμός πιθανότατα να έχει κάποια περιθώρια περαιτέρω ανόδου, επειδή η μετακίνηση του υψηλότερου κόστους εισροών από τους παραγωγούς στους πελάτες δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Συνολικά αναμένουμε ότι ο πληθωρισμός θα μειωθεί κάτω από το 4% σε ετήσια βάση μέχρι τα τέλη του 2023 και στο 2,4% το 2024. Υπάρχουν, πάντως, και ανά χώρα διαφορές. Οι αρμόδιες εθνι-

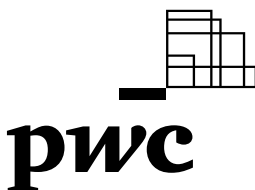
Αναμένουμε ότι ο πληθωρισμός θα μειωθεί κάτω από το 4% μέχρι τα τέλη του 2023.

κές στατιστικές υπηρεσίες θα δημοσιεύσουν στοιχεία για τον πληθωρισμό του Ιανουαρίου για την Ευρωζώνη και τα κράτη-μέλη της από Δευτέρα έως Τετάρτη την επόμενη εβδομάδα. Οι εξελίξεις των τιμών είναι πιθανό να διαφέρουν μεταξύ των μεγάλων χωρών. Ειδικότερα, στη Γερμανία με μια εφάπαξ παρέμβαση η κυ-

βέρνηση εξόφλησε τις δόσεις Δεκεμβρίου των νοικοκυριών για το φυσικό αέριο και τη θέρμανση. Λόγω τεχνικών παραγόντων, το πλήρες αποτύπωμα της κίνησης αυτής δεν εμφανίστηκε στα στοιχεία για τις τιμές καταναλωτή της στατιστικής υπηρεσίας. Ωστόσο, πιθανώς ήταν ο βασικός παράγοντας πίσω από την πτώση του πληθωρισμού τον Δεκέμβριο στη Γερμανία. Ο αντίκτυπος της ανάσχεσης στην αύξηση τιμών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, που τέθηκε σε ισχύ αυτόν τον μήνα (αλλά εν μέρει θα εφαρμοστεί μόνο αναδρομικά), θα είναι πιθανότατα πολύ μικρότερος. Έτσι, ο πληθωρισμός πιθανότατα θα αναθερμανθεί ξανά

τον Ιανουάριο. Τέλος, στη Γαλλία η κυβέρνηση είχε παρέμβει από νωρίς για να περιορίσει τις αυξήσεις των τιμών της ενέργειας για τα νοικοκυριά. Ωστόσο, στις αρχές του 2023 τα ανώτατα όρια για το φυσικό αέριο, αρχής γενομένης από τον Ιανουάριο, και για τις τιμές ηλεκτρικής ενέργειας, αρχής γενομένης από τον Φεβρουάριο, θα αυξηθούν κατά 15%. Η έκπτωση στα καύσιμα κίνησης κατά 10 λεπτά/λίτρο τον Δεκέμβριο δεν θα ισχύει τον Ιανουάριο. Συνολικά, ο πληθωρισμός στη Γαλλία πιθανότατα θα αυξηθεί στην αρχή του έτους.

* Ο κ. Σάλομον Φίντλερ είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

Φορολογικός οδηγός
για το 2023 - Κύπρος

Ο οδηγός είναι
διαθέσιμος στην
αγγλική γλώσσα

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της **ΑΝΝΑΣ ΣΟΥΑΝΣΟΝ** / THE NEW YORK TIMES

Η διαχείριση της κλιματικής κρίσης προκαλεί νέες διαμάχες

Οι προσπάθειες για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής υποχρεώνουν τις χώρες σε όλο τον κόσμο να υιοθετήσουν αναφανδόν διαφορετικές πολιτικές προς τη βιομηχανία και το εμπόριο, προκαλώντας συγκρούσεις μεταξύ τους. Αυτές οι νέες διαμάχες για τη διαχείριση της κλιματικής κρίσης ασκούν πιέσεις στις διεθνείς συμμάχίες και στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα, προαναγγέλλοντας ένα μέλλον στο οποίο οι πολιτικές για την αποτροπή της περιβαλλοντικής καταστροφής θα μπορούσαν επίσης να οδηγήσουν σε συγχρόνους διασυνοριακούς εμπορικούς πολέμους. Τους τελευταίους μήνες οι ΗΠΑ και η Ευρώπη έχουν προτείνει ή έχουν εισαγάγει επιδοτήσεις, δασμούς και άλλες πολιτικές με στόχο την επιτάκυνση της μετάβασης στην πράσινη ενέργεια. Οι υποστηρικτές τους διατείνονται πως οι κυβερνήσεις πρέπει να κινηθούν επιθετικά για να επεκτείνουν τις πηγές καθαρότερης ενέργειας και να τιμωρήσουν όσους εκπέμπουν τους περισσότερους αέριους ρύπους, προσδοκώντας να αποφευχθεί η καταστροφή.

Όσοι εναντιώνονται στα μέτρα λένε ότι αυτές οι πολιτικές συχνά θέτουν ξένες χώρες και εταιρείες σε μειονεκτική θέση, διότι οι κυβερνήσεις επιδοτούν τις δικές τους βιομηχανίες ή επιβάλλουν νέους δασμούς σε ξένα προϊόντα. Οι πολιτικές απομακρύνονται από ένα στάτους κβο στο εμπόριο που ίσχυε εδώ και πολλά χρόνια, και στο οποίο οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ευρώπη συχνά ένωσαν τις δυνάμεις τους μέσω του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου για να προσπαθήσουν να καταρρίψουν τα εμπόδια και να ενθαρρύνουν τις χώρες να μεταχειρίζονται τα προϊόντα τους πιο ισότιμα για να τονώσουν τις διεθνείς συναλλαγές.

Τώρα, οι νέες πολιτικές φέρνουν αντιμέτωπους στενούς συμμάχους, διευρύνοντας τα ρήγματα σε ένα ήδη εύθραυστο σύστημα διακυβέρνησης του παγκόσμιου εμπορίου. «Η κλιματική κρίση απαιτεί οικονομικό μετασχηματισμό σε κλίμακα και ταχύτητα, που η ανθρωπότητα δεν έχει επιχειρήσει ποτέ στα 5.000 χρόνια της γραπτής Ιστορίας μας», δήλωσε ο Τοντ Τακερ, διευθυντής

βιομηχανικής πολιτικής και εμπορίου στο Ινστιτούτο Ρούζβελτ, ο οποίος είναι υπέρμαχος ορισμένων από τα μέτρα. Το τρέχον σύστημα του παγκόσμιου εμπορίου διοχετεύει δεκάδες εκατομμύρια εμπορευματοκιβώτια με καναπέδες, ρούχα και ανταλλακτικά αυτοκινήτων από ξένα εργοστάσια στις Ηνωμένες Πολιτείες κάθε χρόνο, συχνά σε εκπληκτικά χαμηλές τιμές. Αυτές οι τιμές, όμως, δεν συνεκτιμούν την περιβαλλοντική βλάβη που προκαλείται από τα μακρινά εργοστάσια παραγωγής ή από τα πλοία και τα αεροπλάνα μεταφοράς των προϊόντων. Αμερικανοί και Ευρωπαίοι αξιωματούχοι υποστηρίζουν ότι απαιτούνται περισσότερα για να αποθαρρυνθεί το ρυπογόνο εμπόριο. Ειδικά οι πρώτοι θέλουν να μειώσουν την επικίνδυνη εξάρτηση από την Κίνα, ιδίως για υλικά αναγκαία της μετάβασης, όπως πλιακούς συλλέκτες και μπαταρίες ηλεκτρικών οχημάτων.

Η κυβέρνηση Μπάιντεν εφαρμόζει γενναιόδωρες επιδοτήσεις για να δώσει κίνητρα στην παραγωγή τεχνολογίας καθαρής ενέργειας, όπως εκπτώσεις φόρου για αγορά πράσινων οχημάτων αμερικανικής κατασκευής, και σε εταιρείες κατασκευής νέων εγκαταστάσεων για εξοπλισμό ηλιακής και αιολικής ενέργειας. Αξιωματούχοι της κυβέρνησης ελπίζουν πως η κλιματική μετάβαση θα μπορούσε να είναι ευκαιρία για συνεργασία με τους συμμάχους. Ωστόσο, μέχρι στιγμής έχει προκαλέσει ρήξη. Ο βασικός λόγος της διαμάχης ήταν οι νέες εκπτώσεις φόρου για εξοπλισμό καθαρής ενέργειας και οχήματα αμερικανικής κατασκευής.

Οι Ευρωπαίοι αξιωματούχοι χαρακτήρισαν το μέτρο «δολοφόνο εργασίας» και εξέφρασαν φόβους ότι θα χάσουν από τις Ηνωμένες Πολιτείες όσον αφορά νέες επενδύσεις σε μπαταρίες, πράσινο υδρογόνο, χάλυβα και άλλες βιομηχανίες. Προ ημερών, και ως απάντηση στην Ουάσιγκτον, στελέχη της Ε.Ε. άρχισαν να περιγράφουν το δικό τους σχέδιο για επιδότηση των βιομηχανιών πράσινης ενέργειας – μια κίνηση που οι επικριτές της φοβούνται ότι θα κάνει τον κόσμο να ολισθήσει σε έναν δαπανηρό και αναποτελεσματικό «πόλεμο επιδοτήσεων».

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Χαμηλή προβλεπτικότητα

Η επόμενη κίνηση στα επιτόκια από την ΕΚΤ θα γίνει τον ερχόμενο Φεβρουάριο και θα είναι αντίστοιχη αυτής του Δεκεμβρίου, δηλαδή μισή ποσοστιαία μονάδα. Μέχρι εκεί μπορεί να προβλεφθεί η στρατηγική των κεντρικών τραπεζών της ευρωζώνης καθώς από τον προσεχή Μάρτιο, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται θα υπάρξουν νέα μακροοικονομικά δεδομένα που θα καθορίσουν τις περαιτέρω κινήσεις. Σημειώνεται επίσης η μεγάλη αβεβαιότητα που κυριαρχεί στην οικονομία αυτή την περίοδο, γεγονός που δεν επιτρέπει προβλέψεις σε βάθος χρόνου. Πηγές αβεβαιότητας προκύπτουν σε σχέση με την εξέλιξη του πολέμου στην Ουκρανία, την επανεκκίνηση της κινέζικης οικονομίας, το βάθος και η διάρκεια της ύφεσης.

Αναθεώρηση εκτιμήσεων

Αν και αναμένεται σημαντική υποχώρηση του πληθωρισμού στη ευρωζώνη φέτος, οι εκτιμήσεις των οικονομολόγων για τα έτη 2024 και 2025 έχουν αναθεωρηθεί προς τα πάνω και πλέον αναμένεται σημαντικός (πάνω από τον στόχο του 2%) πληθωρισμός μέχρι και το 2025. Οι νέες εκτιμήσεις κάνουν λόγω για πληθωρισμό στο 3,6% μέχρι το τέλος του έτους, 3,4% το 2024 και «προσγείωση» στο 2% το τρίτο τρίμηνο του 2025. Η μεγάλη αποκλιμάκωση που αναμένεται να προκύψει φέτος έχει να κάνει σχεδόν αποκλειστικά με την υποχώρηση στις τιμές της ενέργειας. Για το 2024 και 2025 οι αιτίες που κρατούν τον πληθωρισμό πάνω από τους στόχους έχουν να κάνουν με τις προβλεπόμενες αναθεωρήσεις των μισθών. Επιβάρυνση στον πληθωρισμό των επόμενων ετών αναμένεται πως θα προκύψει και από τις δημοσιονομικές πολιτικές των κρατών για στήριξη της οικονομίας από την ακρίβεια.

Πολιτική απόφαση

Η δημιουργία και κυκλοφορία του ψηφιακού ευρώ αποτελεί μια πολιτική απόφαση και σε καμία περίπτωση δεν θα είναι μια απόφαση που θα λάβει η ΕΚΤ. Η ΕΚΤ στην προκειμένη περίπτωση θα λειτουργήσει ως τεχνokratικός σύμβουλος που θα διασφαλίσει την πρόσβαση όλων των πολιτών στην νέα εποχή χωρίς περιορισμούς, όπως ακριβώς συμβαίνει και με το έναρτο ευρώ. Αξίζει να σημειωθεί ότι η μόνη απόφαση που έχει ληφθεί σε σχέση με το ψηφιακό ευρώ έχει να κάνει με το γεγονός ότι το ευρώ σε φυσική μορφή θα διατηρηθεί σε κυκλοφορία μαζί με το ψηφιακό ευρώ. Επίσης σημαντικό ρόλο έχει η διαδραμάτιση η ΕΚΤ και στο θέμα της διαφύλαξης της χρηματοοικονομικής σταθερότητας, αποτρέποντας μαζικές αποσύρσεις τραπεζικών καταθέσεων λόγω της δυνατότητας που θα υπάρχει λόγω ψηφιοποίησης του νομίσματος.

Η κτηματική κρίση που εξελίσσεται αυτή την περίοδο στην Δύση θα πρέπει να μας απασχολήσει, κυρίως λόγω της μεγάλης εξάρτησης που έχει η χώρα μας στον συγκεκριμένο κλάδο

Σπάνε τα ταμπού

Αρκετές δοκιμές σε σχέση με την τετραήμερη

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Αποπληθωρισμός και Αντιπληθωρισμός

Αποπληθωρισμός καλείται η συνεχής και αισθητή μείωση του γενικού επιπέδου τιμών σε μια οικονομία, η οποία συνεπάγεται την αισθητή και συστηματική αύξηση της αγοραστικής αξίας / αγοραστικής δύναμης του χρήματος. Η διαφορά του από τον αντιπληθωρισμό έγκειται στο ότι στον αντιπληθωρισμό έχουμε μείωση του πληθωρισμού αλλά χωρίς να συνεπάγεται αρνητικό πρόσημο, όπως ισχύει στον αποπληθωρισμό. Δηλαδή, στον αντιπληθωρισμό παρουσιάζεται (σταδιακή) επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των τιμών.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

εργασία έχουν καταγράψει θετικά αποτελέσματα καταδεικνύοντας πως συνιστά μια βιώσιμη λύση για κάποιες επιχειρήσεις ενώ το ίδιο δεν ισχύει για κάποιες άλλες. Η τετραήμερη εργασία που για χρόνια αποτελούσε ταμπού θεωρείται πλέον μια επιλογή και αυτό έγινε εφικτό ως αποτέλεσμα της πανδημίας. Τα αποτελέσματα για όσες επιχειρήσεις το έχουν εφαρμόσει σχετίζονται με βελτιωμένη αποδοτικότητα και καλύτερη παραγωγικότητα με παράλληλη διασφάλιση της εργασιακής ικανοποίησης. Σε δείγμα επιχειρήσεων του Ηνωμένου Βασιλείου με την συμμετοχή 70 οντοτήτων το 86% αποφάσισε να διατηρήσει την σχετική ρύθμιση σε μόνιμη βάση.

Καύσιμη ύλη

Για παγίδα χρέους κάνουν λόγω οι οικονομολόγοι για όσους εκμεταλλευτήκαν τα πολύ χαμηλά επιτόκια του παρελθόντος για να δανειστούν. Σήμερα αυτοί οι δανειολήπτες, συμπεριλαμβανομένων κρατών, επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων, βρίσκονται αντιμέτωποι με αυξημένες τιμές ενέργειας και τροφίμων, ψηλά επιτόκια και επιβράδυνση στον ρυθμό αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας. Αυτοί οι παράγοντες δημιουργούν ένα ιδιότυπο φαινόμενο που αναλογεί με το κλείσιμο της παγίδας για όσους τα προηγούμενα χρόνια δανείστηκαν με μη βιώσιμους όρους. Το επόμενο διάστημα όσοι βρίσκονται εντός της παγίδας θα αποτελέσουν την καύσιμη ύλη που ίσως πυροδοτήσει μια νέα κρίση χρέους που όλοι απειλούνται να πραγματοποιηθεί.

Μήπως δίνουνμε το email μας αψήφιστα;

Του **ΜΠΡΑΙΑΝ ΤΣΕΝ**

Όλο και περισσότερες εφαρμογές και ιστότοποι μας ζητούν να δώσουμε το email μας για να «εγγραφούμε» ή για να λαμβάνουμε ενημερωτικό υλικό. Αυτό ίσως φαίνεται ακίνδυνο, ωστόσο τελικά δίνοντας το email μας μοιραζόμαστε πολύ περισσότερες πληροφορίες απ' όσες νομίζουμε. Οι διαφημιστικές εταιρείες μπορούν να μας συνδέσουν, μέσω αυτού, με πολλές προσωπικές πληροφορίες, όπως σε ποιο σχολείο φοιτούσαμε, τι αυτοκίνητο οδηγούμε και ποιες είναι οι στυλιστικές μας προτιμήσεις. Σκοπός όλων αυτών είναι να μας εμφανίζονται όσο το δυνατόν πιο στοχευμένες διαφημίσεις.

Με δεδομένο ότι οι περισσότεροι από εμάς χρησιμοποιούμε την ίδια ηλεκτρονική διεύθυνση για πολύ καιρό, είναι πιθανό να μη θυμόμαστε πού ακριβώς την έχουμε καταχωρίσει. Αν οι διαδικτυακές επιχειρήσεις ζητούν ολοένα και περισσότερο το email μας είναι επειδή επιδιώκουν να κεφαλαιοποιήσουν την επίσκεψή μας στον ιστότοπο ή την εφαρμογή τους με τρόπους που να εστιάζουν περισσότερο σε προσωπικά δεδομένα. Η επικοινωνία μπορεί να αναζητήσει το email μας σε μια βάση δεδομένων που κατέχουν πολλοί διαφημιστές και να αποκτήσει πληροφορίες που αρκούν για να μας παρουσιάσει την πιο ελκυστική διαφήμιση βάσει

Θα πρέπει να είμαστε πιο προσεκτικοί με τη διεύθυνση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Οι διαφημιστικές εταιρείες μπορούν να μας συνδέσουν, μέσω αυτού, με πολλές προσωπικές πληροφορίες.

ενός εκτενούς προφίλ. Είναι πιθανό η στοχευμένη διαφήμιση να μη μας ενοχλεί ή και να μας διευκολύνει. Αλλάστε, η παραχώρηση προσωπικών πληροφοριών είναι μέρος της ζωής μας στο Ιντερνετ. Σε περίπτωση, ωστόσο, που κάτι τέτοιο δεν μας αρέσει, μια καλή λύση θα ήταν να δημιουργούμε διαφορετικά emails, μοναδικά για κάθε ιστότοπο.

Μούμια αγοριού με 49 φυλακτά

Ομάδα επιστημόνων με επικεφαλής τον Σαχάρ Σαλίμ, καθηγητή Ακτινολογίας στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου του Καΐρου, μελέτησε με ακτίνες Χ μια μούμια η οποία είχε ανακαλυφθεί το 1916 και μέχρι σήμερα παρέμενε στο υπόγειο του μουσείου του Καΐρου χωρίς να έχει εξεταστεί. Τα ευρήματα ήταν εντυπωσιακά. Η μελέτη υπολόγισε, με βάση την πυκνότητα των οστών και την απουσία δοντιών που φυτρώνουν

Είχε ανακαλυφθεί το 1916 και μελετήθηκε για πρώτη φορά, δίνοντας εντυπωσιακά ευρήματα.

σε μεγαλύτερες ηλικίες, πως το σώμα ανήκε σε αγόρι περίπου 14 ή 15 ετών. Το σώμα του ήταν καλυμμένο με 49 φυλακτά, γεγονός που οδήγησε τους επιστήμονες στο συμπέρασμα ότι το αγόρι είχε πιθανώς ευγενική καταγωγή ή ότι προερχόταν από πλούσια οικογένεια. Μεταξύ των φυλακτών είχε έναν χρυσό σκαραβαίο στον οισοφάγο του και μία χρυσή γλάνσσα στο στόμα του.

Ο δρ Σαλίμ δήλωσε ότι τα φυλακτά ήταν «όμορφα στυλιζαρισμένα σε μια διάταξη τριών στρώων ανάμεσα στις πτυχές των περιτυλιγμάτων και μέσα στο σώμα της μούμιας. Σε αυτά περιλαμβάνονται το μάτι του Ωρου,

Η μούμια του αγοριού, το οποίο είχε πιθανώς ευγενική καταγωγή.

ο σκαραβαίος, το φυλακτό του ορίζοντα, ο κόμπος της Ισιδας και άλλα». Το αγόρι φορούσε σανδάλια τα οποία προοριζόνταν για να μπορέσει να βγει από το φέρετρο. Σύμφωνα με το τελευταίο βιβλίο των Νεκρών των αρχαίων Αιγυπτίων, ο νεκρός έπρεπε να φορέσει λευκά σανδάλια για να είναι ευσεβής και καθαρός.

Ενα άλλο από τα φυλακτά που ανακαλύφθηκαν είχε το σχήμα δύο δακτύλων και ήταν τοποθετημένο διπλά στο πέος του αγοριού. Σύμφωνα με το Βρετανικό Μουσείο, αυτά τα φυλακτά αντιπροσωπεύουν το χέρι του ταριχευτή. Η ομάδα του δρος Σαλίμ δήλωσε ότι τοποθετούνται κοντά στην τομή ταριχευσης

με την πεποίθηση ότι θα βοηθούσαν το σώμα να θεραπευθεί στη μετά θάνατον ζωή. Το εν λόγω φυλακτό, ωστόσο, συναντάται συχνά σε διάφορα σημεία μουμιοποιημένων σωμάτων και η ερμηνεία του συμβολισμού του δεν είναι απολύτως σαφής.

Το σημαντικότερο στοιχείο όμως είναι ότι, όπως έδειξε η εξέταση με τις ακτίνες Χ, η μούμια δεν είχε περικομεί. Αυτό είναι πολύ σημαντικό διότι, σύμφωνα με τους επιστήμονες, είναι γνωστό πως στην αρχαία Αίγυπτο τα αγόρια υψίστανο περιτομή το αργότερο μέχρι την ηλικία των 13 ετών. Εφόσον η ηλικία του μουμιοποιημένου παιδιού υπολογίστηκε γύρω στα 15 έτη, υπάρχουν βάσιμες υποψίες πως το παιδί είχε διαφορετική καταγωγή. «Θα μπορούσε να είχε έρθει από οποιοδήποτε μέρος. Θα μπορούσε να είναι Νούβιος, Έλληνας, Πέρσης, οπουδήποτε από τη Μικρά Ασία όπου δεν είχαν την παράδοση της περιτομής. Αυτό που μπορούμε να πούμε είναι ότι πιθανότατα δεν ήταν Εβραίος», δήλωσε ο επικεφαλής των ερευνών. Ο λόγος για τον οποίον αυτό παρουσιάζει ενδιαφέρον είναι επειδή μας δίνει την πληροφορία πως είτε οι Αιγύπτιοι συνήθιζαν να μουμιοποιούν και ανθρώπους διαφορετικών εθνικοτήτων είτε πως κι άλλοι λαοί είχαν την ίδια παράδοση για τους νεκρούς τους, δίνοντας μας έτσι ακόμη ένα κομμάτι στο παζλ της καθημερινής ζωής και των παραδόσεων των αρχαίων λαών.

Πληθώρα εκποιήσεων τον Μάρτιο στην Κύπρο

Από την 1η Φεβρουαρίου θα αρχίσουν να στέλνονται σωρηδόν επιστολές και δημοσιεύσεις στον Τύπο

Τον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η τελευταία τρίμηνη αναστολή των εκποιήσεων με απόφαση της Βουλής των Αντιπροσώπων εκπνέει την προσεχή Τρίτη, 31 Ιανουαρίου 2023, και από την 1η Φεβρουαρίου θα αρχίσουν να στέλνονται πληθώρα επιστολών για εκποιήσεις. Από τα μέσα του Μάρτη, 45 ημέρες μετά τις αποστολές των επιστολών, θα αρχίσουν να γίνονται πολλές εκποιήσεις, διαδικασία που έχει να γίνει από αρχές

Οι περιπτώσεις που σήμερα βρίσκονται σε διαδικασία εκποίησης δεν σχετίζονται ούτε με την πανδημία, ούτε με τις επιπτώσεις από τον πόλεμο στην Ουκρανία.

Νοεμβρίου. Από την Τετάρτη λοιπόν θα αρχίσουμε να βλέπουμε πολλές δημοσιεύσεις για εκποιήσεις ακινήτων στην Κύπρο, όπως ορίζει δηλαδή ο νόμος για δημοσίευση στον Τύπο. Μετά από δύο χρόνια με αναστολές εκποιήσεων λόγω πανδημίας από πλευράς των ιδίων των τραπεζών, αλλά και τρίμηνες συνεχόμενες αναστολές με πρωτοβουλία των βουλευτών, εκτιμάται πως από το Μάρτη του 2023 έχει μαζευτεί αρκετός όγκος ακινήτων που θα προχωρήσουν για εκποίηση. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», οι εκποιήσεις που θα γίνονται από εδώ και πέρα –εάν δεν γίνει καμία έκτακτη τρίμηνη αναστολή εκποιήσεων μόλις ανοίξει ξανά η Βουλή– θα κυμαίνονται από 100 – 200 σε μηνιαία βάση. Και τα νούμερα αυτά δικαιού

Πλέον είναι στα χέρια της νέας Κυβέρνησης και της Βουλής όλο το πλαίσιο των εκποιήσεων και το πώς θα γίνει πιο δίκαιο για τους δανειολήπτες, αλλά και για την πλευρά των τραπεζών και των εταιρειών εξαγοράς πιστώσεων.

λογούνται αφού έχει μαζευτεί ένα σεβαστό «στοκ» ακινήτων που συνδέονται με προβληματικό δανεισμό.

Πλέον είναι στα χέρια της νέας Κυβέρνησης και της Βουλής όλο το πλαίσιο των εκποιήσεων και το πώς θα γίνει κατορθωτό να γίνει πιο δίκαιο για τη μεριά των δανειοληπτών, αλλά και πιο βέλτιστο για την πλευρά των τραπεζών και των εταιρειών εξαγοράς πιστώσεων. Όταν βγει η καινούργια κυβέρνηση θα πρέπει συνδυαστικά με τη Βουλή να εξετάσουν τις δύο πτυχές του όλου προβλήματος, άρα και να κριθεί εάν θα οδηγούμαστε ξανά σε συνεχείς αναστολές ή όχι. Πρώτον, αν θα δημιουργηθεί επιτέλους το πολυδιαφημισμένο «ειδικό δικαστήριο» που θα εξετάζει μόνο τις

υποθέσεις για τα ακίνητα, τα δάνεια, τις τράπεζες, τις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων και να είναι γενικότερα μία «εστία» που μπορεί να καταφύγει ο κάθε δανειολήπτης για να εξεύρει –εάν πραγματικά το δικαιούται– το δικό του. Δεύτερον, θα πρέπει να δουν σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών πότε και πως θα προχωρήσει το «πρότζεκτ» του ενοικίου έναντι δόσης (mortgage to rent) ώστε να βοηθηθούν οι πραγματικά ευάλωτοι δανειολήπτες, αυτοί που δεν έχουν τη δυνατότητα να δίνουν οποιαδήποτε δόση για να διατηρήσουν στην κυριότητά τους το ακίνητο.

Παλιές αμαρτίες

Όταν αποφασίζονταν οι συνεχείς τρίμηνες αναστολές εκποιήσεων

οι τράπεζες υπογράμμιζαν –θέση που εκφράζουν και σήμερα– ότι οι περιπτώσεις που βρίσκονται σε διαδικασία εκποίησης δεν σχετίζονται ούτε με την πανδημία, ούτε με τις επιπτώσεις από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Επρόκειτο για παλιές περιπτώσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων, ορισμένες εξ αυτών που χρονολογούνται και σε περισσότερο από μία δεκαετία. Διευκρίνισαν δε, πως, για κάποιες από αυτές, υπάρχουν και δικαστικές αποφάσεις.

Στοιχεία που έχει στην κατοχή της η «Κ» και αφορούν τις χρονιές 2020 και 2021, δείχνουν πως από τους 1.528 πλειστηριασμούς που έγιναν συνολικά, πωλήθηκαν μόλις 233 ακίνητα. Σύμφωνα με τον κατακερματισμό που υπάρχει, 128 χωράφια και οικόπεδα προχώρησαν

σε πλειστηριασμό το 2020 και το 2021 τα χωράφια και τα οικόπεδα ήταν συνολικά 30. Όσον αφορά στα χωράφια με κτήριο και οικόπεδα με κτήριο το 2020 εκπλειστηριάστηκαν 6 και το 2021 έφτασαν τα 5. Τα διαμερίσματα και οι κατοικίες που εκπλειστηριάστηκαν το 2020 ήταν 46 και το 2021 έφτασαν τα 10. Οι βιομηχανικοί χώροι που εκπλειστηριάστηκαν και τις δύο χρονιές έφτασαν μόλις τις 2, κατοικία με κατάσταση και τις δύο χρονιές εκπλειστηριάστηκε μόλις μια και άδεια κατοικία, επίσης μόλις μια. Σημειώνεται επίσης βάσει της ίδιας πληροφόρησης από τράπεζες πως όσες εκποιήσεις –πλειστηριασμοί έγιναν, δεν αφορούν «πρώτες» ή «κύριες» κατοικίες και η αξία τους δεν είναι ούτε πιο κάτω, ούτε κοντά στις 350 χιλιάδες ευρώ.

Από 28,4 δισ. σε 2,7 δισ.

Σύμφωνα με το τελευταίο οικονομικό δελτίο της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου που κάνει αναφορά στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στον τραπεζικό τομέα, αναφέρει πως αυτά έχουν μειωθεί κατά 90,5%, από 28,4 δισ. ευρώ τον Δεκέμβριο του 2014, σε 2,7 δισ. ευρώ τον Οκτώβριο του 2022, κυρίως λόγω των ενεργειών που έχουν αναληφθεί από τις μεγαλύτερες τράπεζες. Παρόλα αυτά, ο δείκτης Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων κατά την 31η Οκτωβρίου 2022 ανήλθε στο 10,5% και παραμένει σημαντικά ψηλότερος από το 1,8%, τον μέσο δείκτη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παράλληλα, η ΚΤΚ προειδοποιεί ότι ο κίνδυνος επιδείνωσης της ποιότητας του ενεργητικού των τραπεζών είναι υπαρκτός, καθώς η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία έχει επηρεάσει διάφορες πτυχές της οικονομικής αλυσίδας.

Προληπτικές αναδιαρθρώσεις

Αναφορικά με την ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών, παρά τις διαδοχικές κρίσεις της πανδημίας και της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία, το υπόλοιπο των ΜΕΔ μέσα στο 2022 συνέχισε με μειωμένους ρυθμούς την καθοδική του πορεία, μετά τη σημαντική μείωση που καταγράφηκε τα τελευταία χρόνια κυρίως λόγω πωλήσεων/μεταφορών δανειακών χαρτοφυλακίων σε Εταιρείες Εξαγοράς Πιστώσεων και λόγω διαγραφών δανείων. Σχολιάζει επίσης η ΚΤΚ ότι τα δάνεια που μεταφέρονται σε εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων εξακολουθούν να βαρύνουν την οικονομία μέσω του υψηλού ιδιωτικού χρέους. Μετά την πανδημία, τονίζει, παρατηρείται αύξηση στο ποσοστό των δανείων που χαρακτηρίζεται ότι παρουσιάζει αυξημένο πιστωτικό κίνδυνο. Οι εξελίξεις στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών και στο περιθώριο κέρδους των επιχειρήσεων θα καθορίσουν την ευχέρεια της ομαλής εξυπηρέτησης των δανειακών τους οφειλών στο προσεχές μέλλον. Ως εκ τούτου, στη βάση και των σχετικών παραινέσεων της ΚΤΚ, η περαιτέρω στενή παρακολούθηση και οι προληπτικές αναδιαρθρώσεις από τις τράπεζες είναι ουσιαστικής σημασίας.

Κύπρος—το αύριο

ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Ένα μεγάλο όραμα έγινε πράξη και συνεχίζεται

58 μεταρρυθμιστικές και 75 επενδυτικές δράσεις ύψους €4.2 δις

Δημιουργούμε 11.000 νέες θέσεις εργασίας και επιπλέον 7% οικονομική ανάπτυξη.

cyprus-tomorrow.gov.cy

Σχέδιο Ανακάμψης και Ανθεκτικότητας

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ευρωπαϊκή Ένωση

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Οδηγούμε τη χώρα μας προς:

- ▶ Την πράσινη ανάπτυξη
- ▶ Τον ψηφιακό μετασχηματισμό
- ▶ Ένα ανθεκτικό σύστημα υγείας
- ▶ Μία ανταγωνιστική οικονομία με αποτελεσματικούς θεσμούς
- ▶ Ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα και κοινωνικό κράτος

Γινόμαστε ανθεκτικοί στις προκλήσεις του μέλλοντος.

Το 2024 η επιστροφή του τουρισμού στο '19

Συνεχίζεται η αβεβαιότητα ένεκα του πολέμου και του πληθωρισμού, τι αναφέρουν οι εκτιμήσεις της Κεντρικής Τράπεζας

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Ισχυρή δυναμική του τουριστικού προϊόντος βλέπει η Κεντρική Τράπεζα, συμφωνώντας με τις εκτιμήσεις του Δημοσιονομικού Συμβουλίου, που περιλαμβάνονται στην ετήσιά του έκθεση, και που κάνουν λόγο για το 2024 ως την επόμενη χρονιά ορόσημο για τον τουρισμό, εφόσον θα δούμε ξανά τα επίπεδα του 2019. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το τελευταίο οικονομικό δελτίο της Κεντρικής Τράπεζας, αναμένεται ότι γύρω στις αρχές του 2024 ο τουρισμός θα επιστρέψει στα

Ο στόχος που έχει τεθεί για το 2023, από πλευράς Υφυπουργείου, είναι η αύξηση των εσόδων, σε σχέση με το 2022.

επίπεδα ρεκόρ του 2019. Αναφέρεται επίσης ότι η σχετική ανάκαμψη συνδέεται και με την λειτουργία του καζίνου-θερέτρου, η οποία αναμένεται το β' τρίμηνο του 2023.

Οι παράγοντες

Στην ανάλυση της Κεντρικής Τράπεζας, αναφέρεται ότι σε αυτή την εξέλιξη συνέβαλαν θετικά πέντε παράγοντες. Αρχικά, ο αυξημένος αριθμός τουριστικών αφίξεων και η αύξηση της κατά κεφαλήν δαπάνης των τουριστών. Κατά το τρίτο τρίμηνο του 2022, περίοδο για την οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, η κατά κεφαλήν ημερήσια δαπάνη αυξήθηκε κατά 15,1% και ανήλθε στα €87,08 σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Στους παράγοντες που συνέβαλαν

Η **ισχυρή** δυναμική του τουριστικού προϊόντος της Κύπρου αναμένεται να συνεχιστεί και το 2023 και να επιστρέψει στα επίπεδα ρεκόρ του 2019, στις αρχές του 2024.

θετικά στην όλη προσπάθεια επανεκκίνησης της τουριστικής βιομηχανίας, περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, και τα Σχέδια Κινήτρων για τις αεροπορικές εταιρείες που αφορούν την ανάπτυξη αεροπορικής συνδεσιμότητας και νέων δρομολογίων, τα κρατικά μέτρα στήριξης εγχώριου τουρισμού και η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Σημαντικές εξελίξεις αποτελούν επίσης οι ανακαινίσεις ξενοδοχείων και η δημιουργία νέων υποδομών, όπως η ανέγερση πολυτελών ξενοδοχειακών μονάδων, μαρίνων και του καζίνου-θερέτρου. Βάσει των πιο πάνω παραγόντων και εξελίξεων, εκτιμάται ότι παρά την αβεβαιότητα σε σχέση με τη διάρκεια και έκταση της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία και τις σχετικές κυρώσεις, η ισχυρή δυναμική

του τουριστικού προϊόντος της Κύπρου αναμένεται να συνεχιστεί και το 2023 και να επιστρέψει στα επίπεδα ρεκόρ του 2019, στις αρχές του 2024.

Οι προκλήσεις

Από την άλλη, ο τουρισμός έχει να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του πληθωρισμού και του κόστους ενέργειας. Στις εκτιμήσεις του Economist Intelligence Unit, EUI γίνεται αναφορά στον ρόλο του πληθωρισμού για το 2023, ο οποίος δεν θα επηρεάσει μόνο τους ταξιδιώτες του τρέχον έτος, αλλά και τον τουριστικό τομέα, με ξενοδοχεία, μπαρ και εστιατόρια να καλούνται να διαχειριστούν τις υψηλές τιμές τροφίμων και ενέργειας, ενώ οι αεροπορικές εταιρείες τους υψηλούς λογαριασμούς καυσίμων.

Αεροπορικές εταιρείες αντιμετωπίζουν παράλληλα αυξανόμενες μισθολογικές πιέσεις εν μέσω χρόνιας έλλειψης εργατικού δυναμικού. Μετά την απόλυση προσωπικού κατά τη διάρκεια της πανδημίας και τις ελλείψεις προσωπικού, που προκάλεσαν τα προβλήματα με τις ουρές στο αεροδρόμιο και τις ακυρώσεις πτήσεων το περασμένο καλοκαίρι. Μάλιστα ο CEO του αεροδρομίου του Heathrow έχει προειδοποιήσει ότι τα προβλήματα θα διαρκέσουν μέχρι το τέλος του 2023.

Ο στόχος των εσόδων

Παρά τις προκλήσεις, ο στόχος που έχει τεθεί για το 2023, από πλευράς Υφυπουργείου, είναι η αύξηση των εσόδων, σε σχέση με το 2022. Στόχος ο οποίος δεν πρέπει

να θεωρείται ιδιαίτερα φιλόδοξος, αφού, με βάση τα μέχρι στιγμής στοιχεία, τα τουριστικά έσοδα ανέρχονται στο 90% του 2019. Στο μεταξύ, το 2022 έκλεισε με αφίξεις 3,2 εκατομμυρίων τουριστών, αριθμός που αντιστοιχεί γύρω στο 80% του 2019. Στα θετικά είναι η αύξηση των ευρωπαϊκών αγορών - από τα στοιχεία προκύπτει ότι ποσοστό γύρω στο 80% προέρχεται από ευρωπαϊκές αγορές - με τις περισσότερες αφίξεις να προέρχονται από το Ηνωμένο Βασίλειο, το Ισραήλ, την Πολωνία, την Ελλάδα, και την Γερμανία. Τα εν λόγω στατιστικά δημιουργούν ικανοποίηση, εφόσον, όπως έχει αναφερθεί από τον αρμόδιο Υφυπουργό, η Κύπρος είναι στις κορυφές 20 χώρες παγκοσμίως όσον αφορά την ανάκαμψη εσόδων σε σύγκριση με το 2019.

Ο καλύτερος Οκτώβρης της 20ετίας

Αν και το 2022 δεν έφτασε τα επίπεδα του 2019 σε αφίξεις και έσοδα, εντούτοις, μέσα στην χρονιά καταγράφηκαν κάποια ρεκόρ που έχουν ενδιαφέρον. Το πλέον θετικό στοιχείο στις τελευταίες στατιστικές, είναι το ρεκόρ που κατέγραψε ο φετινός Οκτώβριος ως προς τα τουριστικά έσοδα. Σύμφωνα με τελευταία στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας, τα οποία έτυχαν ανάλυσης από τον ΣΤΕΚ, προκύπτει ότι ο Οκτώβρης καταγράφει από τη μια, τη μικρότερη απόκλιση σε επίπεδο αφίξεων σε σχέση με το 2019, παρά οποιοδήποτε άλλο μήνα του 2022, της τάξης του - 8,22%. Από την άλλη, καταγράφει ρεκόρ εσόδων, αφού σε επίπεδο εικοσαετίας, είναι ο πιο προσοδοφόρος μήνας, με έσοδα ύψους 319,8 εκατ. ευρώ, και καταγράφοντας αύξηση 6,81% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του 2019 (299,4 εκατ.). Έχει αποφέρει περισσότερα έσοδα ακόμα και σε σύγκριση με τον Ιούνιο, είναι ψηλότερος κατά 9%. Είναι επίσης ενδιαφέρον το στοιχείο ότι μετά τον φετινό, ο δεύτερος κατά σειρά καλύτερος Οκτώβριος, σε επίπεδο τουριστικών εσόδων, είναι ο περσινός, σε μια δύσκολη χρονιά, λόγω πανδημίας.

Αύξηση της μέσης ταξιδιωτικής δαπάνης στην Ελλάδα το 2022

Οι Γερμανοί αναδεικνύονται σε πρωταθλητές των ταξιδιωτικών δαπανών που εισέπραξε η Ελλάδα από τον τουρισμό κατά το 2022, ενώ οι Βρετανοί καταλαμβάνουν την πρώτη θέση όσον αφορά τη χώρα που έστειλε τους περισσότερους επισκέπτες στην Ελλάδα.

Αλλά την πιο δυναμική επιστροφή πραγματοποιούν οι Αμερικανοί των οποίων οι ταξιδιωτικές εισπράξεις ξεπέρασαν το 1,155 δισ. ευρώ και το πλήθος των αφίξεων το 1,043 εκατ. άτομα, το διάστημα Ιανουαρίου -

Στα 17,38 δισ. ευρώ τα έσοδα - Οι Γερμανοί έφεραν τα περισσότερα χρήματα και οι Βρετανοί τον περισσότερο κόσμο.

Νοεμβρίου, οπότε και τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος.

Συνολικά οι ταξιδιωτικές εισπράξεις την περίοδο Ιανουαρίου - Νοεμβρίου 2022 υπολείπονται κατά 2,8% εκείνων της ίδιας περιόδου του 2019 και διαμορφώθηκαν στα 17,38 δισ. από 17,88 δισ. Σε σχέση με την περίοδο Ιανουαρίου - Νοεμβρίου 2019, την αντίστοιχη περίοδο του 2022 η εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση εμφανίζεται μειωμένη κατά 11,1%. Αλλά η μέση δαπάνη ανά ταξίδι ξένων επισκεπτών στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 9,8% σε σχέση με το 2019 και διαμορφώθηκε σε 623,1 ευρώ από 567,4

Η **μέση** δαπάνη ανά ταξίδι ξένων επισκεπτών στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 9,8% σε σχέση με το 2019 και διαμορφώθηκε σε 623,1 ευρώ από 567,4 ευρώ το τελευταίο προ της πανδημίας έτος.

ευρώ το τελευταίο προ της πανδημίας έτος.

Ωστόσο η μέση δαπάνη των Αμερικανών ξεπέρασε τα 900 ευρώ και των Γερμανών τα 750 ευρώ. Η αύξηση της μέσης δαπάνης ερμηνεύεται πάντως περισσότερο ως απότοκο του πληθωρισμού παρά ως διαφοροποίηση των προϋπολογισμών των τουριστών.

Την περίοδο Ιανουαρίου - Νοεμβρίου 2022, οι εισπράξεις από τη Γερμανία αυξήθηκαν κατά 41,2% σε σχέση με το 2021 και διαμορφώθηκαν στα 3,233 δισ. ευρώ, ενώ και αυτές από τη Γαλλία κατά 28,5% στο 1,261 δισ. ευρώ. Από τις χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, άνοδο κατά 115,9% σε σχέση με το 2021 πα-

ρουσίασαν οι εισπράξεις από το Ηνωμένο Βασίλειο, οι οποίες διαμορφώθηκαν στα 3,101 δισ. Οι εισπράξεις από τις ΗΠΑ επίσης αυξήθηκαν κατά 96,6%, και διαμορφώθηκαν, όπως προαναφέρθηκε, στο 1,155 δισ. ενώ αυτές από τη Ρωσία μειώθηκαν κατά 62,7% και διαμορφώθηκαν στα 40,5 εκατ. όταν το 2019 ξεπερνούσαν τα 420 εκατ.

Η εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση έως και τον Νοέμβριο αυξήθηκε κατά 90,3% σε σχέση με το ίδιο διάστημα του 2021 και διαμορφώθηκε σε 27,255 εκατ. ταξιδιώτες, έναντι 14,324 εκατ. Η ταξιδιωτική κίνηση μέσω αεροδρομίων αυξήθηκε κατά 82,4%, ενώ αυτή μέσω οδικών σταθμών κατά 135,7%, πάντα

σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2021. Ειδικότερα, η ταξιδιωτική κίνηση από τη Γερμανία παρουσίασε αύξηση κατά 45,6% (πάντοτε έναντι του 2021) και διαμορφώθηκε σε 4,307 εκατ. ταξιδιώτες, καθώς και από τη Γαλλία κατά 50,1% και διαμορφώθηκε σε 1,739 εκατ. ταξιδιώτες. Αναφορικά με τις χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ταξιδιωτική κίνηση από το Ηνωμένο Βασίλειο αυξήθηκε κατά 185,2% και διαμορφώθηκε σε 4,416 εκατ. ταξιδιώτες και αυτή από τις ΗΠΑ κατά 173,3% σε 1,043 εκατ. Τέλος, η ταξιδιωτική κίνηση από τη Ρωσία μειώθηκε κατά 68,3% και διαμορφώθηκε σε μόλις 35,3 χιλ. ταξιδιώτες.

ΗΛΙΑΣ Γ. ΜΠΕΛΛΟΣ

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **ΚΩΣΤΑ ΜΗΛΛΑ***

Μπορεί η Ελλάδα να επιτύχει τη μείωση του κόστους δανεισμού της;

Εκουμε αναρωτηθεί γιατί η Ελλάδα δανείζεται όσο περίπου δανείζονταν στη διάρκεια της Μικρασιατικής Εκστρατείας και Καταστροφής του 1922; Τότε, η διαφορά απόδοσης (spread) μεταξύ του ελληνικού κόστους δανεισμού και του μακροχρόνιου κόστους δανεισμού στο Λονδίνο βρισκόταν στις 211 μονάδες βάσης. Στις αρχές Ιανουαρίου 2023 η διαφορά απόδοσης μεταξύ του δεκαετούς ελληνικού κόστους δανεισμού και του αντίστοιχου γερμανικού βρισκόταν στις 225 μονάδες βάσης. Οι επενδυτές, λοιπόν, αντιμετώπιζαν το 1922 και αντιμετώπιζουν, 100 χρόνια μετά, την Ελλάδα εξίσου δύσπιστα.

Η Ελλάδα πληρώνει τις χρεοκοπίες των ετών 1827, 1893, 1932. Πληρώσαμε, όμως, και τη χρεοκοπία του 2010 η οποία έλαβε χώρα εντός της Ευρωζώνης. Πράγματι, εμπειρικές αναλύσεις των πιστοληπτικών αποφάσεων των οίκων αξιολόγησης καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι τα επείσδδια χρεοκοπίας κοστίζουν στην «παθούσα» χώρα, άρα και στην Ελλάδα, μέχρι και δύο βαθμίδες. Είτε λοιπόν το θέλουμε είτε όχι, οι οίκοι αξιολόγησης μέσω των αποφάσεών τους επηρεάζουν το κόστος κρατικού δανεισμού, το οποίο με τη σειρά του επηρεάζει, τα μέγιστα, το κόστος δανεισμού των ιδιωτικών επιχειρήσεων και, κατά συνέπεια, τα επενδυτικά τους σχέδια. Στη διάρκεια της ευρωπαϊκής κρίσης χρέους, οι γνήτες της Ευρωζώνης συζήτησαν το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού οίκου αξιολόγησης, ο οποίος αφενός μην θα λειτουργούσε ως «αντίλογος» στην «παντοδυναμία» των (τριών) βασικών οίκων αξιολόγησης (ήτοι Moody's, Standard & Poor's, Fitch), αφετέρου δε θα ενίσχυε, ως ένα βαθμό, την ανταγωνιστικότητα στον συγκεκριμένο χώρο. Αντί αυτού, πρόσφατη ακα-

δημαϊκή έρευνα διαπίστωσε ότι το 2021, 65,8% των funds στην Ευρώπη λάμβαναν επενδυτικές αποφάσεις κάνοντας χρήση των πιστοληπτικών αξιολογήσεων (από τους οίκους αξιολόγησης) σε σχέση με το 46,8% των funds το 2012. Με άλλα λόγια, οι οίκοι αξιολόγησης έχουν την τελευταία δεκαετία αυξήσει περαιτέρω τη δύναμή τους!

Ενδεχόμενη πιστοληπτική αναβάθμιση της Ελλάδας από τη S&P

Η χώρα πληρώνει τις χρεοκοπίες των ετών 1827, 1893, 1932 και του 2010.

κατά μία βαθμίδα θα επαναφέρει τη χώρα μας στα «σαλόνια» της επενδυτικής βαθμίδας. Η εξέλιξη αυτή μπορεί να μειώσει το ελληνικό κόστος δανεισμού μέχρι και μία ποσοστιαία μονάδα. Το τελευταίο έχει ιδιαίτερη σημασία επειδή, λόγω πληθωρισμού, η ΕΚΤ ενδέχεται να αυξήσει τα επιτόκια πάνω από το 3%. Με άλλα λόγια, ενδεχόμενη πιστοληπτική αναβάθμιση της Ελλάδας θα λειτουργήσει ως «αντίβαρο» στο αυξανόμενο κόστος δανεισμού το οποίο απορρέει από τη νομισματική σύσφιξη της ΕΚΤ. Στον βαθμό λοιπόν που η χώρα μας αποφυγεί, στον δρόμο προς τις εκλογές, τη «μίζερη» επιστροφή στην πολιτική και (χρηματο)οικονομική αβεβαιότητα, δημιουργούνται δυνατότητες «συμπίεσης» του ελληνικού spread κάτω από το «ψυχολογικό» επίπεδο της Μικρασιατικής Καταστροφής.

*Ο κ. Κώστας Μήλλας είναι καθηγητής Χρηματοοικονομικών, University of Liverpool.

Ανάσα για μεταρρυθμίσεις στις μικρές τράπεζες

Τα επιτόκια τους δίνουν παράθυρο ευκαιρίας ώστε να βελτιώσουν πολλούς τομείς για να παραμείνουν ανταγωνιστικές

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Πέραν των μεγάλων τραπεζών που από τη μία η Ελληνική Τράπεζα εκτιμά πως θα έχει άνω των 200 εκατομμυρίων ευρώ κερδών για το 2023 από την αύξηση των επιτοκίων και από την άλλη η Τράπεζα Κύπρου που αναλογικά αναμένει –δίκως να υπάρχουν οποιεσδήποτε ανακοινώσεις- τα ίδια, ίσως και περισσότερα, μεγάλη ανάσα τα επιτόκια θα δώσουν και στις μικρότερες τράπεζες της Κύπρου. Τα μεγέθη σίγουρα δεν είναι συγκρίσιμα, ωστόσο, και οι μικρές τράπεζες αναμέ-

Στο νέο επιτοκιακό περιβάλλον, οι τράπεζες αναμένεται να καταγράψουν αυξανόμενα κέρδη, τα οποία θα πρέπει να τύχουν σωστού και φρόνιμου χειρισμού.

νουν σύμφωνα με πληροφορίες κέρδη και στο 2022, αλλά και στο 2023. Η «άνεση» που θα τους δώσει η αύξηση των επιτοκίων με τα κέρδη που δίκως κόπο θα προκύψουν, οι μικρές τράπεζες ίσως έχουν να επιτελέσουν μεγαλύτερο έργο από τις δύο μεγάλες. Όπως σχολιάζουν τραπεζικοί κύκλοι για τις μικρές τράπεζες ειδικά, τους δίδεται ένα παράθυρο ευκαιρίας ώστε να βελτιώσουν πολλούς τομείς που χρόνια έπρεπε να είχαν κάνει για να ακολουθήσουν την πορεία των μεγαλύτερων.

Οι μικρότερες τράπεζες παρυσιάζοντας κέρδη θα έχουν την ευ-

Ο νέος δανεισμός προς τον μη χρηματοοικονομικό ιδιωτικό τομέα τους πρώτους εννέα μήνες του 2022 ήταν αυξημένος, σε σύγκριση με τους πρώτους εννέα μήνες του 2021 και έφθασε σχεδόν τα επίπεδα της αντίστοιχης περιόδου του 2019.

καιρία τους να πείσουν το επενδυτικό κοινό να μπει και να βάλει χρήματα στους οργανισμούς τους. Η ενίσχυση των κεφαλαιακών δεικτών τους είναι ο κύριος στόχος, με τα κέρδη να κάνουν γενικότερα τον τραπεζικό κλάδο ολίγον τι «σέξι» μετά από μία 10ετία πλήρους «ξηρασίας». Πλέον, έχουν να παρουσιάσουν τον κλάδο ως μία επενδυτική ευκαιρία που μπορεί να είναι σε θέση να παραχωρήσει και μερίσματα, ενώ την ίδια ώρα να αυτοπαρουσιαστούν ως ένα «ασφαλές καταφύγιο». Τα παραπάνω, για υφιστάμενους επενδυτές και μη.

Άλλο ένα μεγάλο κεφάλαιο που

θα πρέπει να δώσουν έμφαση τώρα που θα έχουν αρκετά κέρδη, είναι η μείωση των αποθεμάτων τους σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια και ακίνητα που έχουν περιέλθει στους ισολογισμούς τους μέσω της μεθόδου ανταλλαγής χρέους προς ακίνητη περιουσία. Η προσπάθεια της μείωσης των αποθεμάτων σε ΜΕΔ και ακίνητα θα τους κοστίσει, άρα και θα είναι το παράθυρο ευκαιρίας που θα έρθει για να χρησιμοποιήσουν μέρος των κερδών τους προς αυτό το σκοπό. Οι εγχώριοι επόπτες δίνουν το δικό τους μήνυμα στις μικρότερες τράπεζες μέσω του τελευταίου οικονομικού δελτίου της

Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου. Σύμφωνα με τα γραφόμενα, πρέπει να εντατικοποιηθούν οι ενέργειες μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων των μικρότερων τραπεζών, επιδεικνύοντας αντίστοιχη πρόοδο με αυτή των μεγαλύτερων τραπεζών, οι οποίες πρέπει να συνεχίσουν τη θετική πορεία που καταγράφουν στον τομέα αυτό. Παράλληλα, σημειώνουν οι εγχώριοι επόπτες πως πρέπει να εφαρμόζουν συνετές πρακτικές και στενή παρακολούθηση των χαρτοφυλακίων τους, έτσι ώστε να εντοπίζονται έγκαιρα δανειολήπτες που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες και να πα-

ρέχονται βιώσιμες αναδιαρθρώσεις χωρίς καθυστερήσεις με απώτερο στόχο την αποτροπή νέων αθετήσεων.

Μείωση και του κόστους

Η μείωση του κόστους των τραπεζών, μικρών και μεγάλων, είναι ένα πρότζεκτ που κοστίζει. Μπορεί μακροπρόθεσμα να μπορούν να απολαύσουν τους καρπούς αυτής της προσπάθειας, ωστόσο βραχυπρόθεσμα θα πρέπει να δώσουν αρκετά χρήματα. Ένα σχέδιο εθελούσιας αποχώρησης για παράδειγμα έχει αποδειχθεί πως κοστίζει αρκετά στις τράπεζες, με κόστος πολλών εκατομμυρίων ευρώ που το απορροφούν στους επόμενους 3 – 6 μήνες από τη στιγμή που το εφαρμόζουν.

Επένδυση στην ψηφιοποίηση

Η ψαλίδα των μικρότερων τραπεζών σε σχέση με τις μεγαλύτερες στην παρούσα εποχή, μικραίνει. Η ψηφιοποίηση και ο ψηφιακός μετασχηματισμός των τραπεζών δίνει την ευκαιρία και σε μικρότερες τράπεζες να είναι πιο ανταγωνιστικές. Οι πελάτες έχουν πλέον στο κινητό τους την κάθε τράπεζα και δεν τίθεται ζήτημα φυσικής παρουσίας ενός καταστήματος, σε ανταγωνιστική –κομβική τοποθεσία με μεγάλα ενοίκια και άλλα στοιχεία που μπορεί να κάνει δυσκολότερη την εξίσωση της επιτυχίας. Μέρος των κερδών που θα προκύψουν από τα επιτόκια μπορεί να επενδυθεί ώστε να μπορέσουν να ανταγωνιστούν επιτυχώς τις μεγαλύτερες.

Μειώνουν το μενού

Παρόλο που ο νέος δανεισμός προς τον μη χρηματοοικονομικό

ιδιωτικό τομέα τους πρώτους εννέα μήνες του 2022 ήταν αυξημένος σε σύγκριση με τους πρώτους εννέα μήνες του 2021 και έφθασε σχεδόν τα επίπεδα της αντίστοιχης περιόδου του 2019, οι μικρότερες τράπεζες μικραίνουν το «μενού» των τραπεζικών προϊόντων που παρέχουν. Ναι μεν έφθασε στα 2,4 δισ. ευρώ τους πρώτους εννέα μήνες του 2022, σε σύγκριση με 2,1 δισ. ευρώ και 2,5 δισ. ευρώ την ίδια περίοδο του 2021 και 2019, αντίστοιχα, όμως οι μικρές τράπεζες φροντίζουν να κρατούν μόνο τα τραπεζικά προϊόντα που έχουν αντίκρουσμα. Στο μέλλον, θα δούμε ακόμα περισσότερο περιορισμό στα προϊόντα τους, δείχνοντας παράλληλα μία εξειδίκευση σε αυτά που θα απομείνουν στον «κατάλογο».

Φρόνιμος χειρισμός

Σύμφωνα με την εγχώρια εποπτική αρχή, τουλάχιστον στον βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, οδεύοντας προς το νέο επιτοκιακό περιβάλλον, οι τράπεζες αναμένεται να καταγράψουν αυξανόμενα κέρδη, τα οποία θα πρέπει να τύχουν σωστού και φρόνιμου χειρισμού. Με την θέσπιση ολοκληρωμένων πολιτικών και διαδικασιών, οι τράπεζες θα πρέπει να παρακολουθούν στενά τα χαρτοφυλάκιά τους και να αναγνωρίσουν έγκαιρα προβλέψεις για να διασφαλιστούν τα αποθέματα κεφαλαίων τους σε περίπτωση που θα επιδεινωθεί η ποιότητα των χαρτοφυλακίων τους. Επιπρόσθετα, αποφάσεις που αφορούν τη διανομή μερισμάτων θα πρέπει να ληφθούν με φειδώ στη βάση ενός σωστά εμπεριστατωμένου κεφαλαιακού πλάνου το οποίο θα λαμβάνει επαρκώς υπόψη το αβέβαιο οικονομικό περιβάλλον, καταλήγει.

Το μεταναστευτικό είναι εθνικό θέμα και απαιτεί αποφασιστικές δράσεις

- Ως Υπουργείο Εσωτερικών περιορίσαμε δραστικά τις πύλες εισόδου των αιτητών ασύλου:
 - μηδενίζοντας τους εικονικούς γάμους
 - αποτρέποντας τους εικονικούς φοιτητές
 - ελαχιστοποιώντας τις παράνομες θαλάσσιες αφίξεις
- Διαχειριζόμαστε τις ροές που φτάνουν στη Δημοκρατία παράνομα από την Τουρκία, μέσω της Πράσινης Γραμμής, με:
 - σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα
 - τοποθέτηση φυσικών εμποδίων
 - φρούρηση της Πράσινης Γραμμής

- Τετραπλασιάσαμε τις αποφάσεις σε 16.000 τον χρόνο, αυξάνοντας τον αριθμό των εξεταστών από 12 σε 63 και των δικαστών από 2 σε 10.
- Δημιουργήσαμε Γραφείο Επιστροφών και συνάψαμε συμφωνίες με τρίτες χώρες, πετυχαίνοντας την επιστροφή 7.600 προσώπων το 2022, κατατάσσοντας τη χώρα μας πρώτη ανάμεσα στα Κράτη Μέλη της Ε.Ε.
- Υπογράψαμε μνημόνια, ενισχύοντας τις διαδικασίες και τις υποδομές.
- Εξασφαλίσαμε ευρωπαϊκή χρηματοδότηση ύψους €68 εκατ. για την ανέγερση προαναχωρησιακού Κέντρου.
- Αλλάξαμε την επιδοματική και εργασιακή μας πολιτική.
- Δρομολογήσαμε την αποφασιστική πάταξη της αδήλωτης και παράνομης εργασίας.

Τερματίζουμε την κατάχρηση του συστήματος, στηρίζουμε όσους πραγματικά έχουν ανάγκη, προστατεύουμε τη χώρα μας.

Ενισχύθηκε το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών

Καλύφθηκαν οι απώλειες για τον πληθωρισμό το γ΄ 3μηνο, αλλά όχι για όλους

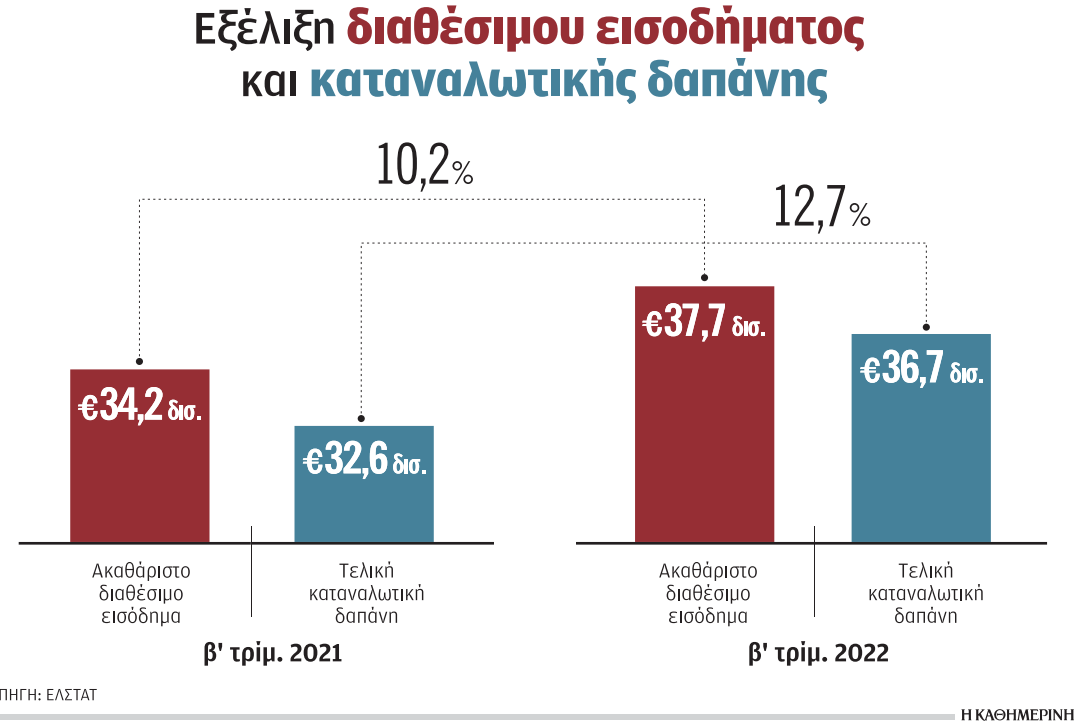
Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Αυξήθηκε κατά 10,2% το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών το γ΄ τρίμηνο του 2022, φθάνοντας στα 37,7 δισ. ευρώ, έναντι 34,2 δισ. ευρώ την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους, σύμφωνα με τα χθεσινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ.

Αύξηση απασχόλησης και μισθών, κυρίως του κατώτατου, μια καλή τουριστική περίοδος, καθώς και τα μέτρα στήριξης της κυβέρνησης συνέβαλαν σε αυτό το αποτέλεσμα. Με το διαθέσιμο εισόδημα αυξημένο κατά 10,2% καλύφθηκε σχεδόν ο πληθωρισμός, όπως επισήμανε σε σχετική δήλωσή του και ο υπουργός Οικονομικών, Χρήστος Σταϊκούρας.

Ωστόσο, ο μετριασμός των πληθωριστικών πιέσεων από την αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος δεν αφορά εξίσου όλες τις κοινωνικές ομάδες. Οι μελέτες δείχνουν ότι ο πληθωρισμός είναι πολύ πιο αισθητός στα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια, που διαθέτουν το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους για κατανάλωση, σε σύγκριση με τα υψηλότερα εισοδήματα. Συνεπώς, η αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος ίσως να μην είναι καν αισθητή στα χαμηλότερα εισοδήματα.

Ενδεικτικά, σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (The impact of the recent rise in inflation on low-income households), η διαφορά του πραγματικού, σταθμισμένου πληθωρισμού μεταξύ του χαμηλότερου και του υψηλότερου 20% εισοδηματικού κλιμακίου αυξήθηκε στις 1,9 ποσοστιαίες μονάδες τον Σεπτέμβριο του 2022, σε σύγκριση με μόλις 0,1 π.μ. ένα χρόνο πριν, σε περιβάλλον χαμηλού πληθωρισμού. Ειδικά ο πληθωρισμός στις τιμές της ενέργειας και των τροφίμων πλήττει βαρύτερα τα χαμηλά εισοδήματα, καθώς αυ-

Ο πληθωρισμός στις τιμές της ενέργειας και των τροφίμων πλήττει βαρύτερα τα χαμηλά εισοδήματα.

τά είναι που διαθέτουν μεγαλύτερο μέρος της καταναλωτικής δαπάνης τους σε τρόφιμα, ηλεκτρισμό, φυσικό αέριο και θέρμανση. Επίσης, η μελέτη σημειώνει ότι ενώ το αντίστοιχο υψηλό 20% εισοδηματικό κλιμάκιο αποταμιεύει το 39,9% του εισοδήματός του, το χαμηλό 20% έχει αρνητική αποταμίευση -6,4% και επομένως δεν έχει μαξιλάρι για να αμυνθεί στην ακρίβεια.

Στην ίδια λογική, το Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων της ΓΣΕΕ (Νοέμβριος 2022), επικαλούμενο την έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών (επεξερ-

γασία ΙΝΕ-ΓΣΕΕ), αναφερόταν στην ασύμμετρη επίδραση της ακρίβειας και σημείωνε ότι ενώ σε εισοδήματα χαμηλότερα των 750 ευρώ η απώλεια αγοραστικής δύναμης (τον Σεπτέμβριο του 2022) ήταν έως και 40%, στο αμέσως επόμενο εισοδηματικό κλιμάκιο (751-1.100 ευρώ) ήταν 9%-14%, και στα υπόλοιπα εισοδηματικά κλιμάκια ήταν χαμηλότερη του 11% και μειώνεται όσο αυξάνεται το επίπεδο του εισοδήματος.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (Τριμηνιαίοι Μην Χρηματοοικονομικοί Λογαριασμοί Θεσμικών Τομέων), παράλληλα με την αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος κατά 10,2% αυξήθηκε και η καταναλωτική δαπάνη κατά 12,7% φθάνοντας στα 36,7 δισ. ευρώ έναντι 32,6 δισ. ευρώ το γ΄ τρίμηνο του 2021.

Το ποσοστό αποταμίευσης, που ορίζεται ως η ακαθάριστη αποταμίευση προς το ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα, ήταν 2,6% έναντι 4,8% το γ΄ τρίμηνο του 2021.

Οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου του τομέα των μη χρηματοοικονομικών υπηρεσιών ανήλθαν σε 3,8 δισ. ευρώ. Το ποσοστό των επενδύσεων ως προς την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ήταν 18,1% σε σύγκριση με 17,9% το γ΄ τρίμηνο του 2021.

Σύμφωνα με τον κ. Σταϊκούρα, σε επίπεδο 9μήνου η άνοδος του διαθέσιμου εισοδήματος είναι 10 δισ. ευρώ σε σχέση με το 2019.

«Η εξέλιξη αυτή», σημειώνει ο υπουργός, «είναι αποτέλεσμα της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής, με κύριους άξονες τις μειώσεις φόρων και ασφαλιστικών εισφορών, τις αυξήσεις του κατώτατου μισθού, την ενίσχυση της απασχόλησης και την υλοποίηση γενναιών μέτρων στήριξης νοικοκυριών και επιχειρήσεων. Στήριξη που αποτυπώνεται και στην αύξηση –κατά 47 δισ. ευρώ– που έχουν παρουσιάσει οι καταθέσεις των πολιτών από το 2019 μέχρι σήμερα».

Αισιοδοξούν οι Έλληνες CEO για την οικονομία

Αρκετά πιο αισιόδοξοι για την πορεία της οικονομίας εμφανίζονται οι διευθύνοντες σύμβουλοι στις ελληνικές επιχειρήσεις, καθώς το τέταρτο τρίμηνο του 2022 ο γενικός δείκτης οικονομικού κλίματος (ΕΑΣΕ/ICAP CRIF-CEO General Index) διαμορφώθηκε στις 157 μονάδες από τις 137 το τρίτο τρίμηνο του 2022. Η άνοδος του δείκτη αποτυπώνει την πεποίθηση σταδιακής ομαλοποίησης στην παγκόσμια ενεργειακή αγορά και την αισιοδοξία για την εξέλιξη της πανδημίας, γεγονότα που θα επαναφέρουν την οικονομία σε τροχιά ανάπτυξης. Την ίδια ώρα, πάντως, το 52% των CEO εκτιμά ότι η αύξηση των επιτοκίων, λόγω πληθωρισμού, θα οδηγήσει σε νέα κόκκινα δάνεια, ενώ το 68% αναμένει μέτρια αύξηση των πληθωριστικών πιέσεων το 2023. Σημειώνεται ότι η έρευνα διεξάγεται σε δείγμα 2.540 διευθυνόντων συμβούλων - γενικών διευθυντών των μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων από την Εταιρεία Ανατάτων Στελεχών Επιχειρήσεων (ΕΑΣΕ) σε συνεργασία με την ICAP CRIF. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε την περίοδο 16.12.2022-3.1.2023.

Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης της χώρας πα-

ρουσίασε νέα άνοδο στις 204 μονάδες (από τις 181 το 3ο τρίμηνο του 2022), παραμένοντας ωστόσο κάτω από το αντίστοιχο τρίμηνο του 2021 (257 μονάδες). Ο δείκτης της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις σημείωσε αύξηση στις 183 μονάδες έναντι 170 το προηγούμενο

Το 4ο τρίμηνο του 2022 ο γενικός δείκτης οικονομικού κλίματος διαμορφώθηκε στις 157 μονάδες από τις 137 το 3ο τρίμηνο.

τρίμηνο. Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης των εταιρειών σημείωσε άνοδο στις 122 μονάδες έναντι 114 μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Ο δείκτης τρεχουσών δαπανών για επενδύσεις παγίου κεφαλαίου σημείωσε άνοδο στις 129 μονάδες έναντι 120 το προηγούμενο τρίμηνο. Ο δείκτης τρέχουσας απασχόλησης βελτιώθηκε στις 120 μονάδες έναντι 113 το προηγούμενο τρίμηνο.

Στην Ελλάδα κυκλοφορεί ο γνηριότερος στόλος οχημάτων στην Ε.Ε.

«Πρωταθλήτρια» στα παλιά αυτοκίνητα –και δυστυχώς όχι υπό την έννοια της αντικας που αποτελεί μουσειακό είδος ή λαμβάνει μέρος σε ειδικές εκθέσεις, αλλά στον ενεργό στόλο οχημάτων, αυτών δηλαδή που κυκλοφορούν καθημερινά στους δρόμους της χώρας– είναι δυστυχώς η Ελλάδα. Μάλιστα, η χώρα μας διαθέτει έναν από τους παλαιότερους στόλους οχημάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε ό,τι αφορά τόσο τα επιβατικά αυτοκίνητα όσο και τα φορτηγά και τα λεωφορεία, κάτι που μεταφράζεται σε ατμοσφαιρική ρύπανση και αυξημένο κίνδυνο για τροχαία ατυχήματα.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιοποίησε η ACEA (Ένωση Ευρωπαίων Κατασκευαστών Αυτοκινήτων) και αφορούν μέχρι και το έτος 2021, η Ελλάδα έχει τον παλαιότερο στόλο επιβατικών αυτοκινήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση με μέσο όρο ηλικίας αυτών τα 17 έτη, όταν ο μέσος όρος στην Ε.Ε. είναι τα 12 έτη. Τον δεύτερο γηραιότερο στόλο επιβατικών αυτοκινήτων έχει η Εσθονία (16,8 έτη) και ακολουθεί η Τσεχία (15,6 έτη). Στον αντιποδο βρίσκονται το Λουξεμβούργο, όπου ο μέσος όρος ηλικίας των επιβατικών αυτοκινήτων είναι τα 7,6 έτη, ενώ στη δεύτερη θέση βρίσκεται η Δανία (8,5 έτη) και στην τρίτη θέση η Αυστρία (8,7 έτη).

Η κατάσταση, δυστυχώς, σύμφωνα με τα στοιχεία της ACEA, είναι ανάλογη και στην κατηγορία των λεωφορείων και φορτηγών. Η Ελλάδα, αν και τουριστική χώρα, έχει τον δεύτερο γηραιότερο στόλο λεωφορείων (19 έτη), όταν ο μέσος όρος ηλικίας των λεωφορείων στην Ε.Ε. είναι τα 12,7 έτη. Στην πρώτη θέση βρίσκεται η Ρουμανία (20,2 έτη) και στην τρίτη θέση η Πολωνία (16 έτη).

Αν και πολύ μεγάλο μέρος των εμπορευματικών μεταφορών στην Ελλάδα γίνεται οδικώς και όχι με τρένο, όπως σε άλλες χώρες της Ε.Ε., η Ελλάδα έχει τον γηραιότερο στόλο μεσαίων και βαρέων επαγγελματικών αυτοκινήτων (φορτηγά), με τον μέσο όρο ηλικίας να είναι τα 22,7 έτη, ακολουθούμενη από την Ιταλία (19 έτη) και τη Ρουμανία (18,6 έτη). Στην Ε.Ε. ο μέσος όρος ηλικίας των μεγάλων φορτηγών είναι τα 14,2 έτη. Τη θλιβερή πρώτη κατέχει η Ελλάδα και στην κατηγορία των ελαφρών φορτηγών με μέσο όρο ηλικίας τα 20,8 έτη, ενώ στην

Η μέση ηλικία των επιβατικών Ι.Χ. στην Ελλάδα είναι τα 17 έτη, όταν ο μέσος όρος στην Ε.Ε. είναι τα 12 έτη.

Διαθέτουμε τα παλαιότερα επιβατικά αυτοκίνητα, λεωφορεία, ελαφρά και βαρέα φορτηγά οχήματα.

Ε.Ε. είναι τα 12 έτη. Στη δεύτερη θέση μετά την Ελλάδα βρίσκεται η Πορτογαλία (15,3 έτη) και στην τρίτη θέση η Εσθονία (14,7 έτη).

Τα αυτοκίνητα στην Ελλάδα εξακολουθούν να είναι στη συντριπτική τους πλειονότητα βενζινοκίνητα. Συγκεκριμένα, το 2021 το 90,1% των επιβατικών ήταν βενζινοκίνητα, το 8,6% πετρελαιοκίνητα, το 0,6% υβριδικά και το 0,1% φυσικού αερίου. Το 41,4% των ελαφρών φορτηγών ήταν πετρελαιοκίνητα και το 38,8% βενζινοκίνητα, το 56,3% των μεσαίων και βαρέων φορτηγών πετρελαιοκίνητα και το 94,1% των λεωφορείων πετρελαιοκίνητα. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Ελλάδα καταγράφονται τα υψηλότερα ποσοστά οχημάτων με άγνοωστο το είδος καυσίμου που χρησιμοποιούν.

Η Ελλάδα αριθμεί 506 επιβατικά αυτοκίνητα ανά 1.000 κατοίκους (στην Ε.Ε. ο μέσος όρος είναι 567 αυτοκίνητα ανά 1.000 κατοίκους) και 112 επαγγελματικά αυτοκίνητα ανά 1.000 κατοίκους (μέσος όρος στην Ε.Ε. 83 αυτοκίνητα ανά 1.000 κατοίκους). Ο συνολικός στόλος οχημάτων στην Ελλάδα το 2021 αποτελείτο από 6.606.062 οχήματα, αυξημένος κατά 1,8% σε σύγκριση με το 2020.

Τρία «καρμπανάκια» από ΙΟΒΕ για το 2023

Τρία προειδοποιητικά «καρμπανάκια» χτύπησε το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, διά στόματος του γενικού διευθυντή του, καθηγητή Νίκου Βέττα, κατά την παρουσίαση της τριμηνιαίας έκθεσής του για την ελληνική οικονομία: για τον πληθωρισμό, που είναι λίγο υψηλότερος του μέσου όρου της Ευρωζώνης, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, του οποίου το έλλειμμα διευρύνεται και την ανεργία, που εκτιμάται ότι δύσκολα θα σπάσει το φράγμα του 10%.

Το ΙΟΒΕ αναθεώρησε προς τα κάτω τις προβλέψεις του για το ΑΕΠ, μετά την ανακοίνωση

Πληθωρισμός, διεύρυνση εμπορικού ελλείμματος και υψηλή ανεργία, τα μεγάλα «αγκάθια» της οικονομίας.

των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ για το γ΄ τρίμηνο και έτσι τώρα προβλέπει ρυθμό ανάπτυξης 5,2% για το 2022, έναντι προηγούμενης πρόβλεψής του για 6% και 1,4% για το 2023, έναντι προηγούμενης πρόβλεψής του για 1,6%. Επιπλέον, σύμφωνα με την ανάλυσή του, ενώ ο ρυθμός ανάπτυξης του 2022 ήταν σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα της κατανάλωσης, η οποία εκτιμάται ότι αυξήθηκε κατά 7,7%, παρά τον πλη-

Μακροοικονομικές προβλέψεις ΙΟΒΕ (Ιαν. 2023) για τα έτη 2022-2023

(σε σταθερές τιμές, ετήσιες % μεταβολές, εκτός εάν αναγράφεται διαφορετικά)

	2021	2022 (εκτίμηση)	2023 (πρόβλεψη)
ΑΕΠ	8,1%	5,2%	1,4%
Κατανάλωση	5,1%	5,5%	0,3%
Ιδιωτική κατανάλωση	6,1%	7,7%	0,8%
Δημόσια κατανάλωση	2,4%	-1,1%	-2,0%
Ακαθάριστες επενδύσεις	21,2%	12,1%	8,5%
Εξαγωγές	24,1%	5,8%	2,1%
Εισαγωγές	18,0%	9,1%	2,7%
Ρυθμός πληθωρισμού	1,2%	9,6%	4,0%
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	14,7%	12,3%	11,5%

ΠΗΓΗ: ΙΟΒΕ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

θωρισμό, το 2023 κινητήριος δύναμη προβλέπεται να είναι οι επενδύσεις, που εκτιμάται ότι θα αυξηθούν κατά 8,5%. Η κατανάλωση το 2023 εκτιμάται ότι θα προσγειωθεί σε ρυθμό μεταβολής 0,8%. Ο κ. Βέττας τόνισε ότι «η οικονομία μπορεί να τρέξει πιο γρήγορα από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης», καθώς «το συσσωρευμένο δυναμικό της είναι μεγαλύτερο». Από την άλλη, εξαγωγές και επενδύσεις δέχονται πιέσεις

λόγω της επιβράδυνσης στην Ευρώπη.

Ελαφρώς προς τα κάτω αναθεώρησε το ΙΟΒΕ και τις προβλέψεις του για τον πληθωρισμό. Εκτιμά ότι θα είναι 4% φέτος, λόγω μείωσης των τιμών των ενεργειακών προϊόντων, έναντι προηγούμενης πρόβλεψής του για 4,2% και έναντι κυβερνητικής πρόβλεψης για 5%, ενώ για το 2022 εκτιμά ότι θα κλείσει στο 9,6%, έναντι προηγούμενης πρόβλεψης για 9,7%.

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Ερχονται μειώσεις σε τιμές τροφίμων από 5% έως και 18%

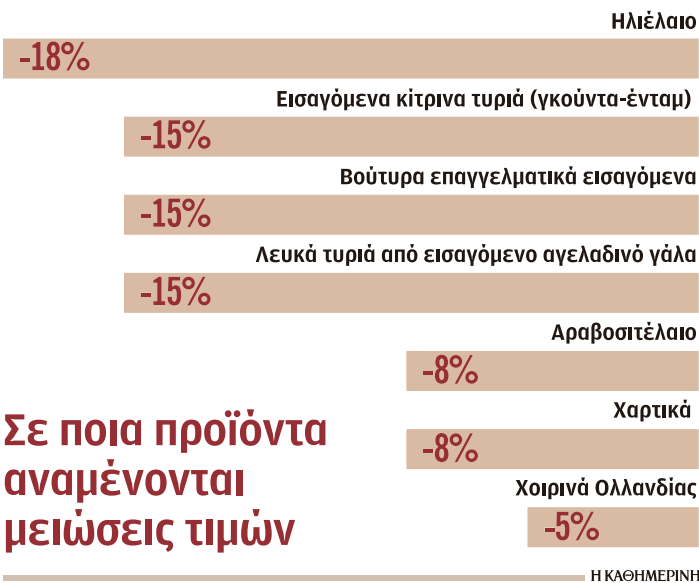
Κυρίως σε έλαια και γαλακτοκομικά των οποίων η πρώτη ύλη είναι εισαγόμενη

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Τιμοκατάλογοι με μειώσεις τιμών για πρώτη φορά εδώ και πολλούς μήνες έχουν αρχίσει να καταφθάνουν στις αλυσίδες σουπερ μάρκετ, που κυμαίνονται από 5% έως 18%. Βεβαίως, παρά τις μειώσεις αυτές που αποτελούν αναμφίβολα μια θετική εξέλιξη, οι τιμές θα εξακολουθήσουν να βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα, καθώς τον προηγούμενο χρόνο τα ίδια προϊόντα είχαν ανατιμηθεί κατά 25% έως 35%. Οι μειώσεις αφορούν τόσο επώνυμα όσο και προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας, ενώ πρόκειται για προϊόντα των οποίων η πρώτη ύλη είναι κατά βάσιν εισαγόμενη.

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Καθημερινής», τα προϊόντα στα οποία το επόμενο διάστημα αναμένεται να δούμε μειώσεις τιμών είναι το ηλιέλαιο και το αραβοσιτέλαιο, 18% και 8% αντιστοίχως. Αφορούν δε μειώσεις κυρίως από προμηθευτές προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας. Από προμηθευτές προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας έχουν γίνει ή πρόκειται να γίνουν το προσεχές διάστημα μειώσεις της τάξης του 8% στα χαρτικά.

Σε ό,τι αφορά τα επώνυμα προϊόντα έχουν σταλεί τιμοκατάλογοι με μειώσεις σε εισαγόμενα τυροκομικά, κυρίως κίτρινα τυριά, όπως γκούντα και ένταμ, καθώς και σε λευκά τυριά από εισαγόμενο αγελαδινό γάλα με τη μείωση τιμής

Σε ποια προϊόντα αναμένονται μειώσεις τιμών

Για πρώτη φορά έπειτα από πολλούς μήνες οι τιμοκατάλογοι που έλαβαν τα σουπερ μάρκετ περιλαμβάνουν χαμηλότερες τιμές.

και στις δύο περιπτώσεις να φτάνει το 15%. Μειώσεις τιμών 15% περιλαμβάνουν οι τιμοκατάλογοι και για εισαγόμενα βούτυρα, καθώς και για χοιρινά ολλανδικής προέλευσης με τη μείωση της τιμής στη δεύτερη περίπτωση να είναι της τάξης του 5%.

Σύμφωνα με αναλυτές της αγοράς, η μείωση των τιμών στα εισαγόμενα γαλακτοκομικά και τυροκομικά προϊόντα οφείλεται κυρίως στην αυξημένη παραγωγή αγελαδινού γάλακτος στην Κεντρική Ευρώπη, η οποία με τη σειρά της οδήγησε σε αυξημένη παραγωγή γαλακτοκομικών και τυροκομικών προϊόντων και στη δημιουργία αποθεμάτων.

Στην ύπαρξη νέων τιμοκαταλόγων με μειώσεις τιμών αναφέρθηκε και ο υπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων μιλώντας στον τηλεοπτικό σταθμό «ΣΚΑΪ». «Την περασμένη εβδομάδα, για πρώτη φορά μετά τον πόλεμο, ορισμένες βιομηχανίες τροφίμων έστειλαν στα σουπερ μάρκετ

τιμοκαταλόγους με μειώσεις. Οχι μόνο ακύρωσαν τις αυξήσεις που είχαν προαναγγείλει, αλλά έκαναν και μειώσεις», δήλωσε ο Αδωνις Γεωργιάδης, ο οποίος αναμένεται να παρουσιάσει περισσότερα στοιχεία αύριο στο πλαίσιο συνέντευξης Τύπου που θα παραχωρήσει.

Το ηλιέλαιο είναι ένα από τα προϊόντα στα οποία καταγράφηκαν μεγάλες ανατιμήσεις μόλις ξέσπασε ο πόλεμος, καθώς η Ουκρανία αποτελεί βασικό προμηθευτή ηλιελαίου. Το επώνυμο ηλιέλαιο είχε ανατιμηθεί μέσα σε μερικές εβδομάδες κατά 23%, ενώ τους τελευταίους 11 μήνες η τιμή του είχε αυξηθεί κατά 28,45%. Στα επώνυμα χαρτιά υγείας οι ανατιμήσεις σε ετήσια βάση πλησίασαν το 70%, ενώ στα γαλακτοκομικά και στα τυροκομικά οι αυξήσεις τιμών υπερβαίνουν το 25%.

Η αποστολή τιμοκαταλόγων με μειώσεις δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση ότι ο πληθωρισμός θα εξαφανισθεί αύριο το πρωί.

Πρώτον, διότι τιμοκατάλογοι με αυξήσεις έχουν ήδη φτάσει στα σουπερ μάρκετ και αναμένεται να εφαρμοσθούν το επόμενο διάστημα.

Δεύτερον, ο πόλεμος στην Ουκρανία συνεχίζεται, κάτι που σημαίνει ότι εξακολουθεί να υπάρχει διαταραχή τόσο στην ενέργεια όσο και στην αγορά πρώτων και δεύτερων υλών.

Προτάσεις Κομισιόν για αναμόρφωση της αγοράς ρεύματος

Στην προστασία των καταναλωτών από τις απότομες μεταβολές των τιμών ορυκτών καυσίμων, που αυξάνουν εξίσου απότομα τις τιμές ηλεκτρικού ρεύματος, στοχεύει η Κομισιόν μέσω του πακέτου προτάσεων που ετοιμάζει για την αναδιαμόρφωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη.

Βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ενωσης, σύμφωνα με το Reuters, είναι η αποφυγή φαινομένων όπως αυτό της περυσινής χρονιάς, όταν οι διακοπές ροών φυσικού αερίου από τη Ρωσία στην Ευρώπη οδήγησαν τις τιμές ηλεκτρικής ενέργειας σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, αυξάνοντας τους λογαριασμούς στα νοικοκυριά και οδηγώντας επιχειρήσεις σε κλείσιμο.

Στη δημόσια διαβούλευση για την αναδιαμόρφωση της ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας που ξεκίνησε χθες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παραθέτει διάφορες επιλογές για την αλλαγή του τρόπου με τον οποίο οι ηλεκτροπαραγωγικές μονάδες θα πωλούν ηλεκτρική ενέργεια, ως μέρος της συνολικής μεταρρύθμισης της αγοράς που θα προτείνει τον ερχόμενο Μάρτιο.

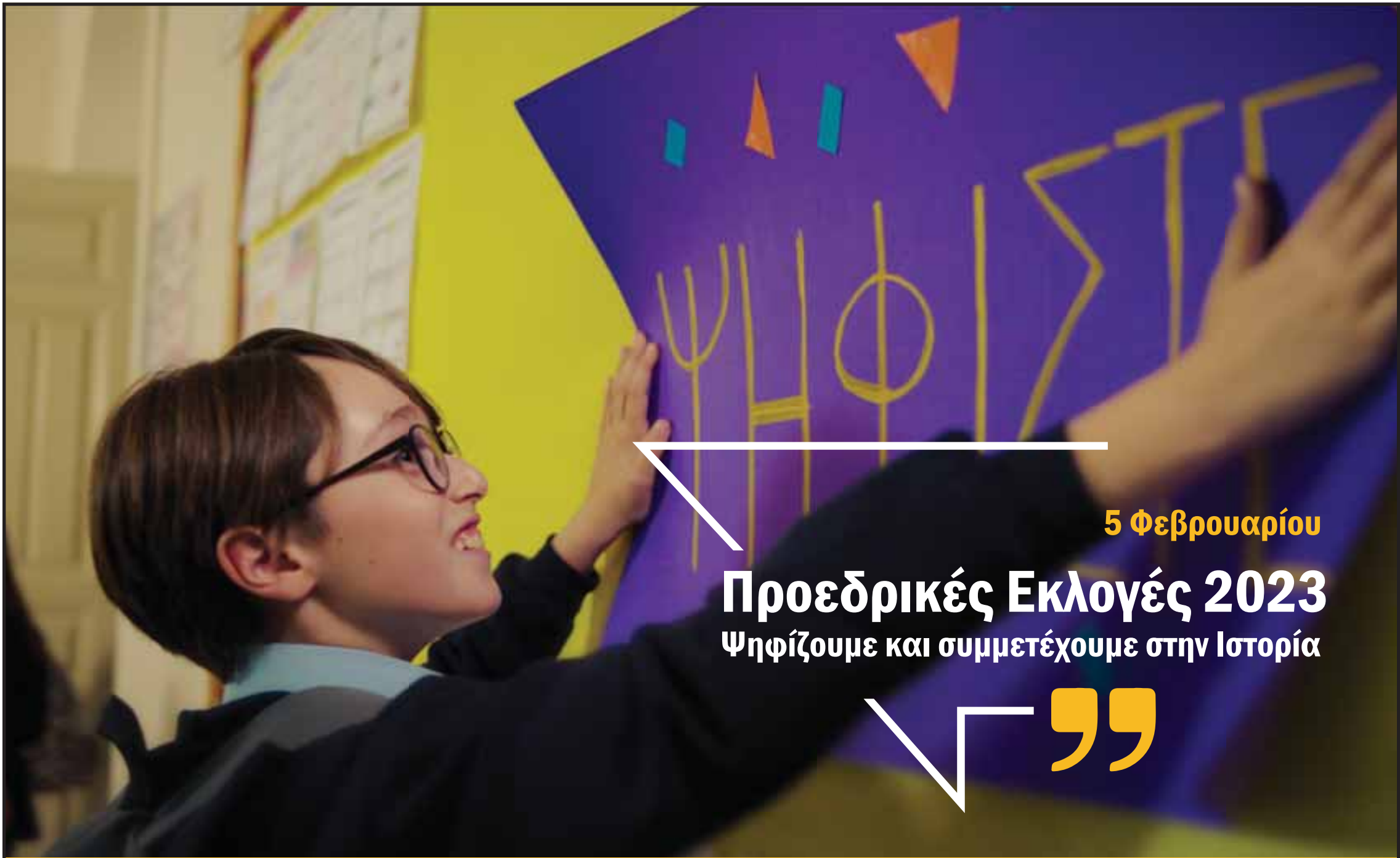
«Πρέπει να σχεδιάσουμε την αγορά ενέργειας προσαρμοσμένη στο μέλλον, επιτρέποντας στον καθένα να απολαμβάνει τα οφέλη της οικονομικά προσιτής καθαρής ενέργειας», δήλωσε η επίτροπος Ενέργειας, Κάντρι Σίμσον.

Στους στόχους της Ε.Ε. περιλαμβάνεται η επέκταση της αξιοποίησης μακροπρόθεσμων συμβολαίων που επιτρέπουν στις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής να προσφέρουν σταθερές τιμές, όπως τα «συμβόλαια επί της διαφοράς» (contracts for difference - CFD) και οι συμβάσεις αγοράς ενέργειας (power purchasing agreement - PPA). Η επέκταση αυτών των συμβολαίων θα μπορούσε να λειτουργήσει ως «ανάχωμα μεταξύ των λογαριασμών που πληρώνουν οι καταναλωτές και των ευμετάβλητων τιμών στη βραχυπρόθεσμη αγορά ενέργειας, ανέφερε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Αυτό θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί μέσω της υιοθέτησης συγκεκριμένων κανόνων για τα CFD σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αφήνοντας στις εθνικές κυβερνήσεις τις αποφάσεις σχετικά με το αν αυτά θα αξιοποιηθούν, ή ακόμη και επιβάλλοντας στις νέες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής που λαμβάνουν κρατικές επιδοτήσεις να υπογράφουν CFD.

Στο τραπέζι βρίσκονται και πιο ριζικά μέτρα, όπως το να επιτραπεί στις εθνικές κυβερνήσεις να επιβάλουν CFD σε μονάδες που βρίσκονται ήδη σε λειτουργία, αν και αυτό, σύμφωνα με την Ε.Ε., μπορεί να αυξήσει την αβεβαιότητα, που θα αποτρέψει επενδύσεις σε ΑΠΕ.

Στόχος, η προστασία των καταναλωτών από τις απότομες και έντονες αυξήσεις των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας.

5 Φεβρουαρίου

Προεδρικές Εκλογές 2023
Ψηφίζουμε και συμμετέχουμε στην Ιστορία

Χρονιά-ρεκόρ το 2022 για τις βραχυχρόνιες μισθώσεις

Τα έσοδα υπολογίζονται στα 2,2 δισ. ευρώ από 1,4 δισ. ευρώ το 2019

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

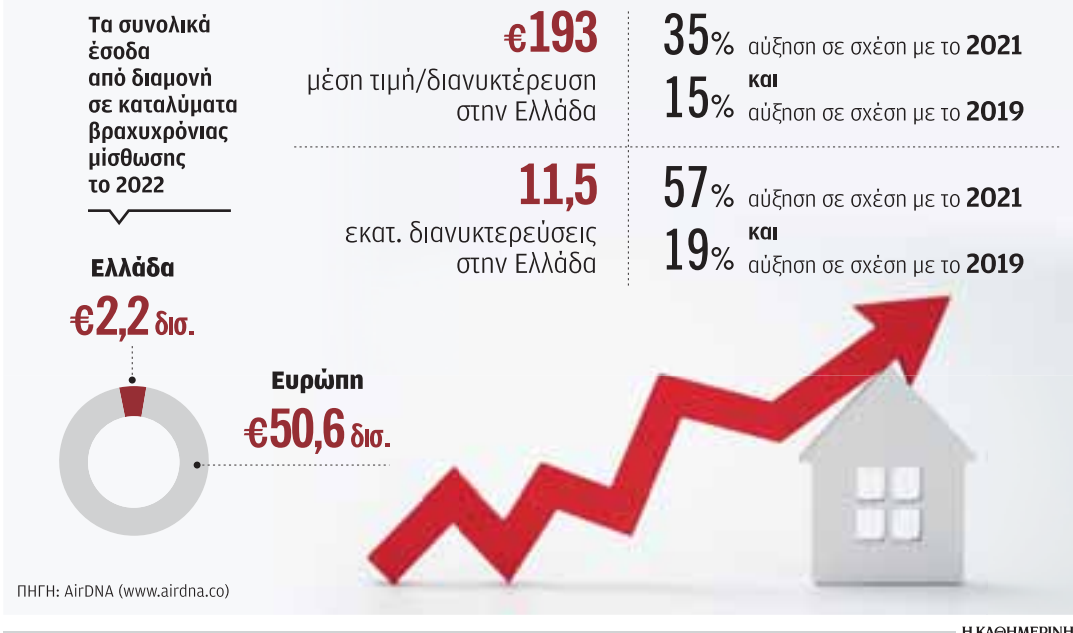
Στο ύψος των 2,2 δισ. ευρώ υπολογίζονται τα έσοδα από τη διαμονή σε καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης στην ελληνική αγορά κατά το 2022, από 1,4 δισ. ευρώ το 2019. Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση της εταιρείας ερευνών βραχυχρόνιων μισθώσεων AirDNA (www.airdna.co), η οποία δημοσιεύθηκε χθες, η μέση τιμή ανά διανυκτέρευση στην ελληνική αγορά αυξήθηκε πέρυσι σε 193 ευρώ, σηματοδοτώντας αύξηση 35% σε σχέση με το 2019 και 15% συγκριτικά με το 2021.

Πρόκειται για ένα σαφές δείγμα της αυξημένης ζήτησης συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια, αλλά και της σταθεροποίησης της προσφοράς, η οποία δεν αυξήθηκε με τον ίδιο ρυθμό. Ταυτόχρονα, παρατηρήθηκε μεγάλη προτίμηση για καταλύματα υψηλών ποιοτικών προδιαγραφών σε δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς, όπως το ιστορικό κέντρο της Αθήνας, η Μύκονος και η Σαντορίνη, με αποτέλεσμα να αυξηθούν αντίστοιχα και τα έσοδα των ιδιοκτητών και διαχειριστών ακινήτων.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της AirDNA, το 2022 σημειώθηκαν 11,5 εκατ. διανυκτερεύσεις, αριθμός αυξημένος κατά 56,8% σε σχέση με το 2021. Ακόμα σημαντικότερο είναι το γεγονός ότι οι διανυκτερεύσεις ξεπέρασαν κατά 19% τις αντίστοιχες του 2019, που ήταν η τελευταία χρονιά πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας. Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, η αύξηση του 2022 στην Ελλάδα ήταν η τέταρτη υψηλότερη επί συνόλου 20 χωρών.

Αντίστοιχα, ενώ η ζήτηση αυξήθηκε σημαντικά, η προσφορά δεν ενισχύθηκε με τον ίδιο ρυθμό. Όπως αναφέρει η AirDNA, κατά μέσο όρο, σε μηνιαία βάση, ο αριθμός των διαθέσιμων καταλυμάτων πανελλαδικά διαμο-

Οι αριθμοί της βραχυχρόνιας μίσθωσης σε Ελλάδα και Ευρώπη το 2022

Η μέση τιμή ανά διανυκτέρευση αυξήθηκε κατά 35% σε σχέση με το 2019 και κατά 15% συγκριτικά με το 2021.

φώθηκε σε 105.700 πέρυσι, μια αύξηση της τάξεως του 12,4% σε σχέση με το 2021. Πρόκειται ουσιαστικά για τον ίδιο αριθμό με εκείνον του 2019 (μόλις 0,1% υψηλότερος), κάτι που σημαίνει ότι ναι μεν έχουν επιστρέψει αρκετά ακίνητα στη δραστηριότητα της βραχυχρόνιας μίσθωσης, αλλά όχι με την ίδια ταχύτητα επιστροφής των ξένων επισκεπτών. Ως εκ τούτου, η μέση πληρότητα για το 2022 ανήλθε σε 55%, όντας 5% υψηλότερη σε

σχέση τόσο με το 2019, όσο και με το 2021.

Στο σύνολο της ευρωπαϊκής αγοράς, το 2022 σηματοδότησε την πλήρη ανάκαμψη των βραχυχρόνιων μισθώσεων, μετά μια διετία πτώσης. Συγκεκριμένα, οι διανυκτερεύσεις ανήλθαν σε 355 εκατ., αριθμός που ήταν 39% υψηλότερος έναντι του 2021 και κατά 3% μεγαλύτερος από εκείνον του 2019. Η εξέλιξη αυτή μεταφράστηκε σε συνολικά έσοδα 50,6 δισ. ευρώ.

Σε ό,τι αφορά την προσφορά διαθέσιμων καταλυμάτων, το σχετικό μέγεθος διαμορφώθηκε σε 2,5 εκατ. ακίνητα κατά μέσο όρο πέρυσι, όντας 11,2% υψηλότερο από το 2021. Ωστόσο, σε σχέση με το 2019, το νούμερο αυτό συνιστά υποχώρηση κατά 7,4%, δείγμα ότι κάποια ακίνητα εξακολουθούν να παραμένουν εκτός αγοράς. Αντίστοιχα, η μέ-

ση πληρότητα αυξήθηκε κατά 6,9%. Μόνο κατά τον μήνα Δεκέμβριο η ζήτηση ήταν ισχυρή, καθώς οι κρατήσεις αυξήθηκαν κατά 10,2% (με βάση τον αριθμό των διανυκτερεύσεων) σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2019, ενώ συγκριτικά με το 2021, η αύξηση άγγιξε το 47,4%.

Οικονομικές επιλογές

Πάντως, μία από τις τάσεις που φάνηκε να κερδίζει σημαντικό έδαφος το 2022, ήταν η αυξανόμενη στροφή των επισκεπτών σε πιο οικονομικές επιλογές καταλυμάτων. Όπως δείχνουν τα σχετικά στοιχεία από την πορεία της ευρωπαϊκής αγοράς, παρατηρήθηκε μεγαλύτερη αύξηση της πληρότητας σε πιο μικρά και οικονομικά διαμερίσματα στα κέντρα των πόλεων, χωρίς πολλές παροχές πολυτελείας, όπως π.χ. πισίνες ή τζακούζι.

Σε επίπεδα 2022 τα ταξιδιωτικά έσοδα φέτος

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Συγκρατημένη αισιοδοξία διατυπώνουν φορείς και επιχειρήσεις του ελληνικού τουρισμού αναφορικά με την πορεία του κατά το 2023. Η αισιοδοξία αυτή στηρίζεται τόσο στις πρώτες ενδείξεις από τις κρατήσεις για τη φετινή σεζόν όσο και στον αριθμό θέσεων προς την Ελλάδα που προγραμματίζουν οι αεροπορικές επιχειρήσεις.

Το βασικό σενάριο για τη διαμόρφωση των ταξιδιωτικών εισπράξεων κατά την τρέχουσα χρήση, το οποίο φέρεται να ασπάζονται τόσο η κυβέρνηση όσο και οι αντιπροσωπευτικοί φορείς του ιδιωτικού τομέα του κλάδου, τις βλέπει να διατηρούνται στα ίδια επίπεδα με το 2022. Σύμφωνα με τα μέχρι στιγμής στοιχεία για το ενδεκάμηνο του 2022 και τις αναγωγές στον Δεκέμβριο, τα έσοδα αναμένεται να διαμορφωθούν στα επίπεδα των 17,5-18 δισεκατομμυρίων, δηλαδή οριακά κάτω από τα 18,2 δισεκατομμύρια το 2019.

Το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων εμφανίζεται αισιόδοξο και για την ελληνική οικονομία εν γένει, επικαλούμενο όμως την ισχυρή ζήτηση και όχι αυτή καθαυτή την τουριστική δραστηριότητα. Συγκεκριμένα, η εκτίμηση του ΙΝΣΕΤΕ για την αύξηση του ΑΕΠ το 2023 βρίσκεται στο 3% – ρυθμό τουλάχιστον κατά 50% υψηλότερο από τις προβλέψεις της κυβέρνησης αλλά και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως και πολλών μεγάλων επενδυτικών οίκων, για την Ελλάδα. Η πρόβλεψη ΙΝΣΕΤΕ για

Τα έσοδα από τον τουρισμό αναμένεται το 2022 να διαμορφωθούν στα επίπεδα των 17,5-18 δισ., δηλαδή οριακά κάτω από τα 18,2 δισ. το 2019.

Συγκρατημένη αισιοδοξία για τον τουρισμό, στο 3% η εκτίμηση του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων για την ανάπτυξη το 2023.

την ανάπτυξη το 2024 βρίσκεται στο 3,2%.

Ωστόσο στη σχετική έκθεση για την ελληνική οικονομία που δημοσίευσε το ΙΝΣΕΤΕ, οι συντάκτες που την προσυπογράφουν (ο Ηλίας Κικίλιας, γενικός διευθυντής ΙΝΣΕΤΕ, ο Αρns Ικ-

κος, επιστημονικός διευθυντής, και ο οικονομολόγος Δημήτρης Μαρούλης) χαρακτηρίζουν σοβαρές απειλές για την ανάπτυξη της Ευρώπης και της Ελλάδας, και γενικά για την παγκόσμια ανάπτυξη, πρώτον, «τον πόλεμο στην Ουκρανία και τα μεγάλα προβλήματα τροφοδοσίας της Ευρώπης με ρωσικό φυσικό αέριο», δεύτερον, την «εκρηκτική αύξηση του πληθωρισμού» και, τρίτον, «την άκρως επιθετική αύξηση των επιτοκίων από τις κεντρικές τράπεζες». Επισημαίνουν όμως ότι οι απειλές αυτές δεν υλοποιήθηκαν στο πλήρες εύρος των σχετικών ανησυχιών (πλην των χωρών που είναι περισσότερο εκτεθειμένες στις αρνητικές συνθήκες του πολέμου

στην Ουκρανία) κατά το 2022. Αλλά, παραδέχονται, ότι έχουν επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στην αύξηση του ΑΕΠ στην Ευρώπη και ενδεχομένως και στην Ελλάδα στο δ΄ τρίμηνο 2022 και κυρίως κατά το 2023. Ιδιαίτερα σοβαρές μάλιστα αναμένουν ότι θα είναι φέτος οι αρνητικές επιπτώσεις από τις αυξήσεις των επιτοκίων, αφού αυτές θα οδηγήσουν σε ουσιαστικό περιορισμό της ρευστότητας στις οικονομίες.

Παρά τις προειδοποιήσεις αυτές, μεγάλοι τουριστικοί οργανισμοί όπως η TUI Group, διατυπώνουν και αυτοί συγκρατημένα αισιόδοξες εκτιμήσεις για τις επιδόσεις του ελληνικού τουρισμού φέτος, αναμένοντας αντίστοιχα ή και ελαφρώς υψηλότερα έσοδα από εκείνα του 2019. Και αυτό παρά το γεγονός πως η διάβρωση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών στην Ευρώπη φαίνεται να περιορίζει τη διάρκεια των προγραμματιζόμενων για φέτος ταξιδιών. Αφενός η αύξηση των τιμών στα πακέτα και αφετέρου η εκτίμηση πως η ζήτηση είναι επαρκώς ισχυρή ώστε οι μέρες που θα μείνουν κενές να καλυφθούν από άλλους ταξιδιώτες, βρίσκεται πίσω από αυτές τις θετικές προσδοκίες.

Επιπλέον, η τουριστική δραστηριότητα της φετινής χρονιάς αναμένεται να ενισχυθεί και από το γεγονός ότι ο Ιανουάριος και ο Φεβρουάριος αποτελούν μήνες πλήρους λειτουργίας του κλάδου εν αντιθέσει με το αντίστοιχο διάστημα του 2022, οπότε και παρέμεναν στη θέση τους αυστηροί περιορισμοί στα ταξίδια λόγω της πανδημίας.

Δάνεια 900 εκατ. ευρώ από ΕΤΕπ για ψηφιακές και πράσινες επενδύσεις

Νέες συμφωνίες χρηματοδότησης συνολικού ύψους 900 εκατ. ευρώ, οι οποίες θα στηρίξουν δημόσιες επενδύσεις, με επίκεντρο την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, ανακοίνωσαν χθες η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και οι ελληνικές αρχές.

Συγκεκριμένα, θα δοθούν: **1.** 25ετές δάνειο 600 εκατ. ευρώ για τη στήριξη της εθνικής συνεργασίας της Ελλάδας στο ΕΣΠΑ 2021-2027. **2.** Πρόσθετη στήριξη 300 εκατ. ευρώ για το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (ΤΠΔ) στο πλαίσιο του προγράμματος βιώσιμων αστικών επενδύσεων «Αντώνης Τρίτσης».

Όπως επισημαίνεται στη σχετική ανακοίνωση, «οι πράξεις χρηματοδότησης θα βοηθήσουν τις ελληνικές αρχές να υλοποιήσουν σταδιακά επενδύσεις προτεραιότητας σε τομείς από την ενέργεια και τη διαχείριση υδάτων έως την εκπαίδευση και τις υπηρεσίες υγείας, ενώ παράλληλα θα επιταχύνουν τη μείωση των εκπομπών άνθρακα». Τα 600 εκατ. ευρώ για το ΕΣΠΑ είναι η πρώτη δόση της δανειακής στήριξης, συνολικού ύψους 1 δισ. ευρώ, που παρέχει η ΕΤΕπ για τον σκοπό αυτό.

Συνολικά, οι εθνικοί και ευρωπαϊκοί πόροι που θα επενδυθούν στο ΕΣΠΑ θα φτάσουν τα 23 δισ. ευρώ.

Όπως είπε ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας κατά την τελετή υπογραφής της συμφωνίας, τα προγράμματα που θα χρηματοδοτηθούν με το 1 δισ. ευρώ του δανείου της ΕΤΕπ δίνουν προτεραιότητα κυρίως σε μικρά και μεσαία επενδυτικά σχήματα, κάτω των 50 εκατ., σε πολ- λαπλούς τομείς προτεραιότητας,

όπως η έρευνα και καινοτομία, οι τηλεπικοινωνίες, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η ενεργειακή αποδοτικότητα. Επίσης, υποστηρίζονται οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις μέσω προγραμμάτων βελτίωσης των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού τους. Τέλος, προωθείται η πράσινη μετάβαση της οικονομίας, αφού άνω του 33% των πόρων θα απορροφηθεί σε έργα μετριασμού των εκπομπών ρυπογόνων αερίων, όσο και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

Τα 300 εκατ. ευρώ για το ΤΠΔ

Πάνω από το 33% των πόρων θα κατευθυνθεί σε έργα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

θα στηρίξουν νέες επενδύσεις σε τοπικά έργα υψηλού αντίκτυπου τα επόμενα έτη, στο πλαίσιο του πρωτοποριακού προγράμματος «Αντώνης Τρίτσης».

Ηδη, η ΕΤΕπ διέθεσε 200 εκατ. το 2021 για το ίδιο πρόγραμμα και σύμφωνα με την ανακοίνωση της τα αποτελέσματα ήταν εξαιρετικά. Το ΤΠΔ έχει υποβάλει περισσότερα από 250 επενδυτικά σχέδια για βιώσιμες αστικές υποδομές, με συνολικό κόστος άνω των 400 εκατ. Αυτά αφορούν τη διαχείριση υδάτων, λυμάτων και αποβλήτων, την οδική ασφάλεια και ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή, την προστασία από τις πλημμύρες και τους σεισμούς, καθώς και μέτρα για τη δημόσια υγεία και την προστασία από την COVID-19.

Ανέκαμψε πλήρως η αεροπορική κίνηση στη διάρκεια του 2022

Τα επινέδα του 2019 ξεπέρασε η πτητική δραστηριότητα στην Ελλάδα την περασμένη χρονιά, σε αντίθεση με τον αριθμό των διακινηθέντων επιβατών από τα ελληνικά αεροδρόμια που παραμένει χαμηλότερος, σε σχέση με τη χρονιά πριν εκδηλωθεί η πανδημία. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ) για το αεροδρόμιο «Ελ. Βενιζέλος», τα 24 αεροδρόμια διαχειρίστηκαν 72.937 πτήσεις και τους 14 αερολιμένες, που είναι υπό τη διαχείριση της Fraport Greece, το 2022 οι πτήσεις εσωτερικού και εξωτερικού αυξήθηκαν ετησίως κατά 0,6%, σε 529.235. Ελαφρώς μεγαλύτερη όμως υπήρξε η πτητική δραστηριότητα στα 24 κρατικά αεροδρόμια κατά το εξάμηνο Μαΐου - Οκτωβρίου του 2022, έναντι του αντίστοιχου διαστήματος του 2019. Πραγματοποιήθηκαν δηλαδή 172.937 πτήσεις, αριθμός που είναι μεγαλύτερος κατά 0,86% έναντι του αντίστοιχου εξαμήνου του 2019.

Στον αντίποδα, οριακή μείωση σε ποσοστό 1,1%, έναντι του 2019, κατέγραψε ο αριθμός των αφίξεων επιβατών εσωτερικού και εξωτερικού από το σύνολο των αεροδρομίων πέρυσι, με 63.493.375 άτομα να διακινούνται. Ωστόσο, κατά την περίοδο Μαΐου - Οκτωβρίου, από τα 24 περιφερειακά αεροδρόμια που διαχειρίζεται η Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ), διακινήθηκαν περισσότεροι επιβάτες, συγκριτικά με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2019. Ο αριθμός δηλαδή των ταξιδιωτών αυξήθηκε κατά 4,06%, σε 8.857.010.

Τη φετινή χρονιά, σύμφωνα με εκτιμήσεις παραγόντων των αερομεταφορών, η επιβατική

κίνηση αναμένεται να ξεπεράσει τα επίπεδα του 2019, ενώ ο αριθμός των πτήσεων εκτιμάται ότι θα είναι σημαντικά αυξημένος σε σχέση με το ίδιο έτος.

Εξάλλου, τα 14 περιφερειακά αεροδρόμια που διαχειρίζεται η Fraport Greece έχουν καταφέρει ήδη να ξεπεράσουν το υψηλό του 2019, με τον αριθμό των πτήσεων να είναι αυξημένος κατά 4,3% (256,2 χιλ.) την περασμένη χρονιά. Ταυτόχρονα, στην Ελλάδα τουλάχιστον μέχρι και τις 26 Φεβρουαρίου, ο αριθμός των πτήσεων αναμένεται να ξεπεράσει τα επίπεδα του 2019, σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια της Αεροναυτιλίας (Eurocontrol).

Εστω και οριακά ο συνολικός αριθμός πτήσεων αυξήθηκε σε σύγκριση με το 2019.

Σε αυτό αναμένεται να συμβάλουν η αύξηση της συχνότητας και του αριθμού των δρομολογίων ελληνικών και ξένων αεροπορικών ενόψει και της θερινής περιόδου.

Η Aegean εκτιμάται ότι θα ξεκινήσει νωρίτερα κατά ένα έως ενάμιση μήνα να πραγματοποιεί ορισμένα εποχικά δρομολόγια. Η χαμηλό κόστους Eurowings προσθέτει νέα δρομολόγια από το Βερολίνο προς τη Ρόδο και τη Ζάκυνθο, και θα συνδέει συχνότερα το Ντίσελντορφ με την Κρήτη, όπως και την Κολωνία με την Κω και τη Ρόδο. Δημιουργεί και απευθείας πτήσεις από την Πράγα προς τη Ρόδο και την Κέρκυρα.

ΔΗΜ. ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΣ

Το «φάντασμα» της Alitalia και το σχέδιο της Lufthansa

Η ιστορία, οι προοπτικές του ιταλικού αερομεταφορέα και η στάση της Ρώμης

Το 2021, όταν η Alitalia σταμάτησε να δραστηριοποιείται έπειτα από δεκαετίες ζημιών και έχοντας «γενυθεί» επανειλημμένως τη χρεοκοπία, ήταν το τέλος μιας εποχής. Ο εθνικός αερομεταφορέας της Ιταλίας, τον οποίο επέλεγαν διασημότητες και αξιωματούχοι, έχει αναγεννηθεί ως ITA, μια αεροπορική με 52 αεροσκάφη (έναντι των 160 που είχε η Alitalia στα μέσα της δεκαετίας του 1990) και λειτουργεί με κρατική στήριξη και τα απολύτως απαραίτητα σε ό,τι αφορά τις υπηρεσίες και το προσωπικό.

Η Lufthansa υπέβαλε πρόσφατα αίτηση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την ITA και απομένει πλέον να κοινοποιήσει τα σχέδιά της για την ιταλική αεροπορική, εάν θα διατηρήσει κάποια στοιχεία από την παλιά αίγλη της και βέβαια εάν η Ρώμη πράγματι θα παραδώσει τα πνία. Το θέμα είναι το τι έχει συμβεί στην Alitalia. Παρότι η αεροπορική ανέκαθεν δυσκολευόταν να παρουσιάσει κέρδη, τα σοβαρά προβλήματα εμφανίστηκαν στα τέλη της

δεκαετίας του 1990, όταν άρχισαν να «ξεπηδούν» οι αεροπορικές χαμπλού κόστους. Η Alitalia όφειλε είτε να ενισχύσει το κομμάτι της πολυτέλειας είτε να πατήσει στα βήματα των αεροπορικών χαμπλού κόστους, αλλά εν τέλει απέτυχε και στα δύο. Εκτοτε έχει πτωχεύσει δύο φορές, το 2008 και το 2017, και παρότι η Air France, η Etihad και άλλες εταιρείες επένδυσαν αδρά στην Alitalia, η αεροπορική υποχρεώθηκε να σταματήσει τις δραστηριότητές της το 2021, οπότε και «αναγεννήθηκε» ως ITA. Δεδομένου ότι η ITA αναμένει κέρδη μετά το 2024 και εξακολουθεί να είναι ζημιολόγος, ο τώας πρωθυπουργός της Ιταλίας Μάριο Ντράγκι τη διέθεσε εκ νέου προς πώληση.

Σε ό,τι αφορά το σχέδιο της Lufthansa, ο μεγαλύτερος σκοπεύει αρχικά να εξαγοράσει έως το 40% της ITA και το υπολειπόμενο σε βάθος χρόνου. Η Lufthansa είχε δείξει και στο παρελθόν ενδιαφέρον για την αεροπορική, καθώς

Η Alitalia έχει πτωχεύσει δύο φορές, το 2008 και το 2017, και υποχρεώθηκε να σταματήσει τις δραστηριότητές της το 2021, οπότε «αναγεννήθηκε» ως ITA, μια αεροπορική με 52 αεροσκάφη (έναντι των 160 που είχε η Alitalia στα μέσα της δεκαετίας του 1990) που λειτουργεί με κρατική στήριξη και τα απολύτως απαραίτητα σε ό,τι αφορά τις υπηρεσίες και το προσωπικό.

θα της επιτρέψει αφενός να διεισδύσει σε μια μεγάλη αγορά της Ευρώπης, αφετέρου να επεκτείνει τις υπερατλαντικές μεταφορές με λιγότερο ανταγωνισμό. Εχει, άλλωστε, επιδοθεί σε μια σειρά εξαγορών. Εχει εξαγοράσει την Austrian Airlines, την Brussels Airlines και τη Swiss International Air Lines, τρεις αερομεταφορείς σημαίας που αντιμετώπιζαν οικονομικά προβλήματα. Και στις τρεις περιπτώσεις ήταν διατεθειμένη να διατηρήσει το αρχικό όνομα, το οποίο αποτελεί κίνητρο για τους πολιτικούς που θέλουν να διατηρήσουν το status των εθνικών αεροπορικών.

Οι αεροπορικές αυτές παρότι δεν έχουν πάντοτε εξαιρετικές οικονομικές επιδόσεις, εξυπηρετούν τη Φρανκφούρτη και το Μόναχο που αποτελούν βάση για υπερατλαντικές μεταφορές.

Σε ό,τι αφορά τις προοπτικές του σχεδίου της στο πεδίο του ανταγωνισμού, θα πρέπει πρώτα να εγκρίνει την εξαγορά η Κομισιόν. Θα πρέπει επίσης να διασφαλίσει ότι οι τιμές των ειστηριών δεν θα ανέβουν δραματικά, ενδεχομένως υποχρεώνοντας τη Lufthansa να δώσει ορισμένες θέσεις για αεροπλάνα σε μεγάλα γερμανικά αεροδρόμια. Ωστόσο, ίσως και να μην

υπάρχουν πολλοί ενδιαφερόμενοι αγοραστές, καθώς ήδη Ryanair και EasyJet μείωσαν τα δρομολογία τους στη Γερμανία λόγω των σχετικά υψηλών φόρων αεροδρομίου. Σε κάθε περίπτωση, όπως αναφέρει το Bloomberg, ακόμη και να υπάρξει κάποια αύξηση στις τιμές των ειστηριών, οι επιβάτες θα το καταλάβουν μεν, αλλά θα είναι δύσκολο να αποδεικθεί ότι είναι άδικη.

Η Alitalia υπήρξε εθνικός αερομεταφορέας της Ιταλίας. Η ιταλική κυβέρνηση θέλει να διατηρήσει μερίδιο πλειοψηφίας στην πρώτη φάση της εξαγοράς, ώστε να επιβλέπει τη μετάβαση. Παρότι η Lufthansa

έχει την επιλογή να εξαγοράσει το 100% της εταιρείας, η Ιταλία θα εξακολουθεί να έχει λόγο στα επιχειρηματικά σχέδια, καθώς η ITA δραστηριοποιείται σε τομέα στρατηγικής σημασίας. Οι Ιταλοί έχουν «κωνέψει» το γεγονός ότι ο εθνικός αερομεταφορέας είναι βαθιά ζημιολόγος. Η πώλησή του σε γερμανική εταιρεία προκαλεί αντιδράσεις σε όσους διαβλέπουν τη συμβολική σημασία της ιδιοκτησίας επί του εθνικού αερομεταφορέα. Ωστόσο, η ανακούφιση της απομάκρυνσης ενός περιουσιακού στοιχείου που απαιτεί συνεχή οικονομική στήριξη αναμένεται να κυριαρχήσει.

Στο φυσικό αέριο οι ελπίδες της Αργεντινής για να ξεπεράσει την οικονομική κρίση

Μια δυναμική αύξηση της παραγωγής της σε φυσικό αέριο και η γενικότερη εκπνηκτική ανάπτυξη του τομέα των εξορύξεων πρώτων υλών μπορούν να βελτιώσουν την οικονομική κατάσταση της Αργεντινής, να τη βοηθήσουν να αποπληρώσει το χρέος της στο ΔΝΤ και γενικότερα να τη βγάλουν από την οικονομική απομόνωση. Οι προσδοκίες είναι αυτή τη στιγμή πολλές, καθώς η χώρα ελπίζει να αυξήσει την παραγωγή της σε φυσικό αέριο κατά 25% από τον Ιούνιο, οπότε αναμένεται να ολοκληρωθεί ο αγώγος αξίας 1,8 δισ. δολ. Σε αυτόν τον αγωγό θα διοχετευθεί το καύσιμο από το κοιτάσμα της Βάκα Μουέρτα, που είναι το δεύτερο σε μέγεθος κοιτάσμα οσχιστολιθικού φυσικού αερίου σε παγκόσμιο επίπεδο.

Σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times αναφέρει πως αμέσως μετά την ολοκλήρωση του αγωγού θα αρχίσουν οι εργασίες για τις εξαγωγές του καυσίμου. Μιλώντας στη βρετανική εφημερίδα, ο Αργεντινός υπουργός Οικονομίας Σέρτζιο Μάσα επικαλείται τις εκτεταμένες εξαγωγές φυσικού αερίου και σημαντικών πρώτων υλών, όπως το λίθιο και άλλα βιομηχανικά μέταλλα, και μιλάει για «μια πρωτοφανή ευκαιρία ανάπτυξης» που θα διευκολύνει τη χρεωμένη χώρα να αποπληρώσει το χρέος της ύψους 44 δισ. δολ. στο ΔΝΤ αρχίζοντας από το 2025. Πρόκειται για χρέος της Αργεντινής από το δάνειο του 2018 που έχει μείνει σε εκκρεμότητα. «Τις επόμενες ημέρες θα αρχίσουμε να εξάγουμε φυσικό αέριο στη Χιλή και ίσως και στη Βραζιλία από τον Σεπτέμβριο», τονίζει και προσθέτει πως ακόμη και χωρίς πρόσθετες επενδύσεις στον κλάδο, το ισοζύγιο της χώρας από τις ανάγκες της σε ενέργεια θα μεταβληθεί σύντομα και από ένα έλλειμμα άνω των 5 δισ. δολ. ετησίως

που έχει σήμερα, θα παρουσιάσει πλεόνασμα περίπου 12 δισ. δολ. το 2025. Τότε θα έχει γίνει χώρα εξαγωγής αερίου και σύμφωνα με τον κ. Μάσα «αυτό θα προσφέρει στην Αργεντινή τη δυνατότητα να αποπληρώσει το χρέος της το 2025, το 2026 και το 2027».

Στο μεταξύ, καταγράφεται σημαντική εξορυκτική δραστηριότητα στη χώρα, ενώ έχουν δρομολογηθεί 95 σχέδια εξόρυξης λίθιου, χαλκού και βιομηχανικών μετάλλων. Όπως επισημαίνουν, πάντως, οι FT, στο μεταξύ πολλά μπορούν να πάνε άσχημα και να εκτροχιάσουν τα σχέδια του Μπουένος Άιρες προς την οικονομική ανάπτυξη και την αποπληρωμή του χρέους της χώρας.

Ο ίδιος ο υπουργός Οικονομίας δεν τρέφει, άλλωστε, ψευδαισθήσεις για την κατάσταση της οικονομίας και τη σοβαρότητα της οικονομικής κρίσης της χώρας. Η κεντρική τράπεζα έχει αναγκαστεί να τυπώσει πληθωριστικό χρήμα, με αποτέλεσμα να εκτοξευθεί ο πληθωρισμός της Αργεντινής σχεδόν στο 100%, ενώ την ίδια στιγμή οι έλεγχοι στην αγορά συναλλάγματος έχουν αποβεί εις βάρος της βιομηχανίας της χώρας και έχουν καλλιεργήσει τη μαύρη αγορά σε δολάρια. Και η χώρα παραμένει αποκλεισμένη από τις διεθνείς αγορές από το 2020, οπότε και προχώρησε σε στάση πληρωμών για έναντι φορά στην Ιστορία της.

Προκειμένου να επαναφέρει την οικονομία σε τροχιά εξυγίανσης, ο υπουργός Οικονομίας σχεδιάζει να μειώσει τον πληθωρισμό στο 60%, κρατώντας υπό αυστηρό έλεγχο τις δαπάνες. Βασίζει την αισιοδοξία του στο γεγονός ότι έπειτα από χρόνια αυξήθηκαν επιτέλους οι επενδύσεις στη χώρα, μεταξύ άλλων και στο κοιτάσμα του οσχιστολιθικού αερίου στη Βάκα Μουέρτα που μπορεί να αποδειχθεί καθοριστικό.

Γενικός/ή Διευθυντής/ρια

ΓΔ/01/2023, ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Εκ μέρους πελάτη μας, του Κυπριακού Οργανισμού Προώθησης Επενδύσεων (ΚΟΠΕ), επιθυμούμε να εντοπίσουμε έμπειρο και δυναμικό άτομο για την πλήρωση της θέσης του/της Γενικού/ής Διευθυντή/ντριας, στη Λευκωσία, με πενταετή σύμβαση. Ο ΚΟΠΕ αποτελεί τον αρμόδιο οργανισμό για την προσέλκυση και προώθηση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) της Κυπριακής Δημοκρατίας, σε στενή συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Καθήκοντα θέσης:

Ο/Η επιτυχών/ούσα υποψήφιος/α, θα απευθύνεται στο Διοικητικό Συμβούλιο του ΚΟΠΕ. Θα έχει ως κύριο μέλημα να επιβλέπει και να διαχειρίζεται όλες τις δραστηριότητες του Οργανισμού σε στενή συνεργασία με το Διοικητικό Συμβούλιο. Ο/Η επιτυχών/ούσα υποψήφιος/α θα είναι υπεύθυνος/η για τη διαχείριση όλων των λειτουργιών του ΚΟΠΕ, την προετοιμασία και εφαρμογή της στρατηγικής, τον προϋπολογισμό και των σχεδίων δράσης του Οργανισμού. Συγκεκριμένα, ο/η επιτυχών/ούσα υποψήφιος/α θα είναι υπεύθυνος/η για:

- Την ετοιμασία, τον συντονισμό και την υλοποίηση της στρατηγικής, του ετήσιου προϋπολογισμού και των σχετικών σχεδίων δράσης του Οργανισμού
- Την προβολή της Κύπρου ως ελκυστικού προορισμού για ΑΞΕ
- Τη διευκόλυνση ξένων επενδυτών παρέχοντας τις απαραίτητες πληροφορίες και βοήθεια σε στενή συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς
- Την υποβολή εισηγήσεων προς την Κυβέρνηση για βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου σε σχέση με τις επενδύσεις στην Κύπρο καθώς και της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας
- Τις επαφές και επικοινωνία με εμπλεκόμενους φορείς του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα
- Να ενεργεί ως εκπρόσωπος του Οργανισμού σε επαφές με Υπουργεία και άλλες κρατικές υπηρεσίες καθώς και επενδυτές
- Την προσέγγιση και επικοινωνία με διεθνείς επενδυτικούς ομίλους και επιχειρήσεις, σύμφωνα με τους όρους εντολής του Οργανισμού
- Τη διοίκηση και καθοδήγηση του προσωπικού και των ομάδων του Οργανισμού

Απαιτούμενα προσόντα και επαγγελματική εμπειρία:

- Τουλάχιστον 10ετή σχετική εργασιακή εμπειρία σε γνωστό κύριος οργανισμός του ιδιωτικού τομέα ή/και στον δημόσιο τομέα, με εκτενή εμπειρία σε διεθνές ή/και επιχειρηματικό περιβάλλον κατά προτίμηση με έμφαση σε διεθνείς επιχειρηματικούς τομείς ή/και ΑΞΕ στρατηγικής σημασίας για την κυπριακή οικονομία
- Πολύ καλή κατανόηση και εμπλοκή στην εφαρμογή των πολιτικών που σχετίζονται με τις ΑΞΕ
- Αποδεδειγμένη εμπειρία στην υλοποίηση στρατηγικού σχεδιασμού σε επίπεδο οργανισμού κατόπιν παροχής κατεύθυνσης και οδηγιών από το Διοικητικό Συμβούλιο και/ή τον Διευθύνων Σύμβουλο/Προϊστάμενο

- Αποδεδειγμένες ικανότητες ηγεσίας, διαπραγμάτευσης, επικοινωνίας και δημόσιου λόγου
- Αποδεδειγμένη ικανότητα καθορισμού σαφούς επιχειρησιακής στρατηγικής που να συνάδει με τους στόχους του Οργανισμού
- Αποδεδειγμένη ικανότητα διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού, περιλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, του καθορισμού και επικοινωνίας σαφών στόχων, και λογοδοσίας
- Υψηλού επιπέδου ακαδημαϊκά προσόντα, κατά προτίμηση σε μεταπτυχιακό επίπεδο ή/και σε συνδυασμό με επαγγελματικό τίτλο
- Πολύ καλή γνώση της Ελληνικής και της Αγγλικής γλώσσας (προφορικός και γραπτός λόγος)
- Γνώση Η/Υ (περιλαμβανομένης της εφαρμογής MS Office)

Προσωπικά χαρακτηριστικά:

- Ισχυρή επιχειρηματική οξυδέρκεια και ικανότητα επίτευξης αποτελεσμάτων
- Εξαιρετικές ικανότητες επικοινωνίας και διαπραγμάτευσης
- Ισχυρές ηγετικές ικανότητες και στρατηγική σκέψη
- Ικανότητες αποτελεσματικής διαχείρισης των οικονομικών και ανθρώπινων πόρων
- Δεξιότητες αποτελεσματικής επίλυσης προβλημάτων και οργάνωσης
- Πρωτοβουλία, ειλικρίνεια, διαφάνεια, αφοσίωση και αξιοπιστία
- Επαγγελματισμός, ακεραιότητα χαρακτήρα και επίδειξη ήθους στο εργασιακό περιβάλλον

Ωφελήματα:

Ο Οργανισμός προσφέρει πενταετές συμβόλαιο με ένα ελκυστικό και πολύ ανταγωνιστικό πακέτο αποδοχών, αναλόγως των προσόντων και της εμπειρίας.

Υποβολή αιτήσεων δεν θα γίνεται αποδεκτή πέραν από τις **2 Φεβρουαρίου 2023**.

Μόνο οι επιτυχόντες υποψήφιοι θα ειδοποιηθούν.

Όλες οι αιτήσεις θα θεωρηθούν ως άκρως εμπιστευτικές.

Ο Κυπριακός Οργανισμός Προώθησης Επενδύσεων διατηρεί το δικαίωμα να ζητήσει αποδεικτικά τεκμήρια εργασιακής εμπειρίας και ακαδημαϊκού υπόβαθρου σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας πρόσληψης. Η μη συμμόρφωση, μπορεί να οδηγήσει σε αποκλεισμό της υποψηφιότητας από την διαδικασία.

People and Change services

Όλες οι αιτήσεις θα υποβάλλονται ηλεκτρονικά απευθείας μέσω της ιστοσελίδας της KPMG Limited: **www.kpmg.com.cy** ("Careers" / "Vacancies on behalf of Clients")

Μεταναστεύουν μαζικά οι πλούσιοι Κινέζοι

Αναζητούν επενδύσεις στο εξωτερικό, μεγάλες εκροές κεφαλαίων από την Κίνα

Η απόφαση του Κινέζου προέδρου Σι Τζινπίνγκ να ανακαλέσει πλήρως την πολιτική μηδενικής ανοχής στον κορωνοϊό και να επιτρέψει στους Κινέζους να κινούνται ελεύθερα τόσο εντός όσο και εκτός Κίνας αναμένεται να οδηγήσει σε νέα μεγάλη έξοδο κεφαλαίων από τη δεύτερη οικονομία του κόσμου. Οι πλούσιοι Κινέζοι που ταξιδεύουν στο εξωτερικό είτε για τουρισμό είτε για να εγκατασταθούν μόνιμα σε άλλη χώρα παίρνουν μαζί τους μεγάλα κεφάλαια για να τα επενδύσουν σε ακίνητα ή σε ξένους τίτλους. Είναι ενδεικτικά τα στοιχεία της εταιρείας ακινήτων Juwai IQI, η οποία προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες και διευκολύνει την πώληση ακινήτων σε διάφορα μέρη του κόσμου αλλά και σε πελάτες της από την Ασία. Όπως τονίζει, τα αιτήματα για αγορές από Κινέζους μειώθηκαν κατά 26% το 2021 και περαιτέρω 11% το 2022, αλλά από τις αρχές του 2023 έχουν εκτοξευθεί κατά 55%.

Προ πανδημίας έφταναν κάθε χρόνο από την Κίνα κεφάλαια ύψους 150 δισ. δολ., αλλά φέτος αναμένεται πως θα είναι σαφώς μεγαλύτερη αυτή η φυγή πλούτου από τη δεύτερη οικονομία

του κόσμου. Ο λόγος είναι ότι οι Κινέζοι δεν έχουν ταξιδέψει τα τελευταία τρία χρόνια. Όπως υπογραμμίζει η Αλίσια Γκάρσια Ερέρο, οικονομολόγος επί θεμάτων Ασίας - Ειρηνικού στη Natixis SA, «η Κίνα θα αντιμετωπίσει μεγάλες εκροές κεφαλαίων φέτος και αυτό θα ασκήσει πιέσεις στο γουάν και στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της χώρας». Η ίδια δεν θεωρεί βέβαιο ότι τα ποσά θα είναι μεγαλύτερα από άλλες χρονιές, καθώς ορισμένοι ενδέχεται να μην μπορέσουν να τα βγάλουν από τη χώρα. Προεξοφλεί, ωστόσο, ότι θα υπάρξει αντίκτυπος στο εργατικό δυναμικό της Κίνας, στην παραγωγικότητα και στην ανάπτυξη της.

Κάποιοι από αυτούς που θα ταξιδέψουν στο εξωτερικό έχουν στόχο την αναζήτηση ακινήτων για να επενδύσουν και άλλοι σκοπεύουν να υλοποιήσουν το σχέδιό τους για μόνιμη εγκατάσταση στο εξωτερικό. Η Κίνα έρχεται δεύτερη στον κόσμο μετά τις ΗΠΑ σε αριθμό βαθύπλουτων, αφού περισσότεροι από 32.000 Κινέζοι πολίτες έχουν πλούτο άνω των 50 εκατ. δολ., σύμφωνα με σχετική έκθεση της Credit Suisse πουδόθηκε στη δημοσί-

Προ πανδημίας έφταναν κάθε χρόνο από την Κίνα κεφάλαια ύψους 150 δισ. δολ., αλλά φέτος αναμένεται πως θα είναι σαφώς μεγαλύτερη αυτή η φυγή πλούτου από τη δεύτερη οικονομία του κόσμου.

Περίπου 10.800 Κινέζοι μετανάστευσαν στη διάρκεια του 2022 – ο μεγαλύτερος αριθμός μαζικής εξόδου πολιτών που έχει καταγραφεί μετά το 2019.

τητα τον Σεπτέμβριο. Οι μαζικές αποχωρήσεις πλούσιων Κινέζων άρχισαν από το περασμένο έτος. Περίπου 10.800 Κινέζοι μετανάστευσαν στη διάρκεια του 2022 – ο μεγαλύτερος αριθμός μαζικής εξόδου πολιτών που έχει καταγραφεί μετά το 2019. Ο αριθμός αυτός έρχεται, άλλωστε, δεύτερος μετά εκείνον των Ρώσων που εγκατέλειψαν τη χώρα τους από την αρχή του πολέμου όπως προκύπτει από στοιχεία της New World Wealth, διεθνούς εται-

ρείας συγκέντρωσης δεδομένων που συνεργάζεται με τη συμβουλευτική μετανάστευσης Henley & Pattners.

Στη ρίζα του κακού βρίσκονται οι εκστρατείες του Κινέζου προέδρου, που είχαν στόχο αφενός την υποταγή των ισχυρών βιομηχανικών κλάδων, όπως εκείνοι της υψηλής τεχνολογίας, των ακινήτων και της παιδείας, και αφετέρου την προώθηση του στόχου της «κοινής ευημερίας». Όπως σχολιάζουν πολιτικοί και οικονομικοί αναλυτές, οι επιθετικές αυτές εκστρατείες έχουν ενοχλήσει την ανώτερη τάξη Κινέζων, που εδώ και χρόνια συνήθισαν να συγκεντρώνουν όλο και μεγαλύτερη μερίδα πλούτου όσο δεν αμφισβητούσαν την κυριαρχία της κινεζικής ηγεσίας. Η ανησυχία των πλουσίων έχει, άλλωστε, ενταθεί από τον Οκτώβριο, οπότε ο Κινέζος πρόεδρος παγίωσε πλέον την εξουσία του και τον πολιτικό έλεγχο στο

πενταετές συνέδριο του κόμματος. Όπως αναφέρει η Φερούτζα Ντζαμάλοβα, νομική σύμβουλος στην εταιρεία νομικών Sobitons του Καναδά, «τους τελευταίους έξι μήνες πραγματικά αγανάκτησε ο κόσμος και τώρα οι πελάτες μας από την Κίνα βιάζονται να μεταναστεύσουν και θέλουν να το κάνουν το συντομότερο δυνατόν».

Και βέβαια, οι απώλειες για την Κίνα δεν θα περιοριστούν στο ύψος των κεφαλαίων που θα εγκαταλείψουν τη χώρα, αλλά θα επεκταθούν και στο πνευματικό κεφάλαιο της χώρας καθώς υπάρχει κίνδυνος μιας μαζικής εξόδου ατόμων υψηλού μορφωτικού επιπέδου και υψηλής κατάρτισης και επαγγελματικής εξειδίκευσης. Εξάλλου, σύμβουλοι μετανάστευσης που έχουν έδρα στο Χονγκ Κονγκ και προσφέρουν υπηρεσίες σε πλούσιους Κινέζους σημειώνουν ότι οι πλούσιοι της χώρας έχουν εκπονήσει σχέδια φυγής

από την Κίνα εδώ και χρόνια, και οι άνθρωποι που αναζητούν τώρα χώρα για τη μετεγκατάστασή τους και ακίνητη περιουσία ή τίτλους για να επενδύσουν τα χρήματά τους δεν είναι πλέον μόνον οι βαθύπλουτοι. Πολλοί ανήκουν απλώς στη λεγόμενη άνω μεσαία τάξη, είναι απλοί επιχειρηματίες ή ακόμη και υψηλόβαθμα στελέχη επιχειρήσεων. Παράλληλα, πάντως, οι επενδυτικές τράπεζες που διαπιστώνουν την επιθυμία των οικονομικά εύρωστων Κινέζων να επενδύσουν τα χρήματά τους στο εξωτερικό έχουν αρχίσει να κατασκευάζουν δικά τους γραφεία για να διαχειριστούν αυτές τις μεγάλες ροές κεφαλαίων. Και η μεγάλη ρευστότητα έχει οδηγήσει σε διαστημική εκτόξευση τις τιμές των πάντων, από τις πολυτελείς επαυλεις και την ιδιότητα του μέλους λέσχης γκολφ μέχρι τα πολυτελή αυτοκίνητα που πωλούνται στη Σιγκαπούρη.

BLOOMBERG

Νέα τρικ από Ερντογάν για να αποτρέψει περαιτέρω διολίσθηση της λίρας

Καθώς οι εκλογές πλησιάζουν και ο Τούρκος πρόεδρος προσπαθεί να περιφρουρήσει την τουρκική λίρα, η Τράπεζα της Τουρκίας καταφεύγει πάλι υπό την καθοδήγηση του Ταγίπ Ερντογάν σε διάφορους ελιγμούς για να αποτρέψει την περαιτέρω διολίσθηση του τουρκικού νομίσματος. Τελευταία στη σειρά η απόφαση της να προσφέρει στις εξαγωγικές επιχειρήσεις της χώρας μια ευνοϊκή συναλλαγματική ισοτιμία με την οποία θα μετατρέπουν στο τουρκικό νόμισμα τα έσοδά τους από τις εξαγωγές. Αυτή η ισοτιμία που θα έχει ένα μπόνους 2%, θα ισχύει υπό τον όρο ότι τα κέρδη από την ευνοϊκή αυτή συναλλαγή θα τα κρατήσουν ένα, απροσδιόριστο έως τώρα, χρονικό διάστημα σε τουρκικές λίρες. Σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση που δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της κυβέρνησης, ο μηχανισμός θα ισχύει μόνον για όσους εξαγωγείς «θα αναλάβουν τη δέσμευση» να μην αγοράσουν σκληρό νόμισμα για ένα χρονικό

Προσφέρει στις εξαγωγικές επιχειρήσεις της χώρας ευνοϊκή συναλλαγματική ισοτιμία για να μετατρέπουν στο τουρκικό νόμισμα τα έσοδά τους από τις εξαγωγές.

διάστημα, που όμως δεν έχει έως τώρα προσδιοριστεί και αναμένεται να το ανακοινώσει σύντομα η αρχή νομισματικής πολιτικής της Τουρκίας.

Σύμφωνα με το Bloomberg, έχουν προηγηθεί παράπονα από πλευράς εξαγωγικών επιχειρήσεων της Τουρκίας, που χαρακτηρίζαν «υπερτιμημένη» την τουρκική λίρα και εξέφραζαν φόβους πως τα προϊόντα τους κινδυνεύουν να χάσουν την ανταγωνιστικότητά τους στο εξωτερικό. Ορισμένοι βιομηχανικοί όμιλοι ζητούσαν μάλιστα

Η κεντρική τράπεζα της Τουρκίας εξετάζει και μια σειρά άλλων μέτρων με σκοπό να εμποδίσει την πώληση παραγώγων του τουρκικού νομίσματος από τις τράπεζες στην πελατεία τους, ώστε να περιορίσει τη ζήτηση για δολάρια.

ευθώς την υποτίμηση του τουρκικού νομίσματος ή την εφαρμογή μιας εναλλακτικής συναλλαγματικής ισοτιμίας, εντεινόντας τις πιέσεις στην κυβέρνηση εν μέσω προεκλογικής περιόδου. Σημειώ- τέον ότι η κυβέρνηση Ερντογάν

έχει προ πολλού επιβάλει στις εξαγωγικές επιχειρήσεις την υποχρέωση να μεταφέρουν στην κεντρική τράπεζα το 40% των εσόδων που συγκεντρώνουν σε σκληρό νόμισμα από τις πωλήσεις τους στο εξωτερικό και να παίρνουν

ως αντάλλαγμα τουρκικές λίρες. Με τη νέα ρύθμιση τους δίνεται η δυνατότητα να επωφεληθούν από μια εννοϊκότερη συναλλαγματική ισοτιμία αν διατηρήσουν το υπόλοιπο 60% των εσόδων τους σε τουρκικές λίρες. Στην περίπτωση αυτή θα επωφεληθούν, άλλωστε, από τα οφέλη των λεγόμενων «προστατευόμενων» λογαριασμών. Πρόκειται για τους λογαριασμούς που η κυβέρνηση Ερντογάν έχει υποσχεθεί πως θα αναπληρώσει στο ποσοστό που χάνουν εξαιτίας της συναλλαγματικής ισοτιμίας.

Σε ό,τι αφορά, πάντως, τις εξαγωγικές επιχειρήσεις που δεν τηρούν τη δέσμευσή τους, θα είναι εφεξής υποχρεωμένες να καταβάλουν πληρωμές στην κεντρική τράπεζα με διαφορετική ισοτιμία στην οποία θα προστίθεται το επιτόκιο overnight δανεισμού. Ανακοινώνοντας τη νέα ανορθόδοξη πολιτική, η Τράπεζα της Τουρκίας τόνισε πως πρόκειται για μια απόφαση στο πλαίσιο της στρατηγικής της για τη «λειτουργία» της

οικονομίας, δηλαδή την πολιτική της κυβέρνησης να ενθαρρύνει τη χρήση του εγχώριου νομίσματος, ακρογωνιαίο λίθο μιας προσπάθειας για στήριξη του νομίσματος. Παράλληλα, η κεντρική τράπεζα εξετάζει σειρά άλλων μέτρων με σκοπό να εμποδίσει την πώληση παραγώγων του τουρκικού νομίσματος από τις τράπεζες στην πελατεία τους ώστε να περιορίσει τη ζήτηση για δολάρια. Σύμφωνα με πηγές που μίλησαν στο Bloomberg σε καθεστώς ανωνυμίας, τα σχετικά μέτρα βρίσκονται αυτή τη στιγμή στο στάδιο της μελέτης και η κεντρική τράπεζα σχεδιάζει τις λεπτομέρειες που δεν έχουν ακόμη αποφασιστεί. Η ισοτιμία της λίρας έχει υποχωρήσει κατά 1% έναντι του δολαρίου από την αρχή του έτους. Στη διάρκεια του περασμένου έτους το τουρκικό νόμισμα έχασε, πάντως, το 30% της αξίας της έναντι του δολαρίου, σημειώνοντας τη χειρότερη επίδοση ανάμεσα στα νομίσματα των αναδυόμενων αγορών.

BLOOMBERG

Ανάπτυξη 2,9% για την οικονομία των ΗΠΑ το δ' τρίμηνο

Με ρυθμό 2,9% αναπτύχθηκε η αμερικανική οικονομία το δ' τρίμηνο του 2022, ξεπερνώντας ελαφρώς τη μέση εκτίμηση οικονομολόγων σε δημοσκόπηση του Dow Jones για ανάπτυξη 2,8%. Πρόκειται για κάποια επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης σε σύγκριση με το 3,2% που ήταν ο ρυθμός ανάπτυξης του γ' τριμήνου του περασμένου έτους.

Οι καταναλωτικές δαπάνες, που αποτελούν περίπου το 68% του ΑΕΠ, αυξήθηκαν κατά 2,1% το τελευταίο τρίμηνο, υποχωρώντας ελαφρώς από το 2,3% της προηγούμενης περιόδου. Μιλώντας στους New York Times, ο Μάικλ Γκάπεν, οικονομολόγος της Bank of America, τόνισε πως «η οικονομία εξακολουθεί να αναπτύσσεται και περισσότερο από όσο εκτιμούσαμε και μεγάλο μέρος αυτής της ανάπτυξης

Στο σύνολο του 2022, το αμερικανικό ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 1%, καταγράφοντας σημαντική επιβράδυνση σε σύγκριση με το 5,7% που είχε σημειώσει το 2021.

προέρχεται από τα νοικοκυριά». Ο δείκτης προσωπικών καταναλωτικών δαπανών, τον οποίο παρακολουθεί στενά η Fed, ενισχύθηκε κατά 3,2%, όπως και αναμενόταν, έχοντας όμως υποχωρήσει σημαντικά από το 3,8% του γ' τριμήνου. Εξαιρώντας τα τρόφιμα και την ενέργεια, ο δείκτης ενισχύθηκε στο 3,9% έναντι 4,7% προηγούμενως. Αξίζει

να σημειωθεί πως σε διαφορετική έκθεση που δημοσιεύθηκε σήμερα, η αγορά εργασίας φαίνεται πως παραμένει «σφιχτή». Ειδικότερα, οι αιτήσεις ανεργίας σε δημοσκόπηση του Dow Jones. Στη διάρκεια του α' εξαμήνου του προηγούμενου έτους η αμερικανική οικονομία συρρικνώθηκε εμπνέοντας έντονη ανησυχία για το ενδεχόμενο να διολισθήσει σε ύφεση. Στο σύνολο του 2022, άλλωστε, το αμερικανικό ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 1%, καταγράφοντας σημαντική επιβράδυνση σε σύγκριση με την ανάπτυξη 5,7% που είχε παρουσιάσει το 2021. Στη διάρκεια του περασμένου έτους ανακόπηκε

η φρενήρης ανάπτυξη που είχε σημειωθεί το 2021, αλλά εξακολούθησε να επιδεικνύει αντοχές παρά τους κραδασμούς από τον πόλεμο στην Ευρώπη, παρά τον υψηλό πληθωρισμό ανά τον κόσμο και τη σειρά επιθετικών αυξήσεων επιτοκίων από τη Federal Reserve. Όπως επισημαίνει ο Τζέι Μπράισον, οικονομολόγος της Wells Fargo, «το 2020 ήταν το έτος της πανδημίας, το 2021 ήταν η ανάκαμψη από την πανδημία και το 2022 ήταν η χρονιά της μετάβασης». Σύμφωνα, άλλωστε, με οικονομολόγους του αμερικανικού δικτύου CNBC, παρά τις σχετικά καλές επιδόσεις του τελευταίου τριμήνου, η πλειονότητα των οικονομολόγων εκτιμά πως υπάρχουν ισχυρές πιθανότητες για ύφεση εντός του 2023.

THE NEW YORK TIMES

Οι αιτήσεις ανεργίας την περασμένη εβδομάδα στις ΗΠΑ υποχώρησαν στις 186.000, το χαμηλότερο επίπεδο από τον Απρίλιο του 2022.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Σε θετική πορεία
οι ευρωπαϊκές τράπεζες

Του **ΛΙΑΜ ΠΡΑΟΥΝΤ / REUTERS BREAKINGVIEWS**

Οι ευρωπαϊκές τράπεζες κέρδι-σαν τις χαμηλές αποτιμήσεις τους, αφού προηγήθηκαν χρόνια επικίνδυνου δανεισμού, παρακινδυνευμένων συναλλαγών και υπερβολικής χρηματοοικονομικής μηχανικής. Ωστόσο, οι επενδυτές ίσως και να μη γνωρίζουν, τελικώς, ότι πολλά πιστωτικά ιδρύματα, όπως η Deutsche Bank και άλλα, έχουν συν τω χρόνω διορθώσει την πορεία τους. Οι μεγάλες τράπεζες της Ευρωζώνης και του Ηνωμένου Βασιλείου βλέπουν τις μετοχές τους να διαπραγματεύονται με μείωση 40% εν σχέσει με τον ευρύτερο χρηματιστηριακό δείκτη, χρησιμοποιώντας τα πολλαπλάσιο της τιμής προς τα προθεσμιακά κέρδη, το οποίο παρακολουθεί η Refinitiv. Η Ιστορία λέει ότι είναι κακή ιδέα να έχεις πιστωτικά ιδρύματα σε μια οικονομική ύφεση όπως αυτή που έρχεται. Οι τράπεζες βρίσκονταν στο επίκεντρο του κραχ του 2008 και πολλές χρειάζταν να διασωθούν. Η κρίση στη Ζώνη του Ευρώ το 2012 προκάλεσε

Τι έχουν αλλάξει
στις δραστηριότητες τους μέχρι σήμερα.

ένα κύμα επισφαλών χρεών, που επιβάρυνε τα κέρδη. Με την επιβράδυνση της ανάπτυξης και τον επικεφαλής της εποπτικής αρχής τραπεζών της Ε.Ε., Αντρέα Ενρία, να κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για αυξανόμενες χρεοκοπίες πιστωτικών ομίλων, οι επενδυτές φαίνεται να υποθέτουν ότι το ίδιο θα συμβεί ξανά. Παρά ταύτα, οι τράπεζες αναμφισβήτητα αξίζουν περισσότερα εύσημα για την αποκατάσταση των δραστηριοτήτων τους, η οποία θα μπορούσε να θεωρηθεί ένα είδος προγράμματος ανάκαμψης έξι σταδίων. Πρώτον, οι ευρωπαϊκές τράπεζες έχουν καθαρίσει πολλά επισφαλή δάνεια. Προ δεκαετίας, περίπου οι μισές από τις λεγόμενες πιστωτικές απώλειές τους προέρχονταν στην πραγματικότητα από την επιδείνωση των χορηγήσεων, που είχαν πάει άσχημα, αλλά παρέμεναν στους ισολογισμούς τους, σύμφωνα με την Bank of America. Τον τελευταίο καιρό, ωστόσο, οι τράπεζες της Ευρωζώνης αντιμετωπίζουν καταπρόσωπο τις παλιές

αμαρτίες τους και εκφορτώνουν μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Τα εύσημα πηγαίνουν στις αρμόδιες ρυθμιστικές αρχές, οι οποίες τις παρακίνησαν, καθώς και στις κυβερνήσεις, οι οποίες συχνά εγγυήθηκαν τις πωλήσεις. Δεύτερον, τα πιστωτικά ιδρύματα προσέχουν πιο πολύ στη διάθεση νέων δανείων. Δεν υπάρχουν ενδείξεις υπέρβασης του τραπεζικού δανεισμού, παρά τα χρόνια χαμηλά επιτόκια. Μεταξύ Νοεμβρίου 2012 και Νοεμβρίου 2022, ο συνολικός δανεισμός των τραπεζών της Ευρωζώνης σε νοικοκυριά και εταιρείες αυξήθηκε με ετήσιο ρυθμό κάτω του 2%, ένα κλάσμα από τον αντίστοιχο πριν από το 2008. Τρίτον, όταν δανείζουν τώρα τα τραπεζικά ιδρύματα αναλαμβάνουν μικρότερο ρίσκο. Λόγου χάριν, στην Ευρωζώνη, η έκθεση του κλάδου σε σχετικά επικίνδυνη χρηματοδότηση των καταναλωτών έχει μειωθεί ως ποσοστό του συνόλου, ενώ το μερίδιο των στεγαστικών δανείων αυξήθηκε. Οι πελάτες, εν τω μεταξύ, βρίσκονται σε καλύτερη κατάσταση. Οι τράπεζες έχουν καταργήσει σταδιακά τα στεγαστικά δάνεια με κυμαινόμενο επιτόκιο υπέρ εκείνων με σταθερό, βοηθώντας τους δανειολήπτες να απομονωθούν από το άμεσο κόστος των υψηλότερων επιτοκίων. Τέταρτον, ο δανεισμός στις επιχειρήσεις ενέχει ακόμη κίνδυνο, αλλά διαμοιράζεται μεταξύ τραπεζών και κράτους. Λόγου χάριν, σχεδόν το 1/10 των δανείων προς μη χρηματοπιστωτικές εταιρείες στην BNP Paribas και στη Société Générale φέρει κρατική εγγύηση, σύμφωνα με τον Jefferies. Πέμπτον, οι τράπεζες έχουν περιορίσει τις κακές συνήθειες, όπως η μόχλευση και τα ενυπόθηκα ομόλογα. Υπάρχουν ακόμη θύλακοι κινδύνου σε αυτούς τους τομείς, όπως ότι η γαλλική BNP Paribas υποστήριξε τις εξαγορές του κοινωνικού δικτύου Twitter και του βρετανικού σουπερ μάρκετ Wm Morrison. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το 2007 οι τράπεζες της Ευρωζώνης και του Ηνωμένου Βασιλείου αντιπροσώπευαν εννέα από τις είκοσι κορυφαίες στους παγκόσμιους πίνακες χρηματοδότησης με μόχλευση, σύμφωνα με τη Refinitiv, ενώ πέρυσι μόνο τρεις παρέμεναν εκεί. Και, έκτον, τέλος, οι τράπεζες ελάττωσαν το ποσοστό των ισολογισμών τους που διατίθενται σε χρηματιστές και χρηματομεσίτες.

Αλμα επενδύσεων για πράσινη
ενέργεια το 2022 παγκοσμίως

Πρώτη φορά ισόποσες με αυτές για ορυκτά καύσιμα, έφθασαν στο 1,1 τρισ. δολ.

Ο εκβιαστικός συνδυασμός της ενεργειακής και της κλιματικής κρίσης εξώθησε όπως φαίνεται οικονομίες, επιχειρήσεις και επενδυτές σε μια αποφασιστική αύξηση των επενδύσεων σε καθαρή ενέργεια. Αυτή η εικόνα προκύπτει τουλάχιστον από την έκθεση της BloombergNEF με τίτλο «Τάσεις της ενεργειακής μετάβασης το 2023», που φέρει τις επενδύσεις στην καθαρή ενέργεια να έχουν σημειώσει σημαντική αύξηση εν μέσω της ενεργειακής κρίσης και να είναι το περασμένο έτος για πρώτη φορά ισόποσες με τις επενδύσεις σε ορυκτά καύσιμα. Σύμφωνα με στοιχεία που επεξεργάστηκε η BloombergNEF, τα κεφάλαια που επενδύθηκαν παγκοσμίως στη μετάβαση σε καθαρή ενέργεια, συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, των ηλεκτροκίνητων οχημάτων αλλά και των νέων μορφών ενέργειας, όπως είναι, για παράδειγμα, το υδρογόνο, αυξήθηκαν πέρυσι εν μέρει και ως αντίδραση στο αυξημένο κόστος των ορυκτών καυσίμων και ανήλθαν στο 1,1 τρισ. δολ. το 2022. Έφθασαν έτσι στο ίδιο ποσό στο οποίο ανήλθαν πέρυσι και οι επενδύσεις στην παραγωγή ορυκτών καυσίμων.

Αυτό σημαίνει πως οι επενδύσεις σε καθαρή ενέργεια αυξήθηκαν κατά 31% σε σύγκριση με τα επίπεδα του αμέσως προηγούμενου έτους, αν και παραμένει βέβαια απλώς ένα τμήμα όσων κεφαλαίων απαιτούνται για να μειωθούν δραστικά οι εκπομπές καυσαερίων και να αντιμετωπισθεί η κλιματική κρίση. Το μερίδα του λέοντος απορρόφησαν τα σχέδια ηλιακής και αιολικής ενέργειας, καθώς οι επενδύσεις σε αυτές τις δύο ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έφθασαν στα 495 δισ. δολ., σημειώνοντας αύξηση 17% σε σύγκριση με το 2021. Ακολουθούν κατά πόδας οι επενδύσεις στα ηλεκτροκίνητα οχήματα, που έφθασαν στα 466 δισ. δολ. Ο τομέας της ηλεκτροκίνησης είναι σαφές, όμως, πως προσελκύει πολύ περισσότερο το ενδιαφέρον επενδυτών και επιχειρήσεων, καθώς οι επενδύσεις στον κλάδο κατέγραψαν πολύ μεγαλύτερη αύξηση σε σύγκριση με τους άλλους τομείς της καθαής ενέργειας: αυξήθηκαν συγκεκριμένα κατά 54% σε σύγκριση με το 2021. Από την έρευνα της BloonbergNEF προκύπτει, επίσης, ότι σχεδόν οι μισές από

Τη μερίδα του λέοντος απορρόφησαν τα σχέδια ηλιακής και αιολικής ενέργειας, καθώς οι επενδύσεις σε αυτές τις δύο ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έφθασαν στα 495 δισ. δολ., σημειώνοντας αύξηση 17% σε σύγκριση με το 2021. Ακολουθούν κατά πόδας οι επενδύσεις στα ηλεκτροκίνητα οχήματα, που έφθασαν στα 466 δισ. δολάρια.

Πρωταθλήτρια η Κίνα
στις επενδύσεις
σε καθαρή ενέργεια,
δεύτερη η Ευρωπαϊκή
Ένωση, στην τρίτη
θέση οι ΗΠΑ.

τις επενδύσεις στην ενεργειακή μετάβαση, κεφάλαια ύψους 546 δισ. δολ., έγιναν στην ενεργοβόρα και εξαιρετικά ρυπογόνα Κίνα, που σημειώνει άλμα στη στροφή στην πράσινη ενέργεια. Αντιθέτως, οι ΗΠΑ δεν έχουν αυξήσει

σημαντικά τις επενδύσεις στον κλάδο και έρχονται δεύτερες, αλλά με σημαντική διαφορά, καθώς επένδυσαν μόνο 141 δισ. δολ. σε καθαρές μορφές ενέργειας.

Όπως, άλλωστε, επισημαίνει το Bloomberg, αν η Ευρωπαϊκή Ένωση εξεταζόταν ως ενιαία οντότητα, τότε θα καταλάμβανε εκείνη τη δεύτερη θέση, με τις επενδύσεις στην καθαρή ενέργεια να ανέρχονται στα 180 δισ. δολ. Τα ποσά που αναφέρει η σχετική έκθεση της BloombergNEF αφορούν αυστηρώς τις επενδύσεις στην καθαρή ενέργεια και δεν συμπεριλαμβάνουν συναφείς δαπάνες, όπως, για παράδειγμα,

εκείνες που έγιναν για την επέκταση και την ενίσχυση των δικτύων μεταφοράς ενέργειας και οι οποίες έφθασαν τον περασμένο χρόνο τα 274 δισ. δολ. σε παγκόσμιο επίπεδο. Δεν περιλαμβάνονται ούτε τα 79 δισ. δολ. που επενδύθηκαν στις εφοδιαστικές αλυσίδες της καθαής ενέργειας και στον κατασκευαστικό τομέα της καθαής ενέργειας, που έφθασαν στα 119 δισ. δολ. Αν συνεκτιμηθούν όλα αυτά, τότε οι επενδύσεις στο εξαιρετικά δύσκολο και δαπανηρό εγχείρημα της ενεργειακής μετάβασης έφθασαν πέρυσι στο 1,6 τρισ. δολάρια.

BLOOMBERG

Μεταφορές ρεκόρ ρωσικού αργού πετρελαίου από πλοίο σε πλοίο

Ποσότητες - ρεκόρ αργού πετρελαίου Ουραλίων μεταφέρει διά θαλάσσης η Ρωσία, στην προσπάθειά της να αντιπαρέλθει το αυξημένο κόστος μεταφοράς μετά τις ευρωπαϊκές κυρώσεις. Σύμφωνα με τα δεδομένα παρακολούθησης δεξαμενόπλοιων που συγκεντρώθηκαν από το Bloomberg, συνολικά πάνω από 14 εκατομμύρια βαρέλια αρ-

γού πετρελαίου εκτιμάται ότι θα μεταφερθούν στη θάλασσα αυτό τον μήνα. Στις αρχές του παρασμένου μήνα, η Ευρωπαϊκή Ένωση απαγόρευσε σχεδόν όλες τις εισαγωγές αργού από τη Ρωσία, ενώ εντάχθηκε στο σχέδιο του G7 που περιορίζει στα 60 δολάρια την τιμή στην οποία η Μόσχα μπορεί να πωλεί κάθε βαρέλι της. Ως αποτέλεσμα, το

κόστος ναύλων εκτινάχθηκε στα ύψη, καθώς τα πλοία γίνονταν πιο δυσεύρετα.

Οι μεταφορές από πλοίο σε πλοίο αποτελούν ρουτίνα στο εμπόριο πετρελαίου, με κέντρο της δραστηριότητας αυτής την ισπανική πόλη Θέουτα, στη βόρεια ακτή της Αφρικής, αλλά και την Καλαμάτα. Παράλληλα, τα δεξαμενόπλοια που μπορούν να

κινούνται στον πάγο δεν μπορούν να απομακρυνθούν πολύ από τη Βαλτική, καθώς είναι απαραίτητα κατά τον ρωσικό χειμώνα και όσο μακριά πλέουν, τόσο περισσότερο χρόνο θέλουν για να επιστρέψουν. Το μεγαλύτερο μέρος του ρωσικού αργού Ουραλίων, όμως, μεταφέρεται χιλιάδες μίλια μακριά, στην Ασία, με σχετικά μικρά δε-

ξαμενόπλοια λόγω του ευρωπαϊκού μποϊκοτάζ. Τα πλοία αυτά, όμως, δεν είναι τόσο κατάλληλα για εμπορικές συναλλαγές μεγάλων αποστάσεων.

Μέχρι στιγμής, συνολικά πέντε υπερδεξαμενόπλοια συμμετέχουν στις μεταφορές ρωσικού αργού από πλοίο σε πλοίο.

Τρία από αυτά ολοκλήρωσαν το έργο τους στη Θέουτα

και έπλευσαν στην Ασία. Δύο ακόμη περιμένουν στο ισπανικό λιμάνι, ενώ τουλάχιστον έξι σαφώς μικρότερα, που έχουν περίπου το ένα τρίτο της μεταφορικής ικανότητας, αναμένεται να φθάσουν εκεί μέχρι το τέλος του μήνα, φορτωμένα πετρέλαιο Ουραλίων από τα λιμάνια της Βαλτικής.

BLOOMBERG

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΛΕΜΕΣΟΥ -
ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Την Πέμπτη 9 Φεβρουαρίου 2023 και ώρα 9ημ στην Αστυνομική Διεύθυνση Λεμεσού θα διεξαχθεί Δημόσιος Πλειστηριασμός σε χώρο εντός της Αστυνομικής Διεύθυνσης.

Θα περιλαμβάνει 183 αντικείμενα όπως αναγράφονται στον επισυναπτόμενο Κατάλογο που περιλαμβάνουν χρυσαφικά, λάπτον, Μουσικά όργανα, ρολόγια, τρυπάνια, σφυρίλια, φωτογραφικές, θερμομονωτικά υλικά, ηλεκτρικά σκούτερ, 32 ποδηλάτα, μοτοποδήλατα, αυτοκίνητα και μοτοσυκλέτες (για ανακύκλωση) και διάφορα άλλα.

Οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές μπορούν να επιθεωρήσουν τα αντικείμενα, στο χώρο της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λεμεσού, το πρωί πριν την έναρξη του πλειστηριασμού μεταξύ 8-9ημ.

Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με τον Δημοπράτη στα πιο κάτω τηλέφωνα:

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΤΟΝΙΑΔΗΣ ΛΤΔ
Διαμ. 2, Τ. Παπαδόπουλου 6, 2373 Άγιος Δομέτιος, Λευκωσία
ΤΗΛ.: 22778751, 99639733

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΑΝΟΥ
(Ν.Π. 1/2023)

Από τον έρανο (με αριθμό άδειας Ν.Π. 1/2023), ο οποίος αφορούσε τη φιλανθρωπική παράσταση “Τα Βουνά και οι Θάλασσες που μας χωρίζουν. Ιωάννης Καποδίστριας – Ρωξάνδρα Στούρτζα» που συνδιοργανώθηκε από το Ladies Circle 5 Πάφου και την Next Is Art Productions, στις 14/01/2023 εισπράχθηκαν €710 από εισιτήρια εισόδου και ποσό €500 λήφθηκε από χορηγίες.

Όλα τα έξοδα της παράστασης ανήλθαν στο ποσό των €600.

Τα καθαρά έσοδα, ύψους €610 διατέθηκαν στο Ανοικτό Θεραπευτικό Κέντρο Εξαρτημένων Ατόμων, ΤΟΛΜΗ Πάφου.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η No1
ενημερωτική
εφαρμογή
στην Κύπρο

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Η Αθήνα φθηνότερη πρωτεύουσα για αγορά κατοικίας παγκοσμίως

Μέση τιμή πώλησης στο κέντρο τα 1.940 ευρώ/τ.μ -Ακολουθεί η Μαδρίτη

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Τις χαμηλότερες τιμές πώλησης για την αγορά κατοικίας διαθέτει η Αθήνα, όπως προκύπτει από παγκόσμια έρευνα της CIA Landlords Insurance. Σε σχετική συγκριτική ανάλυση του κόστους απόκτησης ενός διαμερίσματος στο κέντρο των πρωτευουσών σειρές χώρων που εξετάστηκαν, προέκυψε ότι η Αθήνα αποτελεί τη φθηνότερη επιλογή και μάλιστα με σημαντική διαφορά από τον δεύτερο. Ειδικότερα, η μέση τιμή πώλησης στο κέντρο διαμορφώνεται σε 1.940 ευρώ/τ.μ., όταν η αμέσως επόμενη πόλη είναι η Μαδρίτη της Ισπανίας με κόστος 3.190 ευρώ/τ.μ. Αντιστοίχως, στη Ρώμη το σχετικό κόστος ανέρχεται σε 3.790 ευρώ/τ.μ., στο

Εχει τη χαμηλότερη μέση τιμή πώλησης ενός διαμερίσματος στο κέντρο της πόλης ανάμεσα σε πρωτεύουσες όλου του κόσμου.

Λονδίνο σε 4.826 ευρώ/τ.μ., ενώ στη Στοκχόλμη της Σουηδίας η μέση τιμή ξεπερνά τις 6.000 ευρώ/τ.μ. (6.015). Στο δε Τόκιο της Ιαπωνίας, το μέσο κόστος ανέρχεται σε 6.223 ευρώ/τ.μ. Η CIA Landlords Insurance είναι ένας από τους μεγαλύτερους ηλεκτρονικούς παρόχους ασφαλειών ακινήτων για ιδιοκτήτες στη Μεγ. Βρετανία.

Το γεγονός αυτό εξηγεί και τη σημαντική αύξηση του επενδυτικού ενδιαφέροντος από το εξωτερικό στη την απόκτηση ακινήτων στην Ελλάδα και δη στην Αττική, καθώς τα σχετικά μεγέθη έχουν πολλαπλασιαστεί τα τελευταία χρόνια. Μόνο κατά το εννέαμηνο του 2022 (Ιανουάριος - Σεπτέμβριος), σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ), οι εισροές ξένων κε-

Η Αθήνα είναι η φθηνότερη πρωτεύουσα για αγορά κατοικίας

ΕΛΛΑΔΑ	Αθήνα	1.940	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΑΓΟΡΑΣ, ΚΕΝΤΡΟ ΠΩΛΗΣ (ευρώ/τ.μ.)
ΙΣΠΑΝΙΑ	Μαδρίτη	3.190	
ΡΩΣΙΑ	Μόσχα	3.280	
ΙΤΑΛΙΑ	Ρώμη	3.790	
ΗΠΑ	Ουάσιγκτον	3.965	
ΒΡΕΤΑΝΙΑ	Λονδίνο	4.826	
ΔΑΝΙΑ	Κοπεγχάγη	4.888	
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	Καμπέρα	5.295	
ΣΟΥΗΔΙΑ	Στοκχόλμη	6.015	
ΙΑΠΩΝΙΑ	Τόκιο	6.223	

ΠΗΓΗ: CIA Landlords

φαλαίων στην Ελλάδα για την απόκτηση ακινήτων ανήλθαν σε 1,27 δισ. ευρώ, ποσό που ήταν αυξημένο κατά 60,2% σε ετήσια βάση. Πρόκειται για ιστορικά υψηλό επίπεδο, ξεπερνώντας ακόμη κι εκείνο του εννεαμήνου του 2019, όταν το ύψος των ξένων κεφαλαίων που εισήλθαν στην ελληνική αγορά ακινήτων είχε ανέλθει σε 1,03 δισ. ευρώ (και 1,45 δισ. ευρώ συνολικά στο συγκεκριμένο έτος). Στο πλαίσιο αυτό, υπολογίζεται ότι οι συνολικές αγορές ακινήτων από ξένους το 2022 θα ξεπεράσουν το 1,5 δισ. ευρώ, σηματοδοτώντας νέο ιστορικό υψηλό.

Η ενδιάμεση έκθεση της ΤτΕ για τη νομισματική πολιτική σημειώνει ότι «η θετική πορεία του τουρισμού, η ανάπτυξη των βραχυχρόνιων μι-

σθώσεων και η αύξηση των επενδύσεων από το εξωτερικό συνεχίζουν να τροφοδοτούν τη δυναμική της αγοράς ακινήτων». Αυτό που έχει διαφοροποιηθεί σήμερα σε σχέση με το παρελθόν, όταν και πάλι οι τιμές πώλησης ήταν ιδιαίτερα προσιτές για τους ξένους αγοραστές συγκριτικά με το κόστος αγοράς ακινήτου σε άλλες πόλεις, είναι το γεγονός ότι υπάρχουν περισσότερες επιλογές εκμετάλλευσης των κατοικιών. Για παράδειγμα, ενώ στο παρελθόν η μακροχρόνια μίσθωση ήταν μονόδρομος, σήμερα ο εκάστοτε επενδυτής μπορεί να επιλέξει και ακίνητα που είναι κατάλληλα τόσο για βραχυχρόνια μίσθωση όσο και για μεσοχρόνια μίσθωση, δηλαδή την παραχώρηση του ακινήτου για ένα διάστημα της τάξεως των τριών,

έξι ή και εννέα μηνών σε κάποιον ξένο επαγγελματία που επιθυμεί να εργαστεί στην Αθήνα εξ αποστάσεως. Αυτός είναι και ο λόγος που οι περιοχές με την υψηλότερη ζήτηση ακινήτων από ξένους επενδυτές είναι το κέντρο της Αθήνας, και ιδίως οι συνοικίες που βρίσκονται κοντά σε δημοφιλή τουριστικά αξιοθέατα, ή τα νότια προάστια, λόγω της εγγύτητας με τη θάλασσα και της αναμόρφωσης όλου του παραλιακού μετώπου με σειρά επενδύσεων, αρχής γενομένης από την ανάπτυξη της έκτασης του πρώην αεροδρομίου στο Ελληνικό.

Παράλληλα, παρότι το απόθεμα των πωλούμενων κατοικιών παραμένει μεγάλης ηλικίας, εντούτοις έχουν γίνει σημαντικές επενδύσεις ενεργειακής αναβάθμισης και ανακαίνισης σε χιλιάδες διαμερίσματα τα τελευταία χρόνια. Έτσι, η ποιότητα των πωλούμενων ακινήτων έχει βελτιωθεί, αυξάνοντας αντιστοίχως και τα προσδοκώμενα έσοδα από την εκμετάλλευσή τους. Εναλλακτικά, κάποιοι επενδυτές επιλέγουν να αποκτήσουν ακίνητα που χρειάζονται ανακαίνιση λόγω του ακόμη χαμηλότερου κόστους τους. Μια ακόμη «δεξαμενή» επενδυτών αφορά όσους ενδιαφέρονται να αποκτήσουν άδεια παραμονής μέσω του σχετικού προγράμματος «χρυσή βίζα». Ωστόσο, η πρόσφατη κίνηση της κυβέρνησης να διπλοσάσει το ελάχιστο απαιτούμενο ποσό επένδυσης σε 500.000 ευρώ (από 250.000 ευρώ) στο κέντρο της Αθήνας, στα νότια προάστια (μέχρι το ύψος της Γλυφάδας), στη Θεσσαλονίκη, στη Μύκονο και στη Σαντορίνη είναι πιθανό να μεταποιήσει την αντίστοιχη ζήτηση σε άλλες περιοχές, είτε εντός της Αττικής είτε σε δημοφιλή τουριστικά νησιά, όπως π.χ. η Κρήτη, η Ρόδος, η Κέρκυρα και η Πάρος. Οι αλλαγές θα τεθούν σε ισχύ από την 1η Μαΐου και μετά, εκτός κι αν έχει υπογραφεί προσύμφωνο αγοράς ακινήτου έως τις 30 Απριλίου.

Ρεκόρ επενδύσεων σε επαγγελματικά ακίνητα

ΡΕΚΟΡ κατέγραψαν το 2022 οι επενδύσεις στην Ελλάδα σε επαγγελματικά ακίνητα, δηλαδή ξενοδοχεία, καταστήματα, γραφεία και αποθηκευτικούς χώρους. Σύμφωνα με στοιχεία της συμβουλευτικής εταιρείας ακινήτων Cushman & Wakefield Proprius με επικεφαλής τη Νίκη Σύμπουρα, πέρυσσι τα ελληνικά και ξένα κεφάλαια που επενδύθηκαν στη συγκεκριμένη κατηγορία ιδιοκτησιών ήταν κατά 40% υψηλότερα, σε σχέση με το 2021, έχοντας διαμορφωθεί σε 1,65 δισ. ευρώ.

Ποιες υποκατηγορίες ακινήτων προσείλκυσαν τον μεγαλύτερο όγκο συναλλαγών; Τα ξενοδοχεία εμφάνισαν 36 συναλλαγές αξίας 620 εκατ. ευρώ, ενώ ακολουθούν οι γραφειακοί χώροι με 46 deals αξίας 410 εκατ. ευρώ. Η αγορά καταστημάτων και εμπορικών κέντρων συγκεντρώνει 32 συναλλαγές 327 εκατ. ευρώ, μέγεθος που είναι αυξημένο κατά 200% έναντι του 2021. Ο τομέας των αποθηκευτικών χώρων (logistics) και των βιομηχανικών ακινήτων προσείλκυσε επενδύσεις της τάξεως των 100 εκατ. ευρώ, ενώ περίπου ίσος αξίας ποσό επενδύθηκε και σε αγορές γης με σκοπό την ανάπτυξη χώρων logistics.

Οι ελληνικές επενδυτικές εταιρείες ακινήτων (ΑΕΑΑΠ) επένδυσαν σημαντικά κεφάλαια ύψους 400 εκατ. ευρώ ως επί το πλείστον στους τομείς της φιλοξενίας, σε προνομιακά γραφεία και σε εξαγορές γης με στόχο την ανάπτυξη. Επίσης, κεφάλαια 380 εκατ. ευρώ αντιστοιχούν αμιγώς σε ξένες επενδύσεις, οι οποίες όμως βρίσκονται σε επίπεδα χαμηλότερα από τα αναμενόμενα, όπως αναφέρει η Cushman & Wakefield Proprius.

Σύμφωνα με την κ. Σύμπουρα, οι τάσεις που αναμένονται για τη φετινή χρονιά σχετίζονται με τις επερχόμενες εθνικές εκλογές και το ενδεχόμενο εκδήλωσης παρατεταμένων πο-

λιτικής αστάθειας. Πάντως, μέσα στη φετινή χρονιά, αναμένεται να ενισχυθεί η απορρόφηση γραφειακών χώρων, η οποία πέρυσι ανήλθε σε περισσότερα από 100.000 τ.μ., έχοντας αυξηθεί κατά 25% συγκριτικά με το 2021. Τα βλέμματα, κατά την C&W Proprius, είναι στραμμένα και στο ποσοστό των χρηστών που είναι διατεθειμένοι να προχωρήσουν σε μίσθωση γραφείων, τα οποία θα παραδοθούν σε μεταγενέστερο χρονικό διάστημα και θα συνοδεύονται με κλειστή περίοδο μίσθωσης (prelet). Επίσης, μένει να φανεί κατά πόσο φέτος οι εταιρείες ανάπτυξης ακινήτων θα βρεθούν αντιμέτωπες με αυξημένο κόστος κατασκευής και έλλειψη εργατικού δυναμικού που οδηγεί σε αύξηση των παρεχόμενων απολαβών.

Ορισμένα ακόμη χαρακτηριστικά που εκτιμάται ότι θα κυριαρχήσουν φέτος στην ελληνική αγορά μη οικιστικών ακινήτων σχετίζονται με τις «πράσινες» και βιώσιμες προδιαγραφές των νέων έργων και την περαιτέρω στροφή σε επενδύσεις σε ακίνητα με υψηλότερες αποδόσεις, όπως είναι τα εξυπηρετούμενα διαμερίσματα και η φοιτητική στέγη. Τα τουριστικά ακίνητα θα εξακολουθήσουν να βρίσκονται στο επίκεντρο του επενδυτικού ενδιαφέροντος λόγω των αναμενόμενων καλών επιδόσεων του τουρισμού τη φετινή χρονιά.

Σημειώνεται ότι στα στοιχεία της C&W Proprius δεν ανήκουν η απόκτηση πλειοψηφικού ποσοστού στον όμιλο Sani/Ikos από το διεθνές επενδυτικό ταμείο της Σιγκαπούρης GIC, συναλλαγή για την οποία το ελληνικό συμφερόντων ξενοδοχειακό σχήμα αποτιμήθηκε σε 2,3 δισ. ευρώ. Ακόμη, δεν περιλαμβάνουν τη συμφωνία για την αγορά του χαρτοφυλακίου ακινήτων Skyline από την κοινοπραξία Dimand - Premia Properties.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Η εξελικτική πορεία του γραφειακού τομέα

Μέσα σε μια 20ετία είδαμε να σημειώνονται σημαντικές αλλαγές στην εξέλιξη των γραφειακών χώρων στην χώρα μας. Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας των '90ς οι κυρίαρχες μορφές ήταν δύο: αφενός είχαμε τα διαμερίσματα που μετατρέπονταν σε γραφεία και αφετέρου είχαμε τα γραφειακά συγκροτήματα περιορισμένης κλίμακας. Η μεν πρώτη κατηγορία ήταν η μεγαλύτερη, καθώς αποτελούσε μια γρήγορη, εύκολη και οικονομικά προσιτή λύση για τον νεαρό επαγγελματία που αποτελούσε τα πρώτα του επαγγελματικά βήματα και αναλόγως της πορείας στο μέλλον, σημειωνόταν και η ανάλογη μεταστροφή. Δεν είναι όμως λίγες οι περιπτώσεις που τέτοια υποστατικά παρέμειναν σαν η μόνιμη επαγγελματική στέγη διαφόρων επαγγελματικών κατηγοριών, όπως αυτές των δικηγόρων, των ιατρών, των οδοντιάτρων, των εκτιμητών, των κτηματομεσιτών – για να αναφέρω μόνο μερικές τέτοιες κατηγορίες. Παρενθετικά να αναφέρω πως τα μέχρι τότε ανεγερθέντα υποστατικά που βαφτίζονταν «μικρά γραφεία», ελάχιστα διαφοροποιούνταν από τα διαμερίσματα. Μπορεί να είχαν πιο μικρές κουζίνες, πιο μικρά ερμάρια και διαφοροποιημένους χώρους υγιεινής, αλλά στα υπόλοιπα παρεχόμενα ήταν σχεδόν πανομοιότυπα. Ο νεαρός ή η νεαρή επαγγελματίας συνήθως προέβλaine σε ένα φρεσκάρισμα την μοιάς, άντε και σε καμιά επένδυση ξύλου στον χώρο υποδοχής και ήταν «good-to-go». Η δε δεύτερη κατηγορία ήταν

Τα πιο επιτυχημένα iterations των γραφειακών χώρων στεγάζουν ιδιωτικές επιχειρήσεις παντός μεγέθους και επαγγελματικού προσανατολισμού.

σαφώς μικρότερη της πιο πάνω και αποτύπωνε την τότε νέα τάση πραγμάτων η οποία ήθελε τις πιο επιτυχημένες εταιρείες να αποσιωπούν την εδραίωση τους στην αγορά μέσω της απόκτησης κτηρίων που θα τους προσέθετε στο στάτους τους. Επιπλέον, είχαμε τους τραπεζικούς κυρίως οργανισμούς αλλά και τους κύριους ημικρατικούς οργανισμούς που επιδίδονταν σε αυτό το σπορ καλύτερα από τους υπόλοιπους, ακολουθούμενοι από κάποιες εταιρείες του εμπορίου και της βιομηχανίας. Κύρια χαρακτηριστικά των πιο πάνω κατηγοριών ήταν η σχεδόν ολοκληρωτική έλλειψη σχεδιαστικών «εκκεντρικότητων», η απουσία ευελιξίας και προσαρμοστικότητας, ενώ η αισθητική δεν έπαιζε ψηλά στις προτεραιότητες των ιδιοκτητών, αλλά και των χρηστών. Η δεκαετία του 2000 άρχισε δυναμικά για τον γραφειακό τομέα για δύο κυρίως λόγους. Πρώτον, η πορεία των χρηματοπιστωτικών αξιών στα τέλη της δεκαετίας του 1990 και στις αρχές της νέας δεκαετίας δημιούργησε σε πολύ σύν-

Τα κύρια χαρακτηριστικά των σύγχρονων γραφειακών χώρων θα περιστρέφονται γύρω από την πολύ καλή ενεργειακή απόδοση, την μέγιστη ευελιξία και προσαρμοστικότητα στο εκάστοτε εργασιακό περιβάλλον.

τομο χρονικό διάστημα μια νέα κατηγορία χρηματοοικονομικών, οργανισμών πλείστοι από τους οποίους φούσκωναν χωρίς λόγο όπως και οι αξίες που πραγματευόνταν. Δεύτερον, και παράλληλα με το πιο πάνω, είχαμε μπει δυναμικά στην περίοδο άνθισης του τομέα υπηρεσιών της ανάπτυξης ακινήτων. Όλα αυτά συνέτειναν στο να μεγαλώσουν απότομα ελεγκτικά και δικηγορικά γραφεία, όπως επίσης στο να επεκταθούν οι δραστηριότητες του τραπεζικού και ασφαλιστικού τομέα.

Αυτή η άνθιση – παρά το απότομο κραχ του χρηματοπιστωτικού – σύντομα δημιούργησε τις ανάγκες νέου γραφειακού στοκ, με σύγχρονες προδιαγραφές που να μπορεί να στεγάσει τις νέες ανάγκες που αναδείχθηκαν. Σε πρώτη φάση είδαμε το φαινόμενο της ανακαίνισης υφιστάμενου στοκ

και σε δεύτερη την ανέγερση νέων κτηρίων, εισάγοντας την εφαρμογή των μετακινούμενων διαχωριστικών για δημιουργία χώρων εντός χώρου, αλλά και την εισαγωγή της έννοιας του open-plan configuration εκεί και όπου μπορούσαν να συνυπάρξουν τμήματα μιας επιχείρησης. Ήταν σε αυτή την φάση που αρχίσαμε να βλέπουμε δειλά – δειλά τη δικτύωση με δομημένη καλωδίωση, τις ISDN τηλεφωνικές γραμμές, τα (μικρά) server-rooms και την (περιορισμένη) εφαρμογή υπερυψωμένων δαπέδων και ψευδοροφών.

Οι αποτυχημένες ή οι λιγότερο επιτυχημένες εκδόσεις αυτών των κτηρίων συνήθως στεγάζουν κάποιο κυβερνητικό τμήμα. Και δεν είναι δύσκολο να εντοπιστούν παρά το σχετικό νεαρό της ηλικίας τους. Έχουν συνήθως αστοχία υλικών,

είναι παραμελημένα και ασυντήρητα, ενώ η «υβριδική» προσέγγιση στον σχεδιασμό και την ενσωμάτωση υπηρεσιών δείχνουν το μετέωρο βήμα που έκαναν τότε που εκτελέστηκαν: έβλεπαν τη νέα εποχή που έρχεται, αλλά πόνταραν περισσότερο στην τότε παραδοσιακή συνταγή. Κλασικό παράδειγμα οι εκτεθειμένες καλωδιώσεις και η κυρίαρχη εκδοχή της χρήσης trunking.

Από την άλλη, τα πιο επιτυχημένα iterations των γραφειακών χώρων μετάνιωσαν περισσότερο πεπεισμένοι παντός μεγέθους και επαγγελματικού προσανατολισμού. Έχουν άνετο clearance δαπέδου – ταβανιού, υπερυψωμένα δάπεδα σε όλους τους γραφειακούς χώρους, ευέλικτα διαμορφούμενα χώρους αναλόγως αναγκών, κεντρικά συστήματα κλιματισμού και εξαερισμού, σύγχρονα filing systems αντί για βιβλιοθήκες, εκτεταμένη χρήση curtain-walls και συστημάτων αλουμινίου, εξωτερικές επενδύσεις με μηχανική στήριξη, εκτεταμένη χρήση συστημάτων αυτοματισμού, ενώ η συνολική καλωδίωση συστημάτων για κάθε κτήριο εκτείνεται αρκετά χιλιόμετρα. Η χρήση υλικών τελειώματος είναι άριστης ποιότητας.

Η αντίληψη για καλαισθησία τόσο εξωτερικά όσο και εσωτερικά των κτηρίων παίρνει εδώ και κάποια χρόνια κεντρική θέση στον σχεδιασμό και αυτό οφείλεται ξεκάθαρα στο γεγονός ότι έχουμε πλείαδα νέων αρχιτεκτόνων με αστείρευτες (εντάξει, κόβω κάτι!) πηγές έμπνευσης, αλλά και ιδιοκτήτες έργων με απαι-

τήσεις και που αποτολμούν τη διαφοροποίηση από τα τετριμμένα και τη μάζα.

Στη νέα, post Covid εποχή, αλλά και στην εποχή της ενεργειακής κρίσης, τα κύρια χαρακτηριστικά των σύγχρονων γραφειακών χώρων θα περιστρέφονται γύρω από την πολύ καλή ενεργειακή απόδοση, την μέγιστη ευελιξία και προσαρμοστικότητα στο εκάστοτε εργασιακό περιβάλλον, παροχή συνθηκών πλήρους ασφάλειας και υγείας και απόλυτη κυριαρχηση της τεχνολογίας τόσο στο εργασιακό περιβάλλον, όσο και στη λειτουργία των κτηρίων τα οποία θα καταστούν «ζωντανά» οργανισμοί. Νοείται ότι οι αρχιτεκτονικές προσεγγίσεις θα έχουν μεγάλο θα παίξουν οι κεφαλές των επιχειρήσεων. Τα νέα υβριδικά μοντέλα εργασίας μπορεί να μειώνουν σε κάποιο βαθμό τις απαιτήσεις σε εμβαδόν εργασιακού περιβάλλοντος, αλλά από την άλλη είναι ξεκάθαρο η ανάγκη για βελτίωση του περιβάλλοντος για αυτούς που παρίστανται με φυσική παρουσία. Συνεπώς θα βλέπουμε το φυσικό πράσινο να λαμβάνει πρωταγωνιστικό ρόλο, όπως επίσης οι παρεχόμενες υπηρεσίες άσκησης και ευεξίας, όπως γυμναστήρια, σπα, yoga studios, εστιατόρια υγιεινής διατροφής κλπ. Η εποχή των υπερπολυτελών γραφειακών χώρων είναι εδώ.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα

ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2023

Το μετόχι της Αγίας Παρασκευής, το οποίο βρίσκεται στο χωριό Βασιλεία της Κερύνειας στη βόρεια πλαγιά του δυτικού Πενταδάκτυλου, είναι ίσως το σημαντικότερο μετόχι της Μονής Σινά στην Κύπρο.

«Ωκοδόμηδε και εκαλλώπισε μεγαλοπρεπώς»

Μερικές καθημερινές ειδήσεις για το μετόχι της Μονής Σινά στην κατεχόμενη Βασιλεία

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

«**Μετέβαλε** τον από το χωρίον εις το Μετόχιον πρώην δρομίσκον κατὰλληλον διά λαγῶους εἰς ἀληθὴ ἀμαξίτον πλάτους 14 ποδῶν» διαβάζουμε μεταξύ των άλλων σπουδαίων που έκανε ο οικονομός του σιναΐτικου μετοχίου της Αγίας Παρασκευής Προκόπιος από την Ήπειρο. Αυτόν τον κάποτε «ἀληθὴ ἀμαξίτον», ο οποίος επέστρεψε στην προτεραία αυτού κατάσταση και είναι διά λαγῶους, ακολουθῶσα την περασμένη Τετάρτη, για να φτάσω στο ερειπωμένο πια πάλαι ποτέ σπουδαίο μετόχι της Μονής Σινά. Ακόμα και λαβωμένο το κτηριακό συγκρότημα είναι υποβλητικό και είναι δύσκολο να αποτυπωθεί ακόμα και σε φωτογραφία η μεγαλοπρέπειά του, με φόντο την κορυφή Κόρνως του Πενταδάκτυλου. Πρόκειται ίσως για το σημαντικότερο μετόχι της Μονής Σινά στην Κύπρο, το οποίο βρίσκεται στο χωριό Βασιλεία της Κερύνειας, στη βόρεια πλαγιά του δυτικού Πενταδάκτυλου. Σε αντίθεση με τα άλλα μετόχια της σιναΐτικής μονής, η Αγία Παρασκευή συνέχισε να λειτουργεί μέχρι και το 1974, οπότε εξαιτίας της τουρκικής εισβολής εγκαταλείφθηκε. Αναφορά για το Μετόχι κάνει και ο αρχιμανδρίτης Κυπριανός στο βιβλίο του «Ιστορία χρονολογική Νήσου Κύπρου» όπου αναφέρει πως οι μοναχοί του Σινά Όρους όριζαν το «Μοναστήριον της Βασιλείας εις την Λάπιθον» και σύμφωνα με διάφορες πηγές είχε ιδρυθεί τον 16ο αιώνα. Το μετόχι επισκέφθηκε το 1735 και ο Ρώσος μοναχός Βασίλειος Μπάρσκυ, ο οποίος αναφέρει πως ήταν αρκετά πλούσιο και σε αυτό διέμεναν τρεις έως τέσσερις μοναχοί. Το σιναΐτικό μοναστήρι πέρασε από διάφορες φάσεις, ώσπου να φτάσει να γίνει ένας σημαντικός όχι μόνο πλουτοπαραγωγικός φορέας, αλλά και κοινωνικός εταίρος. Για την ιστορία, όπως την καταγράφει η παράδοση και δημοσιεύθηκε το 1928 στην εφημερίδα «Φωνή της Κύπρου» διαβάζουμε ότι η εκκλησία είναι όλως νέα και οικοδομήθηκε αρχικά επί των θεμελίων μικρής παλαιάς εκκλησίας αρχικά το 1856 από τον Γρηγόριο εκ Κρήτης και το 1903 ανακαινίστηκε από τον αρχιμανδρίτη Προκόπιο εξ Ηπείρου.

«Πλήρη κρομμύων»

Σπουδαία η προσφορά του μετοχίου στην περιοχή του δυτικού Πενταδάκτυλου, ιδιαίτερα στα χωριά της Λαπήθου και της Βασιλείας. Διαβάζουμε στον Τύπο της εποχής («Φωνή της Κύπρου», 28/11.12.1915) σχετικά: «Η Μονή Σινά συντηρεί σχεδόν όλον τον

Ακόμα και λαβωμένο το κτηριακό συγκρότημα είναι υποβλητικό και είναι δύσκολο να αποτυπωθεί ακόμα και σε φωτογραφία η μεγαλοπρέπειά του.

«**Η Μονή Σινά συντηρεί σχεδόν όλον τον εργατικόν κόσμον της Βασιλείας, εκατοντάδες λιρών εξοδούουσα διά τους εκάστοτε εν τοις κτήμασι της Μονής εργαζομένους.**».

εργατικόν κόσμον της Βασιλείας, εκατοντάδες λιρών εξοδούουσα διά τους εκάστοτε εν τοις κτήμασι της Μονής εργαζομένους. Πλην τούτου ο εκάστοτε Αρχιμανδρίτης παρέχει εκ του ιδίου θυλακίου συνδρομήν αυτού εις το σχολείον του χωρίου του [...]. Ο λαός της Βασιλείας περιβάλλει την Μονήν με πολλήν αγάπην και ευλάβειαν, και πολύ, δικαίως». Μεγάλη η προσφορά του διαχειριστή Προκόπου, ο οποίος από το 1901 οπότε και διορίστηκε οικονομός του μετοχίου αφιέρωσε το άπαν των δυνάμεών

του για να αναστήσει το μοναστήρι της Αγίας Παρασκευής, που όμως εόρταζε στις 25 Νοεμβρίου, της Αγίας Αικατερίνης, λόγω της σχέσης του με τη μονή της Αγίας Αικατερίνης του Σινά. Το 1904 διαβάζουμε στον Τύπο της εποχής ότι ένας δημοσιογράφος της εφημερίδας «Φωνή της Κύπρου» είχε επισκεφθεί παλαιότερα την Αγία Παρασκευή και το μόνο που βρήκε αντί καλογέρου ήταν ως διευθυντή κάποιον αγά, τη δε εκκλησία «πλήρη κρομμύων και σχεδόν ετοιμόρροπον». Μάλιστα, όπως γράφει στο μονόστιχό του οι παρεμβάσεις του μέσω της αρθρογραφίας κατάφερε οι πατέρες της Μονής Σινά να αποβάλουν τον αγά και να στείλουν ως διαχειριστή τον ιερομόναχο Προκόπιο, ο οποίος σύντομα κατόρθωσε να ανοικοδομήσει τον ναό, να χαράξει νέα αμαξίτη οδό και άλλα πολλά καλά για το μετόχι, προς όφελος τόσο της τοπικής κοινότητας και του Μετοχίου όσο και προς όφελος της Μονής Σινά. Ο Προκόπιος μάλιστα το 1911

δώρισε στο Κυπριακό Μουσείο έναν μικρό χάλκινο ρωμαϊκό νόμισμα, που βρέθηκε σε τάφο δυτικά της Βασιλείας. Ακόμα και σήμερα στους χώρους του μετοχίου υπάρχουν σε διάφορα σημεία αρχαία αρχιτεκτονικά μέρη κιόνων ατάκτως ερριμμένα, συμπληρώνοντας την εικόνα της διάλυσης που επικρατεί στους χώρους του μετοχίου. Πράγμα που ίσως υποδηλοί πως στον χώρο προϋπήρχε αρχαίο κτίσμα. Τον Ιούνιο του 1911 ο αρχιεπίσκοπος Σινά Πορφύριος επισκέφθηκε την Κύπρο και φυσικά ιερούργησε στο σιναΐτικό μετόχι της Βασιλείας, στην παρουσία μεταξύ άλλων και του ηγουμένου της Μονής Κύκκου. Λαμπρές στιγμές έζησε η Αγία Παρασκευή, και αναλογιζόμενος τη σημερινή κατάσταση της σκέφτηκε πόσος κόπος χρειάζεται για να στηθεί οτιδήποτε και πόσο εύκολα όλα γίνονται λίθοι και πλίνθοι και ξύλα και κέραμοι ατάκτως ερριμμένα...

Ο αρχιμανδρίτης Προκόπιος συμμετείχε σε πολλές εορτές και

εκδηλώσεις της Βασιλείας, όπως στην εορτή των γραμμάτων, το 1913. Αλλά και στις εορτές για την απελευθέρωση των Ιωαννίνων, που έλαβαν χώρα στη Βασιλεία τον Μάρτιο του 1913. Όταν δε ο Προκόπιος έφυγε για το Σινά, μετά από 12 χρόνια στο Μετόχι της Βασιλείας το έργο του ήταν αξιοθαύμαστο. Ανοικοδόμησε τον κεντρικό ναό, καλλώπισε τον χώρο, ανήγειρε νέα δωμάτια, διάνοιξε τον δρόμο που οδηγούσε από το χωριό στο Μετόχι και άλλα παρόμοια έργα. Διαβάζουμε «Πρώτον και κυρίον αυτού μέλημα υπήρξε η ανοικοδόμησις της ερειπωμένης εκκλησίας, ην εντός μικρού χρονικού διάστηματος ωκοδόμηδε και εκαλλώπισε, ως οίοντε αυτώ, μεγαλοπρεπώς». Εκτός τούτων άφησε και έργο γεωργικό, αφού «ενέτεινεν όλας αυτού τας δυνάμεις και προσπάθειας εις την καλλιέργειαν της χαρουπέας και της ελαίας. Προ παντός δε της χαρουπέας, μεταβολών τους απέραντους κερατεώνας του Μετοχίου εις αληθή περιβόλια». Ακόμα

και σήμερα, χαρούπια και ελιές στέκουν αγέρωχες στα πέριξ του μετοχίου και μοιάζει να αντιστέκονται στην ανάπτυξη που αρχίζει να κατατρώει τα σπλάχνα του Πενταδάκτυλου.

Σκόρπιες ειδήσεις

Το 1890 ένας υπηρέτης του επιστάτη της μονής Μελετίου πυροβολήθηκε... σύμφωνα με τον Τύπο της εποχής στόχος ήταν ο ίδιος ο κ. Μελέτιος, οικονομός της μονής. Το 1925 έγινε θραυστάτη τραγοκλοπή εν τη Μονή Σινά τη εν Βασιλεία. Μία ώρα μετά τη δύση του ήλιου τρία πρόσωπα έκλεψαν από τους 60 τράγους της Μονής Σινά τους 18, εκ των οποίων οι 11 ευρέθηκαν ζωντανοί και 7 σφαγίστηκαν στον Παλαιόμυλο, μετόχι του Αγίου Παντελεήμονα, το οποίο πλέον διαχειρίζονται ενοικιαστές, και στο Διόριος. Στο δημοσίευμα διαβάζουμε: «Σημειώσατε δ' ότι είνε πρωτάκουστος τοιαύτη κλοπή εν Βασιλεία και δη εις περιουσίαν της Μονής, η οποία τόσας ευκολίας παρέχει εις τα πέριξ χωρία».

Το 1949 ένας ενοικιαστής των κτημάτων της Μονής συνελήφθη, διότι πυροβόλησε βοσκό, ο οποίος έβροσκε παρανόμως τα πρόβατά του εντός του ελαιώνα της Μονής. Ο ενοικιαστής ισχυρίστηκε ότι πυροβόλησε κατά λάθος τον βοσκό, και πως ό,τι συνέβη συνέβη όσο κυνηγούσε μελίσσοφάγους! Το 1950 ξέσπασε πυρκαγιά σε κτήματα της μονής στην τοποθεσία Τζοιλάδες της Βασιλείας, η οποία επεκτάθηκε και σε ιδιωτικές περιουσίες στην περιοχή Σύρταρος της Λαπήθου. Κάγκε έκταση 500 στρεμμάτων γης με ελαιόδενδρα, χαρουπόδενδρα, κυπαρίσσια, πεύκα και θάμνους. Μία ενδιαφέρουσα καταχώρηση διαβάζουμε στην εφημερίδα «Το Έθνος» σύμφωνα με την οποία ο πρωτοσύγκελος Γερμανός, οικονομός του μετοχίου στη Βασιλεία, πιστοποιεί ότι ο καλλιτέχνης καθαριστής ιερών σκευών κ. Χρίστος Χατζηγιάννου από τον Καραβά επανέφερε στην αρχική τους κατάσταση το Άγιο Ποτήρι, το δισκάριο, το θυμιατήριο και το δοχείο του αγιασμού. Παρόμοιο πιστοποιητικό έλαβε ο Χατζηγιάννου, κρυσταλλοσυνδέτης, και για τον καθαρισμό και την επανασύνδεση δύο πολυελέων με ηλεκτρικούς λαμπτήρες του ναού Αρχαγγέλου της Κερύνειας.

Περισσότερα για τα σιναΐτικά μοναστήρια στην Κύπρο βλ. Κωστής Κοκκινόφτας, «Τα Μετόχια του Σινά στην Κύπρο», Πρακτικά του Τρίτου Διεθνούς Κυπριολογικού Συνεδρίου (Λευκωσία, 16-20 Απριλίου 1996), Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών, τ. Γ', Λευκωσία 2001, σ. 129-139.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

29.1.23-4.2.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΕΚΘΕΣΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

Φωτοδός

Η 20ή ομαδική έκθεση φωτογραφίας των μελών της Φωτοδού έχει συνοδευτεί από τον πρόωρο χαμό του ιδρυτικού μέλους Μενέλαου Πίττα και η έκθεση είναι αφιερωμένη στη μνήμη του. Στην έκθεση αυτή και στο λεύκωμα που τη συνοδεύει, συμμετέχουν 15 φωτογράφοι, μέλη της Φωτοδού με ένα σύνολο 81 φωτογραφιών: Γιαννάκης Βάκης, Βαρνάβας Βαρνάβα, Ιωάννης Γέρου, Γιάννος Δημητρίου, Δώρος Δημητρίου, Μιχάλης Θεοχαρίδης, Αλέξανδρος Κόρμπιτζ, Ελένη Κωστή, Μάριος Νικολάου, Μάκης Οικονομίδης, Ιορδάνης Παλληκάρας, Στέλιος Παφίτης, Μενέλαος Πίττας, Anastasia Potekhina, Βασίλης Χρυσάνθου. Εκθεσιακός χώρος Φωτοδού, Ξάνθης Ξενιέρου 37, Άγιος Αντώνιος, Λευκωσία. Διάρκεια έως 31 Ιανουαρίου.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Το Πορτραίτο του Ντόριαν Γκρέν

Με το επετειακό ανέβασμα του έργου του Όσκαρ Ουάιλντ «Το Πορτραίτο του Ντόριαν Γκρέν» το θέατρο Ανεμώνα γιορτάζει τη συμπλήρωση 20 χρόνων παρουσίας στο πολιτιστικό γίγνεσθαι του τόπου. Την παράσταση υπογράφει ο Αντρέας Τηλεμάχου ο οποίος σκηνοθετεί, σκηνογραφεί, κάνει τη μουσική επιμέλεια και πρωταγωνιστεί ενσαρκώνοντας τον εμβληματικό χαρακτήρα. Ο Ντόριαν Γκρέν είναι το αγαπημένο μοντέλο του ιδεαλιστή ζωγράφου Μπάτζιλ Χώλγουορθ, που τον λατρεύει, και μόλις τελείωσε ένα υπέροχο πορτραίτο του. Καθώς

το θαυμάζουν, ο Ντόριαν εκφράζει μία τρελή ευχή: να μπορούσε το πορτραίτο να γερνάει αντί γι' αυτόν, να σπκώνει όλο το βάρος των χρόνων και ό,τι αυτά φέρνουν μαζί τους, ενώ εκείνος να παραμένει αιώνια νέος. Ηθοποιοί: Αντρέας Τηλεμάχου, Μαρίνος Ξενοφώντος, Πέτρος Πέτρου, Έλια Ιωαννίδου, Φανή Σωκράτους, Νικόλας Πέτρου και η Γιάννα Λευκάτη. Θέατρο Ανεμώνα, Καντάρας 17, Λατοιά. Παραστάσεις κάθε Παρασκευή και Σάββατο, ώρα 8:30 μ.μ. και Κυριακή, ώρα 7:00 μ.μ. Κρατήσεις/ Πληροφορίες τηλέφωνο 70007721 ή 99344702.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Μαμά

Ανεβαίνει στο Θέατρο Δέντρο το έργο «Μαμά» της Μάρτα Μπαρσελό, σε σκηνοθεσία Γιώργου Μουσίμ. Μια μοναχική άτεκνη γυναίκα βάζει αγγελία στις εφημερίδες ότι μπορεί να προσφέρει έναντι αμοιβής μπτρικι φροντίδα σε μια «θετή με όρους συμβολαίου» κόρη. Και βρίσκει ανταπόκριση στο πρόσωπο μιας νεαρής γυναίκας που δεν ευτύχησε να γνωρίσει οικογένεια. Η Μπάρθα βρει επιτέλους ένα «καταφύγιο», όπως σημαίνει το όνομά της, μιας οικογένειας που δεν γνώρισε ποτέ; Και η Εσπεράνσα θα βρει επιτέλους την «Ελπίδα», όπως σημαίνει το δικό της όνομα, μιας ευτυχισμένης οικογένειας που δεν κατάφερε να έχει στη μέχρι τώρα ζωή της; Στους ρόλους η Αννίτα Σαντοριναίου και η Κατερίνα Λούρα. Μουσικός (σύνθεση και επί σκηνής): Κυριακή Ιακωβίδου. Πρεμιέρα 29 Ιανουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Θέατρο Δέντρο, Ενόπτιος, Λευκωσία.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

«Η Ελευσίνα κρατά πάντα κάτι κρυφό...»

Ο Θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης έχει συμπληρώσει 38 χρόνια ζωής. Από το 1985, όταν η Μελίνα Μερκούρη τον εμπνεύστηκε και τον εγκαίνιασε, ορίζοντας ως σημείο εκκίνησης, της πρώτης χρονιάς, την Αθήνα. Στην ελληνική επικράτεια ακολούθησαν η Θεσσαλονίκη το 1997, η Πάτρα το 2006 και, φέτος, η Ελευσίνα. Από εκείνη την πρώτη φορά, θυμάμαι ένα κάλεσμα προσωπικότητας του πολιτισμού πρωτοφανές για τα δεδομένα της εποχής. Οι τυχεροί είδαμε παραστάσεις του Μπέργκμαν, του Στρέλερ, του Στάνιν (8ωρη «Ορέστεια» στο θέατρο Πέτρας, με αλυσμόνητο κρύο και, εξίσου αλυσμόνητη, τη Θρυλική «Μαχαμπαράτα», το 9ωρο ινδικό έπος του Πίτερ Μπρουκ (στο ίδιο μέρος, με το ίδιο κρύο αν και Σεπτέμβριος). Πρωτόγνωρες αισθήσεις, προίκα ζωής, μεταμορφωτική. Έτσι, αν έκανα έναν προσωπικό απολογισμό, θα θεωρούσα το 1985 έτος ορόσημο. Ήταν επίτευγμα της ίδιας της Μελίνας Μερκούρη. Δεν έμειναν –νομίζω– κτιριακές υποδομές στην πόλη. Αλλά δεν ήταν το περιβαλλοντικό/αρχιτεκτονικό αποτύπωμα, τότε, που μέτρηση αλλά η πόρτα που άνοιξε μαζί με το βλέμμα μας.

Η δεύτερη στάση, η Θεσσαλονίκη, ήταν πιο περίπλοκη υπόθεση. Την έπνιξαν οι φήμες για σκάνδαλα, με πρώτο και βασικότερο ότι το ήδη ιλιγγιώδες ποσό των 100 δισ. δραχμών (μεγάλο μέρος των οποίων ήταν ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις) εκτοξεύτηκε στα 250 δισ. στα έξι χρόνια λειτουργίας του Οργανισμού Πολιτιστικής Πρωτεύουσας που είχε συσταθεί για να φέρει σε πέρας ένα μεγαλειώδες πρόγραμμα έργων. Καθυστερήσεις ανεξέλεγκτες ανάγκασαν αρκετές εκδηλώσεις να μείνουν άστεγες και αρκετά από τα έργα να παραδίδονται χρόνια αργότερα. Αλλά έστω κι έτσι. Αν αναρωτιθούμε τι απέμεινε, είναι πολλά όσα θα μπορούσαμε να απαριθμήσουμε. Εκτός από τα κτιριακά (στέγη για το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, μουσεία, θέατρα, άλλα με αποκαταστάσεις άλλα με εξαρχής κατασκευές, κ.ο.κ.) το σημαντικότερο, ίσως, επίτευγμα ήταν η «στροφή» της πόλης προς τη θάλασσα με τη μερική –έστω– αναδιαμόρφωση Προβλητών και Αποθηκών του ΟΛΘ.

As προσπεράσουμε βιαστικά το θολό τοπίο της Πάτρας και τον εμποδισμένο και τραυματισμένο εορτασμό (έπτες και θύμα μικροκομματικών αντιπαραθέσεων και σκανδάλων – κι εδώ) και as προσγειωθούμε, πανηγυρικά, στην Ελευσίνα. Με μια υποσημείωση: στη διάρκεια των 38 αυτών χρόνων, αρκετές ήταν οι πόλεις που αξιοποίησαν το χρίσμα της Πολιτιστικής και τα συνεπακόλουθα κεφάλαια για να αλλάξουν δραστικά. Δύο πρόχειρα παραδείγματα, λιμανιών μάλλον για να υπάρχει μια σχέση με την Ελευσίνα, είναι το Λίβερπουλ (2008) και η Μασσαλία (2013), στην οποία αναφέρεται και ο σκηνοθέτης Φίλιππος Κουτσαφτής, στην 1η σελίδα των Τεχνών, ως αυτόπτης μάρτυς. Το Λίβερπουλ μεταστράφηκε από μεταβιομηχανική πόλη, εκσυγχρονίζοντας και αναβαθμίζοντας την εικόνα του. Αποκαταστάθηκε η συνοχή του κέντρου του, με μεγάλα δημόσια έργα, ενισχύθηκε ο πολιτιστικός ρόλος με νέα μουσεία και προωθήθηκε ως τουριστικός προορισμός (εσωτερικού τουρισμού κυρίως). Ποιες επενδύσεις, εκτός από καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, προορίζονται για την Ελευσίνα, δεν είναι ακόμη, ευρέως τουλάχιστον, γνωστό (εκτός από την ανακατασκευή του Σινέ Ελευσίς και ένα χώρο πολιτισμού στην Ανω Ελευσίνα).

Ο Θεσμός πέρασε από διάφορα στάδια. Από την αναγνώριση στην υποβάθμιση, αλλού άφησε ανεξίτηλο ίχνος, αλλού κύλησε όπως το νερό στην επιφάνεια, άλλες πόλεις το θεωρούν εύσημο και το εντάσσουν στο «Βιογραφικό» τους, άλλες το προσπερνούν σχεδόν ως μη γεγονός. Η Ελευσίνα εμφανίζεται επιδοφόρα και με δυναμική. Μοιάζει να θέλει, να επιθυμεί, τη βελτίωσή της, να στηρίζεται από τον εθελοντισμό των κατοίκων της, να επιδιώκει μια θέση στον κατάλογο με τις πόλεις που επέτυχαν. Οι απαντήσεις βέβαια πρέπει να βασίζονται σε αυτοψία και όχι σε εικασίες εκ του μακρόθεν από δημοσιεύματα. Ο,τι έχουμε αποκομίσει, έως τώρα, από σύντομες επισκέψεις συνοψίζεται στη φράση του Σενέκα, που έχει χρησιμοποιήσει ο Φ. Κουτσαφτής στην έναρξη του ντοκιμαντέρ του «Αγέλαστος πέτρα»: «Η Ελευσίνα κρατά πάντα κάτι κρυφό γι' αυτούς που θα την επισκεφθούν ξανά».

ΘΕΑΤΡΟ

Οι Παίχτες

Συνεχίζονται οι παραστάσεις της κλασικής κωμωδίας του Νικολάι Βασίλιεβιτς Γκόγκολ «Οι Παίχτες», σε σκηνοθεσία Μαρίας Βαρνακίδου. Η παραγωγή θα περιοδεύσει σε Λάρνακα (1/2), Πάφο (8/2) και Λεμεσό (15/2). Ένας έμπειρος τζογαδόρος και διαβόητος απατεώνας καταφτάνει σε ένα πανδοχείο, σε μια επαρχιακή πόλη της Ρωσίας, αναζητώντας το επόμενο θύμα του. Εκεί έρχεται αντιμέτωπος με το ιδιαίτερα εξυπηρετικό προσωπικό και μια παρά «ομολόγων» του, οι οποίοι μοιράζονται μαζί του το ίδιο πάθος για τον τζόγο. Η συνάντησή τους θα είναι γεμάτη απρόβλεπτες και ανατρεπτικές καταστάσεις, όπου κανείς δεν μπορεί να διακρίνει έναν απατεώνα από έναν τίμιο άνθρωπο. Με ιδιαίτερα σκωπτική διάθεση, ο συγγραφέας ξεσκεπάζει τις σκοτεινές γωνιές και τα πάθη της ανθρώπινης ψυχής, που παραμένουν αναλλοίωτα παρά το πέρασμα του χρόνου. Σκηνοθεσία: Μαρία Βαρνακίδου. Παίζουν: Πέτρος Γιωρκάτζης, Αντώνης Κατσαρής, Κλείτος Κωμοδίκης, Μάριος Κωνσταντίνου, Γιάννης Μίνως, Γιώργος Χριστοφορίδης. Παραστάσεις: Λευκωσία κάθε Παρασκευή, Σάββατο στις 8:30 μ.μ. και Κυριακή στις 6:00 μ.μ. Θέατρο ΘΟΚ, Νέα Σκηνή, Γρηγόρη Αυξεντίου 9, Λευκωσία. Πληροφορίες 77772717 (Λευκωσία) και 77777745 (Λεμεσός).

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Οι γυναίκες επιστρέφουν

Μετά από δύο επιτυχημένους κύκλους παραστάσεων στη Λευκωσία, το έργο «Οι γυναίκες επιστρέφουν» σε κείμενο Μαγδαλένας Ζήρα και Νέδης Αντωνιάδη και σκηνοθεσία Μαγδαλένας Ζήρα, ταξιδεύει στο Θέατρο Ριάλτο της Λεμεσού στις 29 και 30 Ιανουαρίου. Οι πορείες γυναικών της κίνησης «Οι Γυναίκες Επιστρέφουν» είχαν στόχο τη διεκδίκηση του ανθρώπινου δικαιώματος να κυκλοφορούν ελεύθερα στη γη τους. Χιλιάδες γυναίκες διαπέρασαν την «πρώτη γραμμή» και ήρθαν αντιμέτωπες με τον κατοχικό στρατό, σε μια εποχή που κάτι τέτοιο ήταν αδιανόητο, ενώ παράλληλα το δράμα της Κύπρου απέκτησε διεθνή ορατότητα. Ηθοποιοί (σε αλφαβητική σειρά): Νέδη Αντωνιάδη, Σοφία Καλλή, Γιόλα Κλείτου, Ζωή Κυπριανού, Ιωάννα Παπαμιχαλοπούλου, Μαρία Χατζηχριστοδούλου. Θέατρο Ριάλτο, Ανδρέα Δρουσιώτη 19, Λεμεσός, Κυριακή 29 και Δευτέρα 30 Ιανουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Εισιτήρια: www.rialto.com.cy.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Fuzz Bus στο Savino Live

Οι εκρηκτικοί Fuzz Bus επιστρέφουν μετά από 10 μήνες στο Savino Live στη Λάρνακα, όπου θα μοιραστούν τη σκηνή με τη νεαρή τραγουδοποιό Della. Η μουσική των Fuzz Bus είναι κατά ένα μεγάλο βαθμό βασισμένη στον αυτοσχεδιασμό που πηγάζει από μια τζαζ προσέγγιση στα κομμάτια τους. Μέσα σε αυτή την εξερεύνηση περνούν από τη folk, τη rock, την ψυχεδέλεια, την jazz, τη spiritual jazz και την μπλουζ, μέσα από το δικό τους ηχητικό καλειδοσκόπιο. Η Della συστήθηκε στο κοινό πολύ πρόσφατα μέσω του διαδικτυακού φεστιβάλ Fengaros Reacts. Η μουσική της χαρακτηρίζεται έντονα από σκοτεινά indie στοιχεία και καυστικούς στίχους. Savino Live, Λάρνακα, Παρασκευή 3 Φεβρουαρίου, προσέλευση ώρα 10:00 μ.μ. Κρατήσεις: 99426011 / 99656367.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Το δύσβατο μονοπάτι της μνήμης

Ο,τι δεν έκανε ο άνθρωπος, το έκανε ο χρόνος και ο χρόνος δεν καταλαβαίνει από πολιτική, είναι αμείλικτος.

αρχίζω να σκέφτομαι αλλιώς κι εγώ τον τόπο, αλλά πάντα προσπαθώ να μην πλάνω μαζί τους φίλιες, γιατί είναι δύσκολη σχέση αυτή και εύκολα μπορεί να σε χειραγωγήσουν αυτά τα ατάκτως ερριμμένα αντικείμενα, αυτά τα μνημεία που η λαλιά τους δεν μπορεί πλέον να ακουστεί, διότι ο κρότος και η κλαγγή των όπλων είναι πιο δυνατά. Άλλα πάλι είναι ζωντανά, μα μοιάζουν μαραμμένα, και καμιά φορά στέκουν σαν θλιμμένα, σαν να θέλουν να πουν κάτι, αλλά να μην το αποφασίζουν, γιατί δεν ξέρουν στο κάτω-κάτω της γραφής πώς είναι καλύτερα να ειπωθούν οι ιστορίες τους.

Από την άλλη τι σημαίνει μνημείο; Είναι η μνήμη μία σταθερά στη ζωή μας; Μία εκκλησία, ένα μοναστήρι, ένα ξεκκλησί, ένα αγροτόσπιτο είναι μνημείο γιατί απλώς θυμίζει κάτι ή τιμάει ένα γεγονός ή ένα πρόσωπο; Πότε ξεθωριάζει η μνήμη; Πώς διατηρείται η μνήμη

και το μνημείο; Εν προκειμένω για τα από εκεί μνημεία μας τι πρέπει να γίνει από πλευράς της Πολιτείας; Να διασώσει επιμεριάζοντας δεν μπορεί, μπορεί όμως να ενισχύσει προγράμματα σχετικά, αξιοποιώντας επιστημονικό προσωπικό, νέους ανθρώπους. Να βρεθούν τρόποι να ενώσουμε τις μνήμες αυτού του τόπου, εκτός και αν έχουμε αποφασίσει πως ό,τι πέρασε πέρασε, και πρέπει από την αρχή να τα φτιάξουμε όλα. Θα πρέπει όμως να τα πάρουμε όλα από την αρχή, και να διαγράψουμε όλα τα παλιά, ως μη γενόμενα... Δεν ξέρω αν είναι εύκολο να συμβεί κάτι τέτοιο, αν και σε πολλές περιπτώσεις αυτό συμβαίνει προϊόντος του χρόνου, σχεδόν προγραμματικά, χωρίς τη βίαιη ανθρώπινη παρέμβαση. Δεν είναι δύσκολο να το διαπιστώσει κανείς, αρκεί μία επίσκεψη στα Κατεχόμενα, ή αν δεν θέλει να περάσει τα οδοφράγματα, στα τ/κ χωριά στις ελεύθερες περιοχές.

Ό,τι δεν έκανε ο άνθρωπος, το έκανε ο χρόνος και ο χρόνος δεν καταλαβαίνει από πολιτική, είναι αμείλικτος. Λένε οι παλαιοί πως ο χρόνος είναι ο καλύτερος γιατρός, και ίσως και ο πιο αποτελεσματικός πολιτικός, τον οποίο αξιοποιούν συνήθως προς όφελός τους οι πιο υπομονετικοί. Άραγε τι επίγευση μπορεί να αφήσει σε κάποιον ένα συλημένο νεκροταφείο, μια κατεστραμμένη εκκλη-

σία ή ένα τζαμί; Δεν ξέρω, κάθε φορά αναρωτιέμαι και θέτω στον εαυτό μου ένα σωρό ερωτήσεις, και δυσκολεύομαι να τις απαντήσω. Ο χρόνος, σκέφτομαι, δεν είναι τίποτε άλλο παρά φυσική διεργασία, είναι η βροχή, η σκόννη, ο αέρας, ο ήλιος, είναι όλα ευεργετικά, μα ταυτόχρονα εχθροί της μνήμης.

Άραγε γιατί αξίζει να επισκεπτόμαστε τις συλημένες εκκλησίες και τα ανεσκαμμένα μνημεία στα κατεχόμενα χωριά και κωμοπόλεις μας; Γιατί αξίζει να αναζητάμε τη μνήμη του τόπου; Είναι άραγε όλα αυτά απαραίτητα συστατικά για το αύριο αυτού του τόπου; Θέλω να έχουμε μνήμη, για ό,τι υπήρξε ή απλώς τη χρησιμοποιούμε ως εργαλείο κατά πως μας βολεύει κάθε φορά;

Αυτές είναι οι σκέψεις μου μετά από το πρόσφατο ταξίδι μου στα Λιβερά, την Όρκα, τον Διόριο και τη Βασίλεια της Κερύνειας, αναζητώντας πλίνθους, κέραμους και ξύλα σε μια φρεσκοκτισμένη γη. Και εκεί ψηλά στους πρόποδες της κορυφής του Κόρνου στον Πενταδάκτυλο έμεινα να τον κοιτώ και να ακούω τους αποδοκμοούς ήχους της φύσης, αναλλοίωτους ακόμα... και να αναρωτιέμαι τι εστί μνήμη και μνημεία, άραγε αυτά μπορούν να μείνουν αναλλοίωτα, όπως ο βράχος του Κόρνου;

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Ψευδείς ειδήσεις στον αρχαίο κόσμο

Των **ΒΑΣΙΛΗ ΒΕΡΤΟΥΔΑΚΗ,**
ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΘΩΜΑ,
ΝΙΚΟΛΕΤΤΑΣ ΚΑΝΑΒΟΥ
και **ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΚΟΡΟΛΗ**

Ο όρος «fake news» είναι ένας νεολογισμός που ακούγεται όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια. Εγινε η λέξη της χρονιάς το 2017 σύμφωνα με το Λεξικό Κόλινς και τούτο συνδέεται, βέβαια, με την προεδρία του Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος ήταν ο επινοητής του νεότευκτου όρου. Η τακτική όμως της διάδοσης ψευδών ειδήσεων και της παραπληροφόρησης δεν είναι καθόλου νέα. Μια σύγχρονη τάση της κλασικής φιλολογίας είναι να εξετάζει φαινόμενα της νεωτερικότητας στον αρχαίο κόσμο. Η αναγωγή στα ριζώματα του δυτικού πολιτισμού θα μπορούσε να φωτίσει όψεις μιας εμπειρίας που βιώνουμε σήμερα.

Το **βασιλείο** των fake news, όπως τώρα έτσι και τότε, ήταν η πολιτική και ακόμη περισσότερο ο πόλεμος. «Το πρώτο θύμα του πολέμου είναι η αλήθεια!». Την πολυαναφερόμενη αυτή ρήση φέρεται να διατύπωσε ο Αμερικανός γεροστιαστής Χίραμ Τζόνσον το 1918, λίγο πριν τελειώσει ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος. Τα αρχαία ελληνικά διέθεταν ειδικό όρο για τα fake news: «ψευδαγγελία». Ο όρος αυτός χρησιμοποιείται από τον ιστορικό Ξενοφώντα για τη διάδοση ψευδών ειδήσεων ως στρατηγική πολέμου, και από τον Δίωνα Κάσιο, ο οποίος παραθέτει ένα απότο παράδειγμα αυτής της πρακτικής (τη χρήση της από τους Πάρθους στον πόλεμο κατά των Ρωμαίων).

Ιδού ένα παράδειγμα από την αρχαιότητα για τη στάση των νότιων ελληνικών πόλεων έναντι του Μ. Αλεξάνδρου, όπως το παραδίδει ο Αρριανός: Τον Σεπτέμβριο του 335

π.Χ. ενώ ο Μακεδόνας βασιλιάς εκστράτευε κατά των βαρβάρων στον Βορρά, στη Θήβα ετοιμαζόταν εξέγερση. Οι πρωταίτιοι προκειμένου να πείσουν ευκολότερα τους Θηβαίους τούς διαβεβαίωσαν ότι ο Αλέξανδρος σκοτώθηκε στην Ιλλυρία. Στην Αθήνα μάλιστα λέγεται ότι ο Δημοσθένης –ο μεγάλος αντίπαλος των Μακεδόνων– παρουσίασε έναν στρατιώτη στην Εκκλησία του Δήμου, ο οποίος ισχυρίστηκε ότι είδε με τα μάτια του τον Αλέξανδρο νεκρό. Ο Αλέξανδρος, όμως, ήταν ζωντανός! Η ψευδολογία αυτή είχε πολύ άσχημα αποτελέσματα για τη Θήβα. Ο υποτιθέμενος θάνατος του Αλεξάνδρου πυροδότησε την εξέγερση, η οποία οδήγησε στην ολοσχερή καταστροφή της πόλης. Ένα ακόμη παράδειγμα, αυτήν τη φορά από τα ρωμαϊκά χρόνια: Η ψευδής ειδηση του θανάτου της Κλεοπάτρας οδήγησε τον Μάρκο Αντώνιο στην αυτοκτονία, όπως παραδίδει ο Πλούταρχος.

Μια διαφορά μεταξύ της σημερινής εποχής και της κλασικής αρχαιότητας βρίσκεται στον ρόλο της τεχνολογίας. Ενώ στις μέρες μας διευκολύνει πολύ τη διάδοση των ψευδών ειδήσεων, στους αρχαίους χρόνους η έλλειψη προηγμένων τεχνολογίας καθυστερούσε την αποκατάσταση της αλήθειας.

Ψευδείς ειδήσεις ωστόσο δεν βρίσκει κανείς μόνο στην πολιτική και πολεμική τακτική των αρχαίων αλλά και στη μυθοπλασία τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τρεις ευριπίδεις τραγωδίες, η «Ιφιγένεια η εν Ταύροις», η «Ελένη» και η «Ιφιγένεια η εν Αυλίδι». Στην «Ιφιγένεια την εν Αυλίδι», ο Αγαμέμνων στέλνει στη γυναίκα του, Κλυταιμνήστρα, ένα γράμμα με το οποίο της ανακοινώνει ότι η κόρη τους, Ιφιγένεια, θα

Το 335 π.Χ., στην Αθήνα, ο Δημοσθένης –μεγάλος αντίπαλος των Μακεδόνων– παρουσίασε έναν στρατιώτη, ο οποίος ισχυρίστηκε ότι είδε με τα μάτια του τον Μέγα Αλέξανδρο νεκρό. Ο Αλέξανδρος όμως ήταν ζωντανός...

«**Ψευδαγγελία**»: Ο όρος αυτός χρησιμοποιείται από τον ιστορικό Ξενοφώντα για τη διάδοση ψευδών ειδήσεων ως στρατηγική πολέμου.

παντρευτεί με τον Αχιλλέα στην Αυλίδα. Το καλό νέο διαδίδεται. Αρχικά, μόνον ο ίδιος ο Αγαμέμνωνας, ο Μενέλαος, ο Κάλχας και ο Οδυσσέας γνωρίζουν την πικρή αλήθεια: Η Ιφιγένεια θα πρέπει να μεταβεί στην Αυλίδα για να θυσιάσει, προκειμένου να καταστεί δυνατός ο απόπλους των αχαικών πλοίων, που είναι καθηλωμένα λόγω της νηνεμίας.

Στην «Ιφιγένεια την εν Ταύροις» και την «Ελένη», τα fake news αποτελούν και πάλι μέρος ενός σχεδίου· αυτήν τη φορά, ωστόσο, πρόκειται για σχέδιο απόδρασης

από έναν βαρβαρικό τόπο και από έναν εχθρικό για τους Έλληνες βασιλιά. Στην «Ιφιγένεια την εν Ταύροις», η διάδοση ψευδών ειδήσεων είναι μέρος του σχεδίου της Ιφιγένειας, που καταφέρει να διαφύγει από την ταυρική γη και τον βασιλιά Θόαντα μαζί με τον Ορέστη και τον Πυλάδην, καθώς και το άγαλμα της θεάς Αρτέμιδος· ομοίως, στην «Ελένη», η ψευδής ειδηση ότι ο Μενέλαος είναι νεκρός αποτελεί τη βάση του ευφυούς σχεδίου της Ελένης για τη διαφυγή της ίδιας και του άνδρα της από την Αίγυπτο και τον βασιλιά Θεοκλύμενο.

Στο τέλος του μυθιστορήματος «Καλλιρρόνη» του Χαρίτωνος (1ος αιώνας μ.Χ.), ο κεντρικός ήρωας (Χαιρέας), γαμπρός του τυράννου των Συρακουσών, επιστρέφει στην πατρίδα του, Συρακούσες, μετά από ταξίδια και περιπέτειες και εκθέτει τις εμπειρίες του στο κοινό της πόλης. Η διήγησή του ανασκευάζει τα γεγονότα, τα

οποία έχουν ήδη παρακολουθήσει οι αναγνώστες, αποσιωπώντας ή αλλοιώνοντας οτιδήποτε θα μπορούσε να έχει πολιτικό κόστος και αποδίδοντας περισσότερα κατορθώματα στον ομιλητή (τον ίδιο τον ήρωα) από αυτά που του ανήκαν πραγματικά. Έτσι ο ήρωας πετυχαίνει το επιθυμητό αποτέλεσμα, να δοξαστεί από τον λαό.

Τη διάδοση ψευδών ειδήσεων με στόχο την ψυχαγωγία του αναγνωστικού κοινού συναντάμε και στο λογοτεχνικό είδος της παραδοξογραφίας, το οποίο επικεντρώνεται στην αφήγηση παραδόξων ιστοριών και ασυνήθιστων φαινομένων. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί ο Φλέγων από τις Τράλεις της Καρίας, ο οποίος έζησε στα χρόνια του αυτοκράτορα Αδριανού. Το πρώτο κεφάλαιο του έργου του «Περί θαυμασίων» –ένα συμπίλημα 35 παραδόξων συμβάντων– περιλαμβάνει την ιστορία μιας νεαρής κοπέλας ονόματι Φιλίννιον η οποία επέστρεψε

από τον θάνατο για να ξεκινήσει μια ερωτική σχέση με κάποιον Μαχάτην, επισκέπτη στο σπίτι των γονιών της. Στην αφήγηση της ιστορίας του Φλέγοντος, η οποία εκτυλίσσεται στην ελληνιστική Αμφίπολη, ο σύγχρονος αναγνώστης αναγνωρίζει πολλά στοιχεία των ψευδών ειδήσεων. Συγκεκριμένα, το συμβάν καταγράφεται από έναν τοπικό αξιωματούχο σε μορφή επιστολής και αποστέλλεται στον βασιλιά (τον Φίλιππο της Μακεδονίας) με σκοπό να διαδοθεί σε ένα ευρύτερο κοινό. Η ειδηση είναι ψευδής, καθώς τα γεγονότα που περιγράφονται απέχουν πολύ από την πραγματικότητα. Για να πείσει τον αναγνώστη του, ο Φλέγων χρησιμοποιεί διάφορες στρατηγικές, όπως η νεία των πηγών του, η περιγραφή της αντίδρασης του πλήθους στα παράδοξα συμβάντα και η χρήση ψευδοϊστορικών στοιχείων. Αξίζει να αναφερθεί ότι ακόμη και η πατρότητα του «Περί θαυμασίων» αποτελεί μια ψευδή ειδηση, καθώς στην αρχαιότητα κυκλοφορούσαν διάφορες φήμες για τη συγγραφή των έργων του Φλέγοντος από τον ίδιο τον αυτοκράτορα Αδριανό.

Όλα αυτά και άλλα πολλά, τόσο από την πραγματική ιστορία όσο και από τη λογοτεχνική αναπαράσταση, συζητήθηκαν σε ένα διπλό ελληνογερμανικό συνέδριο με τον τίτλο «Fake news στην αρχαιότητα», που διοργανώθηκε τη χρονιά που μας πέρασε στο Πανεπιστήμιο του Τριρ και στο ΕΚΠΑ. Ο τόμος με τα συνολικά πρακτικά θα εκδοθεί προσεχώς από διεθνή εκδοτικό οίκο.

Οι κυρίες Μαριάννα Θωμά, Νικολέττα Καναβού, Κατερίνα Κορολή και ο κ. Βασίλης Βερτουδάκης διδάσκουν αρχαία ελληνική φιλολογία στο ΕΚΠΑ.

Quarto

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
προτείνει

3 ΠΑΡ 20:30 (90')
100 YEARS PIAZZOLLA I
Carel Kraayenhof Quartet **M**

Οι μουσικοί του κουαρτέτου τιμούν τον Astor Piazzolla, με την ευκαιρία της 100ης επετείου από τη γέννησή του. Οι τέσσερις δεξιοτέχνες του τάνγκο αναβιώνουν ορχηστρικούς θησαυρούς που εναλλάσσονται με πολύχρωμες προσωπικές ιστορίες του Carel και των μουσικών του.
€20 / 15

4 ΣΑΒ 20:30 (138')
André Rieu in Dublin **M**

Σε βιντεοσκοπημένη μετάδοση η εορταστική συναυλία του *André Rieu στο Δουβλίνο*. Ο André Rieu και η ορχήστρα The Johann Strauss Orchestra παρουσιάζουν ρομαντικές μελωδίες, δημοφιλή κλασικά κομμάτια, εορταστικά τραγούδια και αγαπημένα βαλς. Σκηνοθεσία, διέθυνση ορχήστρας: Michael Fizzano, André Rieu.
€15 / 10

6 - 7 ΔΕΥ, ΤΡΙ 20:30 (75')
Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Δράμας **K**

Από το Φεστιβάλ Δράμας προβάλλονται οι βραβευμένες ταινίες: *Δάφνη* (Τώνια Μισαλή), *Γάμα* (Ανδρέας Βακαλιός), *Pendulus* (Δημήτρης Γκότσης), *Το Βανκούβερ* (Αρτεμης Αναστασιάδου), *5 PM Seaside* (Valentin Stejskal), *Tokakis* ή *What's my name* (Θάνος Τοκάκης), *Toxic Magnus* (Νάσος Γκατζούλης), *Όχι αύριο* (Αμέρισα Μπάστα).
Είσοδος ελεύθερη

9 ΠΕΜ 20:30 (90')
Ο Παπαφίγκος I Θέατρο Διόνυσος **Θ**

Μια ελεύθερη μετάφραση και διασκευή του έργου *Don Camillo* του Τζορβάνι Γκουαρέσκι από τον Σώτο Ορείτη. Σκηνοθεσία: Χρήστος Πιάγκου. Ηθοποιοί: Βάσια Αδάμου, Λουκία Πρωτοπαπά, Γιώργος Αναγιωτός, Χρήστος Πιάγκου, Στέλιος Μαρτάς, Κρίστοφερ Γκρέκο, Γιάννης Κόκκινος, Μανώλης Μιχαηλίδης, Χριστίνα Χριστόφια.
€15 / 12

10 ΠΑΡ 20:30 (90')
Orchestra4All 2 I
Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου **M**

Ομάεστρος και συνθέτης Άλκης Μπαλάς επενδύει με επιλεγμένα αποσπάσματα κλασικών έργων τα διηγήματα *Ζωή εν ταξί* και *Ο σαξοφωνίστας* από τη συλλογή διηγημάτων του Κώστα Λυμپουρή *Των ημετέρων άλλων*. Συμμετέχουν: Νίκος Ιωάννου (κοντραμπάσο), Γιάννης Μυράλης (σαξόφωνο), Ηρόδοτος Μιλτιάδους (αφηγητής).
€8

15 ΤΕΤ 20:30 (90')
Οι Παίχτες I Νέα Σκηνή ΘΟΚ **Θ**

Στην ανατρεπτική κωμωδία του Γκόγκολ, ένας έμπειρος τζογαδόρος και διαβόητος απατεώνας αναζητεί το επόμενο θύμα του. Μετάφραση-Διασκευή: Γιώργος Κουτλής. Σκηνοθεσία: Μαρία Βαρνακκίδου. Παιζουν: Πέτρος Γιωρκάτζης, Αντώνης Κατσαρής, Κλείτος Κωμοδίκης, Μάριος Κωνσταντίνου, Γιάννης Μίνως, Γιώργος Χριστοφορίδης.
€12 / 6

17 ΠΑΡ 20:30 (90')
Ρεσιτάλ πιάνου Γιάννη Γεωργίου **M**

Ένα μουσικό ταξίδι σε διάφορες εποχές, στυλ και χώρες. Ο Γιάννης Γεωργίου ζωντανεύει με την ερμηνεία του και τη μοναδική δεξιοτεχνία του στο πιάνο, έργα μεγάλων κλασικών συνθετών. Στο ρεσιτάλ ο βιρτουόζος σολίστας θα ερμηνεύσει δημιουργίες των Σκαρλάτι, Ντεμπουσί, Σοπέν και Ραχμάνινοφ.
€15 / 12

18 ΣΑΒ 19:00 (180')
Πολύ Κακό για το Τίποτα I NT Live **Θ K**

Η Katherine Parkinson και ο John Heffernan πρωταγωνιστούν στη ρομαντική κωμωδία του Σαίξπηρ, φτιαγμένη από ήλιο, θάλασσα και επινοημένες ταυτότητες. Σκηνοθεσία: Simon Godwin. Με υπότιτλους.
€12 / 8

19 ΚΥΡ 11:00 (90')
Περιπατώ I Μαρία Βαρνακκίδου, Κωνσταντίνα Ανδρέου

Ένας ηχητικός διαδραστικός περίπατος, αφιερωμένος στους ανθρώπους της Πλατείας Ηρώων. Ιστορίες από τα παλιά, μνήμες, κτίρια που αλλάζουν στο πέρασμα του χρόνου και μια ματιά στο μέλλον της πλατείας. Στο πλαίσιο του προγράμματος Συνεργαζόμενου Καλλιτέχνη του Θεάτρου Ριάλτο.
€5

20 ΔΕΥ 20:30 (70') ΕΠΙ ΣΚΗΝΗΣ
Η Κίτρινη Ταπετσαρία I
Θεατρική Ομάδα Μαρίας Καραλίδου **Θ**

Μια συλλογή από εγγραφές ημερολογίου μιας νεαρής γυναίκας που πάσχει από επιλόχεια κατάθλιψη. Ένα φεμινιστικό μανιφέστο ενάντια στην καταπίεση των γυναικών και μια έντονη κριτική της πατριαρχικής κοινωνίας. Διασκευή, Μετάφραση, Σκηνοθεσία: Μαρία Ιόλη Καραλίδου. Επί σκηνής η Αντωνία Χαραλάμπους.
€15 / 12

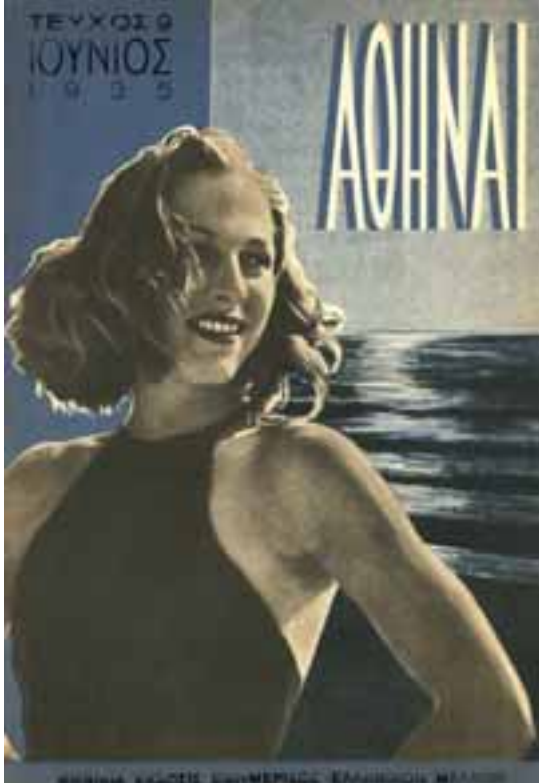
24 ΠΑΡ 20:30 (90') ΕΠΙ ΣΚΗΝΗΣ
Motown goes Latin - Carnival at Rialto **M**

Αναβιώνοντας την ατμόσφαιρα των καρναβαλιστικών χορών του Θεάτρου Ριάλτο, επτά ταλαντούχοι μουσικοί της Κύπρου, συναντώνται με το κοινό στη σκηνή του θεάτρου και γιορτάζουν το Καρναβάλι της Λεμεσού. Συμμετέχουν: Βασιλική Αναστασίου, Ηλίας Ιωάννου, Χάρης Ιωάννου, Αντρέας Θεοχάρους, Γιώργος Μορφίτης, Rodrigo Caceres και Ρόδος Παναγιώτου.
€12 / 10

23

www.rialto.com.cy

Από αριστερά: Τουριστική αφίσα του 1935, έκδοση του Γραφείου Ελληνικού Τουρισμού. Το οπισθόφυλλο του δεύτερου τεύχους του περιοδικού «Αθήναι» (Νοέμβριος 1934). Το εξώφυλλο του τελευταίου, ένατου τεύχους του περιοδικού «Αθήναι» (Ιούνιος 1935). Δείγμα διαφημιστικής μακέτας για τσιγάρα της εποχής, δημοσιευμένης σε εφημερίδες το 1937 ή το 1938. Αποδίδεται στον Νίκο Καστανάκη μόνο αν την κοιτάξει κανείς προσεκτικά, διακρίνοντας κάτω δεξιά τα αρχικά «Ν.Κ.».

Ένας γραφίστας, κρυμμένος θησαυρός

Φως στο έργο του ξεχασμένου πρωτομάστορα των ελληνικών εντύπων Νίκου Καστανάκη ρίχνει νέο βιβλίο

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ

Μέσα στο πολύχρωμο χάος ενός παλαιοβιβλιοπωλείου του κέντρου της Αθήνας, ανάμεσα σε στοιβές σκονισμένων βιβλίων, εμφανίζεται σαν κάποιος κρυμμένος θησαυρός που μόλις ξεθάφτηκε το εξώφυλλο ενός περιοδικού από το 1934. Μέσα στο ατόφιο, πλακάτο χρώμα του εξωφύλλου του αναγράφεται το όνομά του, φτιαγμένο στο χέρι σε στυλ αρ ντεκό: «Αθήναι».

Τα μακρόστενα, κομψά κεφαλαία γράμματα συντονίζονται με τη βοή του πολυσύχναστου δρόμου που αντηχεί λίγα μέτρα παραδίπλα, και το αινιγματικό, παλιό έντυπο ανοίγει μια πύλη προς το παρελθόν και τη δημιουργική Αθήνα του Μεσοπολέμου. Γενναίο σε μέγεθος και πληθωρικό σε σχεδιασμό, το εύρημα μοιάζει πολύτιμο – ακόμα και αν ο πωλητής του έχει υπολογίσει την αξία του στα πέντε, μόνο, ευρώ.

Το πρώτο ξεφύλλισμα φανερώνει αμέσως τη σχεδιαστική δεινότητα του καλλιτεχνικού επιμελητή του εντύπου, που αποτελεί έναν αυτοτελή κόσμο φτιαγμένο από χαρτιά, μελάνια, φίλμ και τυπογραφικά στοιχεία. Κάθε κείμενο, κάθε τίτλος, κάθε άρθρο έχει αντιμετωπιστεί σαν ξεχωριστό, μικρό έργο τέχνης και δεν υπάρχει πουθενά αίσθηση διεκπεραίωσης ή αναπαραγωγής στερεοτύπων παρά μόνο τα σημάδια μιας ασείρευτης αυθεντικότητας. Πρόκειται για ένα «χειροποίητο» αριστούργημα, σμιλεμένο με δημιουργικότητα και φροντίδα σε κάθε του λεπτομέρεια.

Και όμως, αυτό το κειμήλιο της ιστορίας των τεχνών μας βρέ-

Η εξαιρετική μονογραφία του δημοσιογράφου και συγγραφέα Κωστή Λιόντη για τον Νίκο Καστανάκη.

Μαζί με τον Αγγελο Σπαχή υπήρξε πρωτοπόρος του μοντερνισμού και των γραφικών τεχνών στη χώρα μας.

θηκε παραπεταμένο στο πάτωμα ενός σκονισμένου μαγαζιού, αποτιμημένο ως ευτελές και ξεχασμένο για πάντα, όπως ξεχασμένος είναι και αυτός που το σχεδίασε: ο φευγαλέος πρωτομάστορας της εγχώριας γραφιστικής, Νίκος Καστανάκης.

Η έκδοση του «Αθήναι» κράτησε εννέα μήνες (από τον Οκτώβριο του 1934 έως τον Ιούνιο του 1935) και έγινε για λογαριασμό της εφημερίδας «Ελληνικόν Μέλλον», που το διαφήμιζε με πύ-

Ο Γεώργιος Α. Βλάχος, γνωστός με τα αρχικά Γ.Α.Β., εκδότης της «Καθημερινής», σε σκίτσο του Νίκου Καστανάκη, δημοσιευμένο στο ετήσιο σατιρικό ημερολόγιο «Στανανός» το 1925.

ρινα λόγια, αποκαλώντας το «ο βασιλεύς των περιοδικών». Τι άλλα γραφιστικά ακροβατικά θα χορογραφούσε στις σελίδες του στο μέλλον ο Καστανάκης αν δεν σταματούσε άδοξα η κυκλοφορία του; Μόνο να φανταστούμε μπορούμε, και τα δείγματα που πρόλαβε να μας αφήσει είναι αρκετά για να το κάνουμε. Πού άλλου, όμως, άφησε τα χνάρια της ιδιοφυΐας του ο μεγάλος σχεδιαστής;

Το «Ατελιέ» του Συντάγματος

Ψάχνοντάς τα, αργά ή γρήγορα, τα εντοπίζουμε γύρω μας, κρυμμένα σε κοινή θέση: στο εξώφυλλο της συλλογής πεζών και ποιημάτων του Κώστα Καρυωτάκη που εξέδωσε η «Εστία», στα «Κλασσικά Εικονογραφημένα» των εκδόσεων Πεκλιβανίδη, στο πρώτο περιοδικό κόμικς στην Ελλάδα, το 1939, σε παλιές τουριστικές αφίσες ή διαφημίσεις και δίπλα στο όνομα του ζωγράφου-σκιτσογράφου Αγγελου Σπαχή, με τον οποίο ξεκίνησε το 1927 το πρώτο γραφιστικό στούντιο στη χώρα, το «Ατελιέ», στην πλατεία Συντάγματος. Οι δυο τους υπήρξαν πρωτοπόροι του μοντερνισμού και των εγχώριων γραφικών τεχνών, πρόδρομοι των μεταπολεμικών γιγάντων του ντιζάιν Μιχάλη Κατζουράκη και Φρέντυ Καραμπόττ. Και ενώ το έργο του Αγγελου Σπαχή παρουσιάστηκε σε πρόσφατη έκθεση στην Εθνική Βιβλιοθήκη, αυτό του Καστανάκη παραμένει ακόμα στην αφάνεια.

Ερχεται όμως να καλύψει αυτό το κενό μια νέα, ολοκληρωμένη μονογραφία του από έναν ερευνητή της πρόσφατης ιστορί-

ας και των παραδόσεών μας, τον δημοσιογράφο και συγγραφέα Κωστή Λιόντη. Τιτλοφορείται «Ολίγα τινά περί Νίκου Καστανάκη» και εκδότς είναι η «Οδός Πανός». Πρόκειται για μια ερευνητική διαδικασία που ο ίδιος ο Κωστής Λιόντης μας είπε, γελώντας, πως «του άλλαξε τα φώτα», με δεδομένη την έλλειψη πρώτων πηγών. Οπως λέει στην εισαγωγή της έκδοσης, «όλα τα τεκμήρια του παρελθόντος βρίσκονται σε ημίφως ή σε βαθύ σκότος», για να καταλήξει πως «η έλλειψη πληροφοριών ανακαίτιζει, αν δεν δηλητηριάζει κιόλας, τον αρχικό ενθουσιασμό».

Τελικά, όμως, δεν χάνει την πρώτη σπίθα που τον κινητοποίησε να ρίξει φως σε αυτό το ξεχασμένο κομμάτι της ιστορίας της ελληνικής τέχνης. Οπως ήταν πυκνή σε εκπλήξεις η εκδοτική πανδαισία του περιοδικού «Αθήναι», έτσι είναι και η έρευνα αλλά και η γραφή του Κωστή Λιόντη. Οπως έριχνε ο ίδιος ο Καστανάκης τα πολύχρωμα βεγγαλικά του, έτσι μας εντυπωσιάζει τώρα και με τα δικά του ο βιογράφος του.

Βέβαια, ο ίδιος γράφει στον επίλογο του βιβλίου του: «Ούτε βιογράφος είμαι, ούτε, πολύ περισσότερο, θα ήθελα να πείσω στις δόλιες παγίδες του ψυχολογισμού. Μήπως, ωστόσο, ως χαρακτήρας (σ.σ. ο Νίκος Καστανάκης) βρισκόταν στην άλλη άκρη του καλλιτεχνικού ναρκισσισμού; Εάν φροϋδικώς κάτι ανάλογο ευσταθεί, αυτό μεταφράσιμο λέγεται κοινώς σεμνότητα». Παρακάτω ακολουθεί μια μικρή συζήτηση που είχαμε μαζί του.

Παραμένει αγνοημένος γιατί δεν είχε καβαλήσει καλάμι...

– Κύριε Λιόντη, πώς ένας καλλιτέχνης τέτοιου διαμετρήματος έχει παραμείνει στην αφάνεια;

– Ένας λόγος είναι πως η σκιτσογραφία και γενικότερα οι γραφικές τέχνες είναι πράγματα παραγνωρισμένα στην Ελλάδα. Αν π.χ. κοιτάξουμε τη βιβλιογραφία γύρω από τη γελοιογραφία, δεν θα βρούμε παρά δύο τόμους και αυτοί δεν έχουν αφηγηματικό μοντέλο, παρά εικονογραφικό. Επίσης, καλές μονογραφίες (και όταν λέω «καλές» εννοώ αυτές που χτίζουν πλήρως τη φυσιογνωμία ενός σκιτσογράφου) υπάρχουν ελάχιστες. Η περίπτωση του Καστανάκη, όμως, έχει παραμείνει αγνοημένη και λόγω του χαρακτήρα του. Βλέπετε, ήταν ταπει-

Μπορούσε να σχεδιάζει διαφορετικές ιστορίες κόμικς και να αλλάζει εκτός από την υπογραφή του και τον σκιτσογραφικό του τύπο!

νόφρων άνθρωπος. Μια σειρά από συγκυρίες έπαιξαν και αυτές τον ρόλο τους, κυρίως οικογενειακές: μετά τον θάνατο του γιου του Απελλά (ένα όνομα διόλου τυχαίο) κατά τη διάρκεια του πολέμου, ο άλλος γιος του (που είχε και αυτός το ίδιο όνομα) δεν ασχολήθηκε με το έργο του πατέρα του, ενώ η γυναίκα του, μετά τον θάνατό του, το

1961, έδωσε όλα του τα αρχεία στην ΕΣΗΕΑ –έξι, επτά άλμπουμ όπου ο ίδιος επικολλούσε τις γελοιογραφίες του κατά τη δεκαετία του '20, τα οποία είναι ακόμη εκεί θαμμένα– ώσπου κάποιος να τα αναζητήσει.

– Συνδέετε λοιπόν τη σιωπή που έχει επικρατήσει σχετικά με το έργο του με την ταπεινοφροσύνη του. Δεν ισχύει το ίδιο και για άλλους μεγάλους των γραφικών μας τεχνών, όπως π.χ. ο Κώστας Γραμματόπουλος;

– Είχα την τύχη να τον γνωρίσω προσωπικά τον Γραμματόπουλο και θυμάμαι πως τον διέκρινε ευθύτητα και σεμνότητα. Για να το πω λαϊκότροπα, δεν είχε «καβαλήσει το καλάμι». Τον

Καστανάκη δεν πρόλαβα να τον γνωρίσω, αλλά όσοι τον έζησαν από κοντά, π.χ. ο συνάδελφός του σκιτσογράφος Αρχέλαος, τον θυμόταν να κάνει μονάχα δύο πράγματα: να καπνίζει και να δουλεύει από το πρωί έως το βράδυ. Άνθρωποι σαν τον Γραμματόπουλο και τον Καστανάκη ήσαν σεμνοί δουλευταράδες.

– Εντυπωσιακό ήταν, επίσης, πώς μπορούσε να αλλάζει στυλ και τεχνотροπίες.

– Στο παλαιότερο καταγεγραμμένο περιοδικό κόμικς της χώρας με τίτλο «Το Περιοδικό μας», που πρωτοβγήκε το 1939, σχεδιάζει διαφορετικές ιστορίες κόμικς και αλλάζει εκτός από την υπογραφή του και τον σκιτσογραφικό του τύπο(!), ώστε να

μην μπορούν να αναγνωρίσουν οι αναγνώστες πως πρόκειται για τον ίδιο σχεδιαστή. Αυτό ήταν δείγμα, όχι μόνο της σχεδιαστικής του δεινότητας, αλλά και της ταπεινότητάς του.

– Τι μπορείτε να μας πείτε για τη δουλειά του στο περιοδικό «Αθήναι»;

– Κατ' αρχάς να πούμε πως ήταν ένα πολύ «αριστοκρατικό» περιοδικό, που απευθυνόταν σε μεσοαστικό-αστικό κοινό και που, θεματικά μιλώντας, προσέφερε κείμενα «καλλιέργειας» γραμμένα από εκλεκτούς, τότε, συνεργάτες. Όσο για τον σχεδιασμό του, αυτός ήταν μπροστά από την εποχή του. Ο Καστανάκης υπέγραψε στα εννιά τεύχη του περιοδικού ως «καλλιτεχνι-

κός διευθυντής» και με μια παρασκηνιακή καθολική εποπτεία έδειξε στο περιοδικό αυτό την πιο υψηλή του στάθμη ως μάστορας στον τομέα της τυποτεχνίας.

– Τι θα λέγατε με δυο λόγια για να περιγράψετε αυτόν και το έργο του;

– Κοιτώντας την περίπτωση του έχουμε να κάνουμε με ένα πληθωρικό και εκλεκτό ταλέντο. Ήταν ταυτόχρονα γελοιογράφος, σκιτσορεπόρτερ, εικονογράφος, γραφίστας, φωτογράφος, έως και σκηνογράφος. Όλα αυτά συνιστούν ένα απίστευτο δημιουργικό εύρος, που δεν ξέρω αν έκανε ή ξαναδεί αντίστοιχο του στη δουλειά Έλληνα δημιουργού, μέσα στον χώρο που ονομάζουμε «εφαρμοσμένες τέχνες».

Ένα αλλιώτικο ταξίδι σε τοπία της μνήμης

Η Αθήνα της περιόδου 1934-1944 μέσα από τα μάτια ενός παιδιού

ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ
Ένα παιδί μεγαλώνει στην Αθήνα (1934-1944)
εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 168

Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ**

Από τι είναι φτιαγμένη η Ιστορία; Από μάχες και κατακτήσεις βέβαια, από μετακινήσεις λαών και εξερευνήσεις, από ανακαλύψεις και εφευρέσεις, από αυτοκράτορες, βασιλιάδες, στρατηγούς και πολιτικούς. Αλλά και από ένα παγωμένο σεντόνι που δεν σε ζεσταίνει όσο κι αν το σκεπάζεσαι, κι από τη μαρκίζα ενός θερινού σινεμά που αλλάζει όνομα, κι από μια μοτοσικλέτα με καλάθι που τρέχει απρόσχετα στον δρόμο και παραλίγο να σε παρασύρει άσχημα, από τις γκαζές των παιδιών καθώς τις χτυπούσες εκτοξεύοντας την μπίλια σου με λυγισμένο τον αντίχειρα, από την υφή και το χρώμα του μελανιού που σύρθηκε από την πένα στις σελίδες ενός πανόδετου ημερολογίου, από τα χαριτωμένα ορθογραφικά λάθη ενός μικρού παιδιού όταν συγκρατεί το ρεύμα της ιστορίας καταγράφοντας, τα βράδια, στο φως ενός κεριού ή μιας λάμπας, τις εντυπώσεις του από αυτήν – δηλαδή από τη ζωή.

Ο Νίκος Βατόπουλος, μια από τις πιο ευαίσθητες και πιο παρατηρητικές πένες της εποχής μας, λάτρης των μικρών αντικειμένων, των μισόκλειστων σκουρών στα παράθυρα και των ωραίων θυρωμάτων, επίμονος ανικνευτής των βημάτων του χρόνου στις γειτονίες της Αθήνας, βρέθηκε να βασιτά στα χέρια του ένα θησαυρό: το ημερολόγιο που κρατούσε ο πατέρας του, γεννημένος το 1928, σαν παιδί και έφηβος, ανάμεσα στα χρόνια 1934 και 1944. Μια δεκαετία που άλλαξε τα πάντα στην Ελλάδα. Δεν είναι εύκολο, υποθέτουμε, να αποφασίσεις πότε είναι ο πιο κατάλληλος καιρός για να ασχοληθείς ενεργά με ένα τέτοιο γραπτό τεκμήριο που εκτείνεται σε πενήντα πυκνογραμμένες σελίδες. Ο Βατόπουλος, που αναγνωρίζει και εκτιμά την αξία των τεκμηρίων όσο λίγοι, φύλαγε επί χρόνια το πατρικό ημερολόγιο στη βιβλιοθήκη του. Αλλά τα πράγματα παίρνουν τον δρόμο τους τον καιρό που πρέπει, και έτσι έφτασε η ώρα για να μας παραδώσει ένα βιβλίο που είναι πολύ περισσότερα από μια αναλυτική παρουσίαση των ημερολογιακών καταχωρίσεων του πατέρα του μέσα σε αυτά τα δέκα χρόνια.

Ηρακλείου και Αγίας Λαύρας, Ανω Πατήσια (φωτογραφία του 1972). Στο μικρό σπιτάκι αριστερά γράφτηκε το Ημερολόγιο ενός παιδιού την περίοδο 1934-1944.

Το βιβλίο μιλάει για την ημερολογιακή γραφή, μια παλαιά και διαδεδομένη συνήθεια, την άνηση και τη φυσιολογική παρακμή της –τρόπον τινά, βέβαια, πλέον όλοι κρατούμε ημερολόγιο, αν και σε κοινή θέα στα κοινωνικά δίκτυα–, το πώς ειδικά το ημερολόγιο ενός παιδιού, και όχι ενός ενήλικου, είναι κοντά στην αλήθεια περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο, όπως επίσης μιλάει για τις συνοικίες της Αθήνας, τις μικρές γειτονιές της, αυτά τα αυτοτελή, ημιαυτόνομα αστικά «κέντρα», καθώς το καθένα τους συγκροτούσε τον δικό του ξεχωριστό μικρόκοσμο με τις δικές του ιδιαιτερότητες και τα δικά του ταπεινά τοπόσημα, κι as είχε κάθε γειτονιά την ανάγκη τού καθαυτό κέντρου για να επιβιώσει –ο συγγραφέας περπάτησε όλες τις περιοχές που αναφέρονται εδώ, παρατηρώντας τις αλλαγές που υπέστησαν δι’ αυτοψίας–, για τις συνήθειες των παιδιών της εποχής, για το σχολείο, για τη Λεό-

ντειο, τους βαθμούς, τα διδαστρα και την αύξησή τους με τον κατοχικό πληθωρισμό, για τα παιχνίδια στον δρόμο και τα σπορ στα γήπεδα, για τους μαγαζάτορες και τους πλανόδιους πωλητές, για τις εκδρομές και για τους περιπάτους. Αλλά κυρίως χρησιμοποιεί το ημερολόγιο του πατέρα του για να το εντάξει στην υπάρχουσα βιβλιογραφία τεκμηρίων και απομνημονευμάτων και να στοχαστεί διεξοδικά πάνω στον χρόνο και στη μνήμη: το υλικό από το οποίο δομείται η διαδρομή των πόλεων μέσα στην ιστορία. Αλλά μιλάει και για τον πόλεμο, και για την Κατοχή, για τον ζόφο των ημερών, εκείνης της ατέλειωτης νύχτας που πλάκωσε την Αθήνα και όλη τη χώρα. Κι αυτά, μέσα από τα μάτια ενός παιδιού που ζει στο τέρμα της Πατησίων, στην Κυπριάδου, και προσπαθεί να συλλάβει τα μεγάλα γεγονότα παρά την παιδικότητά του που το τραβά διαρκώς από το μανίκι. Η καταχώριση της 1ης Ιανουαρίου

1942, όπου ο δεκατετράχρονος μιλάει εντυπωσιασμένος για το πυκνό χιόνι που σκέπασε τα πάντα –μία πολύ όμορφη εικόνα, οπωσδήποτε–, θα ακολουθηθεί από τις ευχές των ανθρώπων που ακούει γύρω του για «καλή λευτεριά», ενώ παρακάτω θα κάνει με σφικτό στόμα μνεία στον κόσμο που πεθαίνει κάθε μέρα από την πείνα. Ήταν ο μακρύς, σκληρός χειμώνας της Κατοχής, που όμως, όπως κάθε μακρύς και σκληρός χειμώνας, έκρυβε τον σπόρο της άνοιξης. Αυτή η βούληση των ανθρώπων να ζήσουν, παρά τα βάσανα, παρά τις ελλείψεις, τη δυσπραγία, την ατέλειωτη φτώχεια και την πείνα, είναι πανταχού παρούσα στο ημερολόγιο, όπως άλλωστε και στη ζωή του καθενός μας: «Με έχει στοιχειώσει η εικόνα του πατέρα που λίγο πριν κλείσει τα 14 του χρόνια ξυπνάει την Πρωτοχρονιά του 1942 στη χιονισμένη Αθήνα. Είναι η στιγμή που η εσωτερική αποτίμηση του κόσμου, η

Ο συγγραφέας περπάτησε όλες τις περιοχές που αναφέρονται στο ημερολόγιο του πατέρα του, παρατηρώντας τις αλλαγές που υπέστησαν στο πέρασμα του χρόνου.

έκσταση μπροστά στις χιονονιφάδες που πέφτουν αθόρυβα και πυκνά, υπερτερεί της ζοφερής καθημερινότητας. Είναι η στιγμή που η εσωτερική ενόραση καταργεί, στιγμιαία έστω, την ιστορία. Είναι η στιγμή που η μικροϊστορία παραμερίζει τη δημόσια, επίσημη ιστορία». Ξεχωριστή αναφορά γίνεται στον αθλητισμό, που έπαιξε καιρό ρόλο εκείνη τη θλιβερή εποχή για να κρατήσει υψλά τα πνεύματα των νέων, κυρίως δε στον Σπόρτιγκ, έναν όμιλο «που θα έπαιζε θεραπευτικό και ηρωικό ρόλο για τη νεολαία της περιοχής [της Πατησίων] στα χρόνια του πολέμου», και τον ΠΑΟ: «Συνήθως οι περισσότεροι αγώνες γίνονται στο γήπεδο του Παναθηναϊκού, το οποίον μέχρι τότε δεν υπάρχει Κυριακή κατά την οποίαν να μην το έχω επισκεφθεί». Ένα βιβλίο σαγηνευτικό στην ανάγνωσή του, μελαγχολικό στιγμές στιγμές, μια περιδιάβαση στα τοπία της μνήμης, με πανταχού παρούσα, ασφαλώς, την Αθήνα, αυτή τη μήτρα νέων παλίμψηστων αφηγήσεων.

Κλασικά
αριστουργήματα...
τσέπης με την
«Καθημερινή»

φραντς
κάφκα

Η ΔΙΚΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ

5 / 2

Η ΔΙΚΗ φραντς κάφκα

Μια νέα σειρά αγαπημένων λογοτεχνικών έργων με ερμηνευτικά σχόλια σε νέες εκδόσεις πρακτικού σχήματος, για να σας κρατούν συντροφιά παντού.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΓΑΝΔΗ

Τεοντόρ Ρόμπουτς

Το Μουσείο Καλών Τεχνών της Γάνδης παρουσιάζει μονογραφική έκθεση για τον Τεοντόρ Ρόμπουτς (1597-1637), κύριο εκφραστή ενός φλαμανδικού ρεύματος στον απόηχο του Καραβάτζο. Ιδιαίτερα δημοφιλής στην εποχή του στους καλλιτεχνικούς κύκλους της Αμβέρσας, σταδιακά εξέπεσε σε αφάνεια καθώς οι πωλόνες της φλαμανδικής τέχνης, ο Ρούμπενς και ο Βαν Ντάικ, υπερίσχυαν. Η έκθεση επιχειρεί να δικαιώσει την υστεροφημία του Μεγάλου Δασκάλου.

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ

Ζωγραφισμένες οροφές

Η Εθνική Πινακοθήκη στην Ουάσιγκτον παρουσιάζει μια έκθεση με θέμα: «Κοιτώντας ψηλά: Σπουδές για οροφές, 1550-1800», εξετάζοντας την ευρωπαϊκή παράδοση της οροφωγραφίας. Με 30 παραδείγματα που δείχνουν τον σχεδιασμό των προτύπων, η έκθεση μας μυεί στην Ιστορία μέσα από εξέχουσες περιπτώσεις. Καθώς η παράδοση αυτή διακόπηκε στις αρχές του 20ού αιώνα, η έκθεση αυτή αποτινεί φόρο τιμής σε έναν κόσμο ομορφιάς.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Με έμπνευση από τον 18ο αιώνα

Ο σύγχρονος καλλιτέχνης Νίκολας Πάρτι (γεννημένος στην Ελβετία το 1980) έλαβε ανάθεση από το Μουσείο Φρικ της Νέας Υόρκης να ζωγραφίσει μια τοιχογραφία εμπνεόμενος από το έργο του Ροζάλμπα Καριέρα «Πορτρέτο άνδρα με κοστούμι προσκυνητή», που χρονολογείται τον 18ο αιώνα. Η τοιχογραφία θα είναι επισκέψιμη σαν εγκατάσταση, δηλωτική της διαρκούς προσπάθειας διαλόγου ανάμεσα στις συλλογές του μουσείου και σε σύγχρονους καλλιτέχνες.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ

Γουέιν Τιμπό

Το ελβετικό Ίδρυμα Μπέγιελερ παρουσιάζει την πρώτη έκθεση στον γερμανόφωνο κόσμο του Αμερικανού καλλιτέχνη Γουέιν Τιμπό (1920-2021). Το έργο του, επιτομή ενός επιθυμητού τρόπου ζωής στην Αμερική, αντανakά το πνεύμα του 20ού αιώνα με επιρροές από την ποπ κουλτούρα. Ο Τιμπό έκανε καριέρα και ως γραφίστας και συνεργάστηκε με τα στούντιο του Γουόλτ Ντίσνεϊ. Τα έργα του είναι προσωπογραφίες, νεκρές φύσεις, αστικά τοπία.

ΠΑΡΙΣΙ

Ουζμπεκιστάν

Μία από τις εκθέσεις στο Λούβρο αυτήν την περίοδο φωτίζει την τέχνη του Ουζμπεκιστάν. Η έκθεση μας μεταφέρει στην καρδιά της Κεντρικής Ασίας, στον πολιτισμό της Σαμαρκάνδης και της Μπουχάρας, με επιλογή από έργα τέχνης τα οποία πλέον αποτελούν κομμάτι της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Τα περισσότερα εξήχθησαν από το Ουζμπεκιστάν για πρώτη φορά. Εντυπωσιάζουν οι ανακτορικές τοιχογραφίες, τα αντικείμενα από χρυσό και ασήμι, τα κεραμικά.

Μαρτίνους Ρόρμι Βίμποργκ, «Τοπίο στη Δανία» (1830).

Η ιδέα του τόπου στη ζωγραφική της Δανίας

Η νέα έκθεση στο Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης εστιάζεται στη ζωγραφική του ευρωπαϊκού Βορρά και ιδιαίτεως στη χρυσή εποχή της Δανίας, τον 19ο αιώνα. Η έκθεση με τίτλο «Πέρα από το φως: ταυτότητα και τόπος στην τέχνη του 19ου αιώνα στη Δανία» επιχειρεί να εξηγήσει την καλλιτεχνική άνοξη που γνώρισε η χώρα σε αιρούς κοινωνικής και πολιτικής έντασης. Αυτή η ένταση πυροδότησε ένα ιδιαίτερα πυκνό καλλιτεχνικό και φιλοσοφικό περιβάλλον. Ένας πυρήνας

Δανών ζωγράφων εμπνεύστηκε για να διερευνήσει όψεις και ερμηνείες του τόπου, της εθνικής ταυτότητας και της έννοιας του ανήκειν. Η έκθεση, σε συνδιοργάνωση με το Μουσείο Πολ Γκετί και σε συνεργασία με την Εθνική Πινακοθήκη της Δανίας, δοξάζει αυτήν την πνευματική ακμή, την «άνοξη» της Δανίας, μια περίοδο που σε σχήμα οζύμωρο είδε σταδιακά τη συρρίκνωση του κάποτε ισχυρού βασιλείου της Δανίας σε ένα μικρό, σχετικά περιθωριοποιημένο, κράτος στην άκρη

της Ευρώπης. Εκατό και πλέον έργα αφηγούνται αυτήν τη διαδικασία όπως αυτά των Κρίστοφερ Βίλχελμ Εκερσπεργκ, Κρίστιαν Κέμπκε, Κωνσταντίν Χάνσεν, Βίλχελμ Χάμερσοϊ, αλλά και λιγότερο προβεβλημένων όπως των Άντον Μέλμπε, Πέτερ Κρίστιαν Σκόβγκααρντ, Χάινριχ Γκούσταφ Φέρντιναντ Χολμ, συνθέτουν την εμπροσθοφυλακή της δανικής άνοξης. Η άνοξη αυτή συντελέστηκε σε μια σκοτεινή περίοδο για τη χώρα, μετά την καταστροφή των Ναπολεόντει-

ων Πολέμων, τον βομβαρδισμό της Κοπεγχάγης από τους Βρετανούς (1807), τη χρεοκοπία και τον ανταγωνισμό με τη Γερμανία. Καθώς η χώρα υπέστη σοκ και τα σύνορά της περιορίστηκαν, Δανοί καλλιτέχνες άρχισαν να στοχάζονται πάνω σε θέματα εθνικής ταυτότητας και ερμηνείας της ιδέας του τόπου. Ο Νίλς Λάουριτς Χόγιεν (1798-1870) ήταν ο πρώτος ιστορικός της τέχνης που συνέδεσε την ταυτότητα της πατρίδας του με ένα συγκεκριμένο τοπίο και ορισμένο υλικό πολιτι-

σμό. Δημιούργησε την Εταιρεία Καλών Τεχνών και μετέτρεψε τη Βασιλική Συλλογή σε Εθνικό Μουσείο. Ταξιδεύοντας στην Ευρώπη, προασπίστηκε τη διατήρηση και αποκατάσταση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Δανίας. Η έκθεση εξετάζει όλες τις παραμέτρους που ερέθισαν τη φαντασία των Δανών καλλιτεχνών, τις αναφορές τους και τα ταξίδια τους. Η έκθεση θα διαρκέσει έως τις 16 Απριλίου και μετά θα μεταφερθεί στο Μουσείο Γκετί στο Λος Άντζελες.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Όταν ο Τζόζεφ Μίτσελ σταμάτησε να γράφει

Φορούσε κάθε μέρα κοστούμι με γραβάτα και καπέλο. Από το φθινόπωρο του 1938, οπότε προσλήφθηκε στο περιοδικό The New Yorker, όταν δεν ήταν στους δρόμους για ρεπορτάζ, ερχόταν στο γραφείο του στις εννέα και έφευγε στις έξι.

Με το που έφτανε το πρωί, έκλεινε την πόρτα πίσω του και στρωνόταν στη δουλειά. Κι ωστόσο, από το 1964 έως το 1996, που πέθανε, δεν δημοσίευσε στο περιοδικό ούτε γραμμή. Τριάντα δύο ολόκληρα χρόνια σιωπής. Αφού πέθανε, ξεψάχνισαν τα αρχεία στο γραφείο του για αδημοσίευτους θησαυρούς. Δεν βρήκαν παρά μόνον μια ημιτελή αυτοβιογραφία που δεν έβγαζε νόημα.

Το όνομά του, Τζόζεφ Μίτσελ (Joseph Mitchell, 1908-1996). Θρύλος για την αμερικανική δημοσιογραφία. Δαιμόνιος γραφιάς του

Έγινε δέσμιος της μυθολογίας του, της εικόνας του, του βάρους του «επόμενου αριστουργήματος».

επιτόπου ρεπορτάζ, ταυτίστηκε με τα πρόσωπα για τα οποία έγραφε, για τις καμπαρετζούδες και τις πόρνες του Μανχάταν, για τους πιστούς του βουντού, για μοναχικούς περιθωριακούς, μελαγχολικούς τύπους της πόλης και του λιμανιού. Του άρεσε να γράφει ιστορίες που είχαν να κάνουν με ανωνύμους, αν και μία από τις πλέον φημισμένες δουλειές του ήταν η κάλυψη της δίκης για την απαγωγή και τον θάνατο του

Ο Τζόζεφ Μίτσελ στο γραφείο του, στο The New Yorker, την εποχή που σταμάτησε να γράφει.

βρέφους των Λίντμπεργκ. Χωρίς να γράφει ποτέ του κάτι αμιγώς λογοτεχνικό, τα ρεπορτάζ του, σε εφημερίδες της εποχής αλλά ειδικά στο The New Yorker, ενέπνευσαν όχι μόνον άλλους δημοσιογράφους αλλά συγγραφείς και βιβλιόφιλους. Ίσως επειδή συμβόλιζε την επιτομή της δημοσιογραφίας που υπερέβαινε τα όριά της.

Χαμηλών τόνων τύπος, κάπως θλιμμένος αλλά με καλή αίσθηση του χιούμορ, παρέμεινε παντρεμένος με την ίδια γυναίκα για μισόν αιώνα. Επινε, αλλά όχι πολύ. Με άλλα λόγια, όχι ο στερεοτυπικός Αμερικανός ρεπόρτερ των μέσων του εικοστού αιώνα.

Εγραψε πολύ, πάρα πολύ, και περπάτησε ακόμα περισσότερο. Το εκπληκτικό είναι ότι μολονότι επί τρεις δεκαετίες δεν έδινε κανένα κομμάτι στους αρχισυντάκτες του (ούτε καν πρότεινε

θέματα), δεν τέθηκε ζήτημα απόλυσης. Το ακόμη πιο εκπληκτικό είναι ότι ο ίδιος δεν έλειψε από το γραφείο του. Κατά τον βετεράνο δημοσιογράφο Τσαρλς Μαγκκράθ, που συνεργάστηκε μαζί του, και τον βιογράφο του, τον Τόμας Κούνκελ (Thomas Kunkel, «Man in Profile. Joseph Mitchell of The New Yorker», Random House, 2015), έγινε δέσμιος της μυθολογίας του, της εικόνας του, του βάρους του «επόμενου αριστουργήματος» που περίμεναν όλοι από αυτόν.

Ο κύριος Γκρι προσπάθει να τον φανταστεί στο γραφείο του, κάθε πρωί, επί οκτώ ώρες, κοστομαρισμένο («μάχιμο», με άλλα λόγια), να παλεύει. Και όμως δεν απογοητεύτηκε ποτέ, δεν γκρίνιαζε. Είχε συμπιλωθεί με τη μισερή ωριμότητά του. Αλλά δεν παραιτήθηκε ποτέ.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΜΑΝΩΛΗ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ

Με τον αθώο τρόπο του Φρεντ Μπουασονά

Τέχνη είναι να συλλαμβάνεις το ασύλληπτο. Δεν θυμάμαι ποιος το έχει πει, ίσως και να είναι δική μου έμπνευση, αλλά αυτό ακριβώς σκεφτόμουν καθώς περιφερόμουν πρόσφατα στην έκθεση «Ο Φρεντ Μπουασονά και η Μεσόγειος. Μια φωτογραφική Οδύσσεια» που παρουσιάζεται στο MOMus-Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης, έως τις 12 Φεβρουαρίου 2023. Ο Ελβετός φωτογράφος Φρεντ Μπουασονά (1858-1946) αποτύπωσε στο έργο του μια ιδέα που στα δικά μου μάτια τουλάχιστον μοιάζει άπιαστη. Ο Μπουασονά περιηγήθηκε στην Ελλάδα των αρχών του 20ού αιώνα και τη φωτογράφησε με μια συγκλονιστική, και παιδική θα 'λεγες, αθωότητα. Αφήνει το βλέμμα του να αποσπάται απ' το εφήμερο, μόνο όταν αναγνωρίζει σ' αυτό το άγγιγμα του αιώνιου, για να δώσει έτσι στον θεατή τη δυνατότητα να μπει μέσα στην εικόνα και να τη ζήσει στο παρόν.

Στέκομαι σε τρία στιγμιότυπα που έχουν αποσπαστεί από την περιοχή της Πύλου το 1912, σ' ένα από τα πολλά ταξίδια του στη χώρα. Ο φωτογράφος έχει απαθανάτισει μια παραλία την ώρα της καταιγίδας, τη λιμνοθάλασσα, κι έναν κάτοικο της περιοχής, τον Γερο-Νέστορα. Οι φωτογραφίες φυσικά δεν έχουν άλλο χρώμα από το μαύρο και το άσπρο, κι όμως είναι γεμάτες ένταση και φως. Καθώς μου είναι πολύ γνώριμος ο τόπος, αναγνωρίζω αμέσως τα σημεία στα οποία στάθηκε ο φωτογράφος. Σήμερα, το ένα μέρος αποτελεί περιοχή Natura κι είναι ίδιο και απαράλλακτο, ενώ το άλλο, τους θερινούς μήνες μεταμορφώνεται από την τουριστική επίπλωση. Θα έλεγε ωστόσο κάποιος ότι ο φωτογράφος σταμάτησε τον χρόνο, κι ότι κατόρθωσε να βάλει την Ελλάδα κυριολεκτικά και μεταφορικά μέσα σ' ένα αρχετυπικά γαλάνιο κάδρο. Η έκθεση περιλαμβάνει 110 έργα και πολυμεσικές εφαρμογές. Ακολουθεί την πορεία του φωτογραφικού βλέμματος του Φρεντ Μπουασονά, τις πηγές της έμπνευσής του και τη μακρόχρονη προσπάθειά του να καταστήσει τη φωτογραφία μια καλή τέχνη. Όπως αναφέρει το MOMus, «σε μια ελικοειδή δια-

Πύλος, η λιμνοθάλασσα, 1912. Φωτογραφία του Φρεντ Μπουασονά.

Ο αναλογικός πολιτισμός χάραξε πάνω στον αμφιβλοπτροειδή μας μνήμες σχεδόν ανεξίτηλες.

δρομή, από τις Αλπεις μέχρι την έρημο του Σινά, πρωταγωνιστεί η Μεσόγειος που, ως άλλος κοινός τόπος, γίνεται το σκηνικό της φωτογραφικής Οδύσσειας του ίδιου του φωτογράφου, στα χνάρια του ομηρικού ήρωα. Το έργο του Μπουασονά τροφοδοτήθηκε από τις συνεργασίες του με συγγραφείς, αρχαιολόγους, πολιτικούς και γεωγράφους, και συνέβαλε στη διαμόρφωση μιας νέας αντίληψης που αντιμετώπιζε τη Μεσόγειο ως ενιαία γεωγραφική και πολιτισμική οντότητα. Φωτογραφίζοντας τους μεσογειακούς τόπους για περισσότερο από τρεις δεκαετίες, επικύρωσε μεταξύ άλλων τους γεωπολιτικούς μετασχηματισμούς της Ελλάδας και των Βαλκανίων. Σκηνές από την καθημερινότητα απλών ανθρώπων, μνημεία και τοπία προς αποκρυπτογράφηση προσκαλούν τους επισκέπτες σε μια ταξιδιωτική εμπειρία σε τόπους που πλέον έχουν διαμορφωθεί με τρόπους, που τότε ακόμη φάνταζαν μυθικοί».

«Ο στόχος της έκθεσης», γράφει η επιμελήτριά της, Εστέλ Σοϊέ, αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Τμήμα Γεωγραφίας και Περιβάλλοντος στο Πανεπιστήμιο της Γενεύης, «είναι η διεύρυνση του βλέμματος μέσα από τα έργα του Ελβετού φωτογράφου, αναδεικνύοντας τόσο το εύρος της καριέρας του, όσο και τους στενούς δεσμούς που έχτισε μεταξύ της Ελβετίας, της Ελλάδας και του μεσογειακού κόσμου. Η έκθεση και η έκδοση αποτυπώνουν την πρόθεση του Φρεντ Μπουασονά να επεκτείνει τα υλικά και συμβολικά όρια της φωτογραφίας. Επιπλέον, δείχνουν τον τρόπο που η Ελλάδα του πρόσφερε τη δυνατότητα να αναδείξει τη φωτογραφία ως μια αυτόνομη μορφή τέχνης».

«Η συμπαρουσίαση δύο σημαντικών συλλογών του έργου του Μπουασονά, των αρχείων της Βιβλιοθήκης της Γενεύης και της Κεντρικής Βιβλιοθήκης (Τρικόγλειος Βιβλιοθήκη) του ΑΠΘ» συμπληρώνει η συνεπιμελήτρια της έκθεσης, ιστορικός της τέχνης Αρετή Λεοπούλου, «αποτελεί μια σημαντική "συνάντηση" τεκμηρίωσης και ανάδειξης ενός φωτογραφικού πλούτου που ήδη ξεπερνούσε εθνικά σύνορα και στόχους. Το φωτογραφικό έργο του Μπουασονά υπήρξε στρα-

τηγικής σημασίας για τις ελληνικές εθνικές επιδιώξεις στις αρχές του 20ού αιώνα και συνάμα στέκει ως ένα αισθητικά άρτιο καλλιτεχνικό έργο ενός –εντυπωσιακά δραστήριου για μισό αιώνα– φωτογράφου».

Σκύβω πάνω από τον ογκώδη τόμο «Η Ελλάδα μέσα απ' τα βουνά και τα λαγκάδια», ο οποίος εκτίθεται σε μια βιτρίνα, δίπλα από άλλες εκδόσεις του φωτογράφου, και με συνεπαίρνει η υλικότητα του βλέμματος του καλλιτέχνη.

Σκέφτομαι ότι ο ψηφιακός πολιτισμός αφήνει επάνω μας το άυλο αποτύπωμα ψηφίων, ενώ ο αναλογικός πολιτισμός χάραξε πάνω στον αμφιβλοπτροειδή μας μνήμες σχεδόν ανεξίτηλες. Η τυπωμένη εικόνα, το βιβλίο, το χαρτί ανήκουν σε μια μυθολογία που φθίνει, που αποκτά θρησκευτικές διαστάσεις. Οι καλλιτέχνες του προηγούμενου αιώνα μας προσφέρουν το προνόμιο της ψύχραιμης ματιάς. Ακόμα και η φουρτούνα έχει μέσα της ομορφιά. Αν καθαρίσουμε τους σκονισμένους φακούς μας, αν αφαιρέσουμε τους θορυβώδεις περισπασμούς του περιβάλλοντος, ίσως μπορέσουμε να δούμε κι εμείς τα πρόσωπα και τα τοπία με τον αθώο τρόπο του Φρεντ Μπουασονά.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΜΑΡΙΑ ΖΑΒΑΚΟΥ

Η Μαρία Ζαβάκου έχει σπουδάσει Φιλοσοφία και Μετάφραση και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο UAL Central Saint Martins στο Λονδίνο, όπου και ζει. Έχει εργαστεί στον χώρο του σεναρίου για κινηματογράφο και τηλεόραση, σενάρια της έχουν προκριθεί στο BBC και το ΒFI, ενώ σε εργαστήρια παραδίδει μαθήματα δημιουργικής γραφής για παιδιά. «Η Ζωή και τα Αγριοκόριτσα» από τις εκδόσεις Petita Demas είναι το δεύτερο παιδικό βιβλίο της.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; «Στον λόφο του Γουότερσιπ» του Ρίτσαρντ Ανταμς, «Τρύπες» του Λούις Σέιτσαρ, «Ολίβ Κίτριντς» της Ελίζαμπεθ Στράουτ.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Στο «Being Mortal» του Atul Gawande αντιλήφθηκα πώς η σύγχρονη Ιατρική διαμορφώνει την έννοια της θνησιμότητας. Το βιβλίο βασίζεται σε μια μελέτη που δείχνει πώς τα φάρμακα παρατείνουν τη ζωή και τις ελπίδες χωρίς να εξασφαλίζεται θεραπεία. Έχει να κάνει με τη διαχείριση των προσδοκιών μας.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά; «Το βιβλίο της ζούγκλας» του Κίπλινγκ σε έκδοση MinaLima. Το έχω δει σε ταινία, αλλά η ανάγνωση είναι πάντα μια άλλη εμπειρία.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη. Τελείωσα δημοτικό στο Βέλγιο. Στη βιβλιοθήκη υπήρχε μια κατσκευή δεντρόσπιτου με μαξιλάρια. Εκεί αγάπησα το διάβασμα.

Υπάρχουν βιβλία που σας έκαναν να νιώσετε ενοχές; Το «Χρονικό ενός προαναγγελέντος θανάτου» του Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες. Σε έναν προμελετημένο φόνο στην Κολομβία δεν παρεμβάινει κανείς.

Αισθάνθηκα ότι είμαστε συνένοχοι με τη σιωπή και τις προθέσεις μας. Αραγε κάνουμε ό,τι μπορούμε για να αποτρέψουμε ένα έγκλημα;

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο; Η ικανότητά του να με βάλει σε έναν άλλον κόσμο. Να με ταξιδέψει.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε; Τα «Μαθήματα», του Ιαν Μακ Γιοούν. Λογοτεχνία και ιστορικά γεγονότα που ξεκινούν από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και φτάνουν μέχρι σήμερα.

Ποιος ο ρόλος των μυθικών τεράτων στην ιστορία; Η Ζωή αποφεύγει ό,τι την τρομάζει. Μέσα από τις μάχες με τα μυθικά τέρατα έρχεται αντιμετώπιση με τους φόβους της. Αρχίζει να βλέπει καθαρά, ανακαλύπτει τα δικά της τέρατα, αλλά και μαθαίνει να προστατεύει τον εαυτό της και την ομάδα της.

Πώς μπορεί η μικρή ηρωίδα να αλλάξει και να αποβάλει τον φόβο και την αναβλητικότητα που τη διακρίνουν; Όσο στοχάζεται πάνω σε αυτά που την τρομάζουν δεν μπορεί να αλλάξει. Η μεγαλύτερη της δύναμη είναι όταν αποφασίζει να πάει στην αποστολή με τα Αγριοκόριτσα. Τότε ξεκινάει η δική της περιπέτεια αλλαγής. Δεν στοχάζεται μόνο. Δρα.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Το αδιανόητο στην άκρη του ματιού

ΕΡΕΝ ΣΩΤΗΡΙΟΠΟΥΛΟΥ
Η τέχνη να μην αισθάνεσαι τίποτα
εκδ. Πατάκης, σελ. 168

Οι ηρωίδες των διηγημάτων υποδέχονται τη ζέστη με τις χειρότερες διαθέσεις. Λίμνασμα των αισθήσεων, αποκάρωμα, απάθεια και ένας τρελός, αδυσώπητος εκνευρισμός, ικανός για τις πιο επιφοβές αλλά και φαιδρές παραισθήσεις. Στο εναρκτήριο διήγημα κάνει φρικτή ζέστη. Είναι καλοκαίρι και η Ρόν νοσταλγεί την Άννα, που ερωτευόταν κομψά και μετρημένα. Η Άννα είναι η καλή, πλασματική εκδοχή της Ρόνς. Και οι δύο υποφέρουν από έναν φαντασιώδη έρωτα. Οσο έσβηνε η Άννα, τόσο η Ρόν γινόταν όλο και πιο «εξαγριωμένη και ανικανοποίητη, ένα μικρό θηρίο με τις κεραιές τεντωμένες». Ναρκωμένη από τη ζέστη, είδε την Άννα μακάρια, σε ένα ερωτικό όνειρο. Σε μια παλιά φωτογραφία, μια γυναίκα αναγνωρίζει τον αλλοτινό εαυτό της και αρχίζει να αναπολεί εκείνο το καλοκαίρι, όταν ήταν μια άλλη. Θυμάται τα μεταμοντέρνα όνειρα, που ανέθαιλαν στον απόηχο του βιβλίου που διάβαζε. Στο πέρας της ανάμνησης, στο απαθανατισμένο στιγμιότυπο διαθλάται σαν σε διπλοτυπία

και η άλλη που στο μεταξύ έγινε. Βουλιαγμένη στη γούβα ενός κρεβατιού, μια γυναίκα αισθάνεται τον εραστή της να λιμνάζει μακριά της. «Είχε κουφόβραση». Το ελληνικό καλοκαίρι θρασομανούσε. «Κάποιοι ανάσαινε πολύ κοντά της. Δεν υπήρχε κανείς». Μια γυναίκα επιστρέφει από το εξωτερικό στην Αθήνα καταμεσής του καλοκαιριού. Στην είσοδο της πολυκατοικίας παρατηρεί έναν άγνωστο άντρα, ντυμένο στα πράσινα. Με τόση ζέστη θα μπορούσε να είναι ο θάνατος με πράσινο κοστούμι. Η υπερθέρμανση εκκολάπτει τερατογονίες. Από την ταραύα ενός πολυκαταστήματος η Μ. ατενίζει την Αθήνα, καταχνιασμένη από την κουφόβραση. «Στο βάθος, η πόλη απλωνόταν μέσα σ' ένα νέφος θολούρας, και ακριβώς απέναντί της διέκρινε κάτι ακίδες λευκές που έμοιαζαν να σαλεύουν σαν πόδια ακρίδας και ήταν οι κολόνες του Παρθενώνα». Η Μ.

βάζει τα γέλια από απόγνωση. Μια ηρωίδα σκέφτεται πως η λύπη δεν είναι ποτέ σκέτη, είναι «ένα μόρφωμα λύπης», ένα «γκρίζο πράγμα», που «πάλλεται απ' αυτό που θα ανακαλύψει». Οι μυθολογίες της Ερως Σωτηροπούλου εκτυλίσσονται πέραν της πλοκής. Κάθε περιγραφή τις αδειεί. Εκείνο που βραίνει στη γραφή της έχει την ένταση ενός νυγμού, είναι μια αδιόρατη, αδιανόητη διασάλευση του τετριμμένου, μια παραμόρφωση στην άκρη του ματιού. Το παράδοξο караδοκεί. Το ανικανοποίητο βλέμμα κυφορεί την εκτράχυνση του πραγματικού. Μεσ στην εξοντωτική ροή ενός επαναλαμβανόμενου χρόνου, ενεδρεύει η εκτροπή, ένας πόθος διακαής των αισθήσεων, το ξεγέλασμα της μονοτονίας, ένας «κλυδωνισμός σαν εσωτερικό τρέκλισμα». Το αληθινό μεταμορφώνεται σε εκτόπλασμα της φαντασίας μέσα από μια πλανταγμένη από ανία όρα-

ση. Βέβαια, η Σωτηροπούλου δεν μιλάει μόνο για άλλες, αλλά και για την ίδια. Σε δύο πεζά σκιαγραφεί μια συγκινητική βιβλιόφιλη αυτοπροσωπογραφία. Στην «Εκλεκτική συγγένεια» η σφοδρή συνάντησή με την ποίηση του Κάμινγκς και την πεζογραφία του Γκομπρόβιτς, αποκαλύπτει την τρομερή δυνατότητα της λογοτεχνικής γλώσσας να υπονομεύει καθετί γκρίζο, αποπνικτικό και ανόητο. Και οι δύο συγγραφείς ήταν «ανυπότακτοι, απρόβλεπτοι, ανατρεπτικοί». Στην «Ελξη του αλλού» η Σωτηροπούλου ομολογεί τη σημασία που έχει για την ίδια η διαφύλαξη της ιδιοπροσωπίας. Το «αλλού», «αινιγματικό και μετέωρο», συνιστά τη μήτρα της συγγραφικής της ιδιοσυστασίας. Εκεί όλα είναι «ανάκατα, έκρυθμα, ερεθιστικά». Οι πολύ ξεχωριστοί συγγραφείς κατορθώνουν να μετατρέψουν το «αλλού» στον κατεξοχήν τόπο της γραφής τους. Σε αυτούς αναμφίβολα ανήκει και η Ερση Σωτηροπούλου, η οποία χάρη στο ανήκουστο βλέμμα της αποσπά από τη γραφή αδόκτες θεάσεις. Προσπερνώντας την κοινοτοπία του ορθολογιστικού, στρέφει την προσοχή της στο ανύποπτο, σε εκείνο που είναι αδήριτο για τη λογοτεχνία.

ΨΗΦΙΑΚΗ

BIBΛΙΟΘΗΚΗ

από τη

W. KIEHL

American art posters of the 1890s in the Metropolitan Museum of Art

εκδ. Metropolitan Museum of Art

Το 1893

μια αφίσα που διαφήμιζε το τεύχος Απριλίου του Harper's Monthly Magazine εμφανίστηκε σε περίπτερα και βιβλιοπωλεία σε όλες τις Ηνωμένες Πολιτείες. Το θέμα της δεν έμοιαζε με αυτό των γαλλικών αφισών της εποχής. Αντίθετα με άλλες αμερικανικές αφίσες, η αφίσα αυτή ήταν σεμνή και είχε συγκρατημένο στυλ, λόγω και του ότι το προϊόν που διαφημιζόταν δεν ήταν τόσο εμπορικό όσο πνευματικό. Η αφίσα του Harper's, παρά το ήπιο ξεκίνημα που είχε, ξεκίνησε μια επανάσταση στην ιστορία της αμερικανικής αφίσας. Οι εκδότες βιβλίων και περιοδικών που παρήγγειλαν τις πρώτες αφίσες αυτού του τύπου έδωσαν μεγάλη ώθηση στους καλλιτέχνες τους αφού, πολλοί από αυτούς έγιναν γνωστά ονόματα στον χώρο, όπως ο Edward Penfield, ο Will H. Bradley, ο Maxfield Parrish και η Ethel Reed. Ο πρώτος επιστημονικός κατάλογος των αμερικανικών αφισών τέχνης της δεκαετίας του 1890 εμφανίστηκε μόλις το 1972 στη Γερμανία. Αυτός ο παρών τόμος, ο οποίος καταγράφει τα τεκμήρια του Μητροπολιτικού Μουσείου Τέχνης, συμπεριλαμβανομένης της εντυπωσιακής συλλογής που συγκέντρωσε ο Leonard A. Lauder, είναι μια σημαντική προσθήκη στην παγκόσμια βιβλιογραφία. Εδώ περιλαμβάνονται πληροφορίες για σχεδόν τριακόσιες αφίσες, από τις οποίες οι πενήντα έξι έγχρωμα εικονογραφημένες. Ο David W. Kiehl, αναπληρωτής επιμελητής στο Τμήμα Εκτυπώσεων και Φωτογραφίας του Μουσείου και συντάκτης του καταλόγου, έχει συνεισφέρει ένα δοκίμιο για το φαινόμενο της αμερικανικής καλλιτεχνικής αφίσας, τις βιογραφίες κάθε καλλιτέχνη και μια βιβλιογραφία. Το ηλεκτρονικό βιβλίο διανέμεται δωρεάν από την εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο <https://www.read-library.com/> για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Να γίνει ένα μουσείο με όραμα

Ο Μαρκ Μαζάουερ μιλάει στην «Κ» ενόψει της αποψινής ομιλίας του στην εκδήλωση για την Εθνική Ημέρα Ολοκαυτώματος

Συνέντευξη στη **ΓΙΩΤΑ ΜΥΡΤΣΙΩΤΗ**

«**Η Θεσσαλονίκη** είναι και μοναδική και υποδειγματική. Μοναδική για διάφορους λόγους, από τους οποίους ο πιο προφανής είναι η εξαιρετική παρουσία της εβραϊκής κοινότητάς της επί τόσους αιώνες. Υποδειγματική, γιατί στην ιστορία της, ειδικά του τελευταίου ενάμιση αιώνα, βλέπει κανείς σε πόσο πολλές πόλεις από την Ανατολική Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή έχουν γίνει τεράστιες μετακινήσεις πληθυσμών, αναγκαστικές και ακούσιες. Όταν συνέβη το Ολοκαύτωμα, από πολλούς –τότε– έγινε κατανόηση με όρους άλλων εκτοπίσεων που γνώριζαν από την Ιστορία, οι οποίες χρονολογούνται από τον 15ο αιώνα αλλά φτάνουν μέχρι τα πογκρόμ του τέλους του 19ου αιώνα και περιλαμβάνουν, φυσικά, την πιο πρόσφατη εμπειρία της Μικρασιατικής Καταστροφής. Και είχε ήδη υπάρξει μια αναγκαστική μετακίνηση στη ζωντανή μνήμη –αναφέρομαι σε αυτήν των μουσουλμάνων της Θεσσαλονίκης μεταξύ 1912 και 1923– για την οποία δύσκολα μιλάμε ακόμη και τώρα. Θέλω να πιστεύω ότι οι νέες γενιές δεν θα αισθάνονται ότι πρέπει να πάρουν θέση όπως έκαναν οι παλαιότερες, και θα βρουν έναν τρόπο να κοιτάζουν πέρα από σύνορα και όρια πώς τα δεινά μιας κοινότητας άφησαν το σημάδι τους σε μια άλλη».

Αυτό σημαίνει η Θεσσαλονίκη για τον Βρετανό ιστορικό και συγγραφέα Μαρκ Μαζάουερ, που φώτισε την ιστορία της πόλης και της ευρύτερης περιοχής, ειδικά το θέμα των Εβραίων στον σκοτεινό 20ό αιώνα της Ευρώπης, με την ερευνά του και τη βιβλιογραφία του. Γι' αυτήν την πόλη, που εξακολουθεί να βρίσκεται στον άξονα των επισημονικών του ενδιαφερόντων, μίλησε στην «Κ» λίγες ώρες πριν πετάξει από τη Νέα Υόρκη για τη σημερινή ομιλία του «80 χρόνια μετά: Ενθυμούμενοι τη Θεσσαλονίκη το 1943», ως επίσημος προσκεκλημένος της Ισραηλιτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης στην εκδήλωση για την Εθνική Ημέρα Μνήμης Ελλήνων Εβραίων Μαρτύρων και Ηρώων του Ολοκαυτώματος.

Έχουν περάσει 17 χρόνια από την κυκλοφορία στα ελληνικά του βιβλίου του «Θεσσαλονίκη: Η πόλη των φαντασμάτων» (εκδ. Αλεξάνδρεια), που αποτέλεσε τομή στη μελέτη της ιστορίας της ιδίως για τον αφανισμό της εβραϊκής κοινότητας. «Πόσο έχει φωτιστεί ο 20ός αιώνας από την έναρξη της έρευνάς του έως σήμερα; Τα νέα στοιχεία που προκύπτουν έχουν μετατοπίσει την αρχική του εικόνα ή το πεδίο παραμένει ανεξερεύνητο», ρωτήσαμε τον καθηγητή Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια.

«Το σημαντικό είναι ότι μετά την πρωτοποριακή δουλειά ανθρώπων όπως η Ρένα Μόλχο και η Ρίκα Μπενβενίστο, δύο νέες γενιές ιστορικών, κυρίως Ελλήνων, εργάστηκαν με μεγάλη επιδεξιότητα στον τομέα αυτόν, έτσι ώστε σήμερα να γνωρίζουμε πολύ περισσότερα για την ιστορία των Εβραίων της Ελλάδας, καθώς και για την τύχη τους στα χρόνια της Κατοχής, περισσότερο από

“

Αναζητούμε έναν τρόπο μνήμης, που να συγκεντρώνει τις εμπειρίες των προσφύγων από τον Πόντο και τη Μικρά Ασία και των Εβραίων της Θεσσαλονίκης σε ένα ενιαίο πλαίσιο.

Η εισβολή στην Ουκρανία, με τις προσπάθειες της Ρωσίας να εξαλείψει τα ίχνη του ουκρανικού έθνους, ήταν ένα είδος αναδρομής στο παρελθόν που ελπίζαμε ότι είχε παρέλθει.

ό,τι γνωρίζαμε ποτέ. Πρόκειται για ένα αξιοσημείωτο επίτευγμα της επιστήμης που στηρίχθηκε σε δύο πράγματα: στον ενθουσιασμό και στο πάθος για την αποκάλυψη του παρελθόντος της χώρας στις παραμελημένες πτυχές του – και στο έργο των αρχειονόμων και των βιβλιοθηκονόμων για την καταγραφή και τη διάθεση αυτού που αποδεικνύεται ότι είναι ένα πολύ πλούσιο σύνολο πηγών. Θα έλεγα ότι γνωρίζουμε πολύ περισσότερα για τους τρόπους με τους οποίους η εβραϊκή κοινότητα πορεύτηκε μετά την ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης στον ελληνικό κορμό (1912) και μπορούμε να κρίνουμε καλύτερα τις πολύ διαφορετικές κοινωνικές και πολιτικές ρυθμίσεις που χαρακτήριζαν τις διάφορες κοινότητες σε όλη τη χώρα.

Γνωρίζουμε πολύ περισσότερα επίσης για τη συνεργασία των δωσίλογων με τους Γερμανούς και πάρα πολύ περισσότερα για την αντίσταση και τη δράση πολλών Ελλήνων που πρόσφεραν βοήθεια και στους συμπατριώτες Εβραίους. Γνωρίζουμε επίσης πολλά για το σημαντικό θέμα των γερμανοϊταλικών σχέσεων στην Ελλάδα. Από την άλλη πλευρά, εξακολουθούμε να γνωρίζουμε λίγα πράγματα για τις σχέσεις των συνεργαζόμενων ελληνικών κυβερνήσεων με τους Γερμανούς στην Αθήνα και μαθαίνουμε συνεχώς περισσότερα για τις τοπικές αρχές και τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρθηκαν. Αλλά πάντα υπάρχουν περισσότερα να ερευνήσουμε».

– **Η ιστορία της Θεσσαλονίκης εξακολουθεί να βρίσκεται στον**

Εβραίοι αποτίει τιμή μπροστά στο Μνημείο του Ολοκαυτώματος στη Θεσσαλονίκη.

άξονα των ερευνητικών σας αναζητήσεων;

– Εξακολουθώ να διαβάω ό,τι παράγεται ειδικά εδώ, επειδή η ποιότητα της επιστήμης είναι τόσο υψηλή και επειδή επιτέλους παίρνω τις απαντήσεις σε πολλά ερωτήματα για τα οποία στο παρελθόν μόνον υποθέσεις μπορούσαμε να κάνουμε. Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι ενδιαφέρον παρουσιάζει η εξαιρετική έρευνα για την πολεοδομική και αρχιτεκτονική ιστορία της Θεσσαλονίκης, διότι το πεδίο αυτό επιτρέπει στους ιστορικούς να εξετάσουν την πόλη ως σύνολο.

– Τα τελευταία χρόνια, έχουν πυκνώσει οι έρευνες, οι επιστημονικές μελέτες, η βιβλιογραφία και πρωτοβουλίες, μεταξύ αυτών το άνοιγμα του πρώην δημάρχου Γιάννη Μπουτάρη στην προσπάθεια η πόλη να ανασύρει το θέμα των Εβραίων από τη λήθη και την εξαίεψη του ρατσισμού. Πιστεύετε ότι έχουν γίνει σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση αυτή ή έχουμε ακόμη πολύ δρόμο να διανύσουμε;

– Δεν υπάρχει αμφιβολία πως η συνολική ατμόσφαιρα είναι πολύ διαφορετική σήμερα από ό,τι ήταν στο παρελθόν. Κάποια από αυτά πιθανόν να οφείλονται στο τέλος του Ψυχρού Πολέμου και στο πέρασμα των γενεών. Πολλά στη Θεσσαλονίκη οφείλονται αναμφισβήτητα στην οραματική ηγεσία του δημάρχου Γιάννη Μπουτάρη. Νομίζω, όμως, ότι τώρα συνεχίζεται επειδή οι συμπεριφορές έχουν αλλάξει ριζικά στην πόλη, αλλά και ευρύτερα. Τώρα έχουμε ταινίες για το Ολοκαύτωμα στην Ελλάδα, εταιρείες για τη μελέτη του ελληνικού εβραϊσμού, θεατρικά έργα και μυθιστορήματα, και γενικά μια πολύ πιο διευρυμένη κατανόηση του τι περιλαμβάνει η ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας. Πράγμα που δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίσταση, ρατσισμός και βανδαλισμοί, ούτε θα μπορούσε κανείς να πει ότι οι παλιοί ανταγωνισμοί έχουν εξουδετερωθεί πλήρως. Πιστεύω όμως

ότι πολλά πρέπει να γίνουν ακόμη. Νομίζω, για παράδειγμα, ότι αναζητούμε ακόμη έναν τρόπο μνήμης που να συγκεντρώνει τις εμπειρίες των προσφύγων από τον Πόντο και τη Μικρά Ασία και των Εβραίων της Θεσσαλονίκης σε ένα ενιαίο πλαίσιο. Οι ιστορικοί πρωτοστατούν σε αυτό –και οι δάσκαλοι των σχολείων επίσης– αλλά οι διαφωνίες για τόπους μνήμης όπως για την πλατεία Ελευθερίας και οι βανδαλισμοί στο Μνημείο Εβραίων της Πανεπιστημιούπολης του ΑΠΘ υποδηλώνουν ότι η πόλη εξακολουθεί να παλεύει με αυτά τα ζητήματα.

– Έχουν περάσει επτά χρόνια από την απόφαση για την ίδρυση του Μουσείου Ολοκαυτώματος Θεσσαλονίκης. Η πόλη άργησε γι' αυτό, αλλά εξακολουθεί να υπάρχει καθυστέρηση. Κατά τη γνώμη σας, πόσο σημαντική θα είναι για τη Θεσσαλονίκη η λειτουργία του;

– Το σημαντικό είναι να γίνει σωστά και με όραμα. Υπάρχουν δεκαετίς ή περισσότερα Μουσεία Ολοκαυτώματος μόνο στις ΗΠΑ και περισσότερα από τριάντα παγκοσμίως. Όπως είναι φυσικό, διαφέρουν πολύ σε ποιότητα. Και βλέπουμε από αλλού ότι ένα κακό μουσείο είναι συχνά χειρότερο από το να μην υπάρχει καθόλου.

Από την άλλη πλευρά, αν γίνει σωστά το μουσείο, τα οφέλη τόσο για την πόλη όσο και για όλη τη χώρα θα ήταν τεράστια. Η λειτουργία του θα αναδείξει διεθνώς όχι μόνο τη σημαντική ιστορία που παραμένει σχετικά άγνωστη στο εξωτερικό, αλλά και το επιστημονικό και παιδαγωγικό έργο της χώρας. Ταυτόχρονα, θα εμπλουτίσει την πόλη με ένα πολιτιστικό κέντρο, το οποίο με την ενεργή παρουσία του θα συμβάλει στη διαμόρφωση της συλλογικής μνήμης των κατοίκων της.

– **Ογδόντα χρόνια μετά, «ενθυμούμενοι τη Θεσσαλονίκη του 1943», τι έχει διδάξει τελικά το Ολοκαύτωμα στην Ευρώπη, με δεδομένα τον πόλεμο στην Ουκρανία και την άνοδο της Ακροδεξιάς;**

– Φοβάμαι ότι ήταν πάντα απίθανο πως η γνώση της Ιστορίας θα εξαλείφει τον ρατσισμό ή τα δεινά του πολέμου. Και τα δύο είναι μαζί μας πολύ καιρό για να διαλυθούν τόσο εύκολα. Νομίζω, ωστόσο, ότι η ευρύτερη δημόσια συνείδηση της γενοκτονικής διάστασης του Β' Παγκοσμίου Πολέμου είχε τη χρησιμότητά της. Υπάρχει, ιδίως μεταξύ των νεότερων γενεών, μια προθυμία να μιλήσουν για τον ρατσισμό που δεν ήταν τόσο προφανής πριν από μισό, ή και περισσότερο, αιώνα. Και πιστεύω ότι ένας από τους λόγους για την εκπληκτική σύμπτωση στη δημόσια καταδίκη της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία προήλθε από τη γνώση μας για τον πόλεμο και την αυξανόμενη αίσθηση ότι η εισβολή, με τις εμφανείς προσπάθειες της Ρωσίας να εξαλείψει τα ίχνη του ουκρανικού έθνους και πολιτισμού, ήταν ένα είδος αναδρομής στο παρελθόν που ελπίζαμε ότι είχε παρέλθει.

Υπό αυτήν την έννοια θα έλεγα ότι ο συνεχιζόμενος αγώνας στην Ουκρανία είναι επίσης ένας αγώνας για την ιστορική μνήμη και τα διδάγματα του αγώνα κατά του φασισμού και του ναζισμού. Πολλοί άνθρωποι παρατηρούν ότι υπάρχει μια βαθιά και τραγική ειρωνεία στο γεγονός ότι είναι οι Ρώσοι, οι οποίοι υπέφεραν τόσο βαθιά από τους Γερμανούς πριν από ογδόντα χρόνια, που σήμερα φαίνεται να είναι αυτοί των οποίων τα στρατεύματα έλαβαν εντολές να πυροβολούν αδικρίτως πολίτες, να λεηλατούν μουσεία και πινακοθήκες και να εφαρμόζουν ένα είδος πολιτικής καμμένης γης. Το τέλος των αυτοκρατοριών, που άρχισε στην Ελλάδα πριν από δύο αιώνες και συνέχισε με τα γνωστά αιματηρά αποτελέσματα στον εικοστό αιώνα, προφανώς μπαίνει στην τελική του φάση σήμερα μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης στις ακτές της Μαύρης Θάλασσας.

Ο κ. Μαρκ Μαζάουερ μιλάει σήμερα (18.30) στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης στην εκδήλωση της Εθνικής Ημέρας Μνήμης Ελλήνων Εβραίων Μαρτύρων και Ηρώων του Ολοκαυτώματος, που συνδιοργανώνουν τέσσερις φορείς της πόλης (Ισραηλιτική Κοινότητα, Κρατική Ορχήστρα, Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας). Θα ακολουθήσει αφιερωματική συναυλία με έργα Αβνί, Μπερτσάι, Μπραχς και ένα τραγούδι στα σεφραδικά για τα θύματα του Ολοκαυτώματος με νέους στίχους πάνω στη μουσική της άριας «Ombra mai fu» από την όπερα «Ξέρξης» του Χέντελ.

«**Ένα κακό** Μουσείο Ολοκαυτώματος είναι συχνά χειρότερο από το να μην υπάρχει καθόλου», λέει στην «Κ» ο Μαρκ Μαζάουερ.

ΑΠΕΛΤΕΛΕΩΣΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ/ΑΡΧΗΣ ΑΡΧΙΒΑΙΩΣ

Το «Avatar» και ο τρίτος δρόμος προς το... ταμείο

Ποιο είναι το μυστικό του βραβευμένου με τρία Όσκαρ Τζέιμς Κάμερον;

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Στο Χόλιγουντ πολλοί λένε ότι ο Τζέιμς Κάμερον έχει το «άγγιγμα του Μίδα». Ξέρει πώς να φέρνει τον κόσμο στις αίθουσες και το χρήμα στα ταμεία, επιτυγχάνοντας μάλιστα οι ταινίες του να εξασφαλίζουν και οσκαρικές υποψηφιότητες για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά τους. Πόσο μάλλον όταν μιλάμε για την επιaura μιας (πανδημικής) διατίεας, η οποία σηματοδότησε τη σοβαρότερη εμπορική κρίση που έχει βιώσει η κινηματογραφική βιομηχανία από καταβολής τής.

Πριν από μερικές ημέρες το δικό του «Avatar: The Way of the Water» έσπασε το φράγμα των δύο δισεκατομμυρίων δολαρίων στο παγκόσμιο box office, μόλις η έκτη ταινία στην ιστορία του σινεμά που επιτυγχάνει κάτι τέτοιο. Οι υπόλοιπες πέντε είναι το πρώτο «Avatar» – με 2,9 δισ. βρίσκονται στην απόλυτη κορυφή, ο «Τιτανικός», οι δύο τελευταίοι «Εκδικητές» της Marvel και ο «Πόλεμος των Αστρων»: η Δύναμη Ήπινα». Τρεις από τις έξι πιο εμπορικές ταινίες της Ιστορίας ανήκουν δηλαδή στον Τζέιμς Κάμερον.

Ποιο είναι όμως το μυστικό

του βραβευμένου με τρία Όσκαρ σκηνοθέτη, σεναριογράφου και παραγωγού; Αρχικά μάλλον το ότι κάνει μια ταινία ανά δέκα με δώδεκα χρόνια. Κάθε κινηματογραφικό του πρότζεκτ είναι προσεκτικά σχεδιασμένο, από όσα συμβαίνουν μπροστά από την κάμερα μέχρι την προωθητική του καμπάνια. Κυρίως ο Κάμερον μοιάζει να έχει μια άτυπη, αλλά πολύ ουσιαστική, «συμφωνία» με το κοινό όλων των ηλικιών που τον ακολουθεί μέσα στις δεκαετίες: «Ελάτε και θα σας δείξω κάτι που δεν έχετε ξαναδεί ποτέ».

Στον «Εξολοθρευτή» ήταν η απόλυτη δυστοπική αλληγορία, με έναν θαυμαστό συνδυασμό πρακτικών και πρώηνων ψηφιακών ειδικών εφέ. Στον «Τιτανικό» ήταν το πελώριο υπερκεκλιμένο που ταξίδευε, προσέκρουσε, κόπηκε στα δύο και βυθίστηκε, όλα με τη χρήση πρακτικών εφέ και πρωτόγονου CGI, το οποίο ο Κάμερον κατάφερε μαστριικά να «κρύψει» με τις τεχνικές που χρησιμοποιήσιμε. Ο «Τιτανικός» θα γιορτάσει μάλιστα την 25η του επέτειο, ταξιδεύοντας ξανά στις αίθουσες στις 9 Φεβρουαρίου σε μια καινούργια remastered, τρισδιάστατη εκδοχή.

Το φράγμα των δύο δις. δολαρίων στο παγκόσμιο box office έσπασε πριν από λίγες ημέρες η νέα ταινία του Τζέιμς Κάμερον, «Avatar: The Way of the Water».

Το «Avatar» δείχνει
ότι το μεγάλο ξόδεμα
μπορεί να δημιουργήσει
κινηματογραφικά
έργα ικανά να τραβή-
ξουν τον θεατή
στο σινεμά.

Και πάμε στο «Avatar». Το 2009 ο Κάμερον μας έστειλε για πρώτη φορά στον επινοημένο κόσμο του πλανήτη Πανδώρα, ο οποίος για να ζωντανέψει σε όλο το μεγαλείο χρειάστηκαν (κυριολεκτικά) εφευρέσεις από τον

ίδιο και την ομάδα του στον τομέα των εφέ και της τεχνολογίας motion-capturing. Δεκατρία χρόνια αργότερα, η αποστολή του ήταν ακόμη πιο δύσκολη, αφού το σκόουελ – το πρώτο από τρία – έμοιαζε εκ προοιμίου με ξαναζεσταμένο φαγητό, μια προσπάθεια να αντληθούν όσο περισσότερα χρήματα γίνεται από μια παλιά συνταγή.

Και όμως, εκείνος το έκανε ξανά. Αφήνοντας στην άκρη το υποτιπώδες στόρι και τα πολιτικώς ορθά κλισέ, τα εκατομμύρια των θεατών που συνεχίζουν να παίζουν στα σινεμά για την ταινία του, απολαμβάνουν ένα οπτικό θάυμα δύσκολο να περιγραφεί αν δεν το δει κανείς με τα μάτια

του. Η παραγωγή του δεύτερου «Avatar» υπολογίζεται πως κόστισε κάτι παραπάνω από 400 εκατομμύρια δολάρια, χώρα τα διόλου ευκαταφρόνητα έξοδα του μάρκετινγκ.

Η επένδυση της 20th Century Studios (δηλαδή της Ντισνέι) θεωρητικά πναιίνει κόντρα σε όσα ακούμε εδώ και δύο χρόνια: πως η μεταπανδημική κινηματογραφική βιομηχανία στην παραδοσιακή μορφή της θα πρέπει να αναδιπλωθεί και να συρρικνωθεί προκειμένου να επιβιώσει, σε μια πραγματικότητα όπου πλέον βασικοί παίκτες είναι και οι streaming πλατφόρμες. Η ίδια η Ντισνέι, άλλωστε, δεν δίστασε να στείλει ακριβώς εκεί μεγάλα πρότζεκτ, δι-

χως να τους δώσει χρόνο να «αναπνεύσουν» στην αίθουσα.

Το «Avatar», ωστόσο, δείχνει έναν εναλλακτικό δρόμο. Αυτόν που υποδεικνύει ότι το μεγάλο ξόδεμα (η επένδυση, το ρίσκο) μπορεί να δημιουργήσει κινηματογραφικά έργα ικανά να τραβήξουν τον θεατή στο σινεμά, πολύ απλά διότι η εμπειρία που θα ζήσει εκεί δεν συγκρίνεται με όσα έχει διαθέσιμα στο σπίτι του. Νωρίτερα μέσα στο 2022 συνέβη με το «Top Gun: Maverick» (1,5 δισ. εισπράξεις), το οποίο, πέρα από την όποια νοσταλγία, προσέφερε ένα αληθινό υπερθέαμα, φτιαγμένο με μεράκι και προσοχή στη λεπτομέρεια, συγκεντρώνοντας τελικά και έξι οσκαρικές υποψηφιότητες.

Quarto

03 / 02 / 2023 παρ / fri 20:30

Celebrating Astor Piazzolla

Carel Kraayenhof Quartet

Carel Kraayenhof bandoneon / μπαντονεόν

Juan Pablo Dobal piano / πιάνο

Jaap Brandenhorst doublebass / κοντραμπάσο

Bert Vos violin / βιολί

Μεγάλοι Χορηγοί
Major Sponsors:

Χορηγοί Επικοινωνίας
Media Sponsors:

Χορηγός Φιλοξενίας
Hospitality Sponsor:

Εισιτήρια / Tickets
€ 20 / 15

77 77 77 45
rialto.com.cy

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ

Στο σήμερα

ΓΙΑΝΝΗΣ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

ΠΕΤΡΟΣ
ΚΟΥΛΟΥΜΗΣ

ΑΣΠΑΣΙΑ
ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ

Μπουζούκια: Γιώργος Παπασολωμόντος, Γιώργος Δημητρίου

Κιθάρα: Ανδρέας Ανδρέου **Πιάνο - Ακορντεόν:** Μιχάλης Καρακατσάνης

Όρθιο Μπάσο: Νικόλας Τρύφωνος **Καλλιτεχνική Επιμέλεια:** Πέτρος Κουλουμής

NICOSIA
DownTown
LIVE

Τετάρτη 8.2.2023

Τηλ: 99810011

Στο
Πέραμα
ΛΕΜΕΣΟΣ

Πέμπτη 9.2.2023

Τηλ: 25373763

Γενική είσοδος €15 Έναρξη 21:00

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΙΚ

ΚΥΠΡΟΣ ΜΙΛΛΕΡΣ

ΕΠΙΧΟΙΝΩΝΙΑ

ΦΙΛΟΘΕΝΙΑ

ΑΕΡΟΜΕΤΕΩΡΕΑΣ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Τι αντίκρισε η Δανία στον καθρέφτη της Ισλανδίας

Ενδιαφέρον φιλμ του Χλίνουρ Πάλμασον

Η χώρα του Θεού ★★½
ΔΡΑΜΑ (2022)
Σκηνοθεσία: Χλίνουρ Πάλμασον
Ερμηνείες: Ελιοτ Κρόσσετ Χόουβ, Ινγκβάρ Σίγκουρτσον

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Μία από τις πιο ασυνήθιστες και ταυτόχρονα ενδιαφέρουσες ταινίες που έχουμε δει τον τελευταίο καιρό μάς έρχεται από τον Ισλανδό Χλίνουρ Πάλμασον. Στα τέλη του 19ου αιώνα, ένας νεαρός Δανός ιερέας ταξιδεύει στην Ισλανδία (μέρος τότε της Δανίας), με στόχο να χτίσει μια εκκλησία,

«*Ηθελα να εξερευνήσω τα αντίθετα στη φόρμα και στο συναίσθημα και πώς αυτά αποκαλύπτονται όταν βάζεις τις δύο χώρες τη μία ενάντια στην άλλη*».

αλλά και να αιχμαλωτίσει στον φωτογραφικό φακό τα τοπία και τους κατοίκους της. Καθώς όμως προχωράει όλο και πιο βαθιά στον δύσβατο, αφιλόξενο τόπο, τόσο η αποστολή όσο και οι γενικότερες βεβαιότητες του έως τότε στη ζωή μπαίνουν σε δοκιμασία.

Αντλώντας δημιουργικά από διάφορες πηγές –από το σινεμά του Μπέργκμαν και του Βέρνερ Χέρτσογκ έως τη λογοτεχνία του Γκράχαμ Γκριν– ο Πάλμασον δημιουργεί ένα λιτό εκφραστικά, ταυτόχρονα όμως επικής υψής φιλμ, κυρίως χάρη στα θέματα που πραγματεύεται, αλλά και στη μεγάλη του διάρκεια (σχεδόν δύο-

μισι ώρες). Εμείς παρακολουθούμε σταθερά την πορεία του ιερέα μέσα από ένα τετράγωνο πλάνο, όμοιο με αυτό των πρώιμων φωτογραφικών μηχανών, τις οποίες και εκείνος χρησιμοποιεί.

Η «εισβολή» του σε έναν κόσμο εν πολλοίς παρθένο καλωσορίζεται από κάποιους, ενώ άλλοι είναι περισσότερο καχύποπτοι με τον Δανό επισκέπτη. Η ίδια η φύση μοιάζει σε ένα βαθμό να τον αντιμάχεται. Η φιλοξενία ωστόσο που θα βρει στους κόλπους μιας αγροτικής οικογένειας, θα του ζεστάνει την καρδιά και ταυτόχρονα θα τον βάλει σε πρωτόγνωρους πειρασμούς. Όλη αυτή η πάλη ανάμεσα στον θεικό και στον ανθρώπινο νόμο είναι από τα βασικά θέματα της ταινίας, η οποία πάντως εξετάζει και το ζήτημα της επικοινωνίας και των συγκρούσεων που φέρνει η έλλειψή της. «Η “Χώρα του Θεού” λαμβάνει χώρα όταν η Ισλανδία ήταν υπό την κυριαρχία της Δανίας. Η ζωή μου έχει χωριστεί μεταξύ αυτών των δύο πολύ διαφορετικών χωρών, που με έχουν διαμορφώσει με πολλούς τρόπους. Ηθελα να εξερευνήσω τις αντιθέσεις στο περιβάλλον, την ιδιосυγκρασία και τη γλώσσα ή την πηγή των παρεξηγήσεων» επιπλέον, τα αντίθετα στη φόρμα και στο συναίσθημα και πώς αυτά αποκαλύπτονται όταν βάζεις αυτές τις δύο χώρες τη μία ενάντια στην άλλη», παρατηρεί σχετικά ο σκηνοθέτης.

Το φινάλε της ταινίας του, που υιοθετεί εν μέρει και τους κώδικες της αρχαίας τραγωδίας, μοιάζει με μια «ωδή» στη θνητότητα το μόνο χαρακτηριστικό που ενώνει πραγματικά όχι μόνο τους ανθρώπους αλλά και το φυσικό περιβάλλον γύρω τους.

Αντλώντας δημιουργικά από διάφορες πηγές –από το σινεμά του Μπέργκμαν και του Βέρνερ Χέρτσογκ έως τη λογοτεχνία του Γκράχαμ Γκριν– ο Πάλμασον δημιουργεί ένα λιτό εκφραστικά, ταυτόχρονα όμως επικής υψής φιλμ, κυρίως χάρη στα θέματα που πραγματεύεται.

HOME CINEMA

«Ναυαγοί» της πατριαρχίας σε κωμικές καταστάσεις

Επάνω, σκηνή από την κωμική σειρά του Netflix «Κυρίαρχα αρσενικά». Κάτω, η Εμα Σουάρεζ, πρωταγωνιστεί στην ταινία «Παράθυρο στη θάλασσα», που είναι διαθέσιμη στο Ertflix.

Κυρίαρχα αρσενικά ΚΩΜΩΔΙΑ (2022)
Δημιουργός: Αλμπέρτο Καμπαλέρο, Λάουρα Καμπαλέρο
Ερμηνείες: Γκόρκα Οτσόα, Φερνάντο Ζιλ

Η διασκεδαστική αλλά και ενδιαφέρουσα κωμική σειρά στην πλατφόρμα του Netflix μάς έρχεται από την Ισπανία. Τέσσερις κολλητοί φίλοι γύρω στα 40 έρχονται αντιμέτωποι με τη σύγχρονη πραγματικότητα της γυναικείας αφύπνισης και του νεοφεμινισμού, στην οποία δυσκολεύονται να προσαρμοστούν. Καθένας τους βρίσκεται σε διαφορετικό στάδιο οικογενειακής κατάστασης, όμως όλοι τους έχουν ένα κοινό: παλεύουν να τα βγάλουν πέρα με τις γυναίκες της ζωής τους.

Ο επιτυχημένος τηλεοπτικός αρχισυντάκτης Πέδρο βρίσκεται ξαφνικά απολυμένος, με ένα πελώριο στεγαστικό δάνειο πάνω από το κεφάλι του και τη σύζυγό του να αποφασίζει να γίνει influencer για να συνεισφέρει στο εισόδημα. Ο χωρισμένος Σάβντι νοσταλγεί την πρώην του,

ενώ η έφηβη κόρη του του κανονίζει ραντεβού μέσω Tinder. Ο χρόνια παντρεμένος Λουίς έχει πάψει να βλέπει ερωτικά τη γυναίκα του και ο εργένιος Ραούλ νιώθει έτοιμος για το επόμενο βήμα, όμως η συμβία του προτιμά μια ανοιχτή σχέση. Παρόλο που προδιαθέτει για ένα χειμαρροκλίσε και πολιτικές ορθότητας, η σειρά του Netflix αποδεικνύεται αναπάντεχα οξυδερκής και γνήσια αστεία, σχολιάζοντας τις σύγχρονες σχέσεις ανδρών και γυναικών. Οι τελευταίες, αν και πρόθυμες να αναλάβουν τους νέους ρόλους τους, μοιάζουν εδώ σχεδόν το ίδιο αμήχανες, αναπαράγοντας συχνά οι ίδιες μερικά από τα πιο συνηθισμένα σεξιστικά στερεότυπα.

Παράθυρο στη θάλασσα ★★★
ΔΡΑΜΑ (2019)
Σκηνοθεσία: Μιγκέλ Ανχελ Χιμένεζ
Ερμηνείες: Εμα Σουάρεζ, Ακύλλας Καραζήσης, Αντώνης Καφετζόπουλος

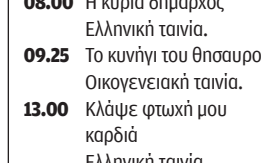
Από την πλατφόρμα του Ertflix επιλέγουμε μια σχετικά πρόσφατη συμπαραγωγή μεταξύ Ελ-

λάδας και εξωτερικού, η οποία μας ταξιδεύει στο άγριο τοπίο της Νισύρου.

Εκεί, η Ισπανίδα Μαρία (Εμα Σουάρεζ), που έχει πρόσφατα διαγνωστεί με καρκίνο, φτάνει μαζί με τις φίλες της για ένα καλοκαιρινό ταξίδι στα νερά του Αιγαίου.

Στα όρια της κατάθλιψης, η 55χρονη γυναίκα θα δει τη ζωή να της χαμογελά όταν γνωρίζει τον έρωτα στο πρόσωπο ενός ντόπιου ψαρά (Ακύλλας Καραζήσης), ενώ πλέον μπροστά της βρίσκεται η δύσκολη απόφαση της επιστροφής.

Ο Βάσκος κινηματογραφιστής αντλεί έμπνευση από προσωπικές του εμπειρίες, δημιουργώντας ένα συγκινητικό φιλμ που αναζητά την αισιοδοξία ακόμη και όταν τα πάντα μαυρίζουν εμπρός στο φάσμα του θανάτου. Η Εμα Σουάρεζ, από την πλευρά της, τα καταφέρνει καλά, παντρεύοντας τον ψυχισμό του χαρακτήρα της με τη σκληρή ομορφιά του ακριτικού νησιού, σε ένα ρόλο που της χάρισε και βραβεία σε διεθνή φεστιβάλ.

PIK1 THΛ.: 22862000 21.30 Παραδοσιακή βραδιά 07.30 Θεία Λειτουργία 10.10 Σε προσκυνώ γλώσσα, II Ενημερωτική εκπομπή. 11.00 Σπίτι στη φύση - (Ε) Πολιτιστική εκπομπή. 11.30 Κύπρος, ένα προσκύνημα Οδοιπορικό σε εκκλησίες. 12.00 Play List, II - (Ε) Μουσική εκπομπή. 13.30 Κοίτα με στα μάτια, IV Εκπομπή για τα ζώα. 14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης Ενημερωτική εκπομπή. 15.00 Μουσικό ραντεβού, III Μουσική εκπομπή. 15.30 Προσωπογραφίες, VI Εκπομπή συνεντεύξεων. 16.30 Χρονογράφημα, V Ντοκιμαντέρ. 17.00 Εκείνη & Εκείνοι, II Με την Αθηνά Χάλκου. 18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική) 18.30 Γευστικό ταξίδι στο χωριό Με τη Χρύση Λέφου. 19.00 Ειρήνη Πάσι, II Κωμική σειρά εποχής. ούτο που γίνηκε, τότε Κυπριώτικο σκετς. 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 21.00 Αθλητική Κυπριακή 21.30 Παραδοσιακή βραδιά Με την Άντρη Καραντώνη. 23.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 23.05 Προσωπογραφίες, VI-(Ε) 00.00 Εκείνη & Εκείνοι, II - (Ε) 00.45 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε) 01.45 Επαναλήψεις	PIK2 THΛ.: 22862000 22.20 The Sisters Brothers 06.30 Το μικρό σπίτι στο λιβάδι Οικογενειακή σειρά. 07.20 Φλίπερ - (Ε) Οικογενειακή σειρά. 08.00 Παιδική ζώνη α. Mini Pet Pals β. Παιχνίδια στην άμμο γ. Όλι δ. Η Μπο ταξιδεύει ε. Τελετάμπρις στ. Ο Μπόμπιρας ζ. Η μικρή Λουλού η. Μπομπ ο μάστορας θ. Τα Στρουμφοάκια ι. Αστυνομός Σαϊνης 12.40 Παιδική ζώνη - (Ε) 15.30 Φλίπερ Οικογενειακή σειρά. 16.20 Το μικρό σπίτι στο λιβάδι Οικογενειακή σειρά. 17.05 Farming for the planet - (Ε) Ντοκιμαντέρ. 17.30 A Window On - (Ε) Ντοκιμαντέρ. 18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική) 18.30 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (αγγλική) 18.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (τουρκική) 19.00 Μαζί / Birlikte - (Ε) 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική) 21.00 Save this dance Αισθηματική τηλεταινία. 22.20 Οι αδελφοί Σίστερς (The Sisters Brothers). Γουέστερν, με τους Χοακίν Φίνιζ, Τζον Σι Ράιλι, κ.ά. 00.15 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)	ALPHA THΛ.: 22212400 21.00 Η γη της ελιάς 06.00 Deal - (Ε) 07.00 My Greece - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή. 08.00 Οικογενειακές ιστορίες Κοινωνική σειρά. 09.15 Επτά θανάσιμες πεθερές Κωμική σειρά. 10.00 Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή. 13.00 The Chase - (Ε) Τηλεπαιχνίδι. 14.00 Αμφιβολίες - (Ε) Κοινωνική σειρά. 14.45 The Λούσις Night Show Σατιρική εκπομπή. 17.00 Στο παρά πέντε - (Ε) Κωμική σειρά. 17.40 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Κωμική σειρά. 18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική) 18.10 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Συνέχεια. 18.45 TET- A-TET στον Alpha Εκπομπή συνεντεύξεων με τον Τάσο Τρύφωνος. 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 21.00 Η γη της ελιάς Δραματική σειρά, με τους Πασχάλη Τσαρούχα, Αντιγόνη Κουλουκάκου. 22.15 Καζαντζίκης Δραματική ταινία, με τους Οδυσσέα Παπαδηλιόπουλο, Μαρίνα Καλογήρου, κ.ά 00.00 Night Out Ψυχαγωγική εκπομπή. 01.15 Κάρμα - (Ε)	ANT1 THΛ.: 22200200 23.00 Knives out 06.20 Το πιο γλυκό μου μέγμα 07.10 Ο κόσμος να χαλάσει (Ε) Κωμική σειρά. 08.15 Santa Γιολάντα (Ε) Κωμική σειρά. 09.30 Πρώτη σταγόνα (Ε) Κωμική σειρά. 11.10 Super γιομπαπές (Ε) Κωμική σειρά. 12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Ενημερωτική εκπομπή. 12.50 Ο πόλεμος των άστρων Κωμική σειρά. 14.30 Casa De Mikel 4 (Ε) Σατιρική εκπομπή. 15.50 5 X 5 - (Ε) Τηλεπαιχνίδι. 16.40 Ποιος Παπαδόπουλος; Κωμική σειρά. 18.00 Τα νέα του ANT1 σε 10' 18.15 Ποιος Παπαδόπουλος; Συνέχεια. 18.30 ROUK ZOUK Special (Ε) Τηλεπαιχνίδι. 20.15 Τα νέα του ANT1 21.15 Γονείς της συμφοράς (Little Fockers). Κωμωδία, με τους Ρόμπερτ Ντε Νίρο, Μπεν Στίλερ, κ.ά. 23.00 Στα μαχαίρια (Knives out). Περιπέτεια, με τους Ντάνιελ Κρεγκ, Κρις Έβανς, κ.ά. 00.50 4XXX4 - (Ε) Κωμική σειρά. 01.40 Ταμάμ - (Ε)	OMEGA THΛ.: 22477777 21.10 Έρωτας φυγάς 06.00 Τώρα μαζί Ενημερωτική εκπομπή. 09.50 OPEN Weekend Ψυχαγωγική εκπομπή. 13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι. 15.15 Επιπλοκουρμεδιές Εκπομπή μαγειρικής, με τον Σταυρή Γεωργίου. 16.15 Cash Or Trash - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή. 17.25 Ένα τραγούδι ακόμα - (Ε) Μουσική εκπομπή. Ο Γιώργος Θεοφάνους υποδέχεται καλλιτέχνες και μαζί ερμηνεύουν αγαπημένα τραγούδια. 18.00 OMEGA NEWS 18.10 Ένα τραγούδι ακόμα - Συνέχεια. 19.10 Τρία μίλια Ευγενία Παναγοπούλου, Νικόλα Μακρή, κ.ά. 20.10 OMEGA NEWS 21.10 Έρωτας της συμφοράς Δραματική σειρά εποχής. Κωδικό όνομα U.N.C.L.E. (The Man From U.N.C.L.E.). Κωμωδία δράσης, με τους Χένρι Καβίλ, Χιου Γκραντ, κ.ά. 00.10 Ό,τι αγαπάς Μουσική εκπομπή, με τον Πάνην Μπέζο. 02.00 OPEN Weekend - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.	ΣΙΓΜΑ THΛ.: 22580100 21.00 Survivor All Star 06.00 Οι Τάκκοι - (Ε) Κωμική σειρά. 07.00 Μόλις χθες - (Ε) Ελληνική σειρά. 07.30 Θεία λεπτοσύρνια 09.50 Ώρα για φαγητό - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής. 10.20 Βουράτε γεγινόνοι - (Ε) Κωμική σειρά. 11.20 Η πεθερά - (Ε) Κωμική σειρά. 12.30 Καλό μεσημέρακι - Best Of Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Νίκο Μουτσινά. 13.30 My Style Rocks - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή. 16.30 Γεγονότα σε πιάτο Εκπομπή μαγειρικής με τον Δημήτρη Σκαρμούτσο. 17.20 Γεια σου Ψυχαγωγική εκπομπή με τη Μαρία Μπακοδήμου 18.00 Γεγονότα σε συντομία 18.10 Γεια σου Συνέχεια. 19.00 Γλυκάνισος Δραματική σειρά, με τους Γιώργο Παπαγεωργίου, Έλενα Πιερίδου. 20.00 Τομές στα γεγονότα 21.00 Survivor All Star Παιχνίδι επιβίωσης. 00.30 Γεγονότα σε τίτλους 00.40 Γλυκάνισος - (Ε) Δραματική σειρά. 02.20 Ήρθε κι έδεσε - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή. 04.00 Γεια σου - (Ε)	CAPITAL THΛ.: 25577577 08.00 Η κυρία δήμαρχος Ελληνική ταινία. 09.25 Το κυνήγι του θησαυρού Οικογενειακή ταινία. 13.00 Κλάψε φτωχή μου καρδιά Ελληνική ταινία. 19.10 Χιονισμένες καρδιές Ρομαντική ταινία. 21.00 Αγώνας για επιβίωση Περιπέτεια. 23.20 Θανάσιμη καταδίωξη Περιπέτεια. PLUS THΛ.: 22259000 07.55 Παιδικό παραμύθι 09.00 Έξι μινες νεύσεις - (Ε) 13.30 Τα λέμε! 15.00 Πας μαγειρεύοντας - (Ε) 16.00 Τηλεαγορά 17.30 Αόρατος φάκος 18.00 Quiz Fun 19.40 Τα καλύτερα της αγοράς 20.00 Ο καιρός 20.30 Fatsa Book 21.35 Το ταξίδι της ζωής 22.30 Ξένη ταινία 00.40 Ξένη ταινία EXTRA THΛ.: 25715111 06.00 Παιδικό πρόγραμμα 08.00 ΕΛΛ. κινηματογράφος 14.00 Kismet - Δραματική σειρά 15.50 Κινημ/φικές επιτυχίες 16.25 ΕΛΛ. κινηματογράφος 18.00 Ειδήσεις (νοηματική) 18.05 ΕΛΛ. κινηματογράφος 19.45 EXTRA News 20.20 Κινημ/φικές επιτυχίες 21.00 Σουλεϊμάν ο μεγαλοπρεπής Δραματική σειρά. 22.30 You only live twice Ξένη ταινία.	MOVIES BEST 22.45 Heaven & Earth 07.45 A Christmas Gift From Bob 09.30 Trust 11.15 Deux (Two Of Us) 13.00 The Lost Girls 15.00 Six Degrees Of Separation 17.00 Family Pictures 18.35 Grace A Dieu (By The Grace Of God) 21.00 The True Adventures Of Wolfboy 22.45 Heaven & Earth 01.15 Saving Christmas Spirit 02.45 Best Sellers
---	---	--	---	---	--	--	--

Το φάντασμα του ναζισμού ξεθωριάζει;

Οι σύγχρονοι Γερμανοί απέναντι και στο δικό τους τραύμα από τον Β΄ Π.Π.

Γ Ε Ρ Μ Α Ν Ι Α
1933 - 2023

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**

Φέτος συμπληρώνονται 90 χρόνια από την άνοδο στην εξουσία των ναζί στη Γερμανία. Στις 30 Ιανουαρίου του 1933, ο Αδόλφος Χίτλερ ονομάστηκε καγκελάριος. Στο πλαίσιο αυτό, η «Κ» ξεκινά σήμερα σειρά αφιερωμάτων σε συνέχειες που θα ακολουθήσουν στα επόμενα φύλλα καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς, καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων μέσα από μια θεώρηση πολιτισμική κατά βάσιν.

Σήμερα γίνεται η αρχή με μια συνομιλία με τους ιστορικούς Άννα Μαρία Δρουμπούκν και Κωστή Κορνέτν αναφορικά με το αμφιλεγόμενο θέμα του τραύματος των Γερμανών ως θυμάτων και αυτών του χιτλερισμού (αλλά και των συμμαχικών βομβαρδισιών). Η Άννα Μαρία Δρουμπούκν είναι ιστορικός με κύριο ερευνητικό ενδιαφέρον τη μεταπολεμική ανασυγκρότηση των ελληνικών εβραϊκών κοινοτήτων στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Είναι ερευνήτρια στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου. Το βιβλίο της «Μνήμεια της Λήθης. Ικνη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου στην Ελλάδα και στην Ευρώπη» θα επανεκδοθεί σε επαυξημένη μορφή το 2023 (εκδόσεις Μωβ Σκίουρος). Ο Κωστής Κορνέτνς είναι ιστορικός με κύριο ερευνητικό ενδιαφέρον τις μεταβάσεις από τη δικτατορία στη δημοκρατία στον ευρωπαϊκό Νότο. Διδάσκει σύγχρονη ιστορία στο Αυτόνομο Πανεπιστήμιο της Μαδρίτης. Το βιβλίο του «Τα παιδιά της δικτατορίας» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πόλις. Η πρώτη ιδέα και μεγάλο μέρος του πληροφοριακού υλικού για την οργάνωση της συζήτησης οφείλεται στην Ειρήνη Σωτηροπούλου. Την ευχαριστώ θερμά.

– Υπάρχουν φαντάσματα που επιστρέφουν στη σημερινή Γερμανία; Συνήθως σκεφτόμαστε το Ολοκαύτωμα, τα εγκλήματα στις κατεχόμενες χώρες, τους Γερμανούς αντιστασιακούς, όχι όμως τους ίδιους τους θύτες και, βέβαια, καθόλου τα παιδιά

“

Το 2011 έγινε μια προσπάθεια από την τότε κυβέρνηση Χριστιανοδημοκρατών – Φιλελευθέρων να θεσπιστεί ημέρα μνήμης για τους Γερμανούς εκδιωχθέντες!

και τα εγγόνια τους ως θύματα των ναζί. Πόσοι θυμούνται ότι εκατομμύρια Γερμανών εγκατέλειψαν εδάφη που η Γερμανία έχασε μετά τον πόλεμο, αλλά και τις εστίες τους σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, και ήρθαν ως πρόσφυγες στις δύο μεταπολεμικές Γερμανίες; Η δημόσια συζήτηση και η λογοτεχνία της Γερμανίας δείχνουν σήμερα αυξημένο ενδιαφέρον για το ενδογερμανικό προσφυγικό κύμα του 1945. Αραγε οι σημερινοί Γερμανοί παραμερίζουν ενοχή και εξιλέωση, επικεντρωνόμενοι στο δικό τους τραύμα, που μέχρι τώρα ήταν ταμπού;

Άννα Μαρία Δρουμπούκν (Α.Μ.Δ.): Αυτό και αν είναι στρεβλό μνημονικό τοπίο! Δεν ήταν καθόλου ταμπού! Υπάρχει ένα μνημείο 15 κλμ. νοτίως του Γκέτιγκεν, στο Φρίντλαντ, στα σύνορα των αλλοτινών ζωνών κατοχής, αμερικανικής, βρετανικής και σοβιετικής. Ο ίδιος ο Αντενάουερ, μόλις έγινε καγκελάριος, διεκδίκησε το 1950 την εκεί ανέγερση του μνημείου για τα 9 εκατ. των Γερμανών προσφύγων, σε μια χώρα που ακόμη δεν είχε ούτε ένα μνημείο για το Ολοκαύτωμα. Ήταν προκλητικό. Βανδαλίστηκε

Βερολίνο, Μάιος 1945. Δύο ηλικιωμένοι Γερμανοί ξεκουράζονται στα συντρίμια της πόλης τους. Η κατάληξη του... 1933. Φωτογραφία: Yevgeny Khaldei.

Βερολίνο, 30 Ιανουαρίου 1933. Ο Χίτλερ ως νέος καγκελάριος υποβάλλει τα εθήν του στον πρόεδρο Χίντεμπουργκ. Πίσω του με το κράνος, ο Χέρμαν Γκέρινγκ. Αριστερά, διακρίνεται ο Γιόζεφ Γκέμπελ.

αμέσως, κάποιοι έγραψαν επάνω «Νταχάου» και «Λίνττσε». Προφανώς είναι πολύ πρώιμο το 1950 να μνημειοποιούμε το γερμανικό τραύμα, τους Γερμανούς πρόσφυγες. Υπάρχει σήμερα ένας ισχυρότατος φορέας, η Ομοσπονδία Γερμανών Εκδιωχθέντων. Δρούσε ήδη από τότε, διεκδικώντας την ανέγερση μνημείων για τις ομάδες των Γερμανών-θυμάτων, για τις «χαμένες πατρίδες» σαν να λέμε. Η πρόεδρος της ομοσπονδίας αυτής, Ερικα Στάινμπαχ (γενν. 1943), είναι μια πολύ αμφιλεγόμενη προσωπικότητα. Ήταν βουλευτής του CDU ενώ

προσφάτως προσχώρησε στην ακροδεξιά AfD. Υπάρχουν στη Γερμανία πάμπολλα μνημεία για τα θύματα της λεγόμενης «μαζικής φυγής» 1944-1946. Μόνο στη Στουτγάρδη υπάρχουν έξι για τους ξεριζωμένους Γερμανούς! Το 2011 έγινε μια προσπάθεια από την τότε κυβέρνηση Χριστιανοδημοκρατών - Φιλελευθέρων να θεσπιστεί και ημέρα μνήμης για τους Γερμανούς εκδιωχθέντες! Προφανώς αυτό δεν πέρασε. Το θέμα παραμένει υπό συζήτηση. Όμως οι προσπάθειες της Στάινμπαχ ευοδώθηκαν εντέλει, γιατί το 2016 ιδρύθηκε μουσείο στην

πόλη του Βερολίνου, το λεγόμενο «Κέντρο Τεκμηρίωσης για τη φυγή, τον εκτοπισμό και τη συμφιλίωση». Στον πρώτο όροφο παρουσιάζεται η μαζική μετανάστευση στην Ευρώπη και σε όλο τον κόσμο στον δεύτερο όροφο έχουμε μόνο τους Γερμανούς πρόσφυγες. Πρόκειται για κάτι τρομερά προβληματικό, το συζητάμε στην ιστορική κοινότητα μέχρι σήμερα. Μάλλον, λοιπόν, δεν ήταν ταμπού. Ίσως έγινε πολύ πρώιμα μια μνημειοποίηση για συγκεκριμένες ομάδες, μια μάλλον άστοχη συζήτηση για το γερμανικό τραύμα, σε μια Δυτική Γερμανία όπου η λήθη ήταν στην ουσία καθεστώς. Ενώ έπρεπε να έρθει η δεκαετία του '70 για να ενταχθεί το Ολοκαύτωμα στη δημόσια συζήτηση.

Κωστής Κορνέτνς (Κ.Κ.): Συμφωνώ απολύτως. Σε κάποια αντίθεση με ό,τι πιστεύουμε, υπήρχε ένας λόγος γερμανικής θυματοποίησης που αναδύθηκε πολύ νωρίς. Αυτό δεν σχετίζεται μόνο με τους πρόσφυγες, αλλά και με τους επιστρέφοντες από τη Σοβιετική Ένωση Γερμανούς αιχμαλώτους πολέμου, και βέβαια τους συμμαχικούς βομβαρδισμούς του 1945, κυρίως της Δρέσδης. Όμως μετά το 1989 γίνεται μια πιο συστηματική συζήτηση. Η λογοτεχνία είναι η πρώτη που θίγει τα θέματα αυτά, από τον Βόνεγκατ μέχρι τον Ζέμπαλντ, και εκτός Γερμανίας δηλαδή. Υπάρχει και το λεγόμενο «σύνδρομο Χάρις». Όταν, το 1992 έγιναν στο Λονδίνο τα αποκαλυπτήρια του ανδριάντα του Χάρις, αξιωματικού της βρετανικής πολεμικής αεροπορίας, υπευθύνου για τον βομβαρδισμό της Δρέσδης με τα χιλιάδες θύματα (Φεβρουάριος 1945), ξέσπασε

θύελλα διαμαρτυριών από γερμανικής πλευράς. Επικρατούσε η αίσθηση πως αποδόθηκε τιμή σε έναν εγκληματία πολέμου. Ήταν η πρώτη φορά που, κάπως πιο συστηματικά, έγινε αναφορά σε συμμαχικά εγκλήματα πολέμου εναντίον των Γερμανών. Το άλλο θέμα σχετίζεται με τους μαζικούς βιασμούς. Τα ομαδοποιώ γιατί όλα συναρτώνται με την ιδέα των Γερμανών ως θυμάτων, και μάλιστα διπλών – του Χίτλερ, αρχικά, των Συμμάχων αμέσως μετά. Πρόκειται για ιδέα πολύ αναθεωρητική αλλά με μεγάλη διείσδυση στη συλλογική ιστορία. Υπάρχει ένα καταπληκτικό ντοκιμαντέρ της Χέλκε Ζάντερ, το «Απελευθερωτές και απελευθερωμένοι» (1990-1992) όπου η σκηνοθέτις (γενιά του '68, φεμινίστρια) ασχολείται με τους συστημικούς βιασμούς των Γερμανίδων –κάποιοι μιλάνε για εκατομμύρια βιασμούς– από στρατιώτες του Κόκκινου Στρατού το 1945. Από μια προοδευτική, φεμινιστική οπτική η Ζάντερ φλερτάρει, μολαταύτα, με την ιδέα των Γερμανών ως των ουσιαστικών θυμάτων αυτής της ιστορίας. Δεν είμαι ωστόσο σίγουρος, σε σχέση με όσα είπε η Α.Μ.Δ., ότι ο δημόσιος λόγος ήταν τόσο απρόσκοπτος. Εχω κατά νου τον Ζέμπαλντ, που έλεγε ότι το μέγεθος του τραύματος και το μέγεθος των εγκλημάτων ήταν τόσο πελώρια, που ήταν φύσει αδύνατο να μιλήσει κανείς με άμεσο τρόπο για όλα αυτά: θα έπρεπε να μιλήσει εμμέσως, υπαινικτικά. Νομίζω ότι αυτό είναι όντως μια τροπικότητα που χαρακτηρίζει τις δεκαετίες μέχρι και το '90. Γι' αυτό και έχω την αίσθηση μιας πλήρους απελευθέρωσης, μιας απενοχοποίησης από το '89 και μετά.

Ο ρόλος της «μαύρης παιδαγωγικής», της αποξένωσης μητέρας - βρέφους

– Γιατί η ενοποίηση αλλάζει τόσο ριζικά το τοπίο; **Κ.Κ.:** Ερχονται στο προσκήνιο νέες πολιτικές γενιές. Η γενιά του '68 νιώθει απενοχοποιημένη για το παρελθόν. Σε επίπεδο πολιτικού ακτιβισμού έχει υπερασπιστεί τα θύματα, άρα απελευθερώνεται και ως προς το ίδιο το παρελθόν, τουλάχιστον όσον αφορά την τομή Αριστερά - Δεξιά. Υπάρχει μια αριστερή ρητορική που μιλάει ξεκάθαρα για το παρελθόν και τα εγκλήματα του, αλλά δεν βάζει «εθνικό πρόσχημο». Κατ' αυτούς δεν είναι μια «γερμανική υπόθεση» συναρτάται περισσότερο με ένα πολιτικό πρόσχημο. Από την άλλη, υπάρχει μια πιο δεξιά, συντηρητική προσέγγιση, η οποία, αντιθέτως, κάνει λόγο για ένα εθνικό παρελθόν, αλλά χωρίς το βάρος των εγκλημάτων. Είναι σημαντικό να μιλήσουμε για την τομή ανάμεσα στα δύο. Η γενιά του '68 οικειοποιήθηκε τη θέση του θύματος. Είμαστε θύματα των γονιών μας, έλεγαν, άρα έχουμε το

δικαίωμα να μιλάμε για το Αουσβιτς σε σχέση με τη σύγχρονη πολιτική, σε σχέση μ' εμάς, π.χ. με το σύνθημα «Το Βιετνάμ είναι το Αουσβιτς της Αμερικής». Υπάρχει εδώ ένα πολύ προβληματικό μπερδεμα στο συμβολικό επίπεδο. Και υπάρχει πλέον και μια άλλη, νέα γενιά, που νιώθει απελευθερωμένη σε σχέση με το παρελθόν συνολικά. Είναι κάτι διττό: ταυτίζομαι με τα θύματα, άρα μπορώ να μιλήσω με πολύ μεγαλύτερη άνεση για το παρελθόν, τη γερμανική θυματοποίηση. Ακούγεται λίγο αντιφατικό, αλλά πιστεύω ότι σήμερα υπάρχει. Όταν, για παράδειγμα, βγαίνει το βιβλίο του Goldhagen «Πρόθυμοι δήμιοι», στα μέσα της δεκαετίας του '90, έχει μεγάλη δημοφιλία αυτή η θέση της Ιστορίας κυρίως σε νεαρούς Γερμανούς: πρόκειται ακριβώς για τη νέα γενιά, που αποδέχεται τα εγκλήματα του παρελθόντος, όχι όμως με πολιτικούς όρους όπως η γενιά του '68, αλλά με πολιτισμικούς. Στέκει

Απρίλιος 1945. Πτώματα στο γερμανικό ναζιστικό στρατόπεδο Μπέλσεν. Η κτηνωδία του Ολοκαυτώματος σε όλη της τη φρίκη.

λοιπόν με κριτική απόσταση προς αυτά, χωρίς τη συναισθηματική ένταση του '68.

– Ερχόμαστε στη «μαύρη παιδα-

γωγική». Η πνευμονολόγος **ναζίστρια Γιοχάνα Χάαρερ (1900-1988)** κωδικοποίησε σε ένα βιβλίο τις αρχές που πρέπει να διέπουν την ανατροφή των βρε-

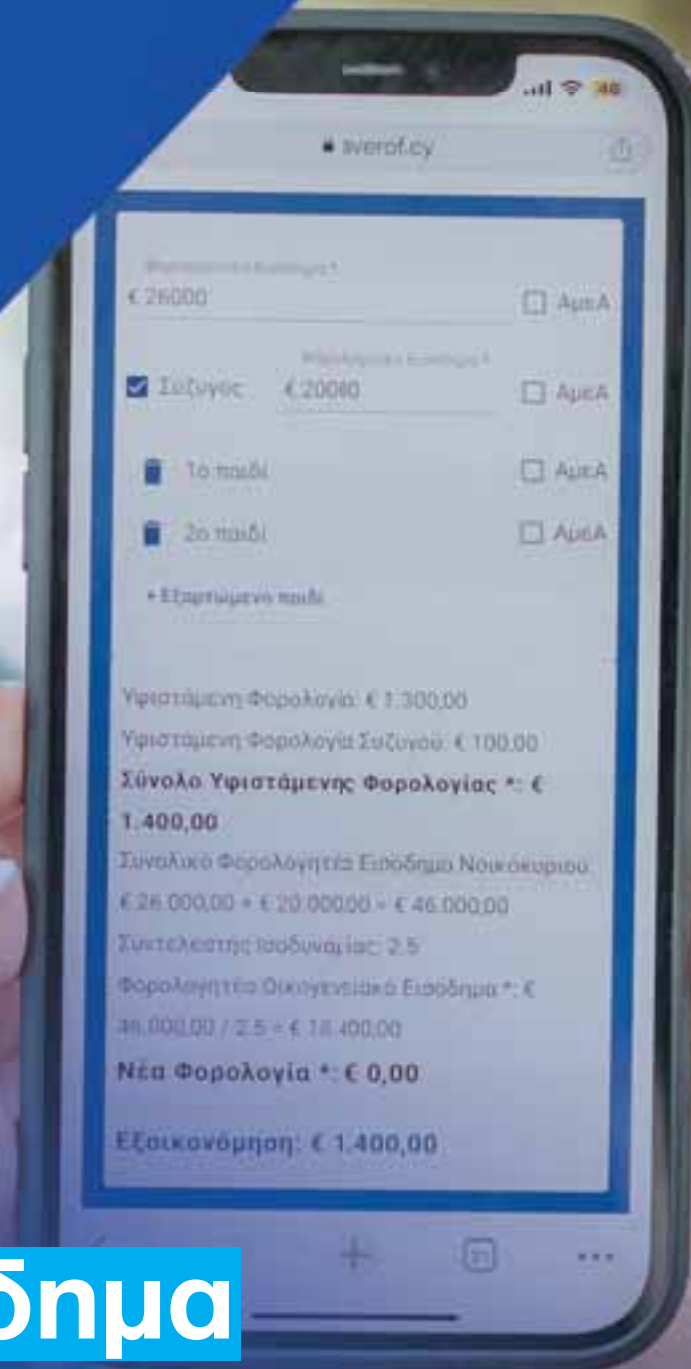
φών στη Γερμανία του Χίτλερ, υποδεικνύοντας πρωτίστως την ψυχοσωματική αποξένωση μητέρας - βρέφους. Σήμερα διεξάγονται επιστημονικές έρευνες και συζητιέται κατά πόσον το τραύμα αυτής της διαπαιδαγώγησης, η διάρρηξη δεσμού που αυτή προκάλεσε, εξακολουθεί να επηρεάζει σαν ωστικό κύμα και τις σημερινές γενιές. Εντυπωσιάζει ιδιαίτερα ότι το βιβλίο, με αλλαγμένο τίτλο, παρέμεινε σε κυκλοφορία και ήταν δημοφιλές έως το 1987! **Κ.Κ.:** Υπάρχουν ενδείξεις –δύο Γερμανοί συνάδελφοί μου, που ηλικιακά τους χωρίζει μια εικοσαετία, με διαβεβαίωσαν σχετικά– ότι η Χάαρερ χαιρεί εκτίμησης από Γερμανούς ψυχαναλυτές μέχρι και σήμερα! Αυτός ο κώδικας συμπεριφοράς, από τον οποίον απουσιάζει εντελώς το συναίσθημα, υποστηρίζεται ότι είναι μια ιδιαιτερότητα του γερμανικού τρόπου διαπαιδαγώγησης, ο οποίος γίνεται πο-

λύ δύσκολα αντιληπτός από μη Γερμανούς.

– Μπορούμε να μιλήσουμε για την ύπαρξη εκκρεμότητας στη σημερινή Γερμανία, είτε ως προς την ενοχή είτε ως προς το γερμανικό τραύμα και το πένθος; **Α.Μ.Δ.:** Η Γερμανία κάνει τα τελευταία δύο χρόνια πολλή δουλειά με το αποικιοκρατικό παρελθόν της. Γίνονται επιστροφές αρχαιοτήτων κ.λπ. Στο Humboldt Forum έγινε πρόσφατα μια αξιόλογη σχετική έκθεση. Συζητούνται ενδεχόμενες αποζημιώσεις στα θύματα της αποικιοκρατίας των αρχών του αιώνα. Ως άνθρωπος που ζω εδώ και τα βλέπω, νομίζω ότι έχει κλείσει το κεφάλαιο «ναζισμός». Ίσως προτρέχω, αλλά έχω αυτή την εντύπωση.

Εκτενέστερη εκδοχή της συζήτησης δημοσιεύεται στο kathimerini.gr.

Ο Αβέρωφ μπορεί.

Οικογενειακό Εισόδημα

Πρωτοποριακή φορολογική μεταρρύθμιση
που στηρίζει 126.000 οικογένειες

Κρατώντας την οικονομία δυνατή, μπορούμε να εφαρμόσουμε μέτρα που στηρίζουν την οικογένεια και αυξάνουν πραγματικά το διαθέσιμο εισόδημα.

Υπολόγισε τη **νέα φορολογία** σου και μάθε πόσα θα εξοικονομήσεις με βάση την πρωτοποριακή εφαρμογή «**Οικογενειακό Εισόδημα**».

averof.cy

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ
ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΣ

αβέρωφ
νεοφύτου

Ικανή Ηγεσία